

زنجیره پینماییه کانی پیکای راست (53)

چۆن رزگارت دهیّت له ناخۆشی و نارەحەتییه کانی سەر پردای (صراط)؟

نوسینس:

د. محمد بن ابراهیم النعیم

وهەرگیپرانس

م. شاخه وان جهواد نه حمهد

پیش نویژوووتارخوینی مزگهوتی (سهید نه حمهدی فهیله سوف)

نه پیریادی - چه مچه مال

1431ک - 2010ز

چاپی یه که م

ناوی پهرتووک
چوڼ بزگارت ده بیټ
له ناخوښی و نارهده تیبه کانی
سه ر پردی (صراط)؟

نوسینی
د. محمد بن ابراهیم النعیم
وهرگیپرانسی
م. شاخه وان جهواد نه حمهد

چاپی یه کهم: 1431 ک - 2010 ز
ژماره ی سپاردن: ژماره (346) ی سائی
(2002) پی دراوه نه لایه ن وهزاره تی رۆشنیبری
حکومه تی هه ری می کوردستانه وه)
مافی چاپکردن و نه بهرگرتنه وه ی پاریزراوه

بنکە ی بلاو کردنه وه
کتیبخانه ی سیما
ژ.م.

کتیبخانه ی زانست
که لار

کتیبخانه ی سیما
چه مچه مال

کتیبخانه ی سوننه
سایمانی

پیشہ کی

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، أَمَا بَعْدُ:

موسلمانی خوشہویست به پاستی شاره‌زا بوون له حالی دوارپوژوو پروودانی ئەو هه موو کاره ناخۆش و نارپه‌هه‌تانه‌ی که تیایدایه، کاریکه زۆربه‌ی موسلمانان بۆ ئاگان لێی، به‌پاده‌یه‌ک وایان لێ هاتوو هه‌ر باسی ناکه‌ن و بیریشی لێناکه‌نه‌وه، له کاتی‌کدا زۆر شاره‌زاو خه‌م خۆرن له کارو باری ژیان‌ی دونیا.

شاره‌زابوون و به‌ ئاگابوون له ناخۆشی و نارپه‌هه‌تییه‌کانی سه‌ر پردی (صراط) یه‌کیکه‌ له‌و کاره‌ گرنگانه‌ی که پێویسته‌ موسلمان به‌رده‌وام بیری لێ بکاته‌وه‌و له‌ یادی نه‌کات، چونکه‌ به‌ هیچ شیوه‌یه‌ک پرگار بوون نییه‌ له‌ چوونه‌ ناو دۆزه‌خ یان پۆیشتن به‌سه‌ریدا، هه‌روه‌ک خوی په‌روه‌ردگار سویند ده‌خوات که ده‌بیته‌ به‌نده‌کانی به‌ناو دۆزه‌خدا به‌ریته‌، هه‌روه‌ک ده‌فه‌رموویته‌:

o n m l k j i h g f e d c b a ﴿ ﴿ s r q p (مریم: 72-73).

واته‌: ئە‌ی خه‌لکینه‌! ئیلا ده‌بیته‌ هه‌مووتان به‌ ناو ئاگری دۆزه‌خدا یان به‌سه‌ر پردی (صراط) دا تیپه‌رن، ئە‌ی مُحَمَّد (ﷺ) ئە‌مه‌ بریاریکه‌ له‌ لایه‌ن په‌روه‌ردگارته‌وه‌ بپراوته‌ و شتیکی هه‌تمییه‌، پاش چوونه‌ ناو ئاگری دۆزه‌خ یان پۆیشتن به‌سه‌ر پردی (صراط) دا، پارێزگارو خواناسان پرگار ده‌که‌ین، وه‌ زالم و سه‌ته‌مکاران له‌ ناو ئاگری دۆزه‌خدا ده‌سته‌ و ئە‌ژنۆ دێلینه‌وه‌ (به‌ چۆکدا

دهكهون و له دۆزه خدا ده میننه وه).

پۆیشتنی موسلمان به ناو ئاگری دۆزه خدا بریتیه له پۆیشتن به سه ر پردی (صراط) دا نه ک چوونه ناوی، وه پۆیشتنی هاو له بریارده ران و بی باوه پان بریتیه له چوونه ناو ئاگری دۆزه خه وه، ئەمه بۆچوونی زانای پایه به رز (عَبْدُ الرَّحْمَنِ كُورِي زَيْدٍ كُورِي أَسْلَمَ) ه (په حمه تی خوی لیبت) هه روه ک زانای پایه به رز حافظ حکمی (په حمه تی خوی لیبت) گپراویتییه وه (1).

قوناغی تپه پوون به سه ر پردی (صراط) یه کیکه له ترسناکترین نه و ناخۆشی و نارپه هه تیانه ی که پووبه پووی موسلمان ده بیته وه له دوارپۆژدا، وه موسلمان ترس و له رزوو له پراوکی ئارام نابیته وه تا له و پرده پزگاری نه بیته و به جی نه هیلیته و نه که ویته پشتیه وه.

پیشبرکی راسته قینه و یه کلاکه ره وه له نیوان خه لکیدا نه وه یه که له سه ر پردی (صراط) پوو ده دات نه ک له دنیا، خوی په روه رداگار ده فه رموویت:

عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ (یس):
(٦٦).

واته: خو ئه گه ر بمانه ویت نه بینن، نه وه ئاسه واری چاوه کانیشیانمان نه ده هیشت تا نه بینن، نه و کاته پیشبرکیان کرد به ره و ریگا که ریگای پردی (صراط) تا بیبرن و بپه رنه وه، به لام چۆن ده توانن بپه رنه وه له کاتیکیدا ئیمه کویرمان کرد بیتن.

بۆیه هه ر موسلمانیک به سه لامه تی نه و قوناغه بریت و به سه ر نه و پرده دا

(1) بیوانه: معارجُ القبولِ لِلْحَافِظِ الْحَكَمِيِّ (853/2).

تیپه‌پریت، ئەو له ئاگری دۆزهخ پزگاری بووه و به هه‌میشه‌یی سه‌رفراز بووه .
ده‌ی که‌وابوو موسڵمانی خو‌شه‌ویست چیت ئاماده‌کردوو به‌ پزگار بوونت
له‌و هه‌موو ناخو‌شی و نا‌په‌حه‌تیانه‌ی که‌ له‌سه‌ر پردی (صِراط) دیته‌پریت؟
سویند به‌ خوای په‌روه‌ردگار کاره‌که‌ زۆر ترسناکه‌ و گالته‌ نییه‌، چونکه‌ یان
پزگار بوونه‌ لێ، یان که‌وتنه‌ ناو ئاگری دۆزه‌خی زۆر سو‌تینه‌ری به‌ ئیش و
ئازاره‌ .

موسڵمانی خو‌شه‌ویست له‌م کیتابه‌ی به‌رده‌ستتدا هه‌ولم داوه‌ تیشکێک
بخه‌مه‌ سه‌ر ناخو‌شی و نا‌په‌حه‌تی و ترسناکی پردی (صِراط)، **نه‌ویش له‌**
چوار به‌شدا:

به‌ش یه‌که‌م: پیناسه‌ی پردی (صِراط) و نا‌په‌حه‌تییه‌کانی .

به‌ش دووه‌م: ناخو‌شی و سووتانی سه‌ر پردی (صِراط) و ئەو کارانه‌ی که‌
ده‌بیته‌ مایه‌ی پزگاربوون لێ .

به‌ش سه‌یهم: نا‌په‌حه‌تی تاریکی سه‌ر پردی (صِراط) و ئەو کارانه‌ی که‌
ده‌بنه‌ مایه‌ی پوناک که‌ره‌وه‌ی .

به‌ش چواره‌م: ئەو تاوانانه‌ی که‌ خاوه‌نه‌که‌ی به‌ هۆیه‌وه‌ ده‌چیته‌
دۆزه‌خه‌وه‌ .

له‌ کۆتاییدا داواکارم له‌ په‌روه‌ردگاری به‌ تواناو به‌به‌زه‌یی پزگارمان بکات
به‌ په‌حم و لێبوورده‌یی خۆی له‌ هه‌موو ناخو‌شی و نا‌په‌حه‌تییه‌ ترسناکه‌کانی
دوا‌پۆژ، به‌ تایبه‌تی ناخو‌شی و نا‌په‌حه‌تی سه‌ر پردی (صِراط)،
آمین .

به‌شی یه‌که‌م: پیناسه‌ی پردی (صراط) و نارپه‌حه‌تیبیه‌کانی
باسی یه‌که‌م: پردی (صراط) چیبیه؟

پردی (صراط): ئه‌و پرده‌یه که راخراوه‌و دریزکراوه‌ته‌وه به‌سه‌ر پشتی دۆزه‌خدا، تیژتره له ده‌می شمشیر، باریکتره له تاله‌موو، خلیسکه‌و پیی له‌سه‌ر هه‌له‌خلیسکی، ریگه‌یه‌کی زۆر تاریک و سووتینه‌ره، به‌ملاو به‌ولایه‌وه کۆمه‌له‌ قولاپ و پاکیشهریکی ئاگرینی پیوه هه‌لواسراوه، موسلمانانی شوین که‌وتووانی راسته‌قینه‌ی پیغه‌مبه‌ران (سه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بی‌ت) به‌سه‌ریا تیده‌په‌رن و پرزگاریان ده‌بی‌ت.

ووتراوه: دریزی ئه‌و پرده سه‌خت و نارپه‌حه‌ته پانزه هه‌زار ساله⁽²⁾.

جا ئه‌و موسلمانانه‌ی که‌به‌سه‌ریدا ده‌پۆن یان به سه‌لامه‌تی پرزگاریان ده‌بی‌ت، یان به نارپه‌حه‌تی و ئیش و ئازاریکی زۆره‌وه، یان ده‌که‌ونه ناو

(2) پیناسه‌ی پردی (صراط) له چه‌ند فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ره‌وه (۲) وه‌رگیراوه، ته‌نها دریزی پردی (صراط) نه‌بی‌ت که فه‌رمووده‌که‌ی "مُعْضَل" ه.

فه‌رمووده‌ی "مُعْضَل": ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌یه که له سه‌نده‌که‌یدا دوو که‌س له‌و که‌سانه‌ی که گپراویانه‌ته‌وه نادیارن به‌ دوای یه‌کدا، زانای پایه‌به‌رز الجوزجانی (په‌حه‌می خوی لی‌بی‌ت) ده‌لی‌ت: فه‌رمووده‌ی "مُعْضَل" خراپتره له فه‌رمووده‌ی "مُنْقَطِع"، وه فه‌رمووده‌ی "مُنْقَطِع" یش خراپتره له فه‌رمووده‌ی "مُرْسَل"، فه‌رمووده‌ی "مُرْسَل" یش کاری پیناکریتی و ناکریتی به‌لگه، بپوانه: "الْتَكْت عَلِي بْنِ الصَّلَاح" (581/2-582)، وه "تَوْضِيح الْأَفْكَار" (329/1). واته: ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که باسی دریزی پردی (صراط) ده‌کات، فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیح نییه‌و ناکریتی به‌لگه، به‌لام له‌به‌ر ئه‌وه‌ی دانهر هیناویه‌تی و باسی کردووه منیش ده‌ستکاریم نه‌کردووه. وه‌رگیر.

ئاگرى دۆزەخەوہ .

ھاوہلى به ريز سلمان فارسی (خوای لى پازى بيت) ده فہرموويت: پيغہمبہر
(۳) فہرموويتى: ((... وَيُوضَعُ الصِّرَاطُ مِثْلَ حَدِّ الْمُوسَى، فَتَقُولُ
الْمَلَائِكَةُ: مَنْ يَجُوزُ عَلَيَّ هَذَا؟ فَيَقُولُ: مَنْ شِئْتُ مِنْ خَلْقِي، فَيَقُولُونَ: سُبْحَانَكَ مَا
عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ))⁽³⁾.

واتہ... پاشان پردى (صراط) له سہر دۆزەخ دادە نريت، ئەوہندە تيزہ به
ويئەى دەمى موس، فريشتهکان دەلین: کى هەيە بتوانيت به سەريدا بپروات و
تپەپريت؟ خوای پەرورەدگاريش دە فہرموويت: ئەو بەندانەى کە خۆم ويستم
ليئە، پاشان فريشتهکان دەلین: پاکى و بى گەردى بۆ تۆ ئەى پەرورەدگار
بەراستى ئيمە تۆمان بە تەواوى نەپەرستووہو عيبادەتى تەواومان بۆ
نەکردوویت.

ھاوہلى به ريز أبو سعيد الخدرى (خوای لى پازى بيت) دە فہرموويت: پيم
گەيشتووہو بيستووہمە کە پردى (صراط) بارىکترە لە تالەموو، وە تيزترە لە
دەمى شمشير⁽⁴⁾.

وہ لە پيغہمبەرہوہ (۴) بۆمان دەگيريتەوہ کە فہرموويتى: ((... ثُمَّ
يُوتَى بِالْجِسْرِ فَيَجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْجِسْرُ؟ قَالَ:
مُدْحِضَةٌ مِرْلَةٌ، عَلَيْهِ خَطَاطِيفٌ وَكَلَالِيْبٌ وَحَسَكَةٌ مُفْلَطِحَةٌ، لَهَا شَوْكَةٌ عَقِيفَاءُ
تَكُونُ بِنَجْدٍ يُقَالُ لَهَا: السَّعْدَانُ...))⁽⁵⁾.

(3) رواه الحاكم (586/4)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (3626).

(4) رواه الإمام مسلم (183).

(5) رواه البخاري واللفظ له (7440)، ومسلم (183).

واته: ... پاشان پردی (صِراط) دههینریت و لهسه ر پشستی دۆزه خ دادهنریت، ووتمان: ئەی پیغه مبه ر (۲) ئەو پرده چیه و چۆنه؟ پیغه مبه ر (۲) فەرمووی: پردی (صِراط) ریگه یه که زۆر لووسه پیی لهسه ر به ند نابیت به لکو هه لده خلیسکیت، لهسه ر ئەو ریگه یه کۆمه له قولاپ و پراکیشه ریک هه یه، وه درکی (عَقِیفاء) پیوه یه که به لهشیانه وه ده نووسیت و رایان ده کیشیت (ئەو درکه ئاسنیکی دەم تیزی چه ماوه یه که شتی پیا هه لده واسریت، وه کو ئەو قولاپه ی که قه سابه کان گوشتی ئازهلانی پیا هه لده واسن)، پیی ده ووتریت درکی (سعدان) که له وولاتی نه جد هه یه ...).

زانای پایه به رز شیخ ابن العثیمین (رهحمه تی خوی لیبیت) ده لیت: لیره دا پرسیاریک دیته پیشه وه و ده کریت: ئەویش ئەوه یه: چۆن ده توانریت به سه ر ریگه یه کدا برۆیت له کاتیکدا به و شیوه یه یه؟

ئەویش له وه لامدا ده لیت: کاره کانی دوارۆژ قیاس ناکریته سه ر کاره کانی دونیا، وه خوی پهروه ردار به سه ر هه موو کاریکدا به تواناو به ده سه لاته، بۆیه نازانین چۆن به سه ریا تیده په رن، ئایا هه موویان کۆده بنه وه و به یه کجار به سه ریا تیده په رن؟ یان یه که به سه ریا تیده په رن، خوی پهروه ردار زاناره (6).

موسلمانای خۆشه ویست ده توانیت گه وره یی و فراوانی پردی (صِراط) بینیته پیش چاوی خۆت له کاتیکدا هه موو خه لکی له سه ره (جگه له هاوه ل بریارده ران و بی باوه ران، چونکه ئەوان ناچنه سه ر پردی (صِراط) به لکو

(6) بپوانه: شرح العقيدة الواسطية لشيخ الإسلام ابن تيمية، محمد الصالح العثيمين (160/2).

یه کسه ر بۆ دۆزه خ ده بردرین، ئه و کاته ی که ئاسمانه کان و زهوی ده گۆردریت، ههروهک دایکی ئیمانداران خاتوو عائیشه (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: پرسیارم له پیغه مبه ر (۲) کرد سه بارهت به م ئایه ته: ﴿ Q | u t s r (ابراهیم: ۴۸) (7).

واته: له و پۆژهدا که قیامه ته ئاسمانه کان و زهوی ده گۆردریت بۆ ئاسمان و زهوی تر. و وتم: ئه ی پیغه مبه ر (۲) له و پۆژهدا خه لکی له کوین؟ ئه ویش فه رمووی: له سه ر پردی (صراط)ن، له ریوایه تیکی تردا که ئیمامی الترمذی گپراویتی وه، پیغه مبه ر (۲) فه رمووی: خه لکی له و پۆژهدا له تاریکیدان له سه ر پردی (صراط).

(7) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (189/18)، ومسلم (2791)، و الترمذی (3121)، وابن ماجه (4279)، والدارمی (2809)، وابن حبان (331)، والحاکم (473/2).

باسی دووهم:

تهنگ و چه له مه و ناره چه تی سه ر پردی (صراط)

تیپه ر بوون به سه ر پردی (صراط) دا به کیکه له ناخوشتین و ناره چه تترین و ترسناکترین قوناغه کانی دوارپوژ، نه گه ر له هه موو ناره چه تییه کان سه خترو ترسناکتر نه بییت، نه وه نده ترس و بیم و ناره چه تی تی دایه که به هیچ شیوه یه که عه قل و نه فسی مروقه کان ناتوانییت به رگه ی بگرییت و ته چه ممولی بکات، نه وه ی به لگه بییت له سه ر نه مه، نه م چوار شته یه:

یه که م: نه و شوین و کاته دا مروف هیچ که سی له بیر نییه جگه له نه فسی خوئی:

دایکی ئیمانداران خاتوو عائیشه (خوای لی رازی بییت) ده فه رموویت: جاریکیان باسی دوارپوژ و ئاگری دوزه خم کرد، ده ستم کرد به گریان، پیغه مبه ر (۲) فه رمووی: بوچی ده گیرییت؟ منیش و وتم: نه ی پیغه مبه ر (۳) باسی دوارپوژ و ئاگری دوزه خم کرد و گریام، پاشان و وتم: ئایا ئیوه له قیامه تدا مندال و که س و کارتان له بیره، نه ویش فه رمووی: ((أَمَّا فِي ثَلَاثَةِ مَوَاطِنَ فَلَا يَذْكُرُ أَحَدٌ أَحَدًا: عِنْدَ الْمِيزَانِ حَتَّى يَعْلَمَ أَيَخْفُ مِيزَانُهُ أَوْ يَثْقُلُ، وَحَيْثُ الْكِتَابُ حِينَ يُقَالُ: [هَأْوُمْ أَفْرُؤُوا كِتَابِيَه] حَتَّى يَعْلَمَ أَيْنَ يَقَعُ كِتَابُهُ فِي يَمِينِهِ أَمْ شِمَالِهِ أَمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِهِ، وَعِنْدَ الصَّرَاطِ إِذَا وَضَعَ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ))⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (144/24)، وأبو داود واللفظ له (4755)، والحاكم (578/4)،

واته: فهرمووی: له سێ کات و شویندا هیچ کەس کەسی لەبیر نییه: له کاتی دانانی ترازوودا کەس کەسی لەبیر نییه تا ئەو کەسە نەزانیت ئایا پێوانەی کردەوه کانی سووک دەبیت یان قورس؟ وه لهو کاتهی کیتابی کردەوه کان وەردهگیریت و دهووتریت: «ئەوه کیتابه که مه بیخویننه وه» ئەو کەسە هیچ کەسی لەبیر نییه تا نەزانیت ئایا کیتابه که ی به دهستی راستی وەردهگیریت یان به دهستی چهپی یان له پشتیه وه؟ وه لهو کاتهی که پردی (صراط) داده نریت له سەر دۆزهخ بۆ په پینه وهی موسلمانان به سه ریا؟ ئەو سێ کاته ئەوه نده ترسناکه هیچ کەس ئاگای له کەس نییه، نه ژن و میرد، نه براو خوشک، نه دایک و باوک و منداله کانیا، نه براده رو هاوپی و خۆشه و یستان، نه کار به دهست و شوین که وتوانیا، هیچیان که سیان له بیر نییه.

دووهم: ترسانی فریشته کان له ناخۆشی و ناره حه تی پردی (صراط) له کاتی کدا لپیرسینه وه یان نییه:

هاوه لێ به ریز سلیمان فارسی (خوای لێ پازی بیت) ده فه رموویت: پێغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((... یُوَضَعُ الْمِيزَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَلَوْ وُزِنَ فِيهِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ لَوَسَعَتْ، فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: يَا رَبِّ لِمَنْ يَزِنُ هَذَا؟ فَيَقُولُ اللَّهُ: لِمَنْ شِئْتُ مِنْ خَلْقِي، فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: سُبْحَانَكَ مَا عَبْدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ، وَيُوَضَعُ الصِّرَاطُ مِثْلَ حَدِّ الْمَوْسَى، فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: مَنْ تُجِيزُ عَلَيَّ هَذَا؟ فَيَقُولُ: مَنْ شِئْتُ مِنْ

وحسن إسناده شعيب الأرنؤوط في "تخریج أحاديث جامع الأصول لابن الأثير" (475/10)، به لام شیخ ئه لبانی ئەم فه رمووده یه به "ضعیف" داناوه، بپوانه "ضعیف الترغیب والترهیب" (2108)، وه "سنن أبي داود" (240/4)، رقم حدیث: (4755).

خَلْقِي، فَيَقُولُونَ: سُبْحَانَكَ مَا عَبدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ))⁽⁹⁾.

واته: ... له دواړوژدا ترازوو داده نړیت (بؤ کیشانی کرده وه کان)، نه گهر ئاسمانه کان و زهوی پی بکیشریت دهیان گریت و دهیان کیشیت (نه و نه گه ورهیه)، فریشته کان ده لاین: ئه ی په روه ردگار نه و ترازوو بؤ کئ کیشانه ده کات، کئ ده توانیت پری بکات؟ خوی په روه ردگار ده فهرموویت: بؤ نه و به ندانه ی که خؤم ویستم لییه، فریشته کان ده لاین: پاکئ و بی گهردی بؤ تو ئه ی په روه ردگار به پراستی ئیمه تؤمان به ته واوی نه په رستوه و عیباده تی ته واومان بؤ نه کردوویت، پاشان پردی (صراط) له سهر دؤزه خ داده نړیت نه و نه گه تیزه به وینه ی ده می موس، فریشته کان ده لاین: کئ به سهریدا ده په رینیته وه، کئ هیه بتوانیت به سهریدا به پریته وه؟ خوی په روه ردگار ده فهرموویت: نه و به ندانه ی که خؤم ویستم لییه، پاشان فریشته کان ده لاین: پاکئ و بی گهردی بؤ تو ئه ی په روه ردگار به پراستی ئیمه تؤمان به ته واوی نه په رستوه و عیباده تی ته واومان نه کردوویت.

سئ یهم: وه ستانی پیغه مبه ر (۳) له و شوینه دا بؤ نه وه ی شه فاعه ت بکات:

هاوه لی به ریز انس کوری مالک (خوی لی پازی بیت) ده فهرموویت: ((سَأَلْتُ النَّبِيَّ (۳) أَنْ يَشْفَعَ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ: أَنَا فَاعِلٌ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَايْنَ أَطْلُبُكَ؟ قَالَ: أُطْلِبُنِي أَوْلَ مَا تَطْلُبُنِي عَلَى الصِّرَاطِ، قَالَ: قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَلْقِكَ عَلَى الصِّرَاطِ؟ قَالَ: فَاطْلُبْنِي عِنْدَ الْمِيزَانِ، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَلْقِكَ عِنْدَ الْمِيزَانِ؟ قَالَ:

(9) رواه الحاكم (586/4)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (3626).

فَاطِلْبُنِي عِنْدَ الْحَوْضِ فَإِنِّي لَا أُحْطِي هَذِهِ الثَّلَاثَ الْمَوَاطِنَ))⁽¹⁰⁾.

واته: داوام له پيڼغه مبهه (Γ) كرد كه له پوژي دواييدا شه فاعه تم بؤ بكات،
ئه ويش فه رموي: به لي شه فاعه تم بؤ ده كه م، ووتم: ئه ي پيڼغه مبهه (Γ) له
كوي بتبينم تا شه فاعه تم بؤ بكه ي؟ پيڼغه مبهه (Γ) فه رموي: به داوما
بگه پي و هه ول بده بمبينه له سهه پردي (صراط)، ووتم: ئه ي پيڼغه مبهه (Γ)
ئه گه ر پي ت نه گه يشتم و نه تم بيني له سهه پردي (صراط)، پيڼغه مبهه (Γ)
فه رموي: هه ول بده بمبينه لاي ترازوو (له كاتي كيشاني كرده وه كان)، ووتم:
ئه ي پيڼغه مبهه (Γ) ئه گه ر پي ت نه گه يشتم و نه تم بيني لاي ترازوو؟ پيڼغه مبهه
(Γ) فه رموي: هه ول بده لاي حه وزي (كوثر) بمبينه، چونكه من هه رگيز
ئه و سي شوينه جي ناهيلم، به لكو به رده وام له و شوينانه م.

ده ي موسلمانان خوشه ويست جوان بير بكه وه و سهه يري هاوه لاني به پي زي
پيڼغه مبهه (Γ) بكه، چو ن باوه پي ته واويان به پوژي دواي هه بووه؟ وه
باوه پي ته واويان به هه مو ئه و كارانه هه بووه كه له و پوژه دا پوو ده دات،
وه كو ئه وه ي له پيش چاويان بوبيت، وه بپروانه هاوه لي به پي ز انس كوري
مالك (خوي لي رازي بيت) چو ن مه وعيدي بؤ دانراوه، وه چو ن شويني بؤ
دياري كراوه تا شه فاعه تي بؤ بكرت، ئه مه ش هه رموي به هوي باوه پي
ته واويان و ترسيان له و پوژه بووه، سهه د خوژگه ئيمه ش وه كو ئه وان بوينا يه.

(10) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (132/24)، والترمذي (2433)، وصححه الألباني في "صحيح
الترغيب والترهيب" (3625).

چوارهم: لهو کات و شوینه‌دا هیج کهس ناتوانیت قسه بکات تهنه‌ا پیغه‌مبه‌ران

نه‌بیٔ (صه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بیٔ):

وه ئه‌وه‌ی ترسناکی پردی (صراط) ده‌ریخات ئه‌وه‌یه له‌و شوینه‌دا هیج کهس ناتوانیت له‌ کاتی په‌رینه‌وه‌دا قسه بکات، جگه له پیغه‌مبه‌ران (صه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بیٔ) که داوا له خویا په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن تا شوین که‌وتوانیان به‌ ساغ و سه‌لامه‌تی بیپه‌رینیته‌وه‌و پرزگاریان بکات، هه‌روه‌ک هاوه‌لی به‌ریز أبو هریره (خویا لی‌ پازی بیٔ) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ری خوا (۳) فه‌رموویه‌تی: ((... فَيَضْرَبُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرَانِي جَهَنَّمَ، فَأَكُونُ أَوَّلُ مَنْ يَجُوزُ مِنَ الرُّسُلِ بِأُمَّتِهِ، وَلَا يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا الرُّسُلُ، وَكَلَامُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ...))⁽¹¹⁾.

واته: ... پاشان پردی (صراط) له‌سه‌ر دۆزه‌خ داده‌نریت، من یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ر (۳) ده‌بم که ئومه‌ته‌که‌می به‌سه‌ردا ده‌په‌رینمه‌وه، وه له‌و پۆژده‌دا هیج کهس ناتوانیت قسه بکات تهنه‌ا پیغه‌مبه‌ران نه‌بیٔ (صه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بیٔ)، وه ووته‌و پارانه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ران (صه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بیٔ) له‌و پۆژده‌دا تهنه‌ا ئه‌وه‌یه که ده‌لین: ئه‌ی په‌روه‌ردگار سه‌لامه‌تیان بکه، ئه‌ی په‌روه‌ردگار سه‌لامه‌تیان بکه (...).

موسلمانی خۆشه‌ویست له‌و فه‌رموودانه‌ی سه‌ره‌وه که باسما‌ن کرد ئه‌وه پوون ده‌بیٔته‌وه که تیپه‌رین به‌سه‌ر پردی (صراط) دا یه‌کیکه له ترسناکترین قوناغه‌کانی دواپۆژ، ئه‌و نارپه‌حه‌تیبه‌ش وا پئویست ده‌کات له‌سه‌رمان که

⁽¹¹⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (132/24)، والترمذي (2433)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (3625).

سوور بین و ههولّ بدهین کاری چاکه زۆر بکهین و خویمان له خراپه و تاوان
بپاریزین تا پزگارمان بیّت له ناخۆشی و نارپهحه تییه کانی سهه پردي
(صراط).

ههه بویه هاوهلی بهرپیزی پیغه مبهه (۳) مُعَاذِ كُورِي جَبَل (خوای لی پازی
بیّت) فهرموویه تی: ((إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يَسْكُنُ رَوْعَهُ حَتَّى يَتْرُكَ جِسْرَ جَهَنَّمَ
وَرَاءَهُ))⁽¹²⁾.

واته: ئیماندار دلی ئارام نابیّت و ترسی له سهه لاناچیّت تا به سهه پردي
(صراط) دا نه په پینه وهه و دۆزه خ نه که ویتته پشتییه وه.

وه هاوهلی بهرپیز عبداالله کوری مسعود (خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویت:
پیغه مبهه (۳) فهرموویه تی: ((آخِرُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ رَجُلٌ يَمْشِي عَلَى
الصَّرَاطِ، فَهُوَ يَمْشِي مَرَّةً وَيَكْبُو مَرَّةً وَتَسْفَعُهُ النَّارُ مَرَّةً، فَإِذَا جَاوَزَهَا التَّفَتَّ
إِلَيْهَا فَقَالَ: تَبَارَكَ الَّذِي نَجَانِي مِنْكَ؛ لَقَدْ أَعْطَانِي اللَّهُ شَيْئًا مَا أَعْطَاهُ أَحَدًا مِنْ
الأُولَئِينَ وَالآخِرِينَ ...))⁽¹³⁾.

واته: کۆتا کهس که دهچیته بهه شته وه پیاویکه کاتیك به سهه پردي
(صراط) دا ده پوات، جاریک ئاسایی ده پوات و جاریک به ده مدا ده که ویت و
جاریک هه لاوی گهرمی ئاگری دۆزه خی بو دیت و ئازاری ده دات، کاتیك
تیپه پری به سهه ریداو پزگاری بوو لی، ئاوپیک ده داته وهه سهه یریکی دۆزه خ
ده کات و ده لیت: به خشی زۆره ئه و په رهه دگاره ی که منی پزگار کرد له

⁽¹²⁾ بیوانه: موعظة المؤمنین من إحياء علوم الدين للقاسمي (ص 431).

⁽¹³⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (175/24)، والبخاري (6571)، ومسلم واللفظ له (187).

تۆ، به پاستى خوى په روه ردگار شتتېكى به من به خشيوه (پزگارى كردم له
ئاگرى دوزه خ) به هيچ شيوه يه ك به كه سى نه به خشيوه نه له پيشينان و نه
له كوتايان...).

باسی سنیہم:

نایا بیباوه پان و دووړه کان به سهر پردی (صراط) دا دهرپون؟

هندی له زانایان بوچوونیان وایه که خه لکی هه موویان (موسلمانان و بیباوه پان) به سهر پردی (صراط) دا دهرپون، به لام فه رموده ی (صحیح) له سه حیجی بوخاری و موسلیما هاتوه که هاو هل بریار دهران و گاورو جوله که به سهر پردی (صراط) دا نارپون⁽¹⁴⁾، له بهر ته وه ی پیش دانانی پردی (صراط) فه رمانیان پی ده کریت تا شوینی ته و شته بکه ون که له دونیادا په رستوویانه، ته وانیش شوینی په رستراوه کانیان ده که ون و بانگیکیان لی ده کریت و ده که ونه ناو دوزه خه وه، پاشان موسلمانانی ته م نوممه ته له ناخوشی و نارپه ته ی ساحه ی مه حشه ردا ده میننه وه، پاشان پردی (صراط) له سهر دوزه خ داده نریت.

هاو هلی به ریز أبو سعید الخدری (خوای لی رازی بیت) ده فه رموویت: ((قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: هَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ إِذَا كَانَتْ صَحْوًا؟ قُلْنَا: لَا. قَالَ: فَإِنَّكُمْ لَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ رَبِّكُمْ يَوْمَئِذٍ، إِلَّا كَمَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَيْهِمَا، ثُمَّ قَالَ: يُنَادِي مُنَادٍ لِيَذْهَبَ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ. فَيَذْهَبُ أَصْحَابُ الصَّلِيبِ مَعَ صَلْبِهِمْ، وَأَصْحَابُ الْأَوْثَانِ مَعَ أَوْثَانِهِمْ، وَأَصْحَابُ كُلِّ آلِهَةٍ مَعَ آلِهَتِهِمْ، حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ وَعُجْرَاتٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، ثُمَّ يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ تُعْرَضُ كَأَنَّهَا سَرَابٌ، فَيَقَالُ:

(14) رواه البخاري واللفظ له (7440)، ومسلم (183).

لِلْيَهُودِ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ؟ قَالُوا: كُنَّا نَعْبُدُ عَزِيرَ ابْنِ اللَّهِ. فَيُقَالُ: كَذَبْتُمْ لَمْ يَكُنْ
لِلَّهِ صَاحِبَةٌ وَلَا وَلَدٌ، فَمَا تُرِيدُونَ؟ قَالُوا: نُرِيدُ أَنْ تَسْقِينَا، فَيُقَالُ: اشْرَبُوا،
فَيَتَسَاقَطُونَ فِي جَهَنَّمَ، ثُمَّ يُقَالُ: لِلنَّصَارَى مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ؟ فَيَقُولُونَ: كُنَّا نَعْبُدُ
الْمَسِيحَ ابْنَ اللَّهِ. فَيُقَالُ: كَذَبْتُمْ لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ صَاحِبَةٌ وَلَا وَلَدٌ، فَمَا تُرِيدُونَ؟
فَيَقُولُونَ: نُرِيدُ أَنْ تَسْقِينَا. فَيُقَالُ: اشْرَبُوا. فَيَتَسَاقَطُونَ فِي جَهَنَّمَ، حَتَّى يَبْقَى مَنْ
كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ، فَيُقَالُ: لَهُمْ مَا يَحْبِسُكُمْ وَقَدْ ذَهَبَ النَّاسُ؟
فَيَقُولُونَ: فَارْقَاهُمْ وَنَحْنُ أَحْوَجُ مِنْهَا إِلَيْهِ الْيَوْمَ وَإِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْحَقِّ
كُلُّ قَوْمٍ بِمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ. وَإِنَّمَا نَنْتَظِرُ رَبَّنَا، قَالَ: فَيَأْتِيهِمُ الْجَبَّارُ. فَيَقُولُ: أَنَا
رَبُّكُمْ. فَيَقُولُونَ: أَنْتَ رَبُّنَا. فَلَا يُكَلِّمُهُ إِلَّا الْأَنْبِيَاءُ، فَيَقُولُ: هَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ آيَةٌ
تَعْرِفُونَهُ، فَيَقُولُونَ: السَّاقُ. فَيَكْشِفُ عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ، وَيَبْقَى مَنْ
كَانَ يَسْجُدُ لِلَّهِ رِيَاءً وَسُمْعَةً، فَيَذْهَبُ كَيْمَا يَسْجُدُ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا، ثُمَّ
يُؤْتَى بِالْحَسْرِ فَيُجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ. قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْجَسْرُ؟ قَالَ:
مَدْحَضَةٌ مَزَلَّةٌ، عَلَيْهِ خَطَاطِيفٌ وَكَلَالِيبٌ وَحَسَكَةٌ مُفْلَطْحَةٌ، لَهَا شَوْكَةٌ عُقِيْفَاءُ
تَكُونُ بِنَجْدٍ، يُقَالُ لَهَا: السَّعْدَانُ، الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا كَالطَّرْفِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرِّيحِ
وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرَّكَّابِ، فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ وَنَاجٍ مَخْدُوشٌ وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ
جَهَنَّمَ، حَتَّى يَمُرَّ آخِرُهُمْ يُسْحَبُ سَحْبًا...)) (15).

واته: ووتمان ئەى پىڤه مبهەر (Γ) ئايا ئىمه خواى پهروه ردگار ده بينين له
دواړوژدا؟ پىڤه مبهەر (Γ) فه رموى: ئايا ئىوه تووشى هيچ نارپه حتى و
زه حمه تيك ده بن له كاتى سه يركردنى خوړو مانگ له پوژيكي ساف و بى ته م

(15) رواه البخاري واللفظ له (7440)، ومسلم (183).

و هه وردا؟ ووتمان: نه خيڙ، پيڤغه مبهەر (Γ) فه رمووی: دهی که وابوو ئیوه تووشی هیچ ناره حه تی و زه حمه تیك نابن له کاتی بینینی خوای پهروه ردگاردا ههروهك چۆن تووشی ناره حه تی و زه حمه ت نابن له کاتی سهیر کردنی خوړو مانگ له پۆژیکی ساف و بی ته م و هه وردا، پاشان پيڤغه مبهەر (Γ) فه رمووی: له پۆژی دوايیدا بانگ که ریك بانگ دهکات با هه موو گه لیك بروت بو لای ئه وهی که له دنیا دا په رستوو یه تی و شوینی بکه ویت، که سانی خاوه ن سه لیب (گا وره کان) له گه ل سه لیبه کانیا ن و بت په رسته کان له گه ل بته کانیا ن ده پۆن بو ناو ئاگری دۆزه خ، ئه وهی که ده مینیتته وه ئه وانن که خوای پهروه ردگاریان په رستوو ه له چاکه کاران و تاوانباران و پاشماوهی گا ورو جوله که (واته: له سه ر دینی خو یا ن مابوون، به لام کاتیك ئیسلام هات پیا ن نه گه یشتبوو)، پاشان دۆزه خ ده هیتریت و ده خریته پیش چاو به وینه ی (سراب) *، به جوله که ده ووتریت: چیتان په رستوو ه له دنیا دا؟ ئه وانیش ده لاین: ئیمه له دنیا دا عوزه یری کورپی خوامان په رستوو ه (U)، پیا ن ده ووتریت: درۆتان کرد، چونکه خوای پهروه ردگار خیزان و کورپی نییه، ئیستا چیتان ده ویت و داوای چی ده که ن؟ ئه وانیش ده لاین: ده مانه ویت ئاو بخۆینه وه (گه رمای خوړ زۆر تینووی کردوون)، پیا ن ده ووتریت: بپۆن ئاو بخۆنه وه، کاتیك ده پۆن به رده بنه وه ناو ئاگری دۆزه خه وه، پاشان به گا وور ده ووتریت: ئه ی ئیوه چیتان په رستوو ه له

* السراب: به و شته ده ووتریت: کاتیك له گه رمای هاویندا سه یری ده شتاییه ک یا ن سه یری سه ر جاده به کی قهر ده که پت شتیك ده رده که ویت وه کو ئاو وابه، به لام ئاو نییه، به لکو گه رمای خوړه به که رمل دهکات به وینه ی ئاو.

دونيادا؟ ئەوانيش دەلەين: ئىمە لە دونيادا عيساي كورپى خوامان (U)
 پەرستووه، پىيان دەووترىت: درۆتان کرد، چونکه خواى پەروردگار خىزان
 و كورپى نىيه، دەى كه وابوو ئىستا چىتان دەوئىت و داواى چى دەكەن؟
 ئەوانيش دەلەين: دەمانەوئىت ئاو بخۆينه، دەووترىت: بپۆن ئاو بخۆنهوه،
 كاتىك دەپۆن بەردەبنهوه ئاو ئاگرى دۆزهخهوه، ئەمانە هەر لەسەرەتاوه
 دەچنە ئاو دۆزهخهوه، ئەوهى كه دەمىنئەوه ئەو موسلمانانەن كه خواى
 پەروردگارىان پەرستووه لە چاكەكاران و خراپەكاران، پىيان دەووترىت:
 چى پىگرى لىكردن تا نەپۆن لە كاتىكدا خەلكى پۆيشتن؟ ئەوانيش دەلەين:
 ئىمە لە دونياشدا لە خۆيان و پەرستراوه كانيان جيا ببووينهوه، وه ئىمە
 ئەمپۆ زياتر پىويستمان بە خواى پەروردگار، وه ئىمە گويمان لە بانگ
 كەرىك بوو بانگى كردوو ووتى: با هەموو گەلىك بپوات بۆ لای ئەوهى كه لە
 دونيادا پەرستوويهتى و شوئىنى بكه وئىت، ئىمش چاوه پىي خواى پەروردگار
 دەكەين، پىغەمبەر (F) فەرمووى: پاشان خواى پەروردگار دئىت بە
 شىوهيهك جياتر لەو شىوهيهى كه يەكەم جار بينىبويان، دەفەرموئىت: من
 پەروردگارى ئىوهم، ئەوانيش دەلەين: بەلى تۆ پەروردگارى ئىمهت، بۆيه
 لەو پۆژەدا هىچ كەس قەسە ناكاو داوا لە خواى پەروردگار ناكات تەنها
 پىغەمبەران نەبئىت (صەلات و سەلامى خوايان لەسەر بئىت)، خواى پەروردگار
 دەفەرموئىت: ئايا لە نىوان ئىوهم و خواى پەروردگارا نىشانەيهك هەيه تا
 پىي بناسنەوه؟ ئەوانيش دەلەين: بەلى بە (ساقى) دەيناسينهوه، كاتىك
 (ساقى) هەلەداتەوه هەموو ئيماندارىك سوجدهى بۆ دەبات، بەلام ئەو
 كەسانەى لە دونيادا سوجدهيان بۆ خوا بردووه بەلام بۆ پىاو ناو دەرکردن

بووه (دوړووه‌کان)، ده‌یانه‌ویت و ه‌کو ئیمانداران سوجه به‌رن بو خ‌وای په‌روه‌ردگار، به‌لام پشتیان په‌ق ده‌بیت ناتوانن سوجه‌ی بو به‌رن، پاشان پردی (صراط) ده‌هینریت و له‌سهر دوزه‌خ داده‌نریت، ووتمان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر (۳) ئه‌و پرده‌ چیه و چونه؟ پیغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رمووی: پردی (صراط) ریگه‌یه‌که زور لووسه پیی له‌سهر به‌ند نابیت به‌لکو ه‌لده‌خلیسکیت، له‌سهر ئه‌و ریگه‌یه‌که کومه‌له قولاپ و پاکیشه‌ریک ه‌یه، وه‌ درکی (عقیفاء) پیوه‌یه‌که به‌له‌شیانه‌وه ده‌نوسیت و رایان ده‌کیشیت، پیی ده‌ووتریت (سعدان) که له‌ وولاتی نه‌جد ه‌یه، ئیمانداران به‌سهریا ده‌په‌رینه‌وه ه‌یانه‌ وه‌کو: چاوتروکان ده‌په‌ریته‌وه، وه‌ ه‌یانه‌ وه‌کو: شه‌وقی ئاوینه‌ ده‌په‌ریته‌وه، ه‌یانه‌ وه‌کو: با ده‌په‌ریته‌وه، ه‌یانه‌ وه‌کو: سوارچاکیک ده‌په‌ریته‌وه، ه‌یانه‌ به‌ پیاده‌ ده‌په‌ریته‌وه، بویه‌ ئه‌وانه‌ی که به‌سهریا ئه‌رؤن ه‌یانه‌ به‌سه‌لامه‌تی پرزگاری ده‌بیت، وه‌ ه‌یانه‌ پرزگاری ده‌بیت به‌لام له‌ش و دم و چاوی پووشاوه، ه‌یانه‌ به‌رده‌بیته‌وه ناو‌ئاگری دوزه‌خ و ناتوانیت به‌په‌ریته‌وه، ه‌تا کوتا که‌سیان پرزگاری ده‌بیت که‌سیکه ده‌که‌ویت و ه‌لده‌ستیته‌وه و راده‌کیشریت، به‌و حاله‌ ناخوشه‌ به‌لام پرزگاری ده‌بیت...).

له‌ ریوايه‌تیکي تردا که ئیمامی مسلم (په‌حمه‌تی خ‌وای لیبیت) گپ‌راو‌یتیه‌وه پیغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رموویه‌تی: ((إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَدَانَ مُؤَدَّنٌ لِيَتَّبِعَ كُلُّ أُمَّةٍ مَّا كَانَتْ تَعْبُدُ. فَلَا يَبْقَى أَحَدٌ كَانَ يَعْبُدُ غَيْرَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْأَنْصَابِ إِلَّا يَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ حَتَّىٰ إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلَّا مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ وَفَاجِرٍ وَغَيْرِ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَيُدْعَى الْيَهُودُ فَيَقَالُ لَهُمْ: مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ؟ قَالُوا: كُنَّا نَعْبُدُ عَزِيرَ ابْنِ اللَّهِ. فَيَقَالُ: كَذَّبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلَا وَلَدٍ، فَمَاذَا تَبْغُونَ؟ قَالُوا:

عَطِشْنَا يَا رَبَّنَا فَاسْقِنَا. فَيَشَارُ إِلَيْهِمْ أَلَا تَرُدُّونَ فَيُحْشَرُونَ إِلَى النَّارِ كَأَنَّهَا سَرَابٌ يَحْطُمُ بَعْضُهَا بَعْضًا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ. ثُمَّ يُدْعَى النَّصَارَى، فَيَقَالُ: لَهُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ؟ قَالُوا: كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللَّهِ. فَيَقَالُ لَهُمْ: كَذَبْتُمْ. مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلَا وَلَدٍ. فَيَقَالُ لَهُمْ: مَاذَا تَبْعُونَ؟ فَيَقُولُونَ: عَطِشْنَا يَا رَبَّنَا فَاسْقِنَا. قَالَ: فَيَشَارُ إِلَيْهِمْ أَلَا تَرُدُّونَ فَيُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ كَأَنَّهَا سَرَابٌ يَحْطُمُ بَعْضُهَا بَعْضًا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ، حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلَّا مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ تَعَالَى مِنْ بَرٍّ وَفَاجِرٍ، أَنَاهُمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى فِي أَدْنَى صُورَةٍ مِنَ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا. قَالَ: فَمَا تَنْتَظِرُونَ تَتَّبِعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ؟ قَالُوا: يَا رَبَّنَا فَارْقِنَا النَّاسَ فِي الدُّنْيَا أَفْقَرَ مَا كُنَّا إِلَيْهِمْ وَلَمْ نُصَاحِبْهُمْ. فَيَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ. فَيَقُولُونَ: نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْكَ لَا نُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا "مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا" حَتَّى إِنَّ بَعْضَهُمْ لَيَكَادُ أَنْ يَنْقَلِبَ. فَيَقُولُ: هَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ آيَةٌ فَتَعْرِفُونَهُ بِهَا؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ فَلَا يَبْقَى مَنْ كَانَ يَسْجُدُ لِلَّهِ مِنْ تَلْقَاءِ نَفْسِهِ إِلَّا أَدْنَى اللَّهِ لَهُ بِالسُّجُودِ، وَلَا يَبْقَى مَنْ كَانَ يَسْجُدُ اتِّقَاءً وَرِيَاءً إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ ظَهْرَهُ طَبَقَةً وَاحِدَةً كُلَّمَا أَرَادَ أَنْ يَسْجُدَ خَرَّ عَلَى قَفَاهُ. ثُمَّ يَرْفَعُونَ رُءُوسَهُمْ وَقَدْ تَحَوَّلَ فِي صُورَتِهِ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ، فَقَالَ: أَنَا رَبُّكُمْ. فَيَقُولُونَ: أَنْتَ رَبُّنَا. ثُمَّ يُضْرَبُ الْجِسْرُ عَلَى جَهَنَّمَ وَتَحِلُّ الشَّفَاعَةُ، وَيَقُولُونَ: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ... ((16)).

واته: کاتیك پوژی قیامت دیت بانگه ریك بانگ دهکات با هه موو گه لیک
 بیوات بو لای نه وهی که له دونیادا په رستوویه تی، نه وانهی جگه له خوای
 په روه ردگار بت و داروو به ردیان په رستوووه ده خرینه ناو ناگری دوزه خه وه،

(16) رواه مسلم (472/66/2).

تهنه ئه‌وانه ده‌مینه‌وه که خوی پوره‌ردگاریان په‌رستوه له چاکه‌کاران و تاوانباران و پاشماوه‌ی گاورو جوله‌که، بانگی جوله‌که ده‌کریت و پییان ده‌ووتریت: چیتان په‌رستوه له دنیا‌دا؟ ئه‌وانیش ده‌لین: ئیمه له دنیا‌دا عوزه‌یری کورپی خوامان په‌رستوه، پییان ده‌ووتریت: درۆتان کرد، چونکه خوی پوره‌ردگار نه‌خیزانی هه‌بووه‌وه نه‌کورپیش، ئیستا چیتان ده‌ووت و داوی چی ده‌که‌ن؟ ئه‌وانیش ده‌لین: تینومانه ده‌مانه‌ووت ئاو بخۆینه‌وه، ئاماره‌یان بۆ ده‌کریت و پییان ده‌ووتریت بۆ نارۆن بۆسه‌ری؟ پیش ده‌خرین به‌ره‌و ئاگری دۆزه‌خ که به‌وینه‌ی (س‌راب)ه، هه‌ندیکی هه‌ندیکی تیک ده‌شکینیت، کاتیک ده‌رۆن به‌رده‌بنه‌وه‌وه ناو ئاگری دۆزه‌خه‌وه‌وه ده‌که‌ونه‌وه‌وه، پاشان بانگی گاوره‌کان ده‌کریت و پییان ده‌ووتریت: ئه‌ی ئیوه چیتان په‌رستوه له دنیا‌دا؟ ئه‌وانیش ده‌لین: ئیمه له دنیا‌دا عیسای کورپی خوامان په‌رستوه، پییان ده‌ووتریت: درۆتان کرد، چونکه خوی پوره‌ردگار نه‌خیزانی هه‌بووه‌وه نه‌کورپیش، ئیستا چیتان ده‌ووت و داوی چی ده‌که‌ن؟ ئه‌وانیش ده‌لین: تینومانه ده‌مانه‌ووت ئاو بخۆینه‌وه، ئاماره‌یان بۆ ده‌کریت و پییان ده‌ووتریت بۆ نارۆن بۆسه‌ری؟ پیش ده‌خرین به‌ره‌و ئاگری دۆزه‌خ که به‌وینه‌ی (س‌راب)ه، هه‌ندیکی هه‌ندیکی تیک ده‌شکینیت، کاتیک ده‌رۆن به‌رده‌بنه‌وه‌وه ناو ئاگری دۆزه‌خه‌وه‌وه ده‌که‌ونه‌وه‌وه، ئه‌وان ده‌رۆن که‌س نامینیته‌وه تهنه‌وه‌وه که‌سانه‌وه‌وه نه‌بیت که خوی پوره‌ردگاریان په‌رستوه له چاکه‌کاران و خراپه‌کاران و پاشماوه‌ی گاورو جوله‌که، له‌و کاته‌دا خوی پوره‌ردگار دیت بۆ لایان (هاتنیک که شایسته‌یه به‌خۆی) به‌نزیکترین شیوه که دنیا‌دا ناسیویانه (موسلمانان خویان نه‌بینیوه له دنیا‌دا به‌لام

ناسیویانه به ناوو سیفاته‌کانی که هیچ کهس و شتیڭ له و ناچیت)، خوی
 په‌روه‌ردگار ده‌فهرموویت: چاوه‌پیی چی ده‌کن؟ هه‌موو ئوممه‌تیڭ شوینی
 ئەوه که‌وتن که له دنیادا په‌رستبوویان، ئەوانیش ده‌لین: ئەه
 په‌روه‌ردگارمان ئیمه له دنیادا له خه‌لگی جیابوینه‌وه و هاوه‌لایه‌تیمان
 نه‌کردن له کاتیڭدا زۆر پیویستمان پییان بوو، خوی په‌روه‌ردگار
 ده‌فهرموویت: من په‌روه‌ردگاری ئیوه‌م، ئەوانیش ده‌لین: په‌نا ده‌گرین به‌تو
 ئەه خوی په‌روه‌ردگار به هیچ شیوه‌یه‌ک هاوه‌لمان بۆت بریارنه‌داوه و
 بریاریشی ناده‌ین (دوو جار یان سی جار وا ده‌لین)، هه‌تا هه‌ندی له
 موسلمانان له‌وکاته‌دا خه‌ریکه په‌شیمان ده‌بنه‌وه له بیروباوه‌ری پاکیان له
 به‌رگرانی و سه‌ختی ئەو تاقی کردنه‌وه‌یه، خوی په‌روه‌ردگار ده‌فهرموویت:
 ئایا هیچ نیشانه‌یه‌ک هه‌یه له نیوان ئیوه‌و ئەودا تا پیی بناسنه‌وه؟ ئەوانیش
 ده‌لین: به‌لئ، له‌وکاته‌دا په‌رده له‌سه‌ر (ساق)ی لاده‌دریت، هیچ کهس نییه
 له دنیادا که به‌ دلسۆزی و ئیخلاسه‌وه سوچه‌ی بۆ خوا بردبیت ئیلا خوی
 په‌روه‌ردگار ریگه‌ی پیده‌دات تا سوچه‌ی بۆ به‌ریت، وه هیچ کهس نییه له
 دنیادا سوچه‌ی بۆ ریاو ناو ده‌رکردن بردووه، ئیلا خوی په‌روه‌ردگار
 پشتی ده‌کات به‌یه‌ک پارچه هه‌ر کاتیڭ بیه‌ویت سوچه‌ی بۆ به‌ریت به‌پشتا
 ده‌که‌ویت، پاشان موسلمانان سه‌ریان به‌رز ده‌که‌نه‌وه خوی په‌روه‌ردگار
 ده‌بینن له‌سه‌ر ئەو شیوه‌یه‌ی که له دنیادا ناسیویانه (به ناوو سیفاته‌کانی
 که هیچ کهس و شتیڭ له و ناچیت)، خوی په‌روه‌ردگار ده‌فهرموویت: من
 په‌روه‌ردگاری ئیوه‌م، ئەوانیش ده‌لین: به‌لئ تو په‌روه‌ردگاری ئیمه‌یت،
 پاشان پردی (صراط) به‌سه‌ر دۆزه‌خه‌وه داده‌نریت، ریگه به‌شه‌فاعه‌ت

کردن ده دريټ، پيغه مبه راني خوا (صلوات و سه لامى خويان له سه ر بيټ)
 ده فهرموون: خوايه سه لامه تيان بکه يت، خوايه سه لامه تيان بکه يت.

زانای پایه بهرز ابن رَجَب (په حمه تی خوی لیبت) ده لیت: ئەم فهرموده یه به
 پوون و ئاشکرایي ئەوه ده گه یه نیت که هه رکه سیك عیبادهت بو شتیکی تر
 بکات جگه له خوی په روه دگار، وه کو گاوو جوله که که پیغه مبه ر (عیسی)
 و پیغه مبه ر (عزیر) ده په رستن (صلوات و سه لامى خويان له سه ر بيټ)، ئەوه
 حوکمی ئەو که سه وه کو موشریکین و هاوه ل برپارده ران وایه، واته: پیش
 دانانی پردی (صراط) ده که ویته ناو دۆزه خه وه، به لام بت په رستان و خۆرو
 مانگ په رستان و جگه له وانیش هه موویان کۆمه ل کۆمه ل شوینی ئەو
 په رستراوه ده که ون که له دونیادا په رستویانه، شوینیان ده که ون و هه ر
 له سه ره تاوه ده که ونه ناو دۆزه خه وه، ئەوه ی به لگه بیټ له سه ر ئەمه
 فهرموده ی خوی په روه دگار که سه بارهت به حالی فیرعه ون
 ده فهرموویت: ﴿ ! " # \$ % & ') * + ﴾ (هود: ۹۸) (17).

واته: فیرعه ون له دواپۆژدا پیش ئەو که سانه ده که ویت که له دونیادا
 شوینی که وتبوون، پیشیان ده که ویت و به ره و ناو ئاگری دۆزه خ ده یان بات،
 چه ند خراپ و نا په حه ته ئاگری دۆزه خ، جیی ئاو خوار دنه وه و حه وانه وه ی
 گه لیکی تینووی خه سه ته بیټ، ئاوی زۆر گه رم و کوللوی دۆزه خ و کیم و

(17) بپوانه: التخویف من النار والتعریف بحال دار البوار، لابن رجب، تحقیق ایاد القیسی (ص 227).

زوخواوی ئەهلی دۆزهخ دهخۆنهوه.

دووڤووهکان کاتیك دهچنه سه‌ر پردی (صِراط) بۆ ئەوهی بپه‌رنه‌وه، نورو پوناکیان ده‌دریستی و به‌رده‌میان پوناک ده‌بیتته‌وه ئەوانیش شوینی ئەو پوناکییه ده‌که‌ون تا بپه‌رنه‌وه، به‌لام نورو پوناکییه‌که‌یان ده‌کوژیتته‌وه، تا به‌ربنه‌وه و بکه‌ونه پله ناخۆش و نا‌په‌حه‌ته‌کانی ژیره‌وهی دۆزهخ، خوی پهره‌ردگار په‌نامان بدات.

هاوه‌لی به‌پیز جابر کوری عَبْدُالله (خوی لی پازی بیته) ده‌فه‌رموویته: ((... وَيُعْطَى كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ "مُنَافِقٍ أَوْ مُؤْمِنٍ" نُورًا ثُمَّ يَتَّبِعُونَهُ، وَعَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ كَاللَّيْبِ وَحَسْبُ تَأْخُذُ مَنْ شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ يَطْفَأُ نُورُ الْمُتَنَافِقِينَ، ثُمَّ يَنْجُو الْمُؤْمِنُونَ (...)) (18).

واته: ... پاشان نورو پوناکی ده‌دریته به‌هه‌موو مَرُوقِيك جادووڤوو بیته یان ئیماندار، شوینی ئەو پوناکییه ده‌که‌ون تا پیی بپه‌رنه‌وه به‌سه‌ر پردی (صِراط) دا، وه له‌سه‌ر پردی (صِراط) قولاپ و درکی ئاگرین هه‌یه ئەو که‌سانه‌ پاده‌کیشیته‌ که‌ خوی پهره‌ردگار ویستی لێیه، پاشان که‌ دووڤووه‌کان ده‌چنه سه‌ر پردی (صِراط) تا بپه‌رنه‌وه نورو پوناکییه‌که‌یان ده‌کوژیتته‌وه، پاشان ئیمانداران پزگاریان ده‌بیته

(18) رواه الإمام أحمد "المسند" (14763)، ومسلم موقوفا علی جابر (t) (191).

باسی چوارهم:

حالی خه لکی له سهه ر پدی (صراط)

ئو خه لکهی به سهه ر پدی (صراط) دا ده پۆن به چوار شیوه ده په پنه وه، هه ریه ک به پیی ئو ئیمانیه که هه بیووه، وه به ئەندازهی ئو کرده ووهیهی که له دنیا دا کردوویه تی، له بهر ئو فهرموودهیهی که هاوه لی به پیز أبو سعید الخدری (خوای لی پازی بیت) بۆمان ده گپیتته وه له پیغه مبه ری خواوه (۳) که فهرموویه تی: ((يُوضَعُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ عَلَيْهِ حَسَكٌ كَحَسَكِ السَّعْدَانِ ثُمَّ يَسْتَجِيزُ النَّاسُ فَنَاجٍ مُسَلِّمٌ وَمَخْدُوجٌ بِهِ "أَي مَخْدُوش" ، ثُمَّ نَاجٍ وَمُحْتَبِسٌ بِهِ، وَمَنْكُوسٌ فِيهَا...))⁽¹⁹⁾.

واته: پدی (صراط) داده نریت له سهه ر پشتی دۆزه خ، درکیکی له سهه ره وه کو درکی (سعدان) ه، پاشان خه لکی ده که ونه ری تا به سهه ریا بیه پنه وه، هه یانه به سهه لامه تی ده په پیتته وه و پزگاری ده بیت، وه هه یانه لاشه ی هه لای گه رمی ناگری دۆزه خی بۆ دیت و لاشه ی بریندار ده بیت و ده پوشیت، به لام پزگاری ده بیت، وه هه یانه راده گیریت، وه هه یانه سهه ره و خوار ده کریت و به سهه رسه را به رده دریتته وه ناو ناگری دۆزه خ...).

⁽¹⁹⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (157/24)، وابن ماجه (4280)، وابن حبان (7429)، والحاكم (628/4)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (8189).

لییرهوه بۆمان دهردهکهوئیت که رۆیشتنی خه لکی به سه ر پردی (صراط) ادا به م شیوانه یه :

یه که م: خه لکی وا هه یه له سه ر پردی (صراط) زۆر به خیرایی ده په پێته وه و رزگاری ئه بیته، نه هه لای گه رمی دۆزه خ و نه قولابه کانی پردی (صراط) نایگریته، له بهر ئه و فه رمووده یه ی که هاوه لای به ریز عبدالله کوری مَسْعُود (خوای لای پازی بیته) له پیغه مبه ره وه (۲) بۆمان ده گێرپێته وه که فه رموویه تی: ((بِرِدِّ النَّاسِ النَّارَ ثُمَّ يَصْدُرُونَ مِنْهَا بِأَعْمَالِهِمْ، فَأُولَٰئِهِمْ كَلِمَةُ الْبِرِّ ثُمَّ كَالرَّيْحِ ثُمَّ كَحُضْرِ الْفَرَسِ "أَي كَجَرِي الْفَرَسِ" ثُمَّ كَالرَّاكِبِ فِي رِحْلِهِ ثُمَّ كَشَدِّ الرَّجُلِ ثُمَّ كَمَشِيهِ)) (20).

واته: خه لکی دینه دیار ئاگری دۆزه خ، پاشان به پێی کرده وه کانیان به سه ر پردی (صراط) دا تیده په پین و رزگاریان ده بیته لێی، یه که م که س و کۆمه لانیان به وینه ی تیشک ده په پێته وه، پاشان وه کو با، پاشان وه کو رۆیشتنی سوارچاکیک، پاشان وه کو سوارییه کی ئاسایی، پاشان وه کو رۆیشتنی پیاویکی باش، پاشان وه کو رۆیشتنی پیاویکی ساده و ئاسایی.

دووهم: هه یانه قولابه کانی ئه ملای ئه ولای پردی (صراط) ده یگریته و لاشه ی بریندار ده کات و ده یرووشینیت، یان گوشتی لاشه ی ده پچریت، پاشان رزگاری ده بیته، له بهر ئه و فه رمووده یه ی که هاوه لای به ریزی پیغه مبه ر (۲) حُدَيْفَةَ (خوای لای پازی بیته) بۆمان ده گێرپێته وه که پیغه مبه ر (۲)

(20) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (209/18)، والترمذي (3159)، والدارمي (2810)، والحاكم (586/4)، وصححه الألباني في "صحيح الترمذي" (2526).

فه رمويه تي: ((... وَفِي حَاقَتِي الصَّرَاطِ كَلَالِيبٌ مُعَلَّقَةٌ مَأْمُورَةٌ تَأْخُذُ مَنْ أَمِرَتْ بِهِ، فَنَاجٍ مَخْدُوشٌ، وَمَكْدُوسٌ فِي النَّارِ...)) (21).

واته: ... به ملاو به ولاي پردی (صراط) ه وه قولای ناسنی پیا هه لواسراوه، فه رمانی پیکراوه ئه وانه رابکیشیت که دۆزه خین و فه رمانی رابکیشانیان کراوه بۆ ناو ناگری دۆزه خ، هه یانه لاشه ی هه لاوی گهرمی ناگری دۆزه خی بۆ دیت و بریندار ده بیئت و ده پوشیت و پاشان رزگاری ده بیئت، وه هه یانه به پشتا به رده دریته وه ناو ناگری دۆزه خ.

وه هه روه ها هاوه لی به پریز أبوهریره (خوای لی یازی بیئت) ده فه رمویت: پیغه مبه ری خوا فه رمويه تي: ((... وَفِي جَهَنَّمَ كَلَالِيبٌ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، هَلْ رَأَيْتُمْ شَوْكَ السَّعْدَانِ؟ قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَعْلَمُ قَدْرَ عَظْمِهَا إِلَّا اللَّهُ، تَخَطَّفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ، فَمِنْهُمْ مَنْ يُوبِقُ بِعَمَلِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُخَرِّدَلُ ثُمَّ يَنْجُو، ...)) (22).

واته: ... له دۆزه خدا قولاپ هه یه به وینه ی دپکی (سعدان) ه، ئایا دپکی (سعدان) تان بینیه وه؟ فه رمویان: به لی، پیغه مبه ر (F) فه رموی: قولاپه کانی ناو دۆزه خ به وینه ی دپکی (سعدان) ه، به لام هه یچ که س گه وره یی ئه و دپکه نازانیت جگه له خوای په روه ردگار، ئه و دپکه (له ناو دۆزه خدا ناسنه) خه لکی راده کیشیت بۆ ناو ناگر به پیی کرده وه کانیان،

(21) رواه الإمام مسلم (195)، والحاكم (631/4).

(22) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (157/24)، والبخاري (806)، ومسلم (182)، وابن ماجه

(4280).

هه‌يانه له ناو ده‌چيٽ، سزاو ئيش و ئازار زور ده‌بينيت به هوى كرده وه خراپه‌كانيه وه، وه هه‌يانه قولاپه‌كاني ته‌نيشت پردى (صراط) پرايده‌كيشيت و گوشتى لاشه‌ى پارچه پارچه ده‌كات، به لام له دواییدا پرزگارى ده‌بيٽ.

زانای پایه‌برز ابن الحَجَر له الزَّيْنُ ابْنُ الْمُنِير (په‌حمه‌تى خويان ليبيٽ) ده‌گيريتته وه حيكه‌ت له شوبهاندنى قولاپه‌كاني ناو دوزه‌خ به دركى (سعدان) ئه‌وه‌يه: ئه‌و دركه زور زوو مروقه‌كان پراده‌كيشيت و زوو به‌لاشه‌يانه وه ده‌نووسيت، وه بويه پيغه‌مبه‌ر (٢) قولاپه‌كاني ته‌نيشت پردى (صراط) شوبهاندوو به‌و دركه چونكه له دونيادا بينويانه (23).

هه‌يانه له‌سه‌ر پردى (صراط) پراده‌گيريت و تووشى ئيش و ئازارو نارپه‌حه‌تبيه‌كى زور ده‌بيٽ، وه تووشى ترس و سزايه‌كى وا ده‌بيٽ كه دلله‌كان دينيته له‌رزين، هه‌روه‌ك هاوه‌لى به‌رپز سهل كورپى مُعَاذِ كورپى اَنَسِ الْجُهَنِيِّ له باوكيه وه (خويان لى پازى بيت) له پيغه‌مبه‌روه وه (٢) گيراويتته وه كه فه‌رموويه‌تى: ((... وَمَنْ رَمَى مُسْلِمًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ بِهِ، حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ)) (24).

واته: ... هه‌ر كه سيك شتيك له عه‌يبه و كه م و كورپى بداته پال موسلمانتيك و مه‌به‌ستى پي ناشرين كردن و شكاندنه وه‌ى بيت، ئه‌وه خواى په‌روه‌ردگار

(23) بروانه: فتح الباري بشرح صحيح البخاري لابن حجر العسقلاني (462/11 ح 6574).

(24) أخرجه الأمام أحمد (441/3، رقم 15687)، وابن المبارك (239/1، رقم 686)، وأبو داود (270/4، رقم 4883)، وابن أبي الدنيا (ص 151، رقم 248)، والطبراني (194/20، رقم 433)، وأخرجه أيضًا: البخاري في "التاريخ الكبير" (377/1)، وحسنه الألباني في "صحيح أبي داود" (4086).

له سهر پردی (صراط) پرايده گريئت تا پاك ده بيتته وه له و تاوانه، ئه ويش يان به پرازی كردنی ئه و كه سه يه كه خراپه و عيبه ی داوت پال، يان به هوی شه فاعه ته وه يه، يان ده بيتت ئه و كه سه به ئه ندازه ی تاوانه كه ی سزای دوزه خ بکيشيئت (25).

سايه م: هه يانه به هوی کرده وه خراپه کانييه وه له ناو ده چيئت و ده كه ويته ناو ئاگری دوزه خ وه (په نا به خوی په روه ردگار) له بهر ئه و فه رموده يه ی كه هاوه لی به ريز أبو بكره (خوی لی پرازی بيت) له پيغه مبه ره وه (۳) بومان ده گيريتته وه كه فه رمويه تي: ((يُحْمَلُ النَّاسُ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَتَقَادَعُ بِهِمْ جَبَّةُ الصِّرَاطِ، تَقَادَعُ الْفَرَّاشِ فِي النَّارِ، قَالَ: فَيَنْجِي اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ)) (26).

واته: له رۆژی دواييدا خه لکی ده هينرينه سهر پردی (صراط)، قولاپه کانی ته نيشت پردی (صراط) (پرايان ده کيشيئت و يه كه له دواي يه كه به ريان ده داته وه ناو ئاگری دۆخ، به ويته ی كه وتن و به ربونه وه ی په پوله بو ناو ئاگر (چهنه ناسکه و چهنه زوو ده سووتيتت کاتيک له ئاگر نزيك ده بيتته وه)، پاشان خوی په روه ردگار ئه و كه سانه رزگار ده کات كه خوی ويستی لييه .

موسلمانى خو شه ويست له و کات و ساته ترسناک و سه خته دا كه دلله کان ديته له رزين، پيغه مبه ران (سه لات و سه لامى خوايان له سهر بيت) ده ست ده كه ن به پارانه وه و به رده وام ده ليين: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ، ئه ی په روه ردگار سه لامه تيان

(25) بوانه: عون المعبود شرح سنن أبي داود (407/10/حديث 4239).

(26) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (156/24)، وحسنه الألباني في "طلال الجنة" (837).

گوشتی لاشه‌ی پارچه پارچه دهکات، پاشان پرزگاری ده‌بیت و دهرده‌چیت.

سه‌ره‌تاو کوتا که‌س که به‌سه‌ر پردی (صراط) دا تیده‌په‌ریت

یه‌که‌م ئوممه‌ت له ئوممه‌تان که به‌سه‌ر پردی (صراط) دا تیده‌په‌ریت
ئوممه‌تی پیغه‌مبه‌ری خو‌مانه (۲)، ئه‌ویش له‌به‌ر ریژی‌تی لای خوای
په‌روه‌ردگار، هاوه‌لی به‌ریز أبو هریرة (خوای لی‌پازی بیت) ده‌فه‌رموویت:
پیغه‌مبه‌ر (۲) فه‌رموویه‌تی: ((... فَيَضْرَبُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرَانِي جَهَنَّمَ، فَأَكُونُ
أَوَّلُ مَنْ يَجُوزُ مِنَ الرُّسُلِ بِأُمَّتِهِ، ...)) (28).

واته: ... پاشان پردی (صراط) له‌سه‌ر دۆزه‌خ داده‌نریت، من یه‌که‌م
پیغه‌مبه‌ر (۲) ده‌بم که ئوممه‌ته‌که‌می به‌سه‌ردا ده‌په‌رینمه‌وه.

وه یه‌که‌م که‌سیش له‌م ئوممه‌ته‌که‌ به‌سه‌ر پردی (صراط) دا ده‌په‌ریت‌وه
پیغه‌مبه‌ری خوایه (۲)، له‌به‌ر ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که هاوه‌لی به‌ریز أبو سعید
الخدري (t) بۆمان ده‌گی‌ریت‌وه که پیغه‌مبه‌ر (۲) فه‌رموویه‌تی: ((...
وَالْأَنْبِيَاءُ بَجَنَّتِي الصِّرَاطِ، وَأَكْثَرُ قَوْلِهِمْ: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ، فَأَكُونُ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ
مَنْ يَمُرُّ، أَوْ قَالَ: أَوَّلُ مَنْ يُجِيزُ، ...)) (29).

(28) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (157/24)، والبخاري واللفظ له (806)، ومسلم (182)، وابن
ماجه (4280).

(29) رواه ابن أبي عاصم في "السنة" (284/1)، وقال الألباني في "ظلال الجنة": إسناده جيد وهو على شرط

واته: ... له و پوژدهدا پیغه مبه‌ران (سه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بیټ) له ته‌نیشټ پردی (صراط) ه‌وه ده‌وه‌ستن و له خوی پ‌ه‌روه‌ردگار ده‌پارپینه‌وه تا شوین که وتوانیان به‌سه‌لامه‌تی به‌پ‌نه‌وه و پ‌زگاریان بیټ، زوربه‌ی پارانه‌وه و وت‌ه‌یان له و پوژدهدا ئه‌وه‌یه که ده‌لین: ئه‌ی پ‌ه‌روه‌ردگار سه‌لامه‌ت‌یان بکه، ئه‌ی پ‌ه‌روه‌ردگار سه‌لامه‌ت‌یان بکه، من و شوین که وتوانم یه‌که‌م که‌س و کۆمه‌لین که به‌سه‌ریا ده‌پوین، یان فه‌رمووی: ئیمه‌یه‌که‌م که‌س و کۆمه‌لین که به‌سه‌ریا تیده‌په‌رین.

وه یه‌که‌م کۆمه‌ل دوی پیغه‌مبه‌ر (۲) له‌م ئوممه‌ته‌که‌ به‌سه‌ر پردی (صراط) دا تیده‌په‌رین، موسلمانان هه‌ژاره‌کۆچکردوو هه‌کانن (واته: پیش هه‌موو موسلمانانی شوینکه‌وتووی پیغه‌مبه‌ر (۲)، هه‌روه‌ک هاوه‌لی به‌ریزو خۆشه‌ویستی پیغه‌مبه‌ر (۲) ثوبان (خوی لی‌پازی بیټ) ده‌فه‌رموویت: ((أَنَّ حَبْرًا مِنْ أَحْبَارِ الْيَهُودِ سَأَلَ النَّبِيَّ (۲) عِدَّةَ أَسْئَلَةٍ كَانَ مِنْهَا قَوْلُهُ: أَيْنَ يَكُونُ النَّاسُ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (۲): هُمْ فِي الظُّلْمَةِ دُونَ الْجِسْرِ، قَالَ: فَمَنْ أَوَّلُ النَّاسِ إِجْرَازَةً؟ قَالَ: فَقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ...)) (30).

واته: زاناوگه‌وره‌یه‌کی جوله‌که‌هاته‌لای پیغه‌مبه‌رو (۲) و چه‌ند پرسیاریکی لی‌کرد، یه‌کی‌که‌له‌و پرسیارانه‌ئوه‌بوو ووتی: خه‌لکی له‌کوین له‌و پوژده‌ی که‌زه‌وی و ئاسمانه‌کان ده‌گۆردپین (له‌دواپوژدا)؟ پیغه‌مبه‌ر (۲)

مسلم (634).

(30) رواه الإمام مسلم (315).

فهرمووی: به لئی خه لکی له و پۆژهدا له تاریکاییدان له سه پردي (صراط)،
 ئه ویش ووتی: ئه ی کئی یه که م که سه که به سه ریدا ده په پیتته وه؟ پیغه مبه ر
 (۲) فهرمووی: موسلمانان هه ژاره کۆچکردوو ه کانن.

وه کۆتا که س که به سه پردي (صراط) دا ده پوات و تیده په پیت پیاویکه
 جاریک ئاسایی ده پوات و جاریک به ده ما ده که ویت و جاریک ده م و چاوی
 په ش ده بیت و هه لای گهرمی دۆزه خی بو دیت و ئه میش به رگه ی ناگریت.

هاوه لئی به ریز عبدالله کوری مسعود (خوای لئ پازی بیت) ده فه ره موویت:
 پیغه مبه ر (۳) فهرمووی ته: ((آخِرُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يَمْشِي عَلَى الصِّرَاطِ،
 وَهُوَ يَمْشِي مَرَّةً وَيَكْبُو مَرَّةً، وَتَسْفَعُهُ النَّارُ، فَإِذَا جَاوَزَهَا انْتَفَتَ إِلَيْهَا، قَالَ:
 تَبَارَكَ الَّذِي نَجَّانِي مِنْكَ، أَعْطَانِي شَيْئًا مَا أَعْطَاهُ أَحَدًا مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ
 (...)) (31).

واته: کۆتا که س که ده چیتته به هه شته وه پیاویکه کاتیک به سه پردي
 (صراط) دا ده پوات، جاریک ئاسایی ده پوات و جاریک به ده م دا ده که ویت و
 جاریک هه لای گهرمی ناگری دۆزه خی بو دیت و ئازاری ده دات، کاتیک
 تیپه ری به سه ریدا و پزگاری بوو لئی، ئاوپرک ده داته وه و سه بیرکی دۆزه خ
 ده کات و ده لیت: به خششی زۆره ئه و په روه ردگار هه ی که منی له تو پزگار
 کرد، به راستی خوای په روه ردگار شتیکی به من به خشیه (پزگاری کردم له
 ناگری دۆزه خ) به هیچ شیوه یه که به که سی نه به خشیه نه له پیشینان و نه
 له کۆتایان (...).

(31) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (175/24)، والبخاري (6571)، ومسلم واللفظ له (187).

وه فہرموودہیہ کی ترمان له پیغہمبہرہوہ (۲) بؤ دهگپرتہوہ کہ
 فہرموویہ تی: ((... یأمرُ اللهُ بالصَّراطِ، فَيُضْرَبُ عَلَى جَهَنَّمَ، فَيَمُرُّ النَّاسُ عَلَى
 قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ زُمْرًا زُمْرًا، أَوَائِلُهُمْ كَلَمَحُ الْبَرْقِ، ثُمَّ كَمَرُّ الرِّيحِ، ثُمَّ كَمَرُّ الطَّيْرِ،
 ثُمَّ كَمَرُّ الْبَهَائِمِ، حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ سَعْيًا، وَحَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ مَشْيًا، حَتَّى يَمُرَّ
 آخِرُهُمْ يَتَلَبَّطُ عَلَى بَطْنِهِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، لِمَ بَطَّأتَ بِي؟ فَيَقُولُ: إِنِّي لَمْ أُبْطِئُ
 بِكَ، إِنَّمَا بَطَّأَ بِكَ عَمَلُكَ (...)) (32).

واتہ: خوی پەروردهگار فەرمان دهکات که پردی (صراط) دابنریت، کاتیک
 داده نریت له سەر دۆزهخ، خه لکی کۆمه ل کۆمه ل به پیی کرده وه کانیان
 به سه ریدا ده پۆن، یه که م کۆمه لیان به وینه ی تیشک تیده په پرن به سه ریا،
 پاشان وه کو خیرایی با به سه ریا ده پۆن، پاشان وه کو پۆیشتنی بالنده،
 پاشان وه کو سوارچاکیکی باش، پاشان وه کو پۆیشتنی پیاویکی خیرا،
 پاشان وه کو پۆیشتنی پیاویکی ئاسایی، تا کۆتا که س دیت تا به سه ریا
 به پرتیه وه، ده پوات و به سه رسک و پوویا ده که ویت، ده لیت: ئه ی
 په روردهگار بؤ دوام ده خهیت و تاخیرم ده کهیت؟ خوی پەروردهگاریش پیی
 ده لیت: من دوام نه خستوویت و هیواشم نه کردوو، به لکو کرده وه کانت
 هیواشی کردوویت و دوا ی خستوویت (واته: کرده وه ی چاکهت که مه).

هاوه لی به پریز أبوسعید الحدري (خوی لی رازی بیت) ده فہرموویت: پیغہمبہر

(32) أخرجه: ابن أبي شيبة (37637)، والروزي في "تعظيم قدر الصلاة" (282)، والطبري في "تفسيره" (17063)، والطبراني في "الكبير" (9761)، والحاكم (598/4-560)، وحسن إسناده شعيب الأرنؤوط في "تخريج أحاديث جامع العلوم والحكم" لابن رجب (308/2) وقال: روي مرفوعا وموقوفا.

(۲) فرمویه تی: ((... ثُمَّ يُوتَى بِالْجَسْرِ فَيَجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْجَسْرُ؟ قَالَ: مَدْحَضَةٌ مَرَلَةٌ، عَلَيْهِ خَطَاطِيفٌ وَكَالِإِبِ وَحَسَكَةٌ مُفْلَطْحَةٌ، لَهَا شَوْكَةٌ عَقِيفَاءُ تَكُونُ بِنَجْدٍ، يُقَالُ لَهَا: السَّعْدَانُ، الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا كَالطَّرْفِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرَّيْحِ وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرَّكَّابِ، فَنَاجٍ مُسَلِّمٌ وَنَاجٍ مَخْدُوشٌ وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ، حَتَّى يَمُرَّ آخِرُهُمْ يُسْحَبُ سَحْبًا...)) (33).

واته: ... پاشان پردی (صِراط) دهینریت و لهسه ر پشنتی دۆزه خ داده نریت، ووتمان: ئه ی پیغه مبه ر (۲) پردی (صِراط) چیه و چونه؟ پیغه مبه ر (۲) فرموی: پردی (صِراط) ریگه یه که زور لووسه پیی لهسه ر به ند نابیت به لکو هه لده خلیسکیت، لهسه ر ئه و ریگه یه کومه له قولاپ و پاکیشهریک هه یه، وه درکی (عَقِيفَاء) پیوه یه که به له شیانه وه دنوسیت و رایان ده کیشیت، پیی ده ووتریت: (سَعْدَان) که له وولاتی نه جد هه یه، "ئه و درکه یه که به له شی نازه لانه وه دنوسیت به لام ئه وه ی سه ر پردی (صِراط) پیی ده چی ئاسن بیت" ئیمانداران به سه ریا ده په رنه وه هه یانه وه کو: چا و تروکان ده په ریته وه، وه هه یانه وه کو: تیشک ده په ریته وه، هه یانه وه کو: با ده په ریته وه، هه یانه وه کو: سوارچاکیک ده په ریته وه، هه یانه به پیاده ده په ریته وه و به سه لامه تی رزگاری ده بیت، وه هه یانه رزگاری ده بیت به لام له ش و دم و چاوی پووشاوه، هه یانه به رده بیته وه ناو ئاگری دۆزه خ و ناتوانیت به ریته وه، هه تا کۆتا که سیان رزگاری ده بیت ده که ویت و هه لده ستیته وه و راده کیشریت، به و حاله ناخۆشه به لام رزگاری ده بیت،

(33) رواه البخاري واللفظ له (7440)، ومسلم (183).

شیوازه‌گانی بهر بوونه‌وه له سه‌ر پردی (صِراط) سه‌وه بو ناو دۆزه‌خ

چهند فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیح هاتوو هه که باسی شیوازی بهر بوونه‌وه له سه‌ر پردی (صِراط) و که وتنه ناو ئاگری دۆزه‌خمان بو ده‌کات "خوای په‌روه‌ردگار هه‌موو لایه‌کمان بپاریزیت له‌و سه‌ر نه‌جامه ناخۆش و ترسناکه":

شیوازی یه‌که‌م: المَکْرَدَس:

ئه‌و شیوازه‌یه که هه‌ردوو ده‌ست و پێی ئه‌و که سه‌ به‌ یه‌که‌وه که له‌چه‌ ده‌کریت و له‌سه‌ر پردی (صِراط) سه‌وه هه‌لده‌دریته ناو دۆزه‌خه‌وه⁽³⁴⁾، هاوه‌لی به‌رێز أبو سعید الخدری (خوای لی پازی بیته) بو مان ده‌گی‌ریته‌وه که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((... وَالْأَنْبِيَاءُ بِجَنَّبَتِي الصِّرَاطِ، وَأَكْثَرُ قَوْلِهِمْ: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ، فَأَكُونَ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ مَنْ يَمُرُّ، أَوْ قَالَ: أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُ، قَالَ: فَيَمُرُّونَ عَلَيْهِ مِثْلَ الْبَرْقِ، وَمِثْلَ الرِّيحِ، وَمِثْلَ أَجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرِّكَابِ، فَجَاجُ مُسَلِّمًا، وَمَخْدُوشٌ مُكَلَّمًا، وَمُكْرَدَسٌ فِي النَّارِ...))⁽²⁹⁾.

واته: ... له‌و پۆژهدا پیغه‌مبه‌ران (سه‌لات و سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بیته) له‌ ته‌نیشته‌ پردی (صِراط) سه‌وه ده‌وه‌ستن و له‌ خوای په‌روه‌ردگار ده‌پارینه‌وه

⁽³⁴⁾ بیوانه: النهاية في غريب الحديث والأثر لابن الأثير (162/4).

⁽²⁹⁾ رواه ابن أبي عاصم في "السنة" (284/1)، وقال الألباني في "ظلال الجنة": إسناده جيد وهو على شرط

مسلم (634).

تا شوین که وتوانیان به سه لامه تی به پنه وه و پزگاریان بیّت، زۆربه ی پارانسه وه و وته یان له و پۆزه دا ئه وه یه که ده لّین: ئه ی پهروه ردگار سه لامه تیان بکه، ئه ی پهروه ردگار سه لامه تیان بکه، من و شوین که وتوانم یه که م که س و کۆمه لّین که به سه ریا ده پۆین، یان فه رمووی: یه که م که س و کۆمه لّین که به سه ریا تیده په رین، وه فه رمووی: خه لکی به سه ر پردی (صِراط) دا ده پۆن هه یانه به وینه ی تیشک تیده په پیت به سه ریا،، وه هه یانه هه ردوو ده ست و پئی به یه که وه که له پچه ده کریت و له سه ر پردی (صِراط) ه وه هه لده دریته شوینیکی دۆزه خه وه.

شیوازی دووم: المَنکوس:

به ربوونه وه له سه ر پردی (صِراط) ه وه بو ناگری دۆزه خ به سه ره و خواری (سه رت به ره و خواری، پییه کانت به ره و سه ر)⁽³⁵⁾، هاوه لی به ریز أبو سعید الخدری (خوای لی رازی بیّت) بۆمان ده گپیته وه له پیغه مبه ری خواوه (۱) که فه رموویه تی: ((يُوضَعُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ عَلَيْهِ حَسَكٌ، كَحَسَكِ السَّعْدَانِ، ثُمَّ يَسْتَجِيزُ النَّاسُ فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ وَمَخْدُوجٌ بِهِ "أَي مَخْدُوش"، ثُمَّ نَاجٍ وَمُحْتَبِسٌ بِهِ، وَمَنكُوسٌ فِيهَا ...))⁽³⁶⁾.

واته: پاشان پردی (صِراط) داده نریت له سه ر پشتی دۆزه خ، دپکیکی له سه ره وه کو دپکی (سعدان) وایه، پاشان خه لکی ده که ونه ری تا به سه ریا

(35) بیوانه: شرح سنن ابن ماجه القزويني للسندي (573/2).

(36) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (157/24)، وابن ماجه (4280)، وابن حبان (7429)، والحاكم

(628/4)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (8189).

بپه پنه وه، هه یانه به سهلامه تی ده په پښته وه و پرزگاری ده بیټ، هه یانه لاشه ی هه لاوو گهرمی ناگری بو دیت و بریندار ده بیټ و لاشه ی ده پوشیت، به لام پرزگاری ده بیټ، وه هه یانه راده گیریت، وه هه یانه سه ره و خوار ده کریت و به سه سه را به رده دریتته وه ناو ناگری دوزه خ.

هاوه لى به پښ مُعَاذِ كُورِى جَبَلِ (خوای لى پازى بیټ) ده فهرموویت: و وتم: ((يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَإِنَّا لَمُؤَاخِذُونَ بِمَا تَكَلَّمُ بِهِ؟ قَالَ: "تَكَلَّمْتَ أُمُّكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ يَكُوبُ النَّاسَ عَلَى وُجُوهِهِمْ، أَوْ قَالَ: مَنَّاخِرِهِمْ فِي النَّارِ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟)) (37)

واته: و وتم: ئه ی پیغه مبه ری خوا (۳) ئایا ئیمه له سه سه ئه وه ی که ده یلین سزا ده درین (له سه سه ووته ی خراپ و نابجی و تاوانی زمانمان)؟ پیغه مبه ر (۳) فه رمووی: (ئه ی له بار دایکت بچویتایه مُعَاذُ، ئه مه گالته یه ک بووه پیغه مبه ر (۳) له گه ل "مُعَاذُ" دا کردوویه تی) به لى، ئایا کاتیک خه لکی به سه سه ده م و چاوو پویانا راده کیشریڼ بو ناو ناگری دوزه خ هه مووی به هو ی دروینه ی زمانیا نه وه نییه (تاوانه کانی زمانیان)؟.

شیوازی سئیه م: المکدوس:

به ربوونه وه و که وتنه ناو ناگری دوزه خ به پشستا (38)، خوای په روه ردگار هه والی داوه که هاوه ل بریارده ران و بى باوه ران زور به تووندی هه لده درینه

(37) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (258/19)، والترمذي واللفظ له (2616)، وابن ماجه (3973)،

والحاكم (447/2)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (5136).

(38) بيوانه: النهاية في غريب الحديث والأثر، لابن الأثير (155/4).

ناو ئاگرى دۆزهخه وه، ههروهك دهفهرموويت: ﴿يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً﴾ (الطور: ۱۳).

واته: لهو پۆژهدا پاليان پيۆه ده نرييت وهه ل ده درينه دۆزهخه وه چون پال پيۆه نان وهه لدانيك (واته: زۆر به تووندى).

هاوه لى به ريز أبو سعيد الخدري (خوای لى پازى بيت) له پيغه مبهروه (۲) بۆمان ده گيرپيته وه كه فهرموويه تى: ((... ثُمَّ يُؤْتَىٰ بِالْجِسْرِ فَيُجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْجِسْرُ؟ قَالَ: مُدْحِضَةٌ مِرْلَةٌ، عَلَيْهِ خَطَاطِيفٌ وَكَلَالِيْبٌ وَحَسَكَةٌ مَفْلَطْحَةٌ، لَهَا شَوْكَةٌ عَقِيْفَاءُ تَكُونُ بِنَجْدٍ يُقَالُ لَهَا: السَّعْدَانُ، الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا كَالطَّرْفِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرَّيْحِ وَكَأَجَاوِدِ الْخَيْلِ وَالرَّكَّابِ، فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ، وَنَاجٍ مَخْدُوشٍ، وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ، حَتَّىٰ يَمُرُّ آخِرُهُمْ يَسْحَبُ سَحْبًا...)) (39).

واته: ... پاشان پردى (صراط) ده هينرييت وه سهه پششتى دۆزهخ داده نرييت، ووتمان: ئەى پيغه مبهه (۲) پرد چييه؟ فهرمووى: پردى (صراط) ريگه يه كه زۆر لووسه پيى له سهه بهند نابيت به لكو هه لده خليسكييت، له سهه ئەو ريگه يه كۆمه له قولاپ و پاكيشه ريك هه يه، وه دركى (عقيفاء) پيۆه يه كه به له شيانه وه ده نوسيت و پايان ده كيشييت، پيى ده ووتريت: (سعدان) كه له وولاتى نه جد هه يه، ئيمانداران به سهه ريا ده په رنه وه هه يانه وه كو: ، وه هه يانه رزگارى ده بيت به لام له ش و دهم و چاوى پووشاوه، وه هه يانه به پشتا هه لده دريته ناو ئاگرى دۆزهخه وه و ناتوانيت بپه رپيته وه، هه تا كۆتا

(39) رواه البخاري واللفظ له (7440)، ومسلم (183).

که سیان پزگاری ده بیټ که سیکه ده که ویت و هه لده ستیته وه و راده کیشریټ،
به و حاله ناخوشه، به لام پزگاری ده بیټ، ((...)).

پاش باس کردن و وه صف کردنی ترسناکی پردی (صراط)، ئه وه پوون
ده بیټه وه که خه لکی له سه ری تووشی دوو ناخوشی و نارپه حه تی زور سه خت
ده بن، ناخوشی یه که م: هه لای گه رمی ئاگری دۆزه خ و سووتان له سه ر پردی
(صراط)، ناخوشی دووه م: ئه و تاریکی و نارپه حه تییه ی که له سه ر پردی
(صراط) هه یه.

**به شمی دووهم: ناره‌حتی سووتان له‌سه‌ر پردی (صِراط) و نه‌و
کارانه‌ی ده‌بیته مایه‌ی رزگاری بوون لی‌ی**

ناره‌حتی و ترسناکی پویشتن به‌سه‌ر پردی (صِراط) دا له‌وه‌دا شاراوته که به پی‌ی کرده‌وه‌کانت پویشنتن به‌سه‌ریدا ده‌بیته، واته: نه‌وه‌ی نه‌ندازه‌ی خیرایی پویشنتن دیاری بکات له‌سه‌ری ته‌ن‌ها کرده‌وه چاکه‌کانتته، ته‌ن‌ها کرده‌وه چاکه‌کانت تویشوو و هاو‌پیتن له‌سه‌ری، وه ته‌ن‌ها کرده‌وه چاکه‌کانتته که ده‌توانیته بته‌په‌ریننیه‌وه له‌رییه‌کی زور سه‌خت و دووروو دریز که ماوه‌که‌ی زور دووره .

زانای پایه‌به‌رز فضیل کوری عیاض (په‌حمته‌ی خوی لی‌یته) ده‌لیته: دریزی ریگای پردی (صِراط) و ماوه‌ی کوتایی هاتنی پانزه هه‌زار ساله⁽⁴⁰⁾.

هاوه‌لی به‌ریز عبدالله کوری مسعود (خوی لی‌ی پازی بیته) له‌ پیغه‌مبه‌ره‌وه (۳) بومان ده‌گیریه‌وه که فه‌رموویه‌تی: ((يَرِدُ النَّاسُ النَّارَ ثُمَّ يَصْدُرُونَ مِنْهَا بِأَعْمَالِهِمْ، فَأَوْلُهُمْ كَلِمَاحِ الْبَرْقِ ثُمَّ كَالرَّيْحِ ثُمَّ كَحُضْرِ الْفَرَسِ "أَي كَجَرِي الْفَرَسِ" ثُمَّ كَالرَّاكِبِ فِي رَحْلِهِ ثُمَّ كَشَدِّ الرَّجُلِ ثُمَّ كَمَشِيهِ))⁽⁴¹⁾.

⁽⁴⁰⁾ بوانه: فتح الباري بشرح صحيح البخاري لابن حجر العسقلاني (462/11 ح 6574)، وه "البدور السافرة في أمور الآخرة" للسيوطي (صفحة 334) (ح 1025)، وقال ابن حجر رحمه الله تعالى في الفتح: أخرجه ابن عساكر في ترجمته وهذا معضل لا يثبت. أهـ. واته: نه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که باسی

دریزی پردی (صِراط) ده‌کات، فه‌رمووده‌یه‌کی "مُضَلَّ" سه‌حیح نبیه‌و ناکریتته به‌لگه.
⁽⁴¹⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (209/18)، والترمذي (3159)، والدارمي (2810)، والحاكم (586/4)، وصححه الألباني في "صحيح الترمذي" (2526).

واته: خه لکی دینه دیار ئاگری دۆزهخ، پاشان به پیی کرده وه کانیان
 پزگاریان ده بیټ و تیده په پرن به سهر پردی (صراط) دا، یه که م که سیان به
 وینه ی تیشک ده په ریته وه، پاشان وه کو با، پاشان وه کو پویشتنی
 سوارچاکیک، پاشان وه کو سواریه کی ئاسایی، پاشان وه کو پویشتنی
 پیاویکی باش، پاشان وه کو پویشتنی پیاویکی ساده و ئاسایی.

موسلمانان خۆشه و بیست ته نها کرده وه چاکه کانتته که ده توانیت به
 هویانه وه زور به خیرایی به سهر پردی (صراط) دا برۆیت و به سه لامه تی
 بپه ریته وه و پزگارت بیټ، وه خه لکی زوو په رینه وه و خیراییان له سهر پردی
 (صراط) جیاوازه ئه ویش به هوی جیاوازی پله و پایه و کرده وه چاکه کانیا،
 بۆچی که سیک له دواپوژدا کاتیک ده یه ویت به سهر پردی (صراط) دا تیپه ریټ
 ناتوانیت مه گه به سکه خشکی نه بیټ؟ ئایا به هوی که می کرده وه
 چاکه کانیه وه نییه؟ یان به هوی نه مانن ئه و هیزه وه نییه که پالی ده نیت بۆ
 پویشتن به ره و پیشه وه؟ وه یان له بهر ئه وه ی له دنیا دا پیشه برکیی
 نه کرده وه بۆ زیاد کردنی کرده وه ی چاکه؟ له کاتیکدا زور خیرا و ئازابووه بۆ
 کۆکردنه وه ی مال و سامانی دنیای به سه رچوو، خوی زور ماندوو کرده وه بۆ
 به ده ست هینانی دنیا، به لام دواپوژنی له بیر کرده وه یان گوئی پینه داوه.

هاوه لی به ریژ أبو هریره (خوای لی یازی بیټ) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۲)
 فه رموویه تی: ((فَيْمُرُ أَوْلَكُمْ كَمَرِّ الْبَرْقِ كَيْفَ يَمُرُّ، ثُمَّ يَرْجِعُ فِي طَرْفَةٍ، ثُمَّ يَمُرُّ
 كَمَرِّ الرِّيحِ، ثُمَّ يَمُرُّ كَمَرِّ الطَّيْرِ، ثُمَّ كَشَدَّ الرَّجَالِ تَجْرِي بِهِمْ أَعْمَالُهُمْ، وَنَبِيكُمْ
 (۳) قَائِمٌ عَلَى الصِّرَاطِ، يَقُولُ: سَلِّمْ، حَتَّى تَعْجِزَ أَعْمَالُ النَّاسِ، حَتَّى يَجِيءَ
 الرَّجُلُ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمُرَّ إِلَّا زَحْفًا، وَفِي حَافَتِي الصِّرَاطِ كَلَالِيْبٌ مُعَلَّقَةٌ مَأْمُورَةٌ

تَأْخُذُ مَنْ أَمَرَتْ بِهِ، فَتَاجِ مَخْدُوشٍ، وَمَكْدُوسٍ فِي النَّارِ))، وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي
 هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ، إِنَّ قَعَرَ جَهَنَّمَ لَسَبْعُونَ خَرِيفًا))⁽⁴²⁾.

واته: يه كهم كهستان به وينه‌ی تيشك ده په پيټه وه، هه روهك چوڼ له چاو
 تروكانيكدا ديټ و ده پوات، پاشان وهكو خيړايي با، پاشان وه كورپويشتني
 بالنده، پاشان وهكو پويشتني پياويكي ساده و ناسايي، خه لكي به پيي
 كرده وه كانيان به سه ريده ده پوڼ، وه پيغه مبه ره كه تان (۳) له سه ر پردي
 (صراط) ده وه ستيت و ده لئيت: ئه‌ي په روه ردگار سه لامه تيان بكه، تا
 كرده وه كان بي توانا ده بيت له په پاندنه وه‌ي خه لكي له سه ر پردي (صراط)،
 تا وای ليديت پياوي وا هه يه ناتوانيت به سه ر پردي (صراط) دا پروات مه گه ر
 به سكه خشكي، وه به م لاو به ولاي پردي (صراط) ه وه قولاي ناسني پيا
 هه لواسراوه، فه رمانی پي كراوه ئه و كه سانه رابكيشيت كه فه رمانی
 راکيشانيان كراوه بو ناو ئاگري دوزه خ، هه يانه لاشه‌ي هه لاوو گه رمی ئاگري
 بو ديټ و بريندار ده بيت و ده پوشيت، به لام رزگاري ده بيت، وه هه يانه پالي
 پيوه ده نريت و به پشتا به رده دريټه وه ناو ئاگري دوزه خ.

هاوه لي به ريژ ابو هريرة (خوای لي رازی بيت) ده فه رموويت: سويند بيت به و
 خوايه‌ي كه گيانی منی به ده سته قوولي دوزه خ هه فتا پايژه (واته: هه فتا
 ساله).

واته: ئه گه ر به رديكي گه وره به رديټه وه ناو دوزه خ به هه فتا سال ئينجا
 ده گاته بنه وه‌ي دوزه خ.

⁽⁴²⁾ رواه الإمام مسلم (195)، والحاكم (631/4).

مرؤف ناتوانیت به هیزو دهسه لات و ویستی خوئی به سهر پردی (صراط) دا بروت و به سه لامه تی پرزگاری بیّت له ناخوشی و نارپه حه تییه کاتی، به لکو کرده وه چاکه کانی ده توانیت بیپه پینیتته وه و پرزگاری بکات لیی.

موسلماننی خوشه ویست بیریک بکه وه له حالی ئه و که سه ی که به سه که خشکی به سهر پردی (صراط) دا ده بروت و ناگری دوزه خ له ژیریوه یه تی، گروو تین و هه لای گهرمی ناگری دوزه خی بو دیت، ناخو ده بیّت که ی و به ماوه ی چند بتوانیت پردی (صراط) بپریت و پرزگاری بیّت له ترسناکی و نارپه حه تییه که ی؟ وه ئایا ده بیّت چند ترس و بیم دایبگریّت به هوی بینینی دوزه خ و گهرمی ناگره که ی، ئه و ناگره ی که گهرمییه که ی حه فتا جار زیاتره له گهرمی ناگری دونیا، یان گهرمییه که ی سه د جار زیاتره له گهرمی ناگری دونیا؟.

هروهک هاوه لی به پریز ابو هریره (خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی: ((نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ كَانَتْ لَكَافِيَةً. قَالَ: فَضَلَّتْ عَلَيْهِنَّ بِتِسْعَةِ وَسْتَيْنَ جُزْءًا، كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا)) (43).

واته: ناگری دونیاتان به شیکه له حه فتا به شی ناگری دوزه خ، ووترا: ئه ی پیغه مبه ری خوا (۲) ئه گهر گهرمی ناگری دوزه خ ته نها به وینه ی ناگری دونیا بیّت به سه بو ئه وه ی سزای پی بچیژین و بمان سووتینیت؟ پیغه مبه ر

(43) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (164/24)، والبخاري واللفظ له (3265)، ومسلم (2843)، والترمذي (2590)، وابن ماجه (4318)، والدارمي (2847).

(۲) فەرمووی: دەی گەرمی ئاگری دۆزەخ شەست و نوۆ جار زیاترە لە گەرمی ئاگری دونیا، ھەر بەشە گەرمییەکیشی بە وینە ی گەرمی ئاگری دونیا، لە فەرموودە یەکی تردا دەفەرموویت: ((هَذِهِ النَّارُ جُزْءٌ مِنْ مِائَةِ جُزْءٍ مِنْ جَهَنَّمَ)) (44).

واتە: ئاگری دونیاتان بە شیکە لە سەد بەشی ئاگری دۆزەخ، واتە: گرووتین و گەرمی ئاگری دۆزەخ سەد ئەوەندە ی گەورەترین و سووتینەرترین ئاگری دونیا (خوای پەروردگار ھەموو لایە کمان پیاویزیت لێ).

موسڵمانی خۆشەویست بیر بکەو ھە لە حالی کە سیک بە رییەکی ئاگراویدا بپروات جا بە پیادە و ئاسایی بیّت یان بە خیرایی تیشک بیّت، ئایا ھەست بە گەرمی ئەو ئاگرە دەکات ئەگەر بە خیرایی تیشک بپروات؟ بی گومان بە لێ، ئە ی دەبیّت حالی ئەو کە سە چۆن بیّت ئەگەر بە سکه خشکی بە سەر ئەو رینگا ئاگراویدە بپروات؟ یان جارێک ھەستیت و جارێک بە پوودا بکەویت؟ بە لێ ئەگەر ئەو ھالی بیّت بە ھۆی ئاگری دونیاو، ئە ی دەبیّت حالی ئەو کە سە چۆن بیّت لە کاتی کدا بە سەر پردی (صراط) دا دەپروات و ئاگری دۆزەخی لە ژێرەو بیّت؟ ئەو ئاگرە ی کە لە پیشدا زانیت چەند بە تین و سووتینەرە.

(44) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (164/24)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (7006).

بۆچی کردهوی بهندهگان له سهه پردي (صراط) بن توانا ده بییت؟

موسڵمانی خۆشه ویست بیریک بکه وه له حالێ ئه و که سانهی که له سهه پردي (صراط) کرده وه گانیان بی توانا ده بییت و ناتوانییت بیان په رینیتته وه؟ ئایا ده بییت هۆکار چی بییت؟ ئایا ته نها له بهر ئه وه نییه که له دونیادا ته مه نیان له په رستن و پازی کردنی خوی په روه ردگاردا سه رف نه کرووه؟ به لکو کالایه کی خراپیان پییه، چه ند کرده وه یه کی چاکی که م تیکه لیان کردووه به تاوان و خراپه کارییه کی زۆر.

زانای پایه بهرز الملا علي القاري (په حمه تی خوی لی بییت) سه بهاره ت به فه رمووده که ی پیغه مبه ر (۲) که فه رموویه تی: ((حَتَّىٰ يَجِيءَ الرَّجُلُ فَلَا يَسْتَطِيعُ السَّيْرَ إِلَّا زَحْفًا)).

ده لییت: واته: پیاویک کاتیک ناتوانییت به باشی به سهه پردي (صراط) دا بپوات ته نها به سکه خشکی نه بییت، هۆکاره که ی ئه وه یه: کرده وه ی چاکی که مه، له دونیادا پیش برکیی نه کردووه بو کردنی کرده وه ی چاکی، به لکو که سیکی ته مبه ل بووه و پالی لیدابوووه و کرده وه ی چاکی زۆر که م کردووه، بۆیه له سهه پردي (صراط) ناتوانییت بپوات مه گه ر به گاولکی و سکه خشکی نه بییت⁽⁴⁵⁾.

موسڵمانی خۆشه ویست ئایا پاش ئه مه که سیک هه یه له ئیمه بیریک له

(45) برهوانه: "مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح" للملا علي القاري (574/9).

حالی خوی نه کاته وه و هه ولی پزگار بوون نه دات له و هه موو ناخویشی و نارپه حه تیانه ی سهر پردی (صراط)؟ ئایا که سیک له ئیمه هه یه کاته کانی ژیانی به فیرو بدات، ته و به و گه پانه وه بو لای خوی پهره ردگار دوا بخات؟ له کاتیکدا له پیشمانه وه چه ندین کوسپ و ریگرو ناخویشی و نارپه حه تی هه یه، پزگار بوون لیان هه روا ئاسان نییه، مه گه ر به گه پانه وه بو لای خوی پهره ردگارو کردنی کرده وه ی چاکه ی زورو خو پاراستن له خراپه و تاوان.

ته نها کرده وه چاکه کان هاوری و هاوه لمانن له سهر پردی (صراط)، خیرا رویشتن و پهرینه وه له سهر پردی (صراط) به سه لامه تی ته نها به کرده وه چاکه کان ده بیته، نه که به ناوو پله و پایه و مال و سه روه ت و سامانی زور.

هاوه لی به پیز ابو هریره (خوی لی رازی بیته) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (F) فه رموویه تی: ((مَنْ نَفْسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، ...، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ)) (46).

واته: هه ر موسلمانیک ناخویشی و نارپه حه تییه که له ناخویشی و نارپه حه تییه کانی دونیا له سهر ئیمانداریک لابه ریته و باری سه رشان ی سووک بکات، نه وه خوی پهره ردگار نارپه حه تییه که له ناخویشی و نارپه حه تییه کانی دوارپوژی له سهر لاده بات، وه هه رکه سیک کرده وه کانی دوی بخات له سهر پردی (صراط) نه وه به هه یچ شیوه یه که س و کارو ناوداریه که ی خیرای ناکات (تا بتوانیت به خیرایی به سهر پردی (صراط) دا بپه ریته وه.

(46) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (65/19)، ومسلم واللفظ له (2699)، والترمذي (1425)، وأبو داود (4946).

خه لگی له دنیادا زور هه ولّ ددهن بۆ به دهست هینانی ئامیری خیراو پیشکه وتوو بۆ گواستنه وه و هاتوچۆ کردن له گه شته کانیاندا، هه چهنده مال و پاره ی زوریش سه رف بکن بۆ به دی هینانی، که سی وا هه یه ده بیینیت کاتیك گه شتیك ده کات بۆ وولاتیکی دوور، به ته یاره گه شت ده کات هه چهنده پاره ی زورتر تیبجیت وه ک له سه یاره، ته نها مه به سستی ئه وه یه به زووترین کات بگات و تووشی ناخووشی و نارپه حه تی ئه و گه شته نه بییت، ته نها بۆ پرزگار بوونه له ناخووشی و نارپه حه تیبه کانی دونه یا، ده ی موسلمان بیریک بکه وه ئایا بۆ توی موسلمان باشتره له پیشتر نییه که هه ولی کردنی کرده وه ی چاکه زور به دیت تا به ئاسانترین و خیرترین شیوه به سه ر پردی (صراط) دا بپه ریته وه و پرزگارت بییت لئی؟ چونکه پردی (صراط) ریگه یه ک نییه به پاخه ری نه رم و جوان و دیمه نی سه رنج پاکیش نه خشینرابییت، به لکو ریگه یه کی ته نگی خلیسکه، هه مووی قولاپ و ناخووشی و سزاو سووتانه .

هاوه لی به ریژ عبدالله کوری مسعود (خوای لی پازی بییت) ده فه رمووییت: ((...
يَأْمُرُ اللَّهُ بِالصِّرَاطِ، فَيَضْرِبُ عَلَىٰ جَهَنَّمَ، فَيَمُرُّ النَّاسُ عَلَىٰ قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ زُمْرًا
زُمْرًا، أَوْ أُنْتَلَهُمْ كَلْمَحِ الْبَرْقِ، ثُمَّ كَمَرِّ الرِّيحِ، ثُمَّ كَمَرِّ الطَّيْرِ، ثُمَّ كَمَرِّ الْبِهَائِمِ،
حَتَّىٰ يَمُرُّ الرَّجُلُ سَعْيًا، وَحَتَّىٰ يَمُرُّ الرَّجُلُ مَشْيًا، حَتَّىٰ يَمُرَّ آخِرُهُمْ يَتَلَبَّطُ عَلَىٰ
بَطْنِهِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، لِمَ بَطَّأْتُ بِي؟ فَيَقُولُ: إِنِّي لَمْ أَبْطِئِ بِكَ، إِنَّمَا بَطَّأ بِكَ
عَمَلُكَ...)) (47).

(47) أخرجه: ابن أبي شيبة (37637)، والمرزوي في "تعظيم قدر الصلاة" (282)، والطبري في "تفسيره" (17063)، والطبراني في "الكبير" (9761)، والحاكم (598/4-560)، وحسن إسناده شعيب الأرنؤوط في "تخريج أحاديث جامع العلوم والحكم" لابن رجب (308/2) وقال: روي مرفوعا

واته: خَوای په‌روه‌ردگار فرمان ده‌کات که پردی (صِراط) دابنریت، کاتیک داده‌نریت له‌سه‌ر دۆزه‌خ، خه‌لکی کۆمه‌ل کۆمه‌ل به پیی کرده‌وه‌کانیان به‌سه‌ریدا ده‌رۆن،، تا کۆتا که‌س دیت تا به‌سه‌ریا بپه‌رپه‌ته‌وه، ده‌روات و به‌سه‌ر سک و پرویا ده‌که‌ویت، ده‌لیت: ئه‌ی په‌روه‌ردگار بۆ دوام ده‌خه‌یت و تاخیرم ده‌که‌یت، خَوای په‌روه‌ردگاریش پیی ده‌لیت: من دوام نه‌خستویت و هیواشم نه‌کردووی، به‌لکو کرده‌وه‌کانت هیواشی کردوویت و دواى خستویت. ئه‌مه‌ش راستیتی ئه‌و فرموده‌یه‌مان بۆ ده‌رده‌خات که هاوه‌لی به‌رپز ابودرّ (خَوای لى رازى بیت) له پیغه‌مبه‌روه (۲) ئه‌ویش له خَوای په‌روه‌ردگاره‌وه بۆمان ده‌گپه‌رپه‌ته‌وه که فرموویه‌تی: ((... يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أَحْصَيْهَا لَكُمْ ثُمَّ أَوْفَيْكُمْ بِهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ)) (48).

واته: ... ئه‌ی به‌نده‌کانم ئه‌وه‌ی که ده‌یبنن (له دواپۆژدا) ته‌نها کرده‌وه‌کانی خۆتانه که من به‌ته‌واوی و به‌رپکی بۆم ژماردبوون و بۆم نوسیوون (به زانیاری خۆم، وه به‌هۆی فریشته‌کانمه‌وه)، پاشان پادا‌شتی

وموقوفا.

(48) رواه الإمام مسلم (2577)، وأخرجه أيضاً: معمر في "جامعه" (20272)، والطيالسي (463)، وأحمد 154/5 و160 و177، وهناد في "الزهد" (905)، والبخاري في "الأدب المفرد" (490)، وابن ماجه (4257)، والترمذي (2495)، والبخاري (4051) و (4052) و (4053)، وابن حبان (619)، والطبراني في "مسند الشاميين" (338) و (2811)، والحاكم 241/4، وأبو نعيم في "الحلية" (125/5 - 126)، والخطيب في "تاريخه" 203/7 - 204.

ته‌اووتان دده‌مه‌وه له‌سه‌ری، پاداشتی چاکه به کرده‌وه چاکه‌کانتان، وه سزاش به تاوان و خراپه‌کانتان، هر که‌سیک کاری چاکه و پاداشتی باشی بینی ئه‌وه با ته‌نها سوپاسی خوای په‌روه‌ردگار بکات (چونکه ته‌نها خوای په‌روه‌ردگار یارمه‌تی داوه بۆ کردنی کرده‌وه‌ی چاکه نه‌ک به هیزو توانای خوئی)، وه هرکه‌سیک جگه له‌وه‌ی بینی (کرده‌وه‌ی خراپ و سزای بینی) ئه‌وه با سه‌رزه‌نشستی هیچ که‌س نه‌کات ته‌نها نه‌فسی خوئی نه‌بییت.

سزای که‌سی ته‌مبه‌ل و که‌مته‌رخه‌م له‌سه‌ر پردی (صراط)

که‌سانی ته‌مبه‌ل و له‌سه‌رخۆ له‌ په‌رستنی خوای په‌روه‌ردگارا، ده‌بییت له‌سه‌ر پردی (صراط) باج و نرخى ئه‌و ته‌مبه‌لی و که‌مته‌رخه‌مییه‌یان بده‌ن، وه ده‌بییت باج و نرخى ئه‌و گالته‌کردنه‌یان بده‌ن کاتیك بانگه‌وازکاران بانگیان ده‌کردن تا وه‌لامی خوای په‌روه‌ردگارو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (٢) بده‌نه‌وه، به‌لام گالته‌یان پیده‌کردن و گوئیان پینه‌ده‌دان، نرخى ته‌مبه‌لی و گالته‌جاریه‌که‌شیان ئه‌وه‌یه: له‌سه‌ر پردی (صراط) زۆر به‌خاوی و هیواشی ده‌پۆن، دواکه‌وتن و خا و پۆیشتنیان له‌سه‌ر پردی (صراط) به‌هۆی که‌می کرده‌وه‌ی چاکه‌یانه، هر بۆیه به‌هۆیه‌وه تووشی دوو جوړ سزا ده‌بن:

یه‌که‌م: کاتیك به‌سه‌ر پردی (صراط) دا ده‌پۆن تووشی گروو تین و هه‌لاوی گه‌رمی ئاگری دۆزه‌خ ده‌بن:

هاوهلی به پرئز عبدالله کوری مسعود (خوای لی پازی بیت) دهفه رموویت: پیغه مبه ر (۲) فه رموویت: ((... والصراط كحَدِّ السِّيفِ دَحْضُ مَزَلَّةٍ، قَالَ: وَيَقُولُ: مُرُوا، فَيَمُرُّونَ عَلَى قَدَرِ نُورِهِمْ، مِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَطَرْفِ الْعَيْنِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالْبَرْقِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالسَّحَابِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَانْقِضَاضِ الْكُوكَبِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالرِّيحِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَشَدِّ الرَّجْلِ وَيَرْمِلُ رَمْلًا، فَيَمُرُّونَ عَلَى قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ، حَتَّى يَمُرُّ الَّذِي نُورُهُ عَلَى إِبْهَامِ قَدَمَيْهِ، تَخْرُ يَدٌ وَتَعْلَقُ يَدٌ، وَتَخْرُ رِجْلٌ وَتَعْلَقُ رِجْلٌ، فَتُصِيبُ جَوَائِبَهُ النَّارُ)) (49).

واته: ... پردی (صراط) به وینهی ده می شمشیر تیژه، خلیسکه و پییه کان له سه ری خوئی ناگریت، دهفه رموویت: پییان ده ووتریت: به سه ریدا برؤن، خه لکیش به پیی ئه و نورو روناکییه ی پییان به خشراوه به سه ریدا ده پؤن، هه یانه به خیرایی چاو تروکان به سه ریدا ده پروات و ده په ریته وه، وه هه یانه به خیرایی تیشک و به وینهی خیرایی هه ور، وه هه یانه به وینهی ئه ستیره کشان، وه هه یانه به خیرایی با، وه هه یانه به وینهی پاکردنی پیاوئیک به خیرایی، به پیی کرده وه کانیا ن به سه ریدا ئه په رنه وه، تا ئه گاته ئه و که سه ی که نورو روناکییه ی به سه ره په نجه یه وه یه تی (زور که مه)، جارئیک به سه ر ده ستیدا ده که ویت و جارئیک دهستی هه لده گریته وه، وه جارئیک به سه ر چؤکدا ده که ویت و جارئیک هه لده ستیته وه، ئاگر ئه ملاو ئه ولای ئه و موسلمانه ده گریت و ده یسووتینیت.

دووهم: پرووشان و برینداربوونی لاشه یان به و قولاپانه ی که هه لواسراوه

(49) رواه الحاكم واللفظ له (633/4)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (3629).

به‌ملو به‌ولای پردی (صراط) ه‌وه، هاوه‌لی به‌پیز أبو هریره (خوای لی پازی بیت) ده‌فهرموویت: پیغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رموویه‌تی: ((فَيُضْرَبُ الصَّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرَانِي جَهَنَّمَ، فَأَكُونُ أَوَّلُ مَنْ يَجُوزُ مِنَ الرُّسُلِ بِأَمْتِهِ، وَلَا يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا الرُّسُلُ، وَكَلَامُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ، وَفِي جَهَنَّمَ كَلَالِبُ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، هَلْ رَأَيْتُمْ شَوْكَ السَّعْدَانِ، قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَعْلَمُ قَدْرَ عَظْمِهَا إِلَّا اللَّهُ، تَخَطَّفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ، فَمِنْهُمْ مَنْ يُوبَقُ بِعَمَلِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُخْرَدَلُ ثُمَّ يَنْجُو،...)) (50).

واته: پاشان پردی (صراط) له‌سه‌ر دۆزه‌خ داده‌نریت، من یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ر (۳) ده‌بم که ئوممه‌ته‌که‌می به‌سه‌ردا ده‌په‌رینمه‌وه،، هه‌یانه له‌ناو ده‌چییت، سزاو ئیش و ئازار زۆر ده‌بینییت به‌هوی کرده‌وه خراپه‌کانییه‌وه، وه هه‌یانه قولاپه‌کانی ته‌نیشت پردی (صراط) راپده‌کیشتییت و گوشتی لاشه‌ی پارچه‌پارچه‌ده‌کات، به‌لام له‌دواییدا رزگاری ده‌بییت، ...).

زانای پایه‌به‌رز الملا علی القاری (په‌حمه‌تی خوای لیبت) ووتوویه‌تی: (يُخْرَدَلُ): واته: پارچه‌پارچه‌کراو به‌وینه‌ی ده‌نکه‌خه‌رتله‌، (وَالْمُخْرَدَلُ): واته: برآوو پارچه‌پارچه‌کراو که قولاپه‌هه‌لواسراوه‌کانی ئه‌ملوئه‌ولای پردی (صراط) وای لیکردوه‌وه، به‌لام ئه‌م که‌سه‌پاش ئه‌وه‌موو نارپه‌تییه‌ رزگاری ده‌بییت (51).

(50) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (157/24)، والبخاري (806)، ومسلم (182)، وابن ماجه (4280).

(51) برونه: مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح للملا علي القاري (541/9).

بیرکردنه وه و تیرامانیك له پردی (صراط)

زانای پایه بهرز ئیمامی القُرطبی (پهحمه تی خوی لیبیت) ووتویه تی: هه ر ئیستا بیربکه وه و بیهینه پیش چاوت دلت چون دهکه ویته له رزین کاتیك چاوت به پردی (صراط) و باریکیه که ی دهکه ویت، پاشان چاوت به تاریکی و پهشی دۆزه خ دهکه ویت له ژیرییه وه، پاشان گوی بیستی ناله و تورپه یی ئاگری دۆزه خ ده بیت، وه فه رمانت پیکراوه به سه ریا برۆیت له گه ل بئ توانایی و بئ ده سه لاتیت، وه له رزین و لیدانی دلت له ترسا، وه خلیسکان و خو نه گرتنی پییه کانت له سه ری، وه قورسی شانت به تاوان و خراپه کانت، ئه و تاوانانه ی که له دونیادا باری گران کردبوویت نه تده توانی به ئاسانی به سه ر زه ویدا برۆیت چ جای بتوانیت به سه ر پردی (صراط) ی تیژو خلیسکی دۆزه خدا برۆیت و خو ت بگریه له سه ری؟ ئه ی ده بی حالت چون بیت له کاتیکدا یه که م پی ت نایه سه ری و هه ستت به تیژی و خلیسکیه که ی کردوو ناچار کراویت پیی دووه مت هه لئیت بو رۆیشتن به سه ریدا؟ خه لکی له پیشته وه پییان هه لده خلیسکی ت و به رده بنه وه و فریشته زور تورپه و بی به زه بییه فه رمان پیکراوه کانی دۆزه خ رایان ده کیشن بو ناو دۆزه خ، ئه وه حالیا نه و توش سه ریان ده که یه ت و به چاوه کانی خو ت سزایان ده بینیت، چون سه ره و خوار هه لده واسرین، سه ریان بو خواره وه و قاچیان بو سه ره وه، ئای دیمه نیکی چه ند ترسناکه، وه سه رکه و تنیکی چه ند قورس و گرانه، وه

تیپه پوون و برینی پیگه یه کی چەند تەسک و تەنگ و سەختە؟! (52)

**ئەو کارانە ی دەبنە مایە ی پزگار بوون لە گەرمی و کەوتنە ناو
ئاگری دۆزەخەو**

کردهوه چاکه کان زۆرن که یارمه تی ده ری خاوه نه کانیا ن ده بن تا له سه ر پردی (صراط) پیا ن جیگیر بی ت و به سه لامه تی به پنه وه و پزگاریا ن بی ت، بی ئه وه ی هه لآوی گه رمی ئاگری دۆزه خ بیا ن گریت یا ن بکه ونه ناوی، هه روه ک چۆن چەند کاریکی چاکه هه یه که به هۆیا نه وه خاوه نه که ی ده توانی ت زۆر به خیرای ی و بی ماندوو بوون و دوا که وتن پردی (صراط) به پری ت و به سه لامه تی پزگاری بی ت، هه ر دوو جوړه کرده وه کان ته واو که ری به کترین، بۆیه پیویسته موسلمان زۆر گرنگیا ن پییدا ت.

موسلمان ی خو شه ویست لی ره دا باسی ئه و کرده وه چا کا نه نا که م که موژده ی چوونه به هه شت به خاوه نه که ی دراوه، له بهر ئه وه ی به لگه ی ئه وه یا ن تی دا نییه که خاوه نه که ی هه ر له سه ره تا وه و بی سزا پزگاری ده بی ت، به لکو لی ره دا باسی ئه و کرده وانه ده که م که خوا ی په روه ردگا رو پیغه مبه ری (۳) خو شه ویست موژده ی پزگار بوونیا ن له سووتا ن و هه لآوی گه رمی ئاگری دۆزه خ به خاوه نه که ی داوه، که ئه مه یا ن زیاتر به لگه یه له سه ر پزگار بوون له ناخۆشی و نا په حه تییه کانی سه ر پردی (صراط) و پا شان

(52) بوانه: التذکره فی احوال الموتی وأمور الآخرة للقرطبي، تحقیق مجدي السيد، (43/2).

چوونه ناو بههشتهوه .

هاوهلی به پیز اَبو ذَرَّ (خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویّت: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی: ((أَتَانِي جَبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ. قُلْتُ: وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى؟ قَالَ: وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى؟))⁽⁵³⁾.

واته: جبریل (۱) هات بۆلام و موژدهی پیدام و دلخوشی کردم به وهی که هه ر موسلمانیک بمریّت و به هیچ شیوه ک هاوهلّ و شه ریکی بوّ خوای پهروه ردگار بریار نه دابیّت ده چیتّه بههشتهوه (ئه گه ر له سه ره تاوه بشچیتّه ناو دۆزه خه وه به هوّی تاوانه کانیه وه)، اَبو ذَرَّ (خوای لی پازی بیّت) ده لیّت، و وتم: ئه ی پیغه مبه ر (۲) ئه گه ر ئه و موسلمانانه دزی کرد بیّت و زیناشی کرد بیّت هه ر ده چیتّه بههشتهوه؟ پیغه مبه ر (۲) فهرمووی: به لی، ئه گه ر ئه و موسلمانانه دزی کرد بیّت و زیناشی کرد بیّت هه ر ده چیتّه بههشتهوه .

ئه وهی که زانراوه دزی کردن و زینا کردن له تاوانه گه وره کانه ئه گه ر هه ر موسلمانیک بیان کات ئه وه هه ره شه ی ئاگری دۆزه خی لی کراوه، به لام لی ره دا پیده چیت مانای فهرمووده که ئه وه بیّت: هه ر که سیّک ئه و تاوانانه بکات و موسلمان بیّت ئه وه سه ر ئه نجامی هه ر چوونه ناو بههشته، جا له سه ره تاوه و بیّ سزا بیّت، خوای پهروه ردگار بیکاته بههشتهوه ئه گه ر ئه و تاوانانه شی کرد بیّت، یان پاش ئه وهی به پیی ئه و تاوانانه ی سزا بکی شیّت و پاشان رزگاری بیّت و بچیتّه بههشتهوه .

موسلمانانی خو شه ویست له م به شه دا باسی ئه و کرده وانه ده که م که

⁽⁵³⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (103/19)، والبخاري واللفظ له (7487)، ومسلم (94)، والترمذي (2644).

پييه كان به هويانه وه له سهر پردی (صراط) جيگير ده بيت، يان پزگارکرن له سووتان و هه لایوی گه رمی ئاگری دۆزهخ، يان پزگارکرن له کهوتنه ناو ئاگری دۆزهخ، به لام ئه و کرده وانهی که ده بنه مایه ی زوو په پینه وه و خیرا پویشن به سهر پردی (صراط) دا له به شی سئیه م له باسی ناخوشتی و ناره حه تی و تاریکی سهر پردی (صراط) و ئه و کرده وانهی که ده بنه مایه ی رووناك که ره وه ی، باس ده که م.

پيغه مبه ر (۲) هه والی داوه ئه و موسلمانانهی که به شداری جهنگی (بدر) و (بیعة الرضوان) يان کردوه، که سیان ناچنه دۆزهخه وه، هاوه لی به پیز جابر (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: بهنده یه کی (کویله یه کی) حاطب کوری بَلْتَعَةَ هَاتِه لای پيغه مبه رو (۲) شکاتی له حاطب کردوو ووتی: ئه ی پيغه مبه ری خوا (۲) حاطب ده چيته دۆزهخه وه، پيغه مبه ر (۲) فه رمووی: ((كَذَبْتَ لَا يَدْخُلُهَا، إِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا وَالْحُدَيْبِيَةَ)) (54).

واته: راستت نه کرد، حاطب ناچيته دۆزهخه وه، چونکه ئه و که سيکه به شداری جهنگی (بدر) و سولحی (حديبية) ی کردوه.

ههروه ها دایکی ئيمانداران خاتوو حَفْصَةَ (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پيغه مبه ر (۲) فه رموویه تی: ((إِنِّي لَأَرْجُو أَلَّا يَدْخُلَ النَّارَ أَحَدٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَالْحُدَيْبِيَةَ، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ اللَّهُ: ﴿ج i h g f e c b a ﴾ قَالَ: أَلَمْ تَسْمَعِيهِ يَقُولُ:

(54) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (193/22)، ومسلم (2495)، والترمذي (3864).

﴿ s r q p o n m l k ﴾ (مریم: 72-73) ⁽⁵⁵⁾.

واته: پیغهمبهر (Γ) فہرموی: ئومیڈم وایہ هیچ یه کیك له و موسلمانانہ نه چیتہ دۆزه خه وه که به شداری جهنگی (بدر) و سولحی (حُدیبیة) یان کردووه (إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى)، خاتوو حَفْصَة (خوای لی پازی بیّت) ده لیت: ووتم: ئهی ئه وه نییه خوای پهروه ردگار فہرمویه تی: ﴿ f e l c b a ` ﴾

﴿ j i h g ﴾ واته: کهس نییه له ئیوه تینه په پریّت و نه پروات به سهر دۆزه خدا یان به ناویدا، ئه و پویشتنه بریاریکی براوه یه له لایهن پهروه ردگار ته وه، پیغهمبهر (Γ) فہرموی: ئهی گو بیستی فہرمووده ی خوای پهروه ردگار نه بوویته که فہرمویه تی: ﴿ o n m l k ﴾

﴿ s r q p ﴾ پاشان ئه وانه پرگار ده که یین که خواناس و پاریزگار بوونه، وه سته مکاران له دۆزه خدا ده هیلینه وه.

به لام ئه گهر ئه و موسلمانانہ ی به شداری ئه و پروداوه گه ورنه ی وه کو جهنگی (بدر) و (الحدیبیة) و (بیعة الرضوان) یان نه کرد بیّت ئایا له سهر پردی (صراط) ده که ونه خواره وه و ده چنه دۆزه خه وه؟

نه خیر، پیغهمبهری (Γ) زور خوشه ویست و دل سوژو خه مخوری ئوممه ته که ی باسی چه ندین کاری چاکه ی بو کردووین که ده بنه هوکاری جیگیر بوونی پییه کانمان له سهر پردی (صراط)، وه باسی زور له و کاره چاکانه ی بو کردووین که خاوه نه که ی ده پاریزیت له چوونه دۆزه خه وه،

⁽⁵⁵⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (194/22)، وابن ماجه (4281)، وصححه الألباني في "صحيح ابن ماجه" (3454).

موسلمانى خوشەويست ئەوھى ليرەدا دەردەكەويٲ ئەوھىيە: ھىك پزگارى
بيٲ لە ئاگرى دۆزەخ ئەوھى بيگومان پردى (صراط)ى بە سەلامەتى بريوھو
پزگارى بووھ لە ناخۆشى و نارەھەتییەكانى، خواى پەروردار ھەموو
لايەكمان بە سەلامەتى پزگار بكات.

نه و کردهوه چاکانهی که به هوییهوه له ناخوشتی و نارهچه تییهکانی
سه‌ر پردی (صراط) و ناگری دۆزه‌خ رزگارمان ده‌بیته

1. باوه‌ره‌هینان به خوا، خیر کردن، فه‌رمان کردن به چاکه و ریگری کردن له خراپه، یارمه‌تی دانی که‌سی نو‌قستان و سته‌م لی‌کراو، نازار نه‌دانی خه‌لکی:

هاوه‌لی به‌ریز أبوذر (خوای لی بازی بیته) ده‌فه‌رموویت: پرسیارم له پیغه‌مبه‌ری خوا (ع) کرد، چی کاریک به‌نده له ناگری دۆزه‌خ رزگار ده‌کات؟ پیغه‌مبه‌ر (ع) فه‌رموی: ((الإيمان بالله، فقلت: يا نبي الله مع الإيمان عمل؟ قال: أن ترضخ مما حوّلك الله أو ترضخ مما رزقك الله، قلت: يا نبي الله، فإن كان فقيراً لا يجد ما يرضخ؟ قال: يأمر بالمعروف وينهى عن المنكر، قلت: إن كان لا يستطيع أن يأمر بالمعروف ولا ينهى عن المنكر؟ قال: فليعن الأخرق، قلت: يا رسول الله، أرايت إن كان لا يحسن أن يصنع؟ قال: فليعن مظلوماً، قلت: يا نبي الله، أرايت إن كان ضعيفاً لا يستطيع أن يعين مظلوماً؟ قال: ما تريد أن تترك لصاحبك من خير لئيمسك أذاه عن الناس، قلت: يا رسول الله، أرايت إن فعل هذا يدخل الجنة؟ قال: ما من مؤمن يصاب خصلة من هذه الخصال إلا أخذت بيده حتى تدخله الجنة)) (56).

واته: باوه‌ر هینان به خوای په‌روه‌ردگار، ووتم: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ع) له‌گه‌ل باوه‌ر هینان به خوا په‌روه‌ردگار کرده‌وه‌ی چاکه چی هه‌یه تا به‌نده

(56) رواه ابن حبان (373)، والحاكم (132/1)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (876).

بیگات؟ فرمووی: ببه خشیت له وهی که خوی پهره ر دگار پیی به خشیه،
 ووتم: ئەهی پیغه مبهەر (٢) ئەگەر ئەو که سه هه ژار بوو هیچی نه بوو
 بیهه خشیت؟ فرمووی: با فرمان بکات به چاکه و ریگری بکات له خراپه،
 ووتم: ئەهی پیغه مبهەر (٢) ئەگەر ئەو که سه نهیتوانی فرمان بکات به چاکه و
 ریگری بکات له خراپه؟ فرمووی: با یارمه تی که سیکی نو قستان (نهزان)
 بدات (یارمه تی که سیک بدات که ناتوانیت یان نازانیت ئیشیک بکات)، ووتم:
 ئەهی پیغه مبهەر (٢) ئەگەر نهیتوانی به باشی و به چاکی یارمه تی خه لکی
 بدات، چی بکات باشه؟ (واته: هیچ کاریکی نه ده زانی تا یارمه تی خه لکی
 بدات)، فرمووی: با یارمه تی سته م لیگراویک بدات، ووتم: ئەهی پیغه مبهەر
 (٢) ئەگەر که سیکی بی توانا بوو نهیده توانی یارمه تی ئەو سته م لیگراوه
 بدات؟ فرمووی: یارمه تی هاو پیکهت بده تا دهست له زولم و سته م
 بگریته وه، ووتم: ئەهی پیغه مبهری خوا (٢) ئەگەر که سیک ئەم کارانه بکات
 ئایا ده چیتته به هه شته وه؟ پیغه مبهەر (٢) فرمووی: هیچ به نده یه کی
 موسلمان نییه یه کیک له م کارانه بکات، ئیلا ئەو کاره چاکه دهستی ده گریت
 تا ده یکاته ناو به هه شته وه.

2. جی به کردنی پیداویستی خه لکی و لا بردنی ناره حه تی له سه ریان:

هاوه لی به ریژ عبدالله کوری ئیمامی عُمَر (خوایان لی پازی بیت) ده فرموویت:
 پیغه مبهەر (٢) فرموویه تی: ((أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ، وَأَحَبُّ
 الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ سُرُورٌ تُدْخِلُهُ عَلَى مُسْلِمٍ، أَوْ تَكْشِفُ عَنْهُ كُرْبَةً، أَوْ تَقْضِي عَنْهُ
 دَيْنًا، أَوْ تُطْرَدُ عَنْهُ جُوعًا، وَلَآنَ أَمْشِي مَعَ أَخٍ لِي فِي حَاجَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ

أَعْتَكِفَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ، يَعْنِي "مَسْجِدَ الْمَدِينَةِ" شَهْرًا، وَمَنْ كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ وَلَوْ شَاءَ أَنْ يُمِضِيَهُ أَمْضَاهُ، مَلَأَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَلْبَهُ أَمَّنَّا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ مَشَى مَعَ أَخِيهِ فِي حَاجَةٍ حَتَّى أَنْتَبَهَا لَهُ، أَنْتَبَتَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَدَمَهُ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزَلُّ فِيهِ الْأَقْدَامُ، وَإِنْ سَوَّءَ الْخُلُقُ لِيُفْسِدَ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسْلَ)) (57).

واته: خوْشه ويستترين بهنده به لای خوای پهروه ردگار وه نه و بهنده به یه (موسلمان به) که زور به که لک و به سووده بو بهنده کان، وه خوْشه ويستترين کرده وه به لای خوای پهروه ردگار وه نه وه یه: خوْشیه که بخه یته دلای موسلمانیکه وه، یان ناخوْشی و نارچه تییه کی له سه ر لابه ریت، یان قه رزیکی بو بده یته وه، یان نانی پیبده یته و له برسیتیه که تییری بکه یته، پیغه مبه ر (۳) فه رموی: نه گه ر له گه ل برایه کی موسلمانمدا برؤم بو جی به جی کردنی کارو پیویستییه کی، نه وه به لامه وه خیرترو خوْشه ويستتره، وه که له وه ی یه که مانگ له مزگه وتی خوْما بمینمه وه و عیباده تی خوای پهروه ردگار بکه م (عیباده تی سوننه ت، نه که فه رن)، وه هه رکه سیک تورپه یی خوْی بگریته وه نه وه خوای پهروه ردگار عه یب و که م و کورپیه کانی ده پوْشیت، وه هه رکه سیک برق و کینه ی خوْی بخواته وه له کاتیکدا نه گه ر ویستی لیبوا یه برقه که ی جی به جی ده کرد، نه وه خوای پهروه ردگار له دوارپوژدا دلای پر ده کات له هیمنی و ئارامی (ترس و دلّه پاوکیی له سه ر لا ده بات)، وه هه ر موسلمانیک له گه ل برایه کی موسلمانیدا بروات بو جی به جی کردنی کاریک

(57) حسنه الألبانی فی "صحیح الجامع" (176).

پیوستی تا پیوستیه‌که‌ی ته‌واو ده‌کات و ته‌واو پییه‌کانی جیگیر ده‌بیت
 تیایدا، ئه‌وه خوای په‌روه‌ردگار پییه‌کانی جیگیر ده‌کات له‌سه‌ر پردی
 (صِراط) له‌و پوژهی که پییه‌کان هه‌لده‌خلیسکین و خویمان ناگرن به‌سه‌ر
 پردی (صِراط) ه‌وه، وه په‌وشتی ناشرین کرده‌وه‌ی چاکه تیک ده‌دات و
 خراپی ده‌کات، هه‌روه‌ک چون سرکه هه‌نگوین تیک ده‌دات و خراپی ده‌کات.

3. کردنی ئه‌و کارانه‌ی که ده‌بیته‌ مایه‌ی به‌ده‌ست هینانی شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر (۲):

گرنگی دان به‌و کارانه‌ی که ده‌بیته‌ مایه‌ی به‌ده‌ست هینانی شه‌فاعه‌تی
 پیغه‌مبه‌ر (۲) به‌کیکه له هۆکاره گرنه‌کانی لاچوون و سووک بوونی
 ناخۆشی و نارپه‌حه‌تییه‌کانی سه‌ر پردی (صِراط)، پیغه‌مبه‌ری خوا (۲)
 له‌سه‌ر پردی (صِراط) راده‌وه‌ستیت و به‌رده‌وام ده‌پارپته‌وه‌و داوا له خوای
 په‌روه‌ردگار ده‌کات تا ئیمانداران به‌سه‌لامه‌تی رزگار بکات و به‌رنه‌بنه‌وه‌ ناو
 دۆزه‌خ، به‌رده‌وام ده‌پارپته‌وه‌و ده‌لئیت: (رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ): ئه‌ی په‌روه‌ردگار
 سه‌لامه‌تیان بکه، ئه‌ی په‌روه‌ردگار سه‌لامه‌تیان بکه.

وه پیغه‌مبه‌ر (۲) هه‌والی داوه له‌سه‌ر پردی (صِراط) شه‌فاعه‌ت بو کومه‌له
 موسلمانیک ده‌کات، له کاتیکدا ده‌بینیت موسلمانان له ناخۆشی و
 نارپه‌حه‌تییه‌کی زۆردان.

هاوه‌لی به‌رپز انس کوری مالک (خوای لی پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: ((سَأَلْتُ
 النَّبِيَّ (۲) أَنْ يَشْفَعَ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَقَالَ: (أَنَا فَاعِلٌ)، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ
 فَأَيْنَ أَطْلُبُكَ؟ قَالَ: أَطْلُبُنِي أَوَّلَ مَا تَطْلُبُنِي عَلَى الصِّرَاطِ، قَالَ: قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَلْقِكَ

على الصراط؟ قال: فأطلبني عند الميزان، قلتُ: فإن لم ألقك عند الميزان؟ قال: فأطلبني عند الحوض فإنني لا أخطئ هذه الثلاث المواطن⁽⁵⁸⁾.

واته: داوام له پیغه مبهر (۲) کرد که له رۆژی دوایدا شه فاعه تم بۆ بکات، پیغه مبهر (۲) فه رموی: به لئ شه فاعه تم بۆ ده که م، و وتم: ئه ی پیغه مبهر (۲) له کوی پیت بگه م و بتبینم تا شه فاعه تم بۆ بکه ی؟ پیغه مبهر (۲) فه رموی: له یه که م ساته وه به دواما بگه پئ و هه ولّ بده بمبینه له سه ر پردی (صراط)، و وتم: ئه ی پیغه مبهر (۲) ئه گه ر پیت نه گه یشتم و نه تم بینی له سه ر پردی (صراط)، فه رموی: به دواما بگه پئ و هه ولّ بده بمبینه لای ترازوو (له کاتی کیشانی کرده وه کان)، و وتم: ئه ی پیغه مبهر (۲) ئه گه ر پیت نه گه یشتم و نه تم بینی لای ترازوو؟ فه رموی: هه ولّ بده لای هه وزی (کوثر) بمبینه، چونکه من هه رگیز ئه و سئ شوینه جئ ناهیلّم، به لکو به رده وام له و شوینانه م.

بویه هه ر موسلمانیک هه زده کات و ده یه ویت پیغه مبهری خوا (۲) شه فاعه تی بۆ بکات تا رزگاری بیت له ناخۆشی و ناره حه تیه کانی دواپۆژ به گشتی و ناخۆشی و ناره حه تیه کانی سه ر پردی (صراط) به تاییه تی، ئه وه با گرنگی به کردنی کرده وه چاکه کان بدات به گشتی و ئه و کارانه ی که ده بیته مایه ی به ده ست هینانی شه فاعه تی پیغه مبهر (۲) به تاییه تی.

(58) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (132/24)، والترمذي (2433)، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب (3625).

گرنگترین نهو کاره چاکانهی که شه فاعه تی پیغه مبهری (۳) پی به دست
دیت، نه مانه ن:

یه که م: داواکردنی (الْوَسِيلَةَ) ⁽⁵⁹⁾ بُو پیغه مبهر (۳):

عبدالله کوری ئیمامی عَبَّاس (خوایان لی پازی بیّت) ده فهرموویت: پیغه مبهر
(۳) فهرموویه تی: ((... سَلُّوا لِلَّهِ لِي الْوَسِيلَةَ فَإِنَّهُ لَا يَسْأَلُهَا لِي عَبْدًا فِي
الدُّنْيَا إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَهِيدًا أَوْ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) ⁽⁶⁰⁾.

واته: دواى نه وهى وه لّامى بانگ بیژتان دایه وه داواى وسیله م بُو بکه ن
(داواى نه و شوین و پله به رزه ی به هه شتم بُو بکه ن)، چونکه هیچ به نده یه کی
موسلمان له دونیادا داواى ناکات بوم، ئیلا له دواپوژدا شایه تی بُو دده م که
شایسته ی به هه شته، یان شه فاعه تی بُو ده که م تا نه چیتته دوزه خه وه نه گه ر
شایسته ی چوونه ناو دوزه خیش بیّت ⁽⁶¹⁾.

داواکردنی نه و شوین و پله به رزه ی به هه شت بُو پیغه مبهر (۳) له دواى
بیستن و وه لّام دانه وه ی بانگی پیروز ده بیّت، هه روه ک هاوه لی به ریز جابر
(خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویت: پیغه مبهر (۳) فهرموویه تی: ((مَنْ قَالَ حِينَ
يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا
الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ

⁽⁵⁹⁾ (الْوَسِيلَةَ): به رزترین پله و مه نزلگایه له به هه شتدا، بُو هیچ که س نابیت جگه له به نده یه ک له

به نده کانی خوا، پیغه مبهر (۳) فهرموویه تی: ئومیدم وایه نه و که سه من بم.

⁽⁶⁰⁾ رواه الطبراني في "المعجم الأوسط" (633/198/1)، وصححه الألباني في صحيح الجامع (3637).

⁽⁶¹⁾ بپوانه: التيسير بشرح الجامع الصغير، للإمام الحافظ زين الدّين عبد الرّؤوف المناوي (118/2).

الْقِيَامَةَ)) (62).

واته: هر مؤسلمانیک کاتیک گوئی له بانگ بوو وه لآمی دایه وه و پاشان ووتی: ((اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ)).

واته: ئەى خوايه، په روه ردگارى ئەم بانگه وازه ته واوو نوێژه دامه زراوه، ببه خشه به پيغه مبه رمان (۲) پلهى به رزى (الوسيلة)، وه (الفضيلة) كه پلهيه كى زياده يه به سهر دروست كراواندا، وه بيبهره ئەو شوينه سوپاس كراوهى كه به لينت پيداوه (ئه ويش پلهى شه فاعه تى گه وره يه له دواپوژدا) ئەوه له دواپوژدا شه فاعه تى منى بو مسوگه ر ده بيت.

دووم: زۆر سه لاوات دان له سهر پيغه مبه ر (۲):

پيغه مبه ر (۲) هانى داوين تا سه لاواتى زۆر له سهر بده ين، وه هه والى داوه نزيكترين مؤسلمان ليه وه، يان نزيكترين مؤسلمان كه بهر شه فاعه تى بكه ويئت ئەو مؤسلمان يه كه زۆر سه لاواتى له سهر ده دات، هه روهك هاوه لى به ريز عبدالله كورى مسعود (خوای لى پازى بيت) ده فه رموويت: پيغه مبه ر (۲) فه رموويه تى: ((إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِى يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً)) (63).

(62) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (31/3)، والبخاري (614)، ومسلم (384)، والترمذي (211)، وأبو داود (529)، والنسائي (678)، وابن ماجه (722).

(63) رواه الترمذي (484)، وابن حبان (911)، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": حسن لغيره (1668).

واته: نزیکترین موسلمان له منه وه، یان نزیکترین موسلمان که بهر شه فاعه تی من بکه ویّت، ئەو موسلمانە یه که زۆر سه لاواتی له سه ر من داوه، له هه موو موسلمانان زیاتر سه لاواتی له سه ر پیغه مبه ر (۲) داوه.

سئیه م: سه لاوات دان له سه ر پیغه مبه ر (۲) به ژماره ی دیاری کراو:

هاوه لی به ریز أبو الدرداء (خوای لی رازی بیّت) ده فه رموویّت: پیغه مبه ر (۲) فه رموویه تی: ((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ حِينَ يُصْبِحُ عَشْرًا، وَحِينَ يُمَسِي عَشْرًا، أَذْرَكَتَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (64).

واته: هه ر موسلمانیک کاتیك به یانی ده کاته وه ده جار سه لاوات له سه ر من بلّیت، وه کاتیك ئیواره شی به سه رداهات به هه مان شیوه ده جار سه لاوات له سه ر من بلّیت*، ئەوه له دواڕۆژدا شه فاعه تی منی بو مسوگه ر ده بیّت.

هه روه ها هاوه لی به ریز رافع کورپی ثابت (خوای لی رازی بیّت) ده فه رموویّت: پیغه مبه ر (۲) فه رموویه تی: ((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَقَالَ: اللَّهُمَّ أَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي)) (65).

(64) رواه الطبراني، وحسنه الألباني في "صحيح الجامع" (6357).

* ئەم سه لاوات دانه له سه ر پیغه مبه ر (۲) به شیکه له زیکه کانی به یانیان و ئیواران، دواى نوێژى به یانی تا خۆر که وتن و دواى نوێژى عه سریش تا خۆر ئاوا بوون ده خویندریّت، وه باشترین شیوازی سه لاواتیش ئەم شیوازه یه: (اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَيَّ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَيَّ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ).

(65) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (311/14)، والطبراني في "الكبير" واللفظ له (4480)، وحسنه الهيثمي في "مجمع الزوائد" (163/10)، والسيوطي في "البدور السافرة في أمور الآخرة" (1108)،

واته: هر موسلماننك سه لاوات له سهر پيغه مبهه (۲) بدات و بليت: (اللَّهُمَّ أَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ): ئه ي په روه ردگار پيغه مبهه (۲) له شويين و مه نزلگايه كي نزيك خوت دابني له دواړوژ، ئه گه ر ئه م دوعايه ي كرد ئه وه له دواړوژدا شه فاعه تي مني بو مسوگه ر ده بيت.

چوارهم: زور كړدني نويزي سونه ت:

زياد كورپي ابو زياد (خوای لي پازي بيت) له خزمه تكاريكي پيغه مبهه وه (۲) ده گيړي ته وه، كه پيغه مبهه (۲) پيي ده فه رموو: ئايا پيويستيه كت هيه تا بو ت جي به جي بكه م: زياد ده فه رموي ت: ئه وه بوو روثيكيان خزمه تكاريكي ووتی: پيويستيم پي ته، پيغه مبهه (۲) فه رموي: پيويستيه كت چييه تا بو ت جي به جي بكه م؟ ووتی: پيويستيم پي ت ئه وه يه له دواړوژدا شه فاعه تم بو بكه ي، پيغه مبهه (۲) فه رموي: كي ئه مه ي پي ووتی (كي رينموني كړدي بو ئه م داوايه)؟ ئه ويش ووتی: خوای په روه ردگار خستي دلّمه وه تا داواي ئه و كاره ت لي بكه م، پيغه مبهه (۲) فه رموي: ده ي ئه گه ر تو هه ر سووري له سهر ئه و داوايه ت ئه وه: ((فَاعْنِي بِكَثْرَةِ السُّجُودِ))⁽⁶⁶⁾،

ووافقہ الوداعي في كتاب الشفاعة وقال: لكن الحديث له شواهد يرتقي بها إلى الحسن. أهد (ص 235)، وقال الساعاتي في الفتح: رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط، وقال المنذري: وبعض أسانيدهم حسن اهـ (311/14)، به لام شيخ نه لباني ده ليت: فه رموده يه كي (ضعيف) هـ، هه روه له كيتابي (تخریج كتاب السنة لأبي عاصم) لابه ره (827) هاتوره.

⁽⁶⁶⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (219/2) و(132/24)، وصححه الألباني في "السلسلة الصحيحة" (2102).

واته: یارمه‌تی درم به بۆ هاتنه‌دی ئاواته‌که‌ت ئه‌ویش به‌وه‌ی سو‌جده‌ی زۆر به‌ری بۆ خوای په‌روه‌ردگار.

موسولمانی نوێژخوینی خو‌شه‌ویست جوان وورد به‌وه له‌ فه‌رمووده‌که ئه‌و کاته گه‌وره‌یی نوێژه سوننه‌ته‌کانت بۆ درده‌که‌ویت، له‌ کاتی‌کدا ئه‌و هاوه‌له به‌پێژه‌ی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) داوای شه‌فاعه‌ت له‌ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌کات، پێغه‌مبه‌ریش (ﷺ) رێنمونی ده‌کات بۆ زیاد کردنی نوێژی سوننه‌ت، چونکه سو‌جده بردن به‌ته‌نها هیچ مانایه‌کی نییه "مه‌گه‌ر بۆ چه‌ند حاله‌تیک نه‌بی‌ت" وه نوێژه فه‌رزه‌کان هه‌ر ده‌بی‌ت ئه‌نجام بدری‌ت، بۆیه لی‌رده‌دا مه‌به‌ست به (فَاعْبُدْ بِنُكْرَةِ السُّجُودِ) نوێژه سوننه‌ته‌کانه نه‌ک بردنی سو‌جده به‌ته‌نها.

پێنجهم: ئارامگرتن له‌سه‌ر ناخو‌شی و نارچه‌تی ژیان له‌ شاری مه‌دینه‌ی پی‌رۆز:

هاوه‌لی به‌پێژ أبوهریره (خوای لی‌ پازی بی‌ت) ده‌فه‌رمووی‌ت: پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((لَا يَصْبِرُ عَلَى لَأْوَاءِ الْمَدِينَةِ وَشِدَّتِهَا أَحَدٌ إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَهِيدًا أَوْ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (67).

واته: هیچ موسلمانیک ئارام ناگري‌ت له‌سه‌ر نه‌بوونی و نارچه‌تی ژیا‌نی شاری مه‌دینه‌ی پی‌رۆز (یان هه‌ر ناخو‌شی و نارچه‌تییه‌کی تر) ئیلا له‌ دوا‌پۆژدا شایه‌تی بۆ ده‌ده‌م که شایسته‌ی به‌هه‌شته، یان شه‌فاعه‌تی بۆ ده‌که‌م تا نه‌چی‌ته‌ دۆزه‌خه‌وه ئه‌گه‌ر شایسته‌ی چونه‌ دۆزه‌خیش بی‌ت (68).

زانای پایه‌به‌رز ئیمامی الباجی (په‌حمه‌تی خوای لی‌بی‌ت) ده‌لێ‌ت: (السلأواء):

(67) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (260/23)، ومسلم (1378)، والترمذي (3924).

(68) بوانه: التيسير بشرح الجامع الصغير، للإمام الحافظ زين الدين عبد الرؤوف المناوي (118/2).

مه‌به‌ست پیی برسیتی و بی کاری و نارچه‌تی ژیانه، و(السُّدَّة): مه‌به‌ست پیی هه‌موو کاریکه که ناخوشی و نارچه‌تی به دانیشتوانی شاری مه‌دینه‌ی پیروز بگه‌یه‌نیّت⁽⁶⁹⁾.

شه‌شهم: مردنی موسلمان له شاری مه‌دینه‌ی پیروز:

هاوه‌لی به‌ریز عبدالله کوری ئیمامی عُمَر (خوایان لی پازی بیّت) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَمُوتَ بِالْمَدِينَةِ فَلْيَمُتْ بِهَا، فَإِنِّي أَشْفَعُ لِمَنْ يَمُوتُ بِهَا))⁽⁷⁰⁾.

واته: هه‌ر موسلمانیک ده‌توانیّت له شاری مه‌دینه‌ی بمریّت، با هه‌ول بدات له‌وی بمریّت (واته: ده‌رنه‌چیّت و شاری مه‌دینه‌ی جی‌نه‌هیلیّت ئە‌گه‌ر خه‌لکی ئە‌وییه)، چونکه من له دوا‌پۆژدا شه‌فاعه‌ت بۆ ئە‌و موسلمانانه ده‌که‌م که له شاری مه‌دینه‌ی پیروز مردوو.

4. نارامگرتن له‌سه‌ر مردنی مندال:

هاوه‌لی به‌ریز عَبْدُ الرَّحْمَنِ كُورِي بِشِير (خوای لی پازی بیّت) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ مَاتَ لَهُ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَالِدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْتَ لَمْ يَرِدِ النَّارَ إِلَّا عَابِرِ سَبِيلٍ "يَعْنِي الْجَوَازَ عَلَى الصَّرَاطِ"))⁽⁷¹⁾.

(69) بېوانه: المنتقى شرح موطأ مالك (1638).

(70) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (259/23)، والترمذي (3917)، وابن ماجه (3112)، و صححه

السيوطي في "الجامع الصغير" (8404)، ووافقه الألباني في "صحيح الجامع" (6015).

(71) رواه الطبراني، وحسنه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (2001).

واته: هەر موسڵمانیک سى مندالى بمریت که نهگه یشتبیتنه ته مه نی بالغ بوون (پاک بن و تاوانیان نه کردبیت)، ئه وه ئه و موسڵمانه ناچیتته ئاگری دۆزهخه وه مه گهر به وینه ی تیپه پوونی گه شتیاریک به ریگایه کدا، واته: به سه ر پردی (صراط) دا تیده په پیت و ناچیتته دۆزهخه وه.

وه هاوه لى به پیزه أبوهریره (خوای لى رازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (ف) فه رموویه تی: ((لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ)) (72).

واته: هیچ موسڵمانیک سى مندالى نامریت ئیلا به دوور ده بیت و ناچیتته دۆزهخه وه، مه گهر ئه وه نده که خوای په روه ردگار سویندی خواردووه که ده بیت به نده کان به ناویدا برون، پویشتنی موسلمان به ناو ئاگری دۆزه خدا بریتیه له پویشتن به سه ر پردی (صراط) دا نه ک چوونه ناوی، واته: ئه و موسڵمانه ی که سى مندالى ده مریت پیش بالغ بوونیان ئه وه ته نها به سه ر پردی (صراط) دا ده روات نه ک به ناو ئاگری دۆزه خدا.

هه روه ها فه رمووده یه کی ترمان بو ده گپیتته وه وه ده فه رموویت: جاریکیان ئافره تیک مندالیک نه خووشی به باوه شه وه بوو هات بو لای پیغه مبه رو (ف)، ووتی: ئه ی پیغه مبه ر (ف) ئه ترسم ئه مه شیان بمریت، چونکه سى مندالى ترم پیش ئه م مردووه، پیغه مبه ر (ف) پیی فه رموو: ((لَقَدْ احْتَضَرْتُ بِحِطَّارٍ شَدِيدٍ مِنَ النَّارِ)) (73).

(72) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (138/19)، والبخاري (6656)، ومسلم (2632)، والترمذي (1060)، والنسائي (1875)، وابن ماجه (1603).

(73) رواه النسائي (1877)، والبخاري في "الأدب المفرد" (144)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب"

واته: به پاستی تو پاریزراوی له ئاگری دۆزه خ به بهر به سستیکی زۆر به هیزو پتهو، بهر به سستیکی زۆر پتهو له نیوان تۆو دۆزه خدا ههیه .

هاوه لى به پیز أبو سعید الخدری (خوای لى رازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((مَا مِنْكُمْ امْرَأَةٌ تَقْدَمُ ثَلَاثَةَ مِنْ وَلَدِهَا إِلَّا كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ. فَقَالَتْ امْرَأَةٌ: وَاثْنَيْنِ، فَقَالَ: وَاثْنَيْنِ)) (74).

واته: هیچ ئافره تیکى موسلمان نییه له ئیوه که سى مندالی دهرمیت، ئیلا بوی دهبه پهردهو ناوه ندیک له ئاگری دۆزه خ، ئافره تیک ووتی: ئەگەر دوو مندالیشی بمریت هەر بوی دهبه بهر به سستیکی له ئاگری دۆزه خ، پیغه مبه ر (۳) فه رمووی: به لى ئەگەر دوو مندالیشی بمریت هەر بوی دهبه بهر به سستیکی له ئاگری دۆزه خ.

5. بهردهوام بوون له سهركردنی نوێزی به یانی و نوێزی عهسر:

(1994).

(74) رواه الإمام مالك (554)، وأحمد "الفتح الرباني" (138/19)، والبخاري (102)، ومسلم (2634)، والترمذي (1060)، والنسائي في "الكبرى" (452/3، رقم 5897)، وابن ماجه (1603)، وعبد بن حميد (ص 287، رقم 916)، وابن حبان (206/7، رقم 2944)، وأبو يعلى (461/2، رقم 1279)، والبغوي في "الجمعيات" (103/1، رقم 608)، والبيهقي (67/4)، رقم 6928 .

هاوہ لی بہ پریز عمارۃ کوری رُوِيَّةُ الثَّقَفِيَّ لَهْ باوکییہ وہ (خوایان لی پازی بیئت) ده گپریتہ وہو ده فہرموویت: گویم لہ پیغہمبہر (۳) بوو ده یفہرموو: ((لَنْ يَلِجَ النَّارَ مَنْ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا)) (75).

واتہ: ہیچ موسلمانیک ناچیتہ ناگری دوزہ خہ وہ ئہ گہر پیش خور ہلات و پیش خور ئاوابوون نویژ بکات، واتہ: نویژی فہرزی بہ یانی و عہسربکات.

6. بہردہوام بوون لہ سہر کردنی نویژی چیشتنہنگاو (صَلَاةُ الضُّحَى):

موسلمان داوای لیکراوہ کہ ہہموو پوژیک سی سہدو شہست خیرو چاکہ بکات، ہہر موسلمانیک ئہو خیرانہ بکات و لہو پوژہدا بمریت ئہوہ خوئی دلنیا کردوہو خوئی پاراستوہ لہ ناگری دوزہخ لہو کاتہی کہ بہسہر پردی (صراط) دا دہروات بہ پشتیوانی خوای پەرہردگار، دایکی ئیمانداران خاتوو عایشہ (خوای لی پازی بیئت) ده فہرموویت: پیغہمبہر (۳) فہرموویہ تی: ((إِنَّهُ خَلَقَ كُلَّ إِنْسَانٍ مِنْ بَنِي آدَمَ عَلَى سِتِّينَ وَثَلَاثِمِائَةِ مَفْصِلٍ، فَمَنْ كَبَرَ اللَّهَ، وَحَمَدَ اللَّهَ، وَهَلَّلَ اللَّهَ، وَسَبَّحَ اللَّهَ، وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ، وَعَزَلَ حَجْرًا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ شَوْكَةً أَوْ عَظْمًا عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ، وَأَمَرَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ نَهَى عَنْ مُنْكَرٍ، عَدَدَ تِلْكَ

(75) أخرجه أحمد (136/4، رقم 17259)، وأبو داود (116/1، رقم 427)، ومسلم (440/1)، رقم 634)، والنسائي (235/1، رقم 471)، وابن حبان (34/5، رقم 1740). وأخرجه أيضاً: ابن خزيمة (164/1، رقم 319).

السُّتَيْنِ وَالثَّلَاثِمَائَةِ السَّلَامَى فَإِنَّهُ يَمْشِي، وَفِي رَوَايَةٍ " يُمْسِي " يَوْمَئِذٍ وَقَدْ زَحَزَحَ
نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ)) (76).

واته: هەر مروفتیک له نه وهی ئادهم (U) وا دروست کراوه که سیسه دو
شهست جومگه ی ههیه، بویه هەر موسلمانیک "الله اکبر" یک،
یان "الحمد لله" یه، یان "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ"، یه، یان "سبحان الله" یه،
یان "أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ" یه بکات، بهردیک یان دریک یان ئیسکیک (نارهه تیهه)
له سه رپی موسلمانان لابه ریت، وه فه رمان به چاکه بکات، وه نه هی و
رپیگری له خراپه بکات، به ئەندازه ی ئه و سیسه دو شهست جومگه یه چاکه
بکات، ئه وه ئه و موسلمانه به سه ر زه ویدا ده پروات و نه فسی خوی له ئاگری
دۆزه خ پزگار کردوه، یان کاتیک ئیواره ی به سه ردا دیت ئه وه نه فسی خوی
له ئاگری دۆزه خ پزگار کردوه، به کردنی ئه و کرده وانه و کرده وه چاکه کانی
تر.

موسلمانی خۆشه و یست پی ده چیت کردنی ئه و هه موو کرده وه چاکانه له
پۆژیکدا کاریک ی هه روا ئاسان نه بییت، ده ی با بزانی چ ی کاریک شوینی ئه و
هه موو چاکه یه مان بۆ ده گریته وه له پۆژیکدا تا ئیمه ش ئه نجامی به دین؟
به لی ئه وه ی شوینی ئه و هه موو چاکه یه مان بۆ بگریته وه له پۆژیکدا کردنی

(76) أخرجه مسلم (698/2، رقم 1007)، وأبو الشيخ في "العظمة" (1620/5، رقم 10662)،
وأخرجه أيضاً: النسائي في "الكبرى" (209/6، رقم 10673)، وإبن حبان (173/8، رقم
3380)، والبيهقي (188/4، رقم 7611).

دوو پکات نوژی چیشته نگاوه (صلاة الضحی)، هروهک هاوهلی بهریز ابوذر (خوای لی پازی بیت) دهفه رموویت: پیغمبر (۳) فهرموویه تی: ((يُصِحُّ عَلَيَّ كُلِّ سُلَامَى مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَيُجْزِي مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى)) (77).

واته: کاتیك پوژ ده بیته هه ریهک له جو مگه کانتان (ئهی موسلمانان) خیره وه دهقهی دهکه ویته سه رکه ده بیته بیان کات، بویه ووتنی هه "سبحان الله" یهک خیریکه، وه ووتنی هه "الحمد لله" یهک خیریکه، وه ووتنی هه "لا إله إلا الله"، یهک خیریکه، وه ووتنی هه "الله أكبر" یهک خیریکه، وه فه رمان کردن به چاکه خیریکه، وه نه هی و پیگری کردن له خراپه خیریکه، وه نه وهی شوینی ئه م هه موو خیره چاکه یه بگریته وه ته نها کردنی دوو پکات نوژی سونه تی چیشته نگاوه* .

(77) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (22/5)، ومسلم (498/1 رقم 720)، وأبو داود (1285) والنسائي في الكبرى (326/5 رقم 9028)، وابن خزيمة (228/2، رقم 1225).

* موسلمانان خۆشه و بیست خۆ ئه گه ر بتوانیت پوژانه چوار پکات نوژی سونه تی چیشته نگاوه بکهیت، ئه وه خۆت بیخه م ده کهیت له به پیوه بردنی کارو باره کانی دواي نیوه پو و دهمه و نیوارهت، هه روهک خوای په روه ردگار له فه رمووده یه کی قودسیدا ده فه رموویت: ((ابن آدم لا تعجزني من أربع ركعات في أول النهار أكفك آخره)). رواه أبو داود (1289) والدارمي (338 /1) وأحمد (286 /5 و 287)، واته: ئهی بهنده ی موسلمان بی ده سه لات و بی تا قهت مه به له کردنی چوار پکات نوژی له سه ره تای پوژه وه (واته: نوژی چیشته نگاوه)، ئه گه ر ئه و چوار پکات نوژه ت کرد ئه وه خه مت نه بیته من کاره کانی کوتابی پوژت بو ئاسان ده که م و بو ت به پیوه ده به م و ده تباریزم.

هاوهلی به پریز ابوبریده (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: گویم له پیغه مبه ر
 (۳) بوو دهیفه رموو: ((فی الإنسان ثلاثمائة وستون مفصلاً فعليه أن يتصدق
 عن كل مفصل منه بصدقة. قالوا: ومن يطيق ذلك يا نبي الله؟ قال: النخاعة
 في المسجد تدفنها، والشيء تُنحيه عن الطريق، فإن لم تجد فركعتا الضحى
 تُجزئك))⁽⁷⁸⁾.

واته: له مروؤفا سئسه دو شهست جومگه ههیه، بویه پیویسته
 له سه ر مروؤف بو هه ر جومگه یهك له پوژیکدا خیرو سه دهقه یهك بکات،
 هاوه لانی به پریز (خوایان لی پازی بیت) ووتیان: کئی ده توانیت له پوژیکدا
 بو هه ر جومگه یهکی لاشه ی خیرو چاکه یهك بکات؟ پیغه مبه ر (۴)
 فه رموو: پاکردنه وه ی تف (یان هه ر پیسیهک) ی ناو مزگه وت خیرو
 چاکه یه، وه شتیک که بوته مایه ی نارپه حه تی موسلمانان له سه ر
 ریگاوبان لادانی خیرو چاکه یه، نه گه ر نه مانه ت نه بینی یان پیته نه کرا
 نه وه دوو پکات نوپژی سوننه تی چیشته نگاو بکه، شوینی نه وه هموو
 خیرو چاکه یه ت بو ده گریته وه.

موسلمانان خۆشه ویست زور جیگای داخ و خهفته بیئاگا بوونمان له
 کردنی نه وه دوو پکاته نوپژه سوننه ته، خو نه گه ر پوژیک نه مان توانی بیکه یان
 به هوی ئیش وکارو سه رقالییمان به ژیا نی دونه او، نه وه با هه ول بده یان
 زمانمان بخه یه نه گه رو زیکرو یادی خوای پهروه ردگاری پیبکه یان و زور بلاین:
 "سبحان الله" و "الحمد لله" و "لا إله إلا الله" و "الله أكبر"، وه سه رجه م

⁽⁷⁸⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (176/9)، وأبو داود واللفظ له (5242)، والطحاوي في (مشكل الآثار) (25/1) وابن حبان (633 و 811)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (4239).

ویرده کانی ترو کاره چاکه کانی تر بکهین به ئەندازەى ئەو ژمارەىەى که له
 فەرمووده که دا هاتوو، که دەتوانین به چەند دەقیقەىەى کی که م ئەنجامی
 بدەین به پشتیوانی خوای پەروردگار، وه بۆ ئەوەى ئەندامە کانی لاشەمان
 پزگار بکهین له و قەرزهى که پۆژانه دەکهوێتە سەریان.

7. بەردهوام بوون له سەر کردنی چوار رکات نوێژی سوننەت له پیش نوێژی نیوه پۆو چوار رکات له دواى:

داىكى ئيمانداران **أُمُّ حَبِيبَةَ** (خوای لى پازى بیّت) دەفەرموویت: **پینغەمبەر (ﷺ)**
 فەرموویەتى: **((مَنْ حَافِظٌ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا حَرُمَ عَلَيَّ**
النَّارُ)) (79).

واتە: هەر موسلمانێک بەردهوام چوار رکات نوێژی سوننەت پیش نوێژی
 نیوه پۆو چوار رکات له دواى بکات، ئەو خوای گەورە بە دورى دەگریت و
 دەپاریزیت له ئاگرى دۆزەخ.

وه له فەرموودهىەى کی تردا دەفەرموویت: **پینغەمبەر (ﷺ)** فەرموویەتى: **((مَا**
مِنْ عَبْدٍ مُّؤْمِنٍ يُصَلِّي أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الظُّهْرِ فَتَمَسُّ وَجْهَهُ النَّارُ أَبَدًا إِنْ شَاءَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ)) (80).

(79) رواه الترمذي (215/2/392)، والنسائي (341/6/1792)، وابن ماجه (490/3/1150)،
 وأحمد (212/54/25547)، وابن أبي شيبة في "مصنفه" (109/2)، والطبراني في "معجم
 الكبير" (68/17)، وأبو يعلى في "مسنده" (418/14/6973)، وابن خزيمة
 في "صحيحه" (404/4/1127).

(80) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (200/4)، والترمذي (428)، والنسائي (1816)، وأبو داود
 (1269)، وابن ماجه (1160)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6195).

واته: هر به ندهیه کی موسلمان چوار پکات نویژی سوننهت دوی نویژی نیوه پۆ بکات، ئەو پووی ئەو موسلمانە پارێزراوە و هەرگیز ئاگری دۆزەخ نایگریت (إن شاء الله).

زانای پایه بهرز أبو الطیب مُحَمَّد شَمْسُ الدِّین آبادی (پهحهتهی خوی لیبیت) له شهرحی ئەم فەرمووده پیرۆزه دا ده لیت: ووتە ی پیغه مبه ر (۲): (حَرْمُ عَلَى النَّارِ): واته: خوی پهروه دگار ئەو به ندهیه ده پارێزیت له ئاگری دۆزەخ، ههروهک له فەرمووده یه کی تر دا ده فەرموویت: (حَرْمَةُ اللَّهِ عَلَى النَّارِ)، وه له له فەرمووده یه کی تر دا ده فەرموویت: (حَرَمَ اللَّهُ لِحَمَّةِ عَلَى النَّارِ)، واته: خوی پهروه دگار لاشه ی ئەو موسلمانە ده پارێزیت له ئاگری دۆزەخ، لی ره دا پاجیایی هه یه له لیكدانه وه ی فەرمووده که: ئایا ئەو موسلمانە ی که چوار پکات نویژی سوننهت پیش و دوی نویژی نیوه پۆ بکات هه ر له بنه ره تدا و هەرگیز ناچیته دۆزه خه وه؟ یان ئەگه ر بچیته دۆزه خیشه وه ئەوه ئاگر لاشه ی ناسووتینیت؟ یان خوی پهروه دگار ئەو موسلمانە ده پارێزیت و ناهیلیت لاشه ی به گشتی بسووتیت ئەگه ر هندی له لاشه شی بسووتیت؟ ههروهک له فەرمووده یه کدا هاتوو ه که ئیمامی النَّسَائِي (پهحهتهی خوی لیبیت) ئە یگیریته وه که پیغه مبه ر (۲) فەرموویه تی: (فَتَمَسَّ وَجْهَهُ النَّارُ أَبْدًا)، که ئەمه ش ته واو یه ک ده گریته وه له گه ل ئەو فەرمووده یه ی که پیغه مبه ر (۲) ده فەرموویت: (وَحَرَمَ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ مَوَاضِعَ السُّجُودِ)، واته: خوی پهروه دگار حه رامی کردوو ه له سه ر ئاگرو رپگه ی پینه داوه که شوینی سوچه ی موسلمان بسووتینیت و ئازاری بدات، لی ره دا ئەم فەرمووده یه گشتگیره به لام پیده چیت مه به ست پیی هندی شوینی ئەو موسلمانە ی

مه‌به‌ست بیټ که ئاگری دۆزه‌خ نایسووتینیت، به‌لام باش وایه‌ فه‌رموده‌که له‌سه‌ر پ‌واله‌ته‌که‌ی وه‌ربگرین (حَرْمٌ عَلَی النَّارِ)، یان (حَرَمَهُ اللهُ عَلَی النَّارِ): واته: خ‌وای په‌روه‌ردگار ئه‌و به‌نده‌یه ده‌پاریزیت له‌ ئاگری دۆزه‌خ. واته: هه‌موو لاشه‌ی ئه‌و موسلمانانه پاریزراوه که ئه‌و نوپۆزه سوننه‌تانه‌ی پیش نوپۆزی نیوه‌پۆ و د‌وای ده‌کات، چونکه به‌خششی خ‌وای په‌روه‌ردگار زۆر فراوانتره‌و په‌حم و به‌زه‌یشی زۆر گشتگیرتره‌، به‌ هه‌ر حال فه‌رموده‌که ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت که کردنی چ‌وار پ‌کات نوپۆزی سوننه‌ت پیش نوپۆزی نیوه‌پۆ و چ‌وار پ‌کات له‌ د‌وای پاریزه‌ره له‌ ئاگری دۆزه‌خ، ده‌ی که‌وابوو ته‌نها ئه‌وه‌نده به‌سه بو‌ خ‌یرو پ‌اداشت و گه‌وره‌یی ئه‌و نوپۆزه سوننه‌تانه، وه‌ پ‌واله‌تی فه‌رموده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) که فه‌رمویه‌تی: (مَنْ صَلَّى): ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت ئه‌گه‌ر موسلمانیک ته‌نها یه‌ک ج‌اریش ئه‌و سوننه‌تانه بکات ئه‌وه هه‌ر پاریزراوه له‌ ئاگری دۆزه‌خ، به‌لام هه‌ردوو زانای پایه‌به‌رز ئیمامی الترمذی و أبوداود و ج‌گه له‌مانیش (په‌حمه‌تی خ‌وایان لیبت) به‌ پیوایه‌تی (مَنْ حَافِظًا): واته: به‌به‌رده‌وامی بیکات، گ‌یراویانه‌ته‌وه، بۆیه لیره‌وه ئه‌وه ده‌رده‌که‌ویت ده‌بیټ ئه‌و نوپۆزه سوننه‌تانه به‌به‌رده‌وامی بکریټ نه‌ک یه‌ک جار، چونکه ه‌یچ موسلمانیک له‌ ئاگری دۆزه‌خ پاریزراو نابیت به‌ ه‌وی ئه‌م کرده‌وه‌یه‌وه، ئه‌گه‌ر ج‌اریک یان چه‌ند ج‌اریک بیکات، به‌لکو ده‌بیټ هه‌موو پ‌وژیک به‌به‌رده‌وامی ئه‌م نوپۆزه سوننه‌تانه بکات ئه‌وسا پاریزراو ده‌بیټ له‌ ئاگری دۆزه‌خ (81).

(81) ب‌وانه: عون‌المعبود شرح سنن‌آبی داود لأبی‌الطیب محمد‌آبادی (147/4).

هه ربۆیه کاتیك عَنبَسَة كورپی اَبوسفیان (خوایان لئِ پازی بیئت) له سه ره مه رگدا بوو، ناره حه تی سه ره مه رگی بینی زۆر په شیمانی ده پپرپی، چونکه به رده وام نه بوو له سه ر کردنی چوار پکات نوژی سوننه ت له پیش نوژی نیوه پوو چوار پکات له دوی، پاش ئه وهی خیرو پاداشت و گه ورهیی ئه م نوژیانهی بیست له اُم حَبِیْبَة ی خوشکی که ده کاته خیزانی پیغه مبه ر (۲)، چونکه اُم حَبِیْبَة (خوای لئِ پازی بیئت) کاتیك فه زل و گه ورهیی ئه و نوژه سوننه تانهی بو دهرکه وت هه تا ئه و پۆژهی مرد به رده وام بوو له سه ر کردنیان.

حَسَانِ كورپی عَطِیَة (خوای لئِ پازی بیئت) ده فه رموویت: کاتیك عَنبَسَة كورپی اَبوسفیان (خوایان لئِ پازی بیئت) له سه ره مه رگدا بوو، ئارامی نه ماو که وته نرکه و ناله نال، پی ووترا: ئه ی عَنبَسَة چیه بو و ده که یته؟ ئه ویش فه رموی: له اُم حَبِیْبَة خوشکم بیست (خوای لئِ پازی بیئت) ده یفه رموو: پیغه مبه ر (۲) فه رموو یه تی: (مَنْ صَلَّى اَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَاَرْبَعًا بَعْدَهَا، حَرَّمَ اللهُ لَحْمَهُ عَلَی النَّارِ) اُم حَبِیْبَة (خوای لئِ پازی بیئت) ده فه رموویت: له و پۆژه وهی فه زل و گه ورهیی ئه و نوژیانه م بیستوو له پیغه مبه ر (۲) هه رگیز وازم لینه هیناوه به لکو به رده وام کردوو مه .

ده ی خۆزگه ئیمه ی موسلمانیش به رده وام بووینایه له سه ر کردنی ئه و سوننه تانه و سوننه ته کانی تریش تا ئه و خیرو پاداشته مان به ده ست به یینایه و ببوایه ته قه لغانیک بۆمان و له ئاگری دۆزه خ رزگارمان ببوایه پیی.

8. ته پوتۆزای بوون و ماندوو بوونی پییه کان له هه موو کاریکدا که خوای په روهر دگار پیی رازییه :

هاوهلی به پیز یزید کوری ابو مریم (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: جاریکیان ده چوم بو نویژی هینی، له ریگا عبایه کوری رفاعه کوری رافع (خوایان لی پازی بیت) گیشته پیم و پیی و وتم: موژده بی لیت ئە یزید ئە ههنگاوانه ی که ده نیییت و ده پویت بو مزگهوت هه مووی له پیناو خوای پهروه ردگاردایه، چونکه گویم له ابو عبس بوو ده فهرموو: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی: ((مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ))⁽⁸²⁾.
 واته: هه ر موسلمانیک پییهکانی له پیناو خوای پهروه ردگادا توژاوی بیت (جیهاد بکات)، ئە وه خوای پهروه ردگار لاشه ی ئە و موسلمانان له ناگری دۆزه خ ده پاریزیت.

زانای پایه بهرز ئیمامی المناوی (پهحه ته خوای لیبیت) له شه رحی ئە م فهرمووده یه دا ده لیت: ((مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ))، واته: پییهکانی خو لوی و ته پوتوژاوی بیت که مه بهست پیی پویشتنه، (فِي سَبِيلِ اللَّهِ): واته: له پییه کدا پییهکانی ته پوتوژاوی بیت و ماندووبیت که پازی بوونی خوای پهروه ردگاری تیدایه، که ئە مهش ریگای جیهاد کردن و گه پان به دوی زانستی شه رعی و ئاماده بوونی نویژی جهامعت و پویشن بو حه ج و جگه له م کاره چاکانهش ده گریته وه، له بهر ئە وه ی وشه ی (سَبِيلِ اللَّهِ) ناویکی

⁽⁸²⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (66/6)، والبخاري (907)، والترمذي واللفظ له (1632)، والنسائي (3116)، والدارمي (2397)، وأخرجه الطيالسي (ص 243، رقم 1772)، قال الهيثمي (285/5): رجاله رجال الصحيح خلا أبي المصعب وهو ثقة، والبيهقي (162/9، رقم 18297)، وابن عساكر (15/57).

گشتگیره و همو و نه و ریگایانه ده گریته وه که پازی بوونی خوی پوره ردگاری تیدایه، به لام نه وهی زیاتر لی تیده گهین و بهرچاوه (في سبيل الله) جهاد کردنه، (حَرَمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ) خوی پوره ردگار همو لاشهی نه و بنده یه ده پاریزیت له ناگری دۆزه خ، که نه مه په وانتره به هیزتره وه که له وهی بلیت: (أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ): واته: خوی پوره ردگار ده یکاته به هه شته وه، چونکه نه و که سهی که پیی دووتریت ده چیته به هه شته وه پیده چیت دوی چونه ناو دۆزه خ و سزاکیشان بیت، به لام نه و موسلمانهی که پیی دووتریت: (حَرَمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ): واته: خوی پوره ردگار به یه کجاری پاراستوویه تی له ناگری دۆزه خ و سزای نادات، موسلمانهی خوشه ویست نه گهر موسلمانیک ته نها پییه کانی ته پوتوزاوی بیت نه وه پاداشتی بیت؟! نهی نه و موسلمانهی که خوی به خت ده کات و ده جه نگیت تا شهید ده بیت، ده بیت خیرو پاداشتی چه ندی زور بیت؟.

هه روه ها نه و فهرمووده یه نه وهی تیدایه ریویشنتن بو عیبادت و خوا په رستی به پیی خیرو پاداشتی زور زوره، وه یه کیکه له و کاره چاک و به سوودانهی که خاوه نه کهی به هوییه وه پلهی به رزی به هه شت و فیردهوسی پیی به ده ست دینیت " که شوینی هه ره به رزو خوشی به هه شته " (83).

زانای پایه به رز المبار کفوری (په حمه تی خوی لیبت) له شه رحی فهرمووده که دا ده لیت: ووتهی پیغه مبه ر (۳): (فَهُمَا حَرَامٌ عَلَى النَّارِ) واته: ناگری دۆزه خ نایان گریت و نایان سووتین، له م فهرمووده یه دا ئاماژه بو

(83) بوانه: فیض القدير شرح الجامع الصغير للمناوي (76/6).

فەزڵ و گەورەیی کارکردن و ماندوو بوون بۆ خوای پەروردگار کراوه، ئەگەر تەنھا پێیەکان تەپۆتۆزای بیّت ئەو پاداشتی بیّت؟ ئەی ئەو موسڵمانەیی هەموو هیژو توانای دەخاتە گەر بۆ رازی بوونی خوای پەروردگار هەمووی بۆ ئەو سەرف دەکات، دەبیّت خێرو پاداشتی چۆن بیّت؟⁽⁸⁴⁾.

أبو المصیح المقرائی (خوای لئ رازی بیّت) دەفەرموویّت: جارێکیان لە زەوی پوومەکاندا دەپۆیشتین لەگەڵ کۆمەلێک لە موسڵمانان گەر و ئەمیرمان مالک کورئى عَبْدِالله الخَنْعَمِي بوو (خوای لئ رازی بیّت)، تیپەری بە تەنیشت عبدالله کورئى جابر دا (خوای لئ رازی بیّت) کە هیستریک پئی بوو رایدەکیشتا، مالک بە جابری ووت: ئەی باوکی عَبْدِالله خوای پەروردگار ئەو ئازەلە باشە پئی بە خشیویت بۆ سەرناکەویت؟ جابر (خوای لئ رازی بیّت) ووتی: ئازەلە کەم چاک و ئامادە دەکەم، بئ پئیوست دەبم لە قەومە کەم، چونکە گویم لە پیغەمبەر (ؑ) بوو فەرموویەتی: هەر موسڵمانێک پئیەکانی لە پینا و خوای پەروردگاردا تۆزای بیّت (جیهاد بکات)، ئەو خوای پەروردگار لاشەیی ئەو موسڵمانە لە ئاگری دۆزەخ دەپاریزیت، مالک (خوای لئ رازی بیّت) جابری (خوای لئ رازی بیّت) بە جیھیشت و بە دەنگی بەرز بانگی جابری کردوو ووتی: ئەی باوکی عَبْدِالله خوای پەروردگار ئەو ئازەلە باشە پئی بە خشیویت بۆ سەرناکەویت؟ جابر (خوای لئ رازی بیّت) لە مەبەستی مالک تیگەیشت (واتە: زانی مەبەستی مالک ئەو یە: هۆکاری سەرنەکەوتنی ئازەلە کەیی چییە؟ وە خێرو پاداشتی بە پئی پۆیشتن بۆ ئەنجامدانی عیبادەت بۆ موسڵمانان پوون

(84) بوانه: تحفة الأحوذی بشرح جامع الترمذی للمبار کفوری (259/5).

ببیته وه)، جابر (خوای لی پازی بیت) ووتی: ئازده له کهم چاک و ئاماده ده کهم، بئی پیویست ده بم له قه و مه کهم، چونکه گویم له پیغه مبه ر (۲) بووه فه رموویه تی: هه ر موسلمانیک پییه کانی له پینا و خوای په روه ردگاردا توژاوی بیت (جیهاد بکات)، ئه وه خوای په روه ردگار لاشه ی ئه و موسلمانه له ئاگری دۆزه خ ده پاریزیت، کاتیك موسلمانان ئه مه یان بیست له ئازده له کانیان دابه زیتن و به پیی پویشتن، أبو المصبح (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: هیچ پوژیک نه مبینویه موسلمانان ئه وه نده به زوری به پیی پرون (85).

9. به ره په رچدانه وه ی ئه و که سه ی که غه ییبه تی موسلمانیک ده کات، دیفاع کردن لیی، هیچ شتیکی خراپ نه ده یته پائی له ناموسی یان هه ر شتیکی تری:

هاوه لی به پیز ابوالدرداء (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۲) فه رموویه تی: ((مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ كَانَ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ)) و فی روایه: ((مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (86).

واته: هه ر موسلمانیک به ره په رچی که سیک بداته وه که غه ییبه تی یان باسی ناموس و که م و کورپی موسلمانیک ده کات، ئه وه ئه و دیفاع کردنه ی له و موسلمانه ده بیته به ره به سته یك (په رده یه ک) بو ی له ئاگری دۆزه خ، وه له فه رمووده که ی تردا ده فه رموویت: هه ر موسلمانیک به ره په رچی که سیک بداته وه

(85) رواه ابن حبان (4604)، وأبو يعلى، وقال الألباني في صحيح الترغيب والترهيب: صحيح لغيره (1273).

(86) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (69/19)، والترمذي (1931)، وصححه الألباني في صحيح الجامع (6263).

که غیبه‌تی یان باسی ناموس و که م و کورپی موسلمانیک دهکات، نه‌وه خوی پوره‌ردگار ئاگری دۆزه‌خ له پرووی نه‌وه موسلمانانه دوور ده‌خاته‌وه له دواپۆژدا.

وه هاوه‌لی به‌پیز سه‌هل کورپی مُعاذ کورپی آنسی الجهنی له باوکییه‌وه (خوایان لی پازی بیت) نه‌ویش له پیغه‌مبه‌ره‌وه (۳) ده‌گی‌پیتته‌وه که فهرموویه‌تی: ((مَنْ حَمَى مُؤْمِنًا مِنْ مُنَافِقٍ يَغْتَابُهُ بَعَثَ اللَّهُ مَلَكًا يَحْمِي لَحْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ، وَمَنْ قَفَا مُسْلِمًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ بِهِ حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ)) (87).

واته: هه‌ر موسلمانیک به‌رگری له موسلمانیک بکات و نه‌هیلایت دوورپوویه‌ک غیبه‌تی بکات و باسی بکات به‌خرابه، نه‌وه خوی پوره‌ردگار له پۆژی دوایدا فریشته‌یه‌کی بۆ ده‌نی‌ریت که لاشه‌ی نه‌وه موسلمانانه ده‌پاریزیت له ئاگری دۆزه‌خ (چونکه له دنیا‌دا پاریزگاری له ناموس و که‌سایه‌تی موسلمانان کردوه)، وه‌هه‌ر موسلمانیک شتیک له عیبه و که‌م و کورپی بداته پال موسلمانیک و مه‌به‌ستی پیی ناشرین کردنی بیت، نه‌وه خوی پوره‌ردگار له‌سه‌ر پردی (صراط) پایده‌گریت تا پاک ده‌بیتته‌وه له‌و تاوانه، نه‌ویش یان به‌پازی کردنی نه‌وه که‌سه‌ی که خراپه‌وه عیبه‌ی داوه‌ت پال، یان

(87) أخرجه الأمام أحمد (441/3، رقم 15687)، وابن المبارك (239/1، رقم 686)، وأبو داود (270/4، رقم 4883)، وابن أبي الدنيا (ص 151، رقم 248)، والطبرانی (194/20، رقم 433)، وأخرجه أيضًا: البخاری فی "التاریخ الکبیر" (377/1)، وحسنه الألبانی فی "صحیح أبی داود" (4086).

به هوی شه فاعهت، یان ده بیئت به ئەندازهی تاوانه که ی سزای دۆزه خ
بکیشیئت.

أسماء كچی یزید (خوای لی پازی بیئت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۲)
فه رموویه تی: ((مَنْ ذَبَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ بِالْمَغِيبِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
أَنْ يَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ)) (88).

واته: هه ر موسلمانیک به رگری له ناموس و لاشه ی موسلمانیک بکات له
پاشمله، ئەوه بئ گومان خوای په روه ردگار پیویستی کردووه له سه ر خو ی که
پزگاری بکات له ناگری دۆزه خ.

هه ر که سیک رابگریئت و رۆیشتنی هیواش و خا و بیئت له سه ر پردی
(صراط) ئەوه گروو تینی ناگری دۆزه خی بو دیت و ده یسووتینیئت (خوا
په نامان بدات)، هه ره ک أبو سلیمان الدارانی (په حمه تی خوای لی بیئت)
ووتوویه تی: ئەگه ر گویت له که سیک بوو به که سیک تری ده ووت: له سه ر
پردی (صراط) ده تبینم تۆله ت لیده ستینمه وه، ئەگه ر وای ووت: ئەوه بزانه
ئو که سه نه پردی (صراط) ده ناسیئت و نه ده زانیئت چه ندی ناخوشی و
ناپه حه تی له سه ره، چونکه ئەگه ر ئەو که سه بیزانیایه سه ر پردی (صراط)
چه ندی ناپه حه ته ئەوه هه رگیز چه زی نه ده کرد نه هیچ که س بیبینیئت و

(88) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (262/19)، أخرجه ابن المبارك (239/1، رقم 687)، قال الهيثمي (95/8): إسناده حسن، والطبراني (175/24، رقم 442)، والبيهقي في "شعب الإيمان" (112/6)، رقم 7642، وأخرجه أيضاً: الطيالسي (ص 227 رقم 1632) وعبد بن حميد (ص 456 رقم 1579)، وأبو نعيم في "الحلية" (67/6)، والرافعي (261/1)، والدليمي (534/3 رقم 5667)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6240).

پایبگریّت، وه نه ئه میش هیچ کهس ببیینیّت و پایبگریّت و دواى بخت (89).

10. خیرکردن و ووتنى ووتهى جوان و باش:

هاوه لى به پريز عدي كورى حاتم (خوای لى پازى بیّت) ده فهرموویّت: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی: ((إجعلوا بينكم وبين النار حجاباً ولو بشقّ تمرّة))، وفي رواية: ((من استطاع منكم أن يستتر من النار ولو بشقّ تمرّة فليفعل)) (90).

واته: ئه ی موسلمانان له نیوان خۆتان و ئاگری دۆزه خدا به ربه ست و په رده یه ك دابنن ئه گه ر به به خشینی له ته خورمایه کیش بیّت (به که می مه زانن).

وه له فهرمووده یه کی تر دا ده فهرموویّت: ئه ی موسلمانان هه ر یه کیک له ئیوه ده توانیّت به ربه ستیک بو خوی دروست بکات و خوی پی بیاریزیّت له ئاگری دۆزه خ ئه گه ر به به خشینی له ته خورمایه کیش بیّت، ئه وه با بیکات، که مته رخم نه بیّت و ئه و کاره به که م نه زاننیت.

وه له فهرمووده یه کی تر دا ده فهرموویّت: پیغه مبه ر (۲) باسی ئاگری دۆزه خى کردوو په نای گرت به خوای په روه ردگار لی، پاشان باسی ئاگری دۆزه خى کردوو په نای گرت به خوای په روه ردگار لی، ئیمامی شعبه

(89) برونه: التخويف من النار والتعريف بحال دار البوار لابن رجب الحنبلي، تحقيق إیاد القيسي (صفحة 232).

(90) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (156/9)، والبخاري (6563)، ومسلم (1016)، والترمذي (2415)، والنسائي (2552)، وابن ماجه (185)، والدارمي (1657).

ده فہرموویت: بہ دلنایییہ وہ پیغہ مہر (۲) دوو جار وای کرد، پاشان فہرمووی: ((اَتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ)) (91).

واتہ: ئە ی موسلمانان خۆتان بپاریزن لە ئاگری دۆزەخ ئە گەر بە بەخشینی لە تە خورمایە کیش بیّت، ئە گەر ئە و لە تە خورمایە تان نہ بوو ببیە خشن (ہەژار بوون نہ تانتوانی مالّ ببە خشن)، ئە وە خۆتان بپاریزن لیبی ئە گەر بە ووتنی ووتە ی جوان و باش و خیریش بیّت.

11. رۆژوو گرتن:

ھاوہ لی بہ پریز أبوہریرە (خوای لی پازی بیّت) دە فہرموویت: پیغہ مہر (۲) فہرموویە تی: ((الصِّيَامُ جُنَّةٌ، وَحِصْنٌ حَصِينٌ مِنَ النَّارِ)) (92).

واتہ: رۆژوو گرتن قەلغانە، وە قەلایەکی پتەوی پارێزەرە لە ئاگری دۆزەخ. وە ھاوہ لی بہ پریز عثمان کوری أبو العاص (خوای لی پازی بیّت) دە فہرموویت: پیغہ مہر (۲) فہرموویە تی: ((الصِّيَامُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ كَجُنَّةِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْقِتَالِ)) (93).

(91) رواه الإمام البخاري واللفظ له (6023)، ومسلم (1016)، والنسائي (2552).

(92) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (208/9)، والبيهقي في شعب الإيمان (289/3، رقم 3571)،

وقال الهيثمي (180/3): إسناد حسن، وحسنه الألباني في "صحيح الجامع" (3880).

(93) أخرجه أحمد (21/4، رقم 16317)، والنسائي (167/4، رقم 2230)، وابن ماجه (525/1، رقم

1639)، والطبراني (51/9، رقم 8360)، والبيهقي في "شعب الإيمان" (290/3، رقم 3573)، وابن

حبان (409/8، رقم 3649). وأخرجه أيضًا: ابن أبي عاصم في "الآحاد والمثاني" (195/3، رقم

1542)، والرويان (492/2، رقم 1522)، والبراز (309/6، رقم 2321)، وأبو نعيم في "الحلية"

(265/6)، وصححه العلامة الألباني في "صحيح الجامع" حديث رقم: (3879).

واته: پوژوو گرتن قه لغان و پاريزه ره له ئاگرى دوزه خ، به وينه ي نهو
قه لغانه ي كه خوتانى پيده پاريزن له جهنگدا.

نهو قه لغان و پاريزگار ييه به هيزترو زياتر ده بيت نه گهر نهو پوژوو گرتنه له
كاتى جيهاد كردندا بيت، ههروهك هاوه لى به ريز ابو امامه (خوای لى پازى بيت)
ده فهرموويت: پينغه مبه ر (۳) فهرموويه تى: ((مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ، وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ))⁽⁹⁴⁾.

واته: هه ر موسلمانك ته نها يه ك پوژك له پيناو خوای په روه ردگاردا به
پوژوو بيت، نهوه خوای په روه ردگار له نيوان نهو موسلمانه و ئاگرى
دوزه خدا چالك (خندق) داده ني ت به نه دازه ي دوورى نيوان ئاسمان و زهوى
(نهو موسلمانه نهوه نده دوور ده بيت له ئاگرى دوزه خ).

12. گريان له ترسى خوای په روه ردگارو پاسه وانى كردن له سنوورى، چاو گرتن له حه راهه كان (نه زهر نه كردن):

هاوه لى به ريز ابوهريره (خوای لى پازى بيت) له پينغه مبه ره وه (۳) بومان
ده گير يته وه كه فهرموويه تى: ((لَا يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى
حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ، وَلَا يَجْتَمِعُ عُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ نَارِ جَهَنَّمَ
فِي مَنْخَرِي مُسْلِمٍ أَبَدًا))⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹⁴⁾ رواه الترمذى (1624)، وصححه الألبانى فى "صحيح الجامع" (6333).

⁽⁹⁵⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الربانى" (14/14)، والترمذى (171/4، رقم 1633)، والنسائى (12/6)،
رقم 3108)، وهناد (268/1، رقم 465)، وقال: حسن صحيح، والحاكم (288/4، رقم 7667)

واته: موسلمانیک ناچیتته ئاگری دۆزه خه وه که له بهر خوای پهروهردگار گریا بیته، ههتا شیر نه گه پیتته وه ناو گوانی ئاژهل (که ئه مهش شتیکی مه حاله)، وه هه رگیز ته پوتۆزی گۆره پانی جیهادو دوکه لی ئاگری دۆزه خ له لووتی موسلماندا کۆ نابیتته وه، واته: هه رگیز ئه وه موسلمانیه که به پراستی ده جه نگیته و خوای پهروهردگار لیی وهرده گریته ناچیتته ئاگری دۆزه خه وه.

وه هاوه لی به پریز آنس کوری مالک (خوای لی پازی بیته) ده فه رموویت: پیغه مبه ری خوا (۳) فه رموویه تی: ((عَيْنَانِ لَا تَمَسُّهُمَا النَّارُ اَبَدًا: عَيْنٌ بَاتَتْ تَكْلًا الْمُسْلِمِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ)) (96).

واته: دوو چاو هه ن هه رگیز ئاگری دۆزه خ نایان گریته و نایان سووتینیت، چاوێک له پیناو خوای پهروهردگادا شه ونخونی کرد بیته و پاریزگاری له موسلمانان کرد بیته، وه چاوێک له ترسی خوای پهروهردگار گریا بیته.

هاوه لی به پریز معاویه کوری حیده (خوای لی پازی بیته) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((ثَلَاثَةٌ لَا تَرَى اَعْيُنُهُم النَّارَ عَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ كَفَتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ)) (97).

وقال: صحيح الإسناد. والبيهقي في "شعب الإيمان" (490/1، رقم 800) وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (7778).

(96) رواه الترمذي (1639)، وأبو يعلى (307/7، رقم 4346)، والطبراني (140/7، رقم 2370)، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": حسن صحيح (1230).

(97) رواه الطبراني، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": حسن لغيره (1900).

واته: سى كۆمەل ھەن لە موسلمانان چاۋەكانيان ئاگرى دۆزەخ نايان سوتىنىت: چاۋىك لە ترسى خۋاى پەرۋەردگار گىيا بىت، ۋە چاۋىك لە پىناۋ خۋاى پەرۋەردگار پارىزگارى لە موسلمانان كىردىت، ۋە چاۋىك خاۋەنەكەى پاراستووبىتى لە تىپروانىن ۋە سەيركىردى ئۇ ۋە كارو شتانهى كە خۋاى پەرۋەردگار ھەرامى كىردۈۋە لىي (نەزەر نەكىردن).

پاراستنى چاۋ (ۋاتە: نەزەر نەكىردن) يەكىكە لە ۋە عىبادەتانهى كە زۆر بەى موسلمانان بى ئاگان لىي ۋە كەمتەرخەن تىايدا بە تايبەتى لەم كات ۋە سەردەمەدا، لە كاتىكدا ئافىرەتانى لە خۋا نەترسى ئۇم سەردەمە بە شىۋەيەكى زۆر بى شەرم ۋە بى ھەييانە خۋيان پىوت كىردۈتەۋە ۋە پۆشاكى شەرى ۋە پۆشتەيى ۋە ھەياۋ ھورمەتيان فېرى داۋە ۋە پۆشاكى نادىرست ۋە ئابىرۋ چۈنانەيان پۆشيوۋە، پىوتى ۋە خۋ دەرخستن بە شىۋەيەكى ۋا كە بە ھىچ شىۋەيەك لە سەردەمانى پىشۋودا بوونى نەبوۋە، بەلى ئافىرەتان بە ھۋى خۋ نەپۆشىنيان بە جل ۋە بەرگى شەرى جۋانى خۋيان دەرخستوۋە، ۋە بوونەتە مايەى فىتنە بۇ پىاۋان ۋە زۆريان لە خىشتە بىردوون، بە تايبەتى لە دۋاى كىرانەۋەى ھۆكارەكانى راگەياندن لە جىھاندا بە دەرگەۋتنى كەنالە ئاسمانىەكان (سەتەلايت ۋە تەلەفىزىۋن) ۋە (تۆپى ئىنتەرنىت)، خۋاى پەرۋەردگار ھەموۋ لايەكىمان بىپارىزىت لە شەپو خىراپە ۋە تاۋانى ئۇ ۋە ئامىرانە.

موسلمانى خۋشەۋىست بەراستى (سەتەلايت ۋە تەلەفىزىۋن) ۋە (تۆپى ئىنتەرنىت) پەنجەرەيەكى شەپو خىراپەكارىن، پەنجەرەى ئۇمپۇۋ دەرگى خىراپەكارى سبەى، ئۇمپۇۋ دۆپە ۋە تەكەتەكى فەسادە ۋە سبەى پىوبارى خىراپە ۋە تاۋانكارى ۋە مال ۋە پىرانى لىدەبارىت، بەلى ئۇ ۋە ئامىرانە سەرەتاۋ دەستپىكەرى

تاوان و خراپه کاری و داپووخانی ئیمان و په‌وشته، هه‌رچه‌نده خه‌لکی شه‌پو خراپه‌ی به‌که‌م بزنان و به سووک سه‌یری بکه‌ن. به‌ئێ له‌به‌ر خوو‌گرتنیکی زۆرو‌حه‌ز پێ بوونیکی زیاد پێیانه‌وه هه‌ست کردنمان به‌ خراپه‌و تاوانیان ترسناکیانمان له‌ ده‌ست داوه، بۆیه بوون و ده‌ست پێوه‌ گرتنمان زۆر بووه‌و هه‌ست کردن به‌ خراپه‌یان که‌م بووه‌.

موسڵمانی خۆشه‌ویست کاتیکی بیر له‌ حاالی ئه‌م‌پووی موسڵمانان ده‌که‌یته‌وه ده‌بینیت چاومان کراوه‌ته‌وه‌و هه‌ستمان به‌ ئاگا‌هاتوه‌ له‌ زۆر کاردا، به‌لام گوی و چاوو‌دله‌کانمان راگرتوه‌و ناخه‌ینه‌ گه‌ر به‌رامبه‌ر به‌وه‌موو تاوان و خراپه‌کارییه‌ی له‌و ئامێرانه‌وه‌ پێشان ده‌دری، جا فه‌رمووده‌ی خوای په‌روه‌ردگارمان له‌بیر چوو‌ بیته‌ یان به‌ ده‌ستی ئه‌نقه‌ست له‌بیرمان کردیته‌ که‌ ده‌فه‌رموویته‌: ﴿إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ۗ﴾ (الإسراء: 36)

واته: به‌راستی گوی و چاوو‌دل هه‌موویان به‌رپرسیارن له‌ گوی‌گرتن و تیروانین و ئاره‌زوو‌کردنی تاوان.

ئایا هه‌یج داناییه‌کی تییدا هه‌یه‌ تا ئیمه‌ی موسڵمان به‌و ساده‌و ساکاری و گوی‌نه‌دانه‌ به‌ سه‌رئه‌نجامی خراپی ئه‌و ئامێرانه‌ ئاوها به‌ سووکی و ئاسانی مامه‌له‌یان له‌گه‌لدا بکه‌ین؟ چونکه‌ ئه‌وه‌نده‌ خراپه‌و تاوان و فه‌سادێ تیדיیه‌ ناتوانریته‌ باسی خێرو‌چاکه‌ی بکریته‌.

موسڵمانی خۆشه‌ویستی نوێژخوین ئامێره‌ پر له‌ تاوان و خراپه‌کارییه‌کانی وه‌کو: (سه‌ته‌لایته‌ و ته‌له‌فزیوون) و (تۆری ئینته‌رنیته‌) پله‌ی یه‌که‌می داگیر کردوه‌ له‌ نێوان هۆکاره‌کانی راگه‌یانده‌دا، که‌ ئه‌ویش له‌ هه‌موویان ترسناکتره‌

به هیژتره بۆ دهست گرتن بهسه مرۆقهکاندا، زال بوون و دهست گرتن بهسه گرنگترین ئەندامی ههستیاری مرۆق (ئەندامی ههستیاری چاوو دلەکان).

پۆلی گرنگی باوکان، قوتابخانهکان، بهها بهرزەکان، پوچەل کراوه تهوه و ههلوەشاوه تهوه، ئەمرۆ که نالەکان پۆلی پهروه دهو فیڕکردن ده بینن (فیڕکردن و نیشاناندانی کاره خراپ و به درپه وشته کان).

موسلمانان خوای پهروه دگار دروستی کردوین بۆ عیبادت و گوێرایه لی کردنی خوئی، نهك بۆ گالتەو گهپ و تاوان و سه ریچی، ههروهك ده فه رموویت: ﴿أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ (المؤمنون: ۱۱۵).

واته: ئایا وا گومان ده بهن و وای لیک ده ده نه وه که ئیمه ئیوه مان بۆ گالتەو گهپ و بی مه بهست دروست کردووه، وه ئیوه وا گومان ده بهن که ناگه پینه وه لای ئیمه له دوا پۆژدا (بی گومان هه مووتان ده گه پینه وه لمان و لیپرسینه وه تان له گه لدا ده کهین، له سه ره کاره خراپه کانتان، گوئی نه دانت به فه رمانی خوای پهروه دگار و پیغه مبه ره (۲) خۆشه ویسته که ی).

پیویسته ژیانمان به هه موو مانا کانیه وه بۆ خوای پهروه دگار بیته هیه کاتی که دانه بریته له په رستنی خوای پهروه دگاری تاک و ته نها، ﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي ۚ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (۱۱۲) لَا شَرِيكَ لَهٗ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ ﴿۱۱۳﴾ (الأنعام: ۱۶۲-۱۶۳).

واته: ئە ی پیغه مبه ره (۲) به موشریکین و هاوهل پهیدا که ران بلی: من نوێژ

کردنم (فهزده کانم و سوننه ته کانم) سه برپینم و هه موو ژیانم "ئه وهی له م
 دونیا یه دا ئه نجامی ئه دهم و ئه وهی که به سه رم دیت "مردنم" واته: هه موو ئه و
 کاره چا کانه ی که له سه ری ئه مرم ته نها بو خوای پهروه ردگاری جیهانیانه،
 ئه و خوایه ی که هیچ هاوه لئیکی نییه، به و شیوه یه فه رمانم پی کراره که
 هه موو په رسته نه کان ته نها بو خوای گه وره ئه نجام بده م، وه من یه که م که سم
 له م ئوممه ته که مل که چم بو فه رمانه کانی خوای گه وره .

بو یه هه ر کاریک و په وشتیکی پیچه وانه ی ئه م بنه مایه و به ندایه تی کردنه بیته
 بو خوای پهروه ردگار ئه وه له شه رعی پیروژدا حه رامه و ریگه ی پینه دراوه،
 به لام ئه وه ی ئه و بنه ماو حیکمه ته ی له دل و ده روون و بوچوونی ئیمه دا لاواز
 کردوه: بینینی بانگه شه ی پروون و ئاشکراو بی په رده یه بو خراپ بوونی
 بیروباوه پرو په وشتی به رز و تیچوونی شیرازه ی کومه لگا ...

با پیکه وه بیریک له وه هه موو تاوان و خراپه و خراپه کاریانه بکه ینه وه که ئه و
 ئامیرانه له خو ی گرتوون، که هیچ که س ناتوانیت نکولی لیبکات مه گه ر
 که سانی له خو بایی.

ئیمانداران، قورئان خوینان، باوکان، برایان، میرده کان، خاوه ن
 حه یاکان، که سانی ناموس پاریز، گه نجان، باش بزنان و ئاگاداربن که خوای
 پهروه ردگار به گویماندا ده دات و ده فه رموویت: ﴿ Q P O N

a ` _ ^] \ [Z X W V U T S R
 o m l k j i h g f e d c b
 | { z y x w v u t r q p

{ - أَبْنَاءِهِمْ أَوْ أَبْنَاءَ بُعُولَتِهِمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِمْ }^{٣٠} بَنِي
 أَخَوَاتِهِمْ أَوْ نِسَائِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ أَوْ ٩ ٤ ١ مِّنَ الرِّجَالِ أَوْ
 الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضُرُّنَّ بِأَرْجُلِهِمْ لِيُعَلَّمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ
 زِينَتِهِمْ وَتَوَّبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾ (التور: ٣٠ -
 ٣١).

واته: ئەى پێغه‌مبەر (٣) به پیاوانى ئیماندار بڵێ: با چاوو داوینیان
 بیاریزن (چاو له نه زهرو داوین له زینا)، چونکه چاو گرتن و داوین گرتن و
 پاراستنیان زۆر پاکترو باشتره بۆیان، به‌راستی خوای په‌روه‌ردگار زۆر
 شاره‌زایه به خودو ناوه‌پۆکی ئه‌و کارانه‌ی که ده‌یکه‌ن، وه هه‌روه‌ها به
 ئافره‌تانى ئیماندار بڵێ: با چاوو داوینیان بیاریزن (له نه زهرو زینا)، ﴿g
 m l k j i h﴾ وه با جوانى خۆیان ده‌رنه‌خه‌ن بۆ پیاوانى
 بیگانه‌و نامه‌هره‌م جگه له‌وه‌ی که به‌ده‌ره‌وه‌یه و دیاره له جوانى (ده‌م
 وچاوو ده‌ستیان)، ﴿r q p o﴾ وه با سه‌رپۆشه‌کانیان
 به‌برده‌نه‌وه به‌سه‌ر سینگ به‌رۆکیاندا، ﴿v u t﴾ وه با جوانى
 خۆیان ده‌رنه‌خه‌ن زیاد له‌وه‌ی که ده‌رده‌که‌ویت، ﴿y x w﴾
 ﴿z﴾ مه‌گه‌ر بۆ مێردیان یان باوکیان، ﴿﴾ { | } ﴿﴾ یان باوکى
 مێرده‌کانیان، ﴿- أَبْنَاءِهِمْ أَوْ أَبْنَاءَ بُعُولَتِهِمْ﴾ یان کوربه‌کانیان یان کورپى
 مێرده‌کانیان (له ژنى تریان)، ﴿أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِمْ﴾^{٣١} بَنِي أَخَوَاتِهِمْ ﴿﴾
 یان براکانیان یان کورپى براکانیان (بزازیان) یان کورپى خوشکه‌کانیان

(خوشکه زایان)، ﴿أَوْ نَسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ﴾ یان ئافره تانی (ئیماندار) یان که نیزه کانیان، ﴿أَوْ مِنْ الرِّجَالِ﴾ یان ئه و شوین که و ته و پیاوانه ی که بی نیازن له ئافره تان (وهك خزمه تکارو پیاوانی پیرو په ککه و ته و نه خوش که ئاره زووی ژن و میردایه تیان نییه)، ﴿أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَتِ النِّسَاءِ﴾ یان ئه و منداله کورانه ی که ئاگیان له له شی (عه و رت) ئافره تان نییه (مندالن و بالغ نه بوونه)، ﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ﴾ وه به ئافره تانی ئیماندار بلای: با له کاتی رویشتنیاندان قاجیان نه دهن به زه ویدا (تا دهنگی خرخال و پاوه نه کانیان بیت) و بزانیت به و جوانییه ی (پییان) که شار دو یانه ته وه، ﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ هه مووتان ته و به بکن و بگه ریینه وه بۆ لای خوی پیره و ردگار ئه ی ئیمانداران تا رزگارو سه رکه و توو بن.

زیانه کانی سه ته لایت و ته له فزیون و تووری ئینته رنیت

موسلمانان خۆشه و یست کوا گویرییه ئیمان بۆ ئه م ئایه تانه له مامه له کردنمان له گه ل (سه ته لایت و ته له فزیون و تووری ئینته رنیت)، ئایا چاوه کان شه و نخوونی ناکه ن و به رده وام نین له تیروانین بۆ دیمه ن و کاره حه رام و سه نه چ راکیشه کان؟ بۆ ئافره تانی پیاوان له خشته بهر؟ لاشه و جوانی خویان به و په ری بی باوه ری و له خوانه ترسی و بی شه رمییه وه ده رخستوه .

برایانی موسلمان با پروون و ئاشکرا بین له گه لّ یه کتردا، ئایا ئه وهی له شاشه کانه وه پیشان ده دریت ته نها ئاره زوی گه نجان ناجولینیت؟ به لّی به لکو فیتنه و ئاشوبن و ئاره زوی گه نجان و پیران ده جولینیت، هر یه که له ئیمه ی مرؤف دان به وه دا ده نیت که خوی پهره ردگار چه زو ویست و ئاره زوی پیبه خشیوه و چه زو ئاره زومان هه یه .

به لّی به لّی گه وره و کاری بئ شه رم و بئ حه یایی له ناو موسلماناندا به شیوه یه کی زور به ربلاوه، له کاتیکدا ده بینیت ئافرتان (له کچان و خوشکان و ژنان) پیکه وه له گه لّ پیاوان له به رده م شاشه ی (سه ته لایت و ته له فریونه کان) داده نیشن، یه که له دوی یه که دیمه نی پیاوان و گه نجان پیشان ده دریت له و پهری گه نجانیه تی و جوانیتیاندا، پیاوی وا هه یه یه که جار غیره ت ده یگریّت و توپه ده بیّت کاتیک پیاویکی بیگانه ده بینیت سه یری خیزانی ده کات و نه زه ری لیده کات، به لام سه د جار غیره ت ده یگریّت توپه ده بیّت کاتیک ده بینیت خیزانی (کچی، خوشکی) سه یری پیاویکی بیگانه ده کات و نه زه ری لیده کات، ئه گه ر پوو به پروو بیّت !!، به لام ئه و پوژه پیاوان با هه ست به بئ غیره تی و بئ ده سه لاتی پیاوه تی خویان بکه ن، کاتیک ده بینن ئافره تانیان به دیار شاشه ی (سه ته لایت و ته له فریونه کان) ه وه داده نیشن و ده پواننه (المصارعة الحرة) یان (فلان گورانی بیژی پیاوی عه ره بی یان بیانی) یان (زنجیره فیلمه کان) یان (دیمه نی ره قص و خو بادان و تیکه لاوی پیاوان و ئافره تان) یان (فیلمه به دره وشته کان که راسته و خوو بئ هیچ پیچ و په ناو په رده یه که فاحیشه ی زینا و نیربازی) پیشان ده دریت، ده بینریت ئافره تان به دیار ئه م بئ ره وشتییه وه داده نیشن بئ ئه وه ی ده سه لاتدارانیان (باوکان،

میرده کان، براکانیان) ریگریان لیبکه، هۆکار چیه و بوچی؟
 وه لام: هه موویان به شدارن له و تاوانه دا، تو بئ دهنگبه و واز له من بینه،
 منیش واز له تو دینم، کاتیك ئافره تان بی شهرم و بی ترس ئه وکاره ده کهن
 بی گومان باوک و میردو براکانیشیان ئه و کاره ده کهن بویه غیره تیان
 ناجولیت تا ریگریان لیبکه.

إذا كان رب البيت للدف ضارباً ... فشيمة أهل البيت كلهم الرقص
 واته: ئه گهر خاوه ن مال و گه وره که یان ته پل و ده ف لیبات، ئه وه سیفته و
 پیشه ی دانیشتوانی ئه و ماله ره قص و خو بادان ده بیته !!! .
 ئه گهر گه وره و ده سه لاتداری ئافره تان خو یان ئه و کاره بکه ن ئه وه هه رگیز
 غیره تیان ناجولیت و ناتوان ریگری له ئافره ته کانیان بکه ن !!! .
 ئه مه یه کیکه له زیانه کانی ئه و ئامیرانه، له وه ش خراپتر ئه وه یه فه سادو
 به دپه وشتی پی زیاتر ده بیته له پی خستنه پرووی چه ندین فیلم که هه موویان
 باس له دلداری و خوشه ویستی ده کات، که له زانکوو خویندنگاو شوینه
 گشتیه کان پروده دات، بی ئه وه ی که س و کاری ئافره تان ئاگیان لیبیت،
 پاشان کو تاییه که ی ژن و میردیکی به خته وهر (به گومانی پروپوچی خو یان)،
 ئه م فیلم و کاره به دپه وشتی یانه ده خریته پرووی کو مه لگای موسلمانان، ئه و
 گو مه لگایه ی که پیویسته کچانی فیڕ بکات که سه یرکردنی پیاوان بو یان و
 کو بونه وه له گه لیان به ته نها حه رامه و نادرسته !!! .

به لئ له وه ش خراپتر ئه وه یه شاشه ی ته له فزیۆنه کان دیمه نی سه رجیی ژن
 و میرد پیشان ده دات له هۆده ی نوستن و حه وانه ی خو یان، ئاخو ده بی
 بوچوونی مندالیان چۆن بیته له گه ل بینینی ئه و دیمه نه؟ له کاتی کدا ئیسلام

فیریان دهکات سیّ جار ئیزن وه رگرن تا پښگه یان بدریّت، بیّنه ژوره وه یان نا، ده بیّ چی پښو چی مامه له یه ک بیّت له گه ل کاره به نرخ و به هاکانی ئیسلامی پیروژدا؟

به پراستی کاره ساته، له و کاره ساته ش گوره ترو تالّترو ترسناکتر ئه وه یه: دارپووخانی موسلمانانه له دین و په وشت و عبادت و میژووی پښنگداری پر له ماندووبوون و شه ونخونی و جیهاد کردنه به هوی تیروانین و خووگرتن به و ئامیره له ناو به رانه وه.

به لّی دارپووخانی سه ره برزی شوینکه وتوانی ئوممه تی ئیسلام به رامبه ر غه رب و بیّ باوه پان، به وه رگرتنی پښه وی ژیان و هه لّس و که وتیان و نه هیشتنی په رده ی نیوه ندی بق لیبونیان و دور که وتنه وه لییان (البراء منهُم)، سه یر کردنیان و بینیی هه لّس و که وتیان به به رده وامی وای له هه ندی موسلمان کردوه شوینی داب و نه ریب و بوچوونیان بکه ویت له کاتیکدا خوی په روه ردگار ده فه رموویت: ﴿ " # \$ % & ' () ; : 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 / . - , + ﴾ (المائدة: ۵۱).

واته: ئه ی ئیمانداران گاورو جوله که مه که نه هاوه لّ و خو شه ویستی خو تان، ئه وان هه ندیکیان هاوه لّ و خو شه ویستی یه کترن، هه ر یه کیک له ئیوه ی موسلمان خو شه ویستی هه بیّت بویان و پشستگیریان لیبکات، ئه وه بیّ گومان له وانه (بیّ باوه ره وه کو ئه وان)، به پراستی خوی په روه ردگار هیدایه ت و پښمونی که سانی زالم و سته مکار ناکات.

خوای په‌روه‌ردگار وا ده‌فه‌رموویت: ئه‌ی کوا وه‌لامی توی موسلمانانی نویرخوین و قورئان خوین و شوینکه‌وتووی پیغه‌مبه‌ر (۱۲)؟ به‌گومانی خوت موسلمانیکی باشی به‌لام مه‌رج نییه‌ لای خوای په‌روه‌ردگار وا بیت.

شوینه‌واری شوین که‌وتنی خراپی گاورو جوله‌که‌ به‌ه‌ندیک له‌کوپان و کچانی موسلمانانه‌وه‌ دیاره‌ له‌ جل و به‌رگ و سه‌ر چاکردن و بگره‌ له‌ ووتوو ویریشیاندا.

له‌وه‌ش ترسناکتر ئه‌وه‌یه‌ مندال و جگر گوشه‌کانمان بده‌ینه‌ دست شاشه‌ی ته‌له‌فزیون و سه‌ته‌لایته‌کان تا ژیانان ویران بکه‌ن و شه‌پو خراپه‌کاری له‌ ناخیاندا برپوین، گومان دروست کردن له‌ بیروباوه‌پریان به‌رامبه‌ر خوای په‌روه‌ردگار، راه‌تینانان له‌سه‌ر ئه‌نجامدانی چه‌ندین کاری کوشتن و سه‌ربرپین و ته‌قاندنه‌وه‌و شه‌پ کردن، ژیان له‌ نیوان خه‌یال و گوماندا، ترساندنیان به‌ بینینی ئه‌و کاره‌ درپدانه‌یه‌ی که‌ پیشان ده‌دریت.

موسلمانانی خوشه‌ویست ئه‌وه‌مان له‌ بیر نه‌چیت کاتیک به‌رنامه‌ی ته‌له‌فزیونی ده‌کریته‌وه‌ سه‌ره‌تاو ده‌ستپیکی چه‌ند ئایه‌تیک له‌ قورئانی پیروزو چه‌ند ئامۆژگارییه‌ک ده‌بیت که‌ زۆربه‌ی خه‌لکی بی‌تاقه‌ت ده‌بن به‌ بیستن و بینینی (له‌به‌ر ئه‌وه‌ی حالی موسلمانانی ئیمان لاوازی ئه‌مرؤ وایه‌ که‌ به‌ بینین و بیستنی قورئان و فه‌رموده‌و ووتارو ئامۆژگار بی‌تاقه‌ت ده‌بن)، نابیت ئه‌مانه‌ چاومان کویر بکات به‌رامبه‌ر ئه‌و هه‌موو خراپه‌یه‌ی که‌ له‌ دوا‌بیدا پیشان ده‌دریت.

موسلمانانی خوشه‌ویست ئه‌مه‌ زیان و خراپه‌ی ته‌له‌فزیونه‌، له‌ کاتیکدا چاو ده‌که‌یته‌وه‌ ده‌بینیت هه‌موو سه‌ربان و بان شوقه‌و بینایه‌ک سه‌حنی

سه ته لایتی به سه ره وه ده بینریت (مه گهر که سانیک خوی په روه ردگار په حمی پیکرد بیتن)، به لئی بوونی نه و سه ته لایت و ئامیرانه خاونه که ی پو به پووی چه ندین تاوان و خراپه کاری ده کاته وه، گومان دروست بوون له بیروباوه پری ئیسلام، دروست بوونی چه ندین بیروباوه پری به تال و پوچه ل، وه رگرتنی بیروباوه پری پرو پوچ و باتلی گاورو جوله که و دارو به ردوو بت په رستان.

له هؤلندا گؤنگره یه کی جیهانی به ستره که زیاتر له هه شت سه ده ه زار پیایوی بانگ خوازی گاوری تیدا به شدار بوو، مه به ستیش له به ستنی ئه م کؤنگره یه نه وه بوو: چؤن بتوانن له پئی بلاو کردنه وه ی راسته وخؤ (له پئی سه ته لایته وه) خه لکی بکه ن به گاور.

به لئی داپووخانی په وشت و ئه خلاق له پئی بلاو کردنه وه ی چه ندین فیلم و به رنامه وه که هه موویان بانگه شه کردنه بو نه هیشتن و له ده ست دانی په وشتی به رزی ئیسلام، چی فیلمیکی بیانی و عه ره بی هه یه دور بیت له دیمه نی وورژاندنی لایه نی شه هوه ت، خواردنه وه ی مه ی، به کارهینانی ماده سه رخؤشکه ره کان، په قص و خو بادان، تیکه لاوی پیایان و ئافره تان، دلداری، گورانی و مؤسیقا، هتد؟.

وه زیانیک و ترسناکیه کی تر له بوونی نه و ئامیرانه نه وه یه: ترسناکی له سه ر باری ئه منی و هیمنی کؤمه لگا ده بیت، پیشاندانی نه و هه موو فیلمه توندوتیزی و شه پووشؤله هانده ریکه بو نه وه ی که سانیک خراپه کار تووشی کوشتن و برین پفاندن و ترساندن ببن، هه روه که یه کیک له دکتوره نه فسانیه غه ربیه کان ده لیت: نه گهر به ندیخانه (السَّجْن) کؤکه ره وه ی خراپه کاران و تاوانباران بیت، نه وه ته له فزیون و سه ته لایت سه ره تایه که بو روودانی نه و

هه موو خراپه و تاوانکارییه و بوونی خراپه کاران و تاوانباران.

**موسلمانی خوْشه ویست، کاتیك باسی نهم بابه ته ده کهین پیویسته چه ند
حه قیقه ت و راستییهك بخهینه پیش چاو، وه ناگاداریشی بین:**

یه کهم: ئامیرهکانی (سه ته لایت و ته له فزیۆن) چه کیکی دوو پروون، واته: بو
لایه نی باشه و بو لایه نی خراپه ش به کار دیت، به لام ئه و که سانه ی هه یانه و
به کاریان دینن زیاتر بو لایه نی خراپه و تاوان به کاری دینن، که ئه ویش لایه نه
ژه هراوییه که یه تی.

دووهم: نهم ئامیرانه لایه نی باشه و خراپه ی تیدایه، به لام خراپه و تاوان و
زیانی زور زورتره له سود و قازانجی، چون ئه گه ر شیر تیکه ل به مه ی بکریت
حه رام ده بیته، هه رچه نده شیر ه که ش هه لاله، ئه گه ر ئه و ئامیرانه ش بو
حه رام به کار به یترین، ئه وه هه ر هه رامه ئه گه ر بشووتریت: چاکه ی تیدایه،
دلۆپه چاکه یه ک له چاو ده ریایه ک خراپه و تاوان، مه گه ر که سانیک هه ر له
بنه رته وه ته نها بو زانستی شه رعی و چه ند کاریکی باشه ی تر به کاری به یترین،
ته نانه ت نابیت که نالیکی ئیسلامی شی تیا بیت ئه گه ر گورانی و موسیقاو
بیدعه و هه ندی تاوانی تر بلاو بکاته وه، له بهر ئه وه ی چون ده ووتریت: ئه و
که نالانه دروست نییه چونکه خراپه بلاو ده که نه وه، ئه وه ده بی بشووتریت:
گورانی و موسیقاو بیدعه و چه ند کاریکی تر هه رامه و نابیت بلاو بکریت هه و،
چونکه ئه گه ر کاریک هه رام بوو ئه وه ئه و کاره هه لاله نابیت هه رچه نده
موسلمانی ش ئه نجامی بدات، هه رام به کرده وه ی موسلمان هه لاله نابیت،
هه رچه نده ئه و موسلمان هه ی ئه و کاره ده کات به لای خو یه وه یان به لای
خه لگییه وه که سیکی باشه، که سی باش هه رگیز به خراپه و تاوان نالیته باش

(باش له باشه و هیه، خراپه ش له کهسی خراپ ده و شیتته وه)، ئەگەر ئەو کهسه بانگه شهی له خوا ترسان و شوین کهوتنی قورئان و سوننه تیش بکات !!! .

سئیه م: ئەو شاشه بچوکهی ته له فزیۆن و سه ته لایت بۆته گه وره ترین چهک به ده ست دوژمنانی ئیسلامه وه تا بتوانن له پریانه وه بیروباوه پو په وشته و به ها پیروزو به رزه کانی ئیسلامی پی له ناو به رن.

چواره م: ته له فزیۆن و سه ته لایت ده سه لاتی په روه ردهیی له دایکان و باوکان و مامۆستایان و بانگه وازکاران سه ندووه و ئەو ئامیرانه په روه ردهیان ده کهن، ده بینیت ئەو هه موو مۆدیل و مۆدیل کاریانهی له ناو موسلماناندا هه یه زۆربهی هه ره زۆری له پیی ئەو ئامیرانه وه هاتۆته ناو کۆمه لگای موسلمانانی بی ئاگا و شوین که وتووی گا ورو جوله که و بی باوه پان، بۆیه پیویسته که شتی ته قواو خۆپاریزی بخه یه نه پئی پیش هه ستان و هاتنی لافاوی تاوان و خراپه ی له ناو به ر.

برای موسلمان، خاوه ن سه ته لایت، خاوه ن ته له فزیۆن، فرۆشیری گۆرانی و فیلمه خراپه کان، ئەه ی ئەو که سه ی که ده پروانیته ئەو شاشه به در په وشتیان، باش بزانه هه ر به سه یرکردنیکت نوکته یه کی په ش له سه ر دلت دروست ده بیته و په شایی تاوان یه که له دوا ی یه که زیاد ده کات تا زال ده بیته به سه ر سپیایی دلتدا، ئەو کاته دلت ده مریت و ته نها لاشته زیندوو ده بیته، چه زت به هه موو خراپه یه که ده بیته و رقت له هه موو کاریکی خیرو چاکه ده بیته، له چاکه دوور ده که ویتته وه و له خراپه نزیک ده بیتته وه، خه م و خه فه ت و دلته نگی به ناو چه وانته وه ده رده که ویت، چۆن به خته وه ر ده بیت له کاتیدا

خوای په روه ردگار فه رموويه تی؟ ﴿ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً
 ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴾ (طه: ۱۲۴)

واته: هر كه سيك پشت له يادو زيكری من هه لېكات (شویني فه رمووده ی
 خواو پینه مبر (۳) نه كه ویت) ئه وه ژيانیكي ته نگ و نارچه ته ده بیت (له
 دونیاو له ناو گوردا) وه له پوژی دوايیدا به کویری حه شری ده كه ين.

موسلمانی خوشه ویست هه لویسته یه ك بکه و پرسیاریک له خوت بکه، تا
 كه ی شوینی هه واو ئاره زوو ده كه ویت و خوت ده خه یته گیزاوی تاوان و
 خراپه کارییه وه؟ مردن و کاتی سه ره مرگ بینه پیش چاوی خوت، ئه و پوژه
 بینه پیش چاوت به زه لیلی و داماوی له بهر دهستی خوای په روه ردگاردا
 ده وه ستیت، به چی زمانیک وه لامی خوای په روه ردگار ده ده یته وه؟ (به و
 زمانه ی خراپه یه ك نه مابوو پیی نه كه یته؟)!!، به چی پییه ك خوت راده گریته
 و ده وه ستیت؟ (به و پییه ی له هر شوین و جیگایه ك خراپه هه بوایه
 ده پویشتی بوی)!!!؟ وه لامت چیه و چی ده لئیت کاتیک خوای په روه ردگار
 پیی ووتی؟ ئه ی به نده كه م بو به گه وره مت نه زانی و ترسی منت له دلدا
 نه بوو؟ ئه ی به نده كه م بو شه رمت لیم نه کرد؟ بو منت به چاودیر نه زانی
 به سه رته وه؟ ئایا ئاگادار بوون و بینینی منت به كه م سه یر ده کرد؟ ئایا
 چا كه م له گه لدا نه کرد بووی؟ ئایا نازوو نیعمه تم به سه ردا نه رشتبووی؟

موسلمانی خوشه ویست دینت، ره وشتی به رزت، عه قلی ته واوت، وه ئه و
 دلته كه له خوای په روه ردگار ده ترسیت، وه غیره ته له سه ر ئافره تانت،
 ئه م شتانه به حه رام و خراپ ده زانیت، ده ی سه ركه وه به سه ر نه فستاو زالبه
 به سه ر ئاره زووتداو ئه و جیهازو شاشانه له مالتدا ده ركه و مه یه یله "خو ئه گه ر

ئەلئى ئەمە ناگونجى و ناكرىت (بەلام لە بنەرتدا وانىيە) ئەو ھەولبەدە كە نائىك لە مالهە كەتدا مەھىللە ئەگەر گورانى موسىقاشى تىدايە"، چونكە توى دەسەلاتدار لە مالهە پىغەمبەر (ﷺ) بەرپرسیتى خستوتە سەر شانت و پىت دەلئىت: ((... وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ...))⁽⁹⁸⁾.

واتە: ... پىاوان شوان و بەرپرسن لە مال و مندال و خىزانىان، وە پرسىارىيان لىدەكرىت (لە دواپوژدا) لە بارەى بەرپرسىارىيتىكەيانەو... دەى موسلمان ئەو بەلايە لە مالهە كەتدا دەربكە و واز بەيئە لە كرىن و فروشتنى ئەو شتە خراپانە بەيئە.

براى بەرپىز زۆربەى ھەرە زۆرى ئەو بەرنامە و فىلمانە بەرنامە رىژيان بۆ كراو ھە بۆ نەھىشتنى دىنى تۆ، بۆ دارووخان و نەمانى پەوشتى بەرزو جوانى توى موسلمان.

پىغەمبەر (ﷺ) ھەوالى پىمان داو ھە كە فىتنە يەك لە داوى يەك بە ويئەى شەوى تارىك و پەش بەسەر ئەم ئوممەتەدا دىت كۆتايىيەكەى لە سەرھەتاكەى خراپترە، وە موسلمانانىشى لى ئاگادار كردۆتەو، ھەرەك ھاوھەلى بەرپىز أسامە كورى زىد (خوای لى پازى بىت) دەفەرموويت: جارىكيان پىغەمبەر (ﷺ) چوو ھە سەر بەرزى و تەپۆلكەيەكى شارى مەدينە و فەرمووى: ((هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَىٰ إِنِّي أَرَىٰ مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ))⁽⁹⁹⁾.

(98) صحيح، أخرجه البخاري في "كتاب الجمعة" (853)، ومسلم في "كتاب الإمامة" (1829)، من حديث ابن عمر (t).

(99) رواه البخاري (1878)، ومسلم (7427).

واته: ئايا نابيين ئه وهى كه من ده بيبينم؟ من ده بيبينم فیتنه به سهر
ماله كانتاندا به وينه ی باران ده باريت.

پيغه مبه ر (۲) كاتيک ئه وه فهرمووده پيرۆزه ی فهرمووه، نه سه ته لايت، نه
ته له فزيون، نه گورانی و فيلمی خراب هه بووه !! ئه م شتانه هيچى نه بوو
پيغه مبه ر (۲) واى فهرمووه، تو خوا ئه گهر خوشه ويستان (۲) ئيستا
زيندوو بوايه و حالى "ئيمان لاوازی و دوور كه وتنه وه له شرع و تاوان زورى
و چا كه كه مى" ئه مپۆى موسلمانانى ببينايه ده بوايه چى بووتايه ???!

خوشه ويستان ئه گهر به ووردى بپوانينه بهرنامه دارپيژى دوژمنانى ئيسلام
ئه وه زور به روونى و ئاشكرايى ده بيبين كه دوژمنانى ئيسلام جورها بهرنامه
داده پيژن بۆ له ناو بردنى ئيسلام، دهى كه وابوو موسلمانان با دوژمنانى
ئيسلام و فيل و ته له كانيان بناسين، چونكه مه به ستیان ته نها ئه وه يه بته كن
به گا ور يان جوله كه يان هاوّل بپيارده ر يان بى باوه رپوون، يان كه مترين شت
دلّت په يوه ست بيت به په وشت و داب و نه ريتيان.

موسلمانان شتيك كه خواى په روه ردگارو پيغه مبه ر (۲) بۆيان جيگير
كرد بيتين تا هه موو موسلمانان ئاگادارى بن و بيزانن، ئه وه يه كه دوژمنانى
ئيسلام جورها بهرنامه داده پيژن بۆ له ناو بردنى دين و مالى موسلمانان و
له ناو بردنى خوشيان، هه روه كه ده فهرموويت: ﴿

ml k j i h g f e d c b

﴿البقرة: ۱۰۹﴾ q p o n

واته: زۆرئیک له خاوهن کیتابهکان (گاورو جولهکه) له بهر چه سویدی و ناپاکیان پێیان خۆشه و چه زده کهن دواى ئه وهى باوه پتان هیناوه و موسلمان بوونه کافرتان بکه نه وه، پاش ئه وهى که به ته وای هه ق و پاستیان بۆ پوون بوویه وه و زانیان که موحه ممه د پێغه مبهرى خوايه (ف).

وه ههروهها دهفه رموویت: ﴿ d c b a ` _ ^ ﴾ e ﴿ ~ ﴾ (البقرة: ۲۱۷).

واته: بێگومان بن که ئه و بى باوه رانه جهنگتان له گه له ده کهن و هه رگیز کۆتایی ناهێنن و دهست هه لئاگرن "تا ئه گه ر بۆیان بگونجیت" له ئایینتان وه رده گێرن.

به نده کانی خوا گه وره ترين هۆکارئیک بۆ نه هیشتن و له ناوبردنی دینی توی موسلمان سه فه ر کردنه بۆ وولاتانی شيرك و کوفرو بى ره وشتى، پێغه مبه ر (ف) ده فه رموویت: ((إِنِّي بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ ظَهْرَانِي الْمَشْرِكِينَ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلِمَ؟ قَالَ: لَا تَرَأَى نَارَهُمَا))⁽¹⁰⁰⁾.

واته: من به ريم له و موسلمانه ی که نيشته جيیه له ناو هاوه له بپارده ران، هاوه لانی به رپیز (خوایان لى رازى بیته) ووتیان بۆچى ئه ی پێغه مبه ر (ف)؟ ئه ویش فه رمووی: له بهر ئه وه ی حوکمیان به کسان نییه، وه هه ندی له زاناکان فه رمووینه: له بهر ئه وه ی خواى په روه رداگار جیاوازی خستۆته نیوان وولاتی موسلمانان و وولاتی بى باوه ران، بۆیه دروست نییه بۆ موسلمان

⁽¹⁰⁰⁾ رواه أبو داود (2647)، والترمذی (1604)، و الطبرانی فی "المعجم الكبير" (2215/441/2)، و صححه الشيخ الألبانی فی "صحيح سنن أبي داود" (2645/45/3).

نیشته جی بیّت له وولاتی کافران کاتیک ئەوان ئاگریان کردەووە ئەمیش بیان بینیت⁽¹⁰¹⁾، واتە: نزیك بیّت لییان و تیکە لاویان بیّت مەگەر بو کارى پیویست.

موسلمانى خوشەویست باسى سەفەرک دەکەم که له میشکی زۆر بەی خەلکیدا نییە، بەلکو زۆر بەی خەلکی هەر بەسەفەری نازانن، بەلئ منیش دەلیم: ئەو سەفەرە نییە که کەسی گەشتیار تیایدا ماندوو دەبیّت، ناپرەحەتی تیا بیّت و له مالّ و مندالّ و کەس و کارو وولاتی دوور بیّت و غەریب بیّت، بەلکو باسى سەفەرک دەکەم پیویستی بە پاسپۆرت و شوین گرتن نییە، گەشتیار پیویستی بە تەمەنى دیاری کراو نییە، گەشتیار پیویستی بە هاوڕی نییە، بەلکو تەنها پیویستی بە هاوڕییهتی کردنی شەیتان و نەفسی فەرمان کاریتی بە خراپە، گەشتیکە کەسی گەشتیار نەفسی تاوانبارى ئەمیریتی، کوئی ویست لی بیّت دەبیات، له نیوان وولاتان دەگیڕیّت، گەشتیکە پیاو بە ویستی خوئی بە تەنها له گەل ئافرەتان دەمینیتەووە بە دەمیانهو پیدەکەنیت و سەیری جوانیان دەکات، که ئەو هەش ئەو پەری بی شەرمی و بی حەیا ییە.

ئەو سەفەرەى که من باسى دەکەم بریتییه: له سەفەر کردنی مرؤف بە عەق و دلّی بو وولاتانی شیرک و کوفرو داروخانی ئەخلاق و پرەوشت له ریگەى شاشەو کەناله ئاسمانییه کانهو که ئەمپرو مالی زۆر بەی موسلمانانى داگیر کردوو.

(101) بروانه: تفسیر سنن أبی داود (معالم السنن) لأبي سليمان الخطابي (16/2).

گهشت کردن بۆ ئەو وولاتانە لە ڕیگەى شاشەکانەو (تەلەفزیۆن و سەتەلایت و ئینتەرنیټ) زیان و ترسناکی زۆر زیاترە، وە پاشەپۆژی زۆر ترسناکترە وەك لە سەفەر کردن بە لاشەو بە ڕیگەى دیاری کراودا، چونکە ئەو کەسەى بە دیار ئەو شاشانەو دادەنیشیټ و کاتی خۆى بە فیڕۆ دەدات تەنھا سەیر دەکات و شت وەردەگریت، بۆ ئەوەى هیچ بەرەنگاری و پەددیكى هەبیټ، بەلام ئەو کەسەى بە لاشەى سەفەرى پێویست دەکات بۆ ئەو وولاتانە بە ئاگایەو دەسەلاتى بەسەر نەفسى خۆیدا هەیه، زیاتر لەو کەسەى کە بە عەق و دلى گهشت دەکات بۆ وولاتانى شيرك و کوفرو داروخانى ئەخلاق و پەروشت لە ڕیگەى شاشەو کەناله ئاسمانییهکانەو.

بەندەکانى خوا ئەو کەناله ئاسمانییه خراپانە کە زۆربەى خەلکى پارزیهو ڕیگەى داوہ بێتە ناو مالهکانیان لە شەرعدا حەرەمە، هەر چەندە کەسانیک بە باشى بزەنن بلین باشەى تیدایە، بەلى منیش وا دەلیم، بەلام بۆ گومان دەبیټ دان بەوہدا بنیین کە لایەنى باشەى سەدان جار کەمترە لە لایەنى خراپەو تاوانى.

موسلمانى خوشەویست ناگادارت دەکەمەو بە سى شت، ناگادارکردنەوہیە بۆ هەموو پیاویکى بەرپرس لە مال و مندال و نافرەتانى:

یەکەم: خۆای پەروەردگار فەرمانى بە بەندەکانى کردووە کە تەقواى بکەن و لى بترسن، بەلام پیت دەلیم: کوا تەقواو ترسى تۆ لە خۆای گەورە کاتیک بە چاوەکانت دەپوانیتە ئەو کارە حەرەم و خراپانە.

دووهم: خوای پهروهردگار فهرمانی پی کردوویت که خوت و مال و مندالت

له ئاگری دۆزهخ بیاریزییت، ههروهک دهفهرموویت: ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا

أَنفُسِكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا

﴿التحریم: ۶﴾

واته: ئهئ ئیمانداران خوتان و مال و مندالتان بیاریزن له ئاگری دۆزهخ،

ئهو ئاگرهئ که سوتهمه نییه کهئ مرۆف و بهرده (بهردی رهشی کبریت، زوو

ئاگر دهگریت و به لاشه وه ده نووسیت)، خوتان بزگار بکهن له ئاگریکی زور

به ئیشتی ترسناک، وه له گه ل خوتاندا ئه هله که شتان بزگار بکهن که ده لئین

خوشمان دهوین، چون خوشتان دهوین له کاتیکیدا به دهستی خوتان به رهو

هه لدریان و له ناو چوونیان ده بهن له گه ل بوونی ئه و ئامیرانه دا.

ئهو که سهئ که ئه هل و منداله کانی تووشی ئه و تاوانانه ده کات ئایا له وه

ناترسیت بهر ئه و فهرموده یهئ پیغه مبه ر (۳) بکه ویت که ده فهرموویت:

((مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللَّهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ إِلَّا حَرَّمَ

اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ)) (102).

واته: هئچ بهنده یه ک نییه که خوای پهروهردگار دهیکاته بهرپرس و

گه وره و دهسه لاتدار، ئه و پورژهئ که ده مریت غهش و خیانه تی کردووه له ژیر

دهسته کانی، ئه وه خوای پهروهردگار ریگهئ به هه شتی لیده گریت و نایکاته

(102) رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ (6731)، و مسلم (380/87/1)، وابن حبان في "صحيحه" (4495)، وقال

شعيب الأرنؤوط: إسناده صحيح على شرط مسلم.

به هه شته وه له گهل کۆمه لى به کهم له سه رفرازان، يان هر نايکاته به هه شته وه نه گهر زولم و سته م و خيانه ت به دروست و حه لال بزاني ت (103).

موسلمانى خو شه ويست وا گومان مه به !! بل ي ت: نه م فه رموده يه ته نها مه به ستي گه وره و کار به ده ستانه، نه خير هه رگيز وان ييه، به لکو فه رموده يه کى گشتيه و هه مو نه و که سانه ده گر ي ته وه که فه رمان يان پي کرا وه ژير ده سته کان يان بپار يزن، پيشه وا له سه ري تى حه ق و مافى خه لکى بپار يزي ت، پيا وان له سه ر يانه مال و منداليان بپار يزن (104).

خو نه گهر هر پشت هه ل ده که ي ت و گو ي ناده ي ت به حه ق و شو ينى هه وا و ئاره زوو و شه ي تان ده که وي ت، نه وه ئا گادارت ده که مه وه له کارى سي يه م: نه ويش نه وه يه: دوو شتت له بهر ده مدا يه، که پار کدن نييه ل ييان، يه که ميان: خوا ي په روه ردگار به شه وو پوژ ني عمه تى به سه ردا رشتو وي ت، ئايا له وه ناترسي ت له ناکاو خوا ي گه وره سزات بو بن يري ت (له سه ر تا وانه کانت)، ئايا نازاني ت چه ند گه ل و هوژ له ناو چوون له چاو تروکان يکدا به هو ي تا وانه کان يانه وه؟.

خو نه گهر هر واز ناهي ني ت له تا وان نه وه کار يکى ترت له بهر ده مدا ما وه که به هيچ شي وه يه ک پر گارت نابي ت ل ي: نه ويش مانه وه وه ته ني ايى ناو گو ر ته، پر بان ده م و چاوت بو وه له خو ل، لاشه ت پر بو وه له کرم و مارو دو پيشک، پاشان که زين دوو ده کر ي ته وه به سه رى رووت و پي ي په تى له بهر ده ستي خوا ي په روه ردگاردا ده وه ستي ندر ي ت، حه سره ت و په شي مان ي ت زياتر ده بي ت

(103) بروهانه: شرح النووي على صحيح مسلم (166/2).

(104) بروهانه: المفهم لما أشكل من تلخيص كتاب مسلم (284/1).

ئەو كاتەى كە خىزانت، كورپ، كچت، برات، شوينكە وتوانت، شانت دەگرن و پىت دەلئىن: كوا مافمان؟ بۇ فىلّت لىكردىن؟ بۇ غەش و خىانەتت لىكردىن؟ بۇ ئامۇژگاريت نەكردىن؟ بۇ پىگەى تاوانت بۇ ئاسان كردىن؟ بۇ دەمانت بىنى بەدىار كەنالە خراپەكانەوہ دانىشتبووين و تاوانمان دەكرد بەلام رىگريت لىنە دەكردىن؟ دەبىت حالت چۆن بىت لەو كات و ساتە نارەحەتەدا. بۇ ھەموو ئەو كەسانەى كە زۆر بە سادەى ئەو ئامىرانە لە مالەوہ دادەنئىن، **پىيان دەلئىم**: سوئند بە خواى پەرورەدگار رادەگىرئىت لەبەر دەستى خواى پەرورەدگادا، وە پرسىارت لىدەكرىت، دەبىت وەلامت چى بىت بەرامبەر خواى زانا بە ھەموو ئاشكراو نەپنىەكان؟!!!

خۇ ئەگەر پاش ھەموو ئەمانە ھەر وازت نەھىئاو شاشەى تەلەفزيۇنەكەت پىر بوو لە كەنالى خراپ، ئەوہ بەدوورى مەگرەو لۆمەى كورپەكەت مەكە سبەىنى سەلىب لە مل بكات (بىتتە گاورو جولەكە)، وە بەدوورى مەزانە كچەكەت بىئ ھىچ شەرم و بىئ ھىچ ھەيەك پەيوەندى ناشەرى لەگەل كورپانى بىگانە بىستىت و ھەر پۆژەى لەگەل كورپىكدا دەرچىت بەملاولادا، وە بەدوور نازانرىت كە ئافرەتانى خاوەن مىرد پەيوەندى ھەرام و ناشەرى لەگەل دۆست و ھاوپىيانى مىردىان و كەسانى ترەا بىستەن و تووشى تاوانى سەرشۆرپكەرو ئابروو بەرى زىننا بىن، ئەوئىش ھەمووى بە ھوى بوونى ئەو ئامىر و كەنالە خراپانەوہىە لە ناو مالەكانماندا!!! .

ئەوہى كە ئىنسان دەيان بىنىت لە شاشەى كەنالەكانەوہ بىگومان كارىگەرى لەسەرى دەبىت ئەگەر پاش ماوہىەكى زۆرىش بىت، بەلام شەيتان چاوو دللى خەلكى كوئىر كرووہ و ئاگايان لە خويان نىيە، كەسى وا ھەيە

چەندىن سال ھەوللى داوھ تا مال و مندالى چاك بكات، بەلام لە ماوھىھكى زور كەمدا تووشى خراپە و تاوانى زورىان دەكات، ئەويش بە ھىنانى ئەو ئامىرو كەنالە خراپانەھى بۆ ناو مال و مندالى.

موسلمانى خۆشەويست حوكمى كړين و فروشتنى تەلەفزيون و سەتەلايت لاي ئەم زانا بەرپزانە ھەراملە، مەگەر سەدا سەد بۆ كارى باشە بەكار بەھىزىت: (الشيخ ابن حميد، سَمَاحَةُ الشَّيْخِ ابْنِ باز، وَفَضِيلَةُ الشَّيْخِ ابْنِ العُثَيْمِينَ، وَفَضِيلَةُ الشَّيْخِ ابْنِ جَبْرِينَ) (پەھمەتى خويان لىبىت).

خۆ ئەگەر دەلىيت من تازە ئەو ئامىرانەم ھەھى چى بکەم؟ دەلىيم: لە خوا بترسە و ھەولبەدە با كەنالەكانت دىنى بىت (قورئانى پىرۆزو شەرى ئىسلام و بەرنامەھى بەسوود بىت)، با كەناللىكى تيا نەبىت كە خراپە و تاوانى تيا پيشان دەدرىت، تەنانەت با بە ناوى ھەوال و زانىارى و ھەرزى و ... ھتد، شەيتان ھەلت نەخەلەتىنيت و دەرگاي خراپەت بۆ بكاتەو ھەو بە ھويانەو ھەبى ئاگا بىت و تووشى تاوان بىت، موسلمان پاش ھەموو ئەمانە ئەو ھە ماوھ ئەركى سەرشانت بزانىت و ھەستىت بە كارى خۆت * .

13. روست جوانى لەگەل خەلكيدا:

ھاوھلى بەرپز عبداللہ كورى مَسعود (خوای لى پازى بىت) دەفەرموويت: پىغەمبەر (ﷺ) فەرموويهتى: ((أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يُحَرِّمُ عَلَى النَّارِ، أَوْ بِمَنْ تَحْرِمُ

* ھەرگىز.

عَلَيْهِ النَّارُ؟ عَلَى كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ سَهْلٍ))، وفي رواية للإمام أحمد أَنَّهُ (r) قَالَ:
 ((حُرِّمَ عَلَى النَّارِ كُلُّ هَيِّنٍ لَيْنٍ سَهْلٍ قَرِيبٍ مِنَ النَّاسِ)) (105).

واته: ئايا هه والتان پييدهم به هه موو ئه و موسلمانانه ي كه پاريزرون له
 ئاگرى دۆزهخ، يان ئاگرى دۆزهخيان له سهر دوره، له سهر هه موو
 موسلماننيكى پوو خووشى نه رم ونيان و له سهر خوو نزيك له خه لكى. وه له
 پيوايه تيكي تر دا فه رموويه تي: ئاگرى دۆزهخ ريگه ي ليگيراوه له سووتان و
 تازاردانى هه موو موسلماننيكى پوو خووش و نه رم و نيان و له سهر خوو نزيك له
 خه لكى.

14. نارامگرتن له سهر بووني كچان و به خيو كردنيان و چاوديري كردنيان به چاكى:

دايكى ئيمانداران خاتوو عائيشة (خوای لى پازى بيت) ده فه رموويت:
 پيغه مبه ر (r) فه رموويه تي: ((مَنْ ابْتُلِيَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَنَاتِ فَصَبَرَ عَلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ
 حِجَابًا مِنَ النَّارِ)) (106).

(105) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (178/19)، والترمذي (2488)، وابن حبان (470)، وقال
 الألباني في صحيح الترغيب والترهيب: صحيح لغيره (2676).

(106) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (50/19)، والبخاري (1418)، ومسلم (2629)، والترمذي
 (1913).

واته: هەر موسلمانیک تاقی کرایه وه به بوونی کچان، ئارامی له سه ر گرتن،
 ئەوه ئەو کچانه بۆی دەبنه پەردەو بەر بەست له ئاگری دۆزهخ.
 وه له ریوایه تیکی تر دا خاتوو عایشة (خوای لی پازی بیّت) ده فەر موویّت:
 ئافره تیک هات بۆ مالمان دوو کچی له گه لدا بوو، داوای شتیکی لیکردم
 (خواردنیک)، منیش له خورما زیاتر هیچ نه بینی له مال خۆماندا، بۆیه ته نها
 خورما م پێدا، ئەویش به شی کرد له نیوانیاندا و خوای هیچی لی نه خوارد،
 کاتیك پینغه مبه ر (۲) گه پایه وه ماله وه بۆم باس کرد، ئەویش فەر مووی: هیچ
 موسلمانیک تاقی نا کریته وه به بوونی کچان و ئارامیان له سه ر ده گریت، ئیلا
 ئەو کچانه بۆی دەبنه پەردەو بەر بەست له ئاگری دۆزهخ.

هاوه لی به ریز عقیبة کوری عامر (خوای لی پازی بیّت) ده فەر موویّت: پینغه مبه ر
 (۳) فەر موویه تی: ((مَنْ كَانَتْ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ فَصَبَّرَ عَلَيْهِنَّ، وَأَطَعَمَهُنَّ،
 وَسَقَاهُنَّ وَكَسَاهُنَّ، كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ)) (107).

واته: هەر موسلمانیک سی کچی هه بیّت، ئارامیان له سه ر بگریّت، به جوانی
 خواردنیان بدات، وه ئاویان بدات (نان و ئاویان بداتی) وه جل و به رگیان بۆ
 بکات (جل و به رگی پۆشته و شه رعی)، ئەوه ئەو کچانه بۆی دەبنه پەردەو
 به ر بەست له ئاگری دۆزهخ.

(107) رواه الإمام أحمد "فتح الرباني" (50/19)، وابن ماجه (3669)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6488).

دایکی ئیمانداران خاتوو عائیشه (خوای لی پازی بیټ) ده فهرموویټ: پیغه مبهەر (۳) فهرموویه تی: ((لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي يَعُولُ ثَلَاثَ بَنَاتٍ، أَوْ ثَلَاثَ أَخَوَاتٍ، فَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ، إِلَّا كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ)) (108).

واته: هیچ موسلمانیک نییه له ئوممه تی من که سی کچ، یان سی خوشک به خپو دهکات و چاکه یان له گه لدا دهکات و رهوشتی جوان ده بیټ له گه لیاندا، ئیلا ئه و سی کچه، یان سی خوشکه بوی ده بنه په رده و به ربه ست له ئاگری دوزه خ.

مُطَلَّب كورې عبدالله المخزومي (خوای لی پازی بیټ) ده فهرموویټ: جاریکیان چووم بولای أم سلمة خیزانی پیغه مبهەر (۳)، أم سلمة (خوای لی پازی بیټ) پیی ووتم: ئه ی کورې خوم ئایا فهرمووده یه کت بو باس بکه م که له پیغه مبهرم (۳) بیستوه؟ منیش ووتم: به لی ئه ی دایکی خوم (خیزانه کانی پیغه مبهەر (۳) دایکی ئیماندارانن)، ئه ویش فهرمووی: گویم له پیغه مبهەر (۳) بوو ده یفه رموو: هیچ موسلمانیک نییه که دوو کچ، یان دوو خوشک، یان دوو ئافره تی خزم و نزیکی به خپو دهکات، ئه و مه سره فه ی که ده یان کات حیسابی ئه جرو پاداشتی بو دهکات لای خوای په روه ردگار (له بهر خوای په روه ردگار به خپویان دهکات)، تا به هوی به خشینی ه وه ئه و دوو کچه، یان ئه و دوو خوشکه، یان ئه و دوو ئافره ته ده وله مند ده بن، یان بی پیویست ده بن له به خشین و مه سره فی ئه و موسلمانان، ئیلا ئه و دوو کچه ی، یان ئه و

(108) رواه البيهقي، وصححه الألباني في صحيح الجامع (5372).

دوو خوشکەى، يان ئەو دوو ئافرهتەى خزم و نزىكى بۆى دەبنه پەردەو بەرەست له ئاگرى دۆزەخ.

كاتىك دەووتريت: ئەو دوو كچه، يان ئەو دوو خوشكە، يان ئەو دوو ئافرهتە (ئافرهتان) بۆى دەبنه پەردەو بەرەست له ئاگرى دۆزەخ، دەبیت ئەو كەسە به پەروەردەيهكى ئىسلامى و شەرىعى پەروەردەيان بكات، چاك بوون له گەلياندا و خزمەت كردنيان تەنها بۆ دونيا نەبیت، بەلكو بۆ دواپۆزىش بیت، كە دەبیت فيرى چاكەيان بكات و پيگەى خراپەيان لىبگريت.

15. نارامگرتن له كاتى توشبوون به نه خوشى گرانه تا:

هاوهلى به ريز ابوهريرة (خوای لى رازى بىت) دەفەرموويت: جارىكيان پيغه مبهەر (۲) سەردانى پياويكى كرد كە نه خوشى گرانه تاى گرتبوو، پيى فەرموو: موژدەت لىبىت، خوای پەروەردگار دەفەرموويت: ((هِيَ نَارِي أُسْلَطَهَا عَلَى عَبْدِي الْمُنْذِبِ لِتَكُونَ حَظَّهُ مِنَ النَّارِ)) (109).

واته: ئەو ئاگرى خۆمە دەيدەم بەسەر بەندەى تاوانبارمدا تا بەشى بىت له ئاگرى دۆزەخ "سزای دواپۆزى پيگەم دەبیت".

(109) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (135/19)، والترمذي واللفظ له (2088)، وابن ماجه (3470)، والحاكم (496/1)، وحسنه ابن كثير في "النهاية" (126/2)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (32).

هاوهلی به پریز ابوامامة (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (Γ) فهرموویه تی: ((الْحُمَّى كَثِيرٌ مِنْ جَهَنَّمَ، فَمَا أَصَابَ الْمُؤْمِنَ مِنْهَا كَانَ حَظَّهُ مِنْ النَّارِ)) (110).

واته: نه خووشی گرانه تا له گرو تین و هه لای گه رمی ناگری دۆزه خه وهیه، بویه هه ر موسلمانیک تووشی بیت له دونیادا، ئه وه به شیتی له ناگر (واته: له دواپۆژدا تووشی ناگری دۆزه خ نابیت).

زانای پایه به رز ئیمامی المناوی (په حمه تی خوای لی بیت) ده لیت: هه ر موسلمانیک تووشی ئه وه خووشیه بیت ئه وه زۆر به ئاسانی به سه ر پردی (صراط) دا ده په پیتته وه، به شیوه یه کی وا هه ست به ناخووشی و نا په حه تی نا کات (111).

بویه دروست نییه جوین به نه خووشی گرانه تا و هیچ جو ره نه خووشیه ک بدریت، له بهر ئه وه ی پیغه مبه ر (Γ) فهرمانی پیکردوین که نابیت جوین به هیچ جو ره نه خووشیه ک بدهین.

هه روه ک هاوهلی به پریز جابر کوری عبدا لله (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: جاریکیان پیغه مبه ر (Γ) چوو بۆلای (أمّ السائب، یان أمّ المسیب)، فهرمووی: ئه وه چیته (أمّ السائب، یان أمّ المسیب) هه لده له رزیت؟ ئه ویش ووتی: الْحُمَّى لَا بَارَكَ اللَّهُ فِيهَا! فَقَالَ: لَا تَسِّي الْحُمَّى فَإِنَّهَا تُذْهِبُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ كَمَا يُذْهِبُ الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ)) (112).

(110) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (160/17)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (3188).

(111) بروانه: فيض القدير شرح الجامع الصغير للمناوي (421/3).

(112) رواه الإمام مسلم واللفظ له (2575)، وابن ماجه (3469).

واته: ووتی: نه خوۆشی گرانه تامه، خوا به ره که تی تینه کات، پیغه مبه ر (Γ) فه رموی: نا، جوینی پی مه ده، چونکه ئه و نه خوۆشییه تاوانی موسلمان لا ده بات و نایه یلیت هه روه ک چۆن ئاگر خلت و خاش و پیسی ئاسن نایه یلیت، (تووشبوون به نه خوۆشی گرانه تا پاک بوونه وه یه له تاوان).

16. سه لاواتدان له سه ر پیغه مبه ر (Γ) له کاتی ناو هیانی یان بیستی ناوی:

مُحَمَّدِ كُورِي عَلِي كُورِي حُسَيْن (خوایان لی پازی بیت) له باوکیه وه ده گێرپێته وه و ده فه رموویت: پیغه مبه ر (Γ) فه رموویه تی: ((مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَقَدْ خَطِيَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ)) (113).

واته: هه ر موسلمانیک ناوی منی لا هیئرا (باسکرا) سه لاواتی له سه رم نه دا، ئه وه به راستی پێگه ی راستی به هه شتی هه له کردوه (114).

واته: هه ر موسلمانیک ناوی پیغه مبه ری (Γ) بیست و به ده ستی ئه نقه ست سه لاواتی له سه ر نه دا (گرنگی پینه داو به گه وره ی نه زانی)، ئه وه به راستی پێگه ی به هه شتی هه له کردوه، وه پێگه ی راستی به هه شتیش ته نها پۆیشتنه به سه ر پردی (صراط) دا، وه هه ر که سیك پێگه ی (صراط) هه له بکات، ئه وه هیچی بۆ نه ماوه مه گه ر به ر بونه وه و که وتنه خواره وه له سه ر پردی (صراط) هه وه بۆ ناو ئاگری دۆزه خ.

(113) رواه البيهقي في الشعب (1573)، وصححه الألباني في "فضل الصلاة على النبي" (r) (44).

(114) برواه: شرح "عمدة الأحكام" للشيخ عبد الله بن عبد الرحمن بن عبد الله بن جرير (13/21).

واتای فہرموودہ کہ ئوہ دہگہ یہ نیت: کہ ہر موسلمانیک کاتیک ناوی پیغہ مبر (۲) دہ بیستیت و سہ لاواتی لہ سہر دہ دات و دہ لیت: (عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) یان (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ئوہ ریگہی بہ ہشت ہلہ ناکات و لیٰ ناگوریت، بہ لکو ریگہی بہ ہشتی بو ناسان دہ بیت، وہ ریگہی راستی بہ ہشتیش بریتہ لہ پہ پینہ وہ بہ سہر پردی (صراط) دا بہ ناسانی و چوونہ ناو بہ ہشت، دہی کہ و ابو موسلمانی خوشہ ویست ہر کاتیک ناوی پیغہ مبری خوشہ ویستت (۲) بیست، بلٰی: (عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) یان (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، تا ریگہی بہ ہشت ہلہ نہ کہ یت.

ہاوہ لی بہ ریژ حسین کوری ئیمامی علی (خوایان لیٰ رازی بیت) دہ فہرموویت: پیغہ مبر (۲) فہرموویہ تی: ((مَنْ ذَكَرْتُ عِنْدَهُ فَخَطِي الصَّلَاةَ عَلَيَّ، خَطِي طَرِيقَ الْجَنَّةِ)) (115).

واتہ: ہر موسلمانیک ناوی منی لا ہینراو بیستی، وہ بہ دہستی ئہ نقہ ست سہ لاواتی لہ سہرم نہ دا، ئوہ بہ راستی ریگہی بہ ہشتی ہلہ کردوہ.

ہاوہ لی بہ ریژ ابن عباس (خوایان لیٰ رازی بیت) دہ فہرموویت: پیغہ مبر (۲) فہرموویہ تی: ((مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ خَطِي طَرِيقَ الْجَنَّةِ)) (116).

واتہ: ہر موسلمانیک بہ دہستی ئہ نقہ ست سہ لاوات لہ سہرم نہ دا وازی لیبہینیت، ئوہ بہ راستی ریگہی بہ ہشتی ہلہ کردوہ.

زانای پایہ بہرز ئیمامی المناوی (رہمہ تی خوی لیبت) دہ لیت: ووشہ ی

(115) رواه الطبراني في "الأوسط"، وحسنه ابن حجر في "الفتح" (11/172 ح 6358)، والسيوطي في

"الجامع الصغير" (8679)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6245).

(116) رواه ابن ماجه (908)، والبيهقي (5872)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6568).

(نَسِي) واته: به دهستی ئەنقەست سەلاوات لەسەرم نەداو وازی لیبهینیت، چونکە هەندێ جار ووشەى (النسیان) بە واتای واز لیبهینان و پشت گوێ خستن دیت، نەك بە واتای لەبیر چوون، چونکە کاتیک کەسێک شتیکی لە بیر دەچیت هێچى لەسەر نییه، هەرۆك خوای پەروردگار دەفەرموویت: ﴿

\$ % * ﴿(طه: ۱۲۶).

واته: ئایه ته‌کانی ئیمه‌ت پیگه‌یشت پشت گویت خست و وازت لیهینا به ویستی خۆت (117).

هاوه‌لی به‌رێز جابر کورپی سَمُرَة (خوای لى پازى بیټ) ده‌فەرموویت: جارێکیان پیغه‌مبەر (Γ) سه‌رکه‌وته سه‌ر مینبه‌ر له‌ پله‌ی یه‌که‌م فه‌رمووی: (آمین)، وه‌ پله‌ی دووه‌میش ووتی: (آمین)، وه‌ له‌ پله‌ی سێیه‌میش ووتی: (آمین)، پاشان که‌ هاوه‌لانی به‌رێز پرسیاریان کرد له‌ پیغه‌مبەر (Γ) بۆچی سێ جار ووتت: (آمین)، پیغه‌مبەر (Γ) فه‌رمووی: ((أَتَانِي جَبْرِيلُ (U)، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَدْرَكَ أَحَدَ وَالِدَيْهِ، فَمَاتَ، فَدَخَلَ النَّارَ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ، قُلْ آمِينَ، فَقُلْتُ: آمِينَ، قَالَ: يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ، فَمَاتَ، فَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ، فَأَدْخَلَ النَّارَ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ، قُلْ آمِينَ، فَقُلْتُ: آمِينَ، قَالَ: وَمَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ، فَمَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ، قُلْ آمِينَ، فَقُلْتُ: آمِينَ)) (118).

واته: کاتیک ئەم ووت: (آمین)، ئەوه جبریل (U) بوو هات بۆ لام و پێی

(117) بروانه: فيض القدير شرح الجامع الصغير للمناوي (129/6).

(118) رواه الطبراني (1990)، وابن حبان (410)، وصححه الألباني في "التعليقات الحسان على صحيح

ابن حبان" (409).

ووتم: ئەى مُحَمَّد (۲) ھەر موسلماننېك يەككە لە داىك و باوكى پىر بوون و كەوتنە لاي، ئەو موسلمانە ئەوئەندە چاكەى لەگەلدا نەكردن تا بە ھۆيانەوہ بچىتە بەھەشتەوہ، بەلكو خراپ بوو لەگەلئان، كاتىك مردوو چووہ ئاگرى دۆزەخەوہ، ئەوہ خواى پەرورەدگار لە پەحم و بەزەبى خۆى دوورى بخاتەوہ، بلى: (آمين)، منيش ووتم: (آمين)، كاتىك لە پلەى دووہم ووتم: (آمين)، جبريل (U) پىى ووتم: ئەى مُحَمَّد (۲) ھەر موسلماننېك كاتىك مانگى پەمەزانى پىگەيشت ئەوئەندە چاكەى تيا نەكرد تا بە ھۆيەوہ بچىتە بەھەشتەوہ، بەلكو خراپەى تيا دەكرد (بە پۆژوو نەدەبوو، تاوانى تيا ئەنجام دەدا)، كاتىك مردوو چووہ ئاگرى دۆزەخەوہ، ئەوہ خواى پەرورەدگار لە پەحم و بەزەبى خۆى دوورى خاتەوہ، بلى: (آمين)، منيش ووتم: (آمين)، كاتىك لە پلەى سەيەم ووتم: (آمين)، جبريل (U) پىى ووتم: ئەى مُحَمَّد (۲) ھەر موسلماننېك كاتىك ناوى تۆى لا ھىنراو بىستى، بەلام سەلاواتى لەسەرت نەدا، تا بە ھۆيەوہ بچىتە بەھەشتەوہ، بەلكو گوڤى پىنەداو پشت گوڤى خست و بە كەمى زانى، كاتىك مردوو چووہ ئاگرى دۆزەخەوہ، ئەوہ خواى پەرورەدگار لە پەحم و بەزەبى خۆى دوورى خاتەوہ، بلى: (آمين)، منيش ووتم: (آمين).

ئەم فەرموودانە بەلگە نىن لەسەر واجبىتى سەلاواتدان لەسەر پىغەمبەر (۲) ھەر كاتىك ناوى باسكرا، ھەرەك زاناي پايەبەرز ابن حَجْر (پەحمەتى خواى لىبىت) دەللىت: ئەم فەرموودانە بەلگە نىن لەسەر واجبىتى سەلاواتدان لەسەر پىغەمبەر (۲)، بەلكو بەلگەيە لەسەر گەرەبى و سوننەتتى و جەختكراوى سەلاواتدان لەسەرى (۲) ھەر كاتىك ناوى بىسترا، وە بەلگەيە

لهسه ر ئه وهی داواکراوه له و که سهی که زۆر جار ناوی پیغه مبه ر (Γ) ده بیستیت و سه لاواتی له سه ر نادات، تا سه لاواتی له سه ر بدات کاتیك ناوی بیست، وه ئه م فه رموودانه به لگه ش نین له سه ر واجبیتی دووباره کردنه وهی سه لاواتدان له سه ر پیغه مبه ر (Γ) هه ر کاتیك ناوی دووباره کرایه وه له دانیشتنیکدا⁽¹¹⁹⁾.

17. فریاکه وتنی "الله اکبر"ی نوێژ دابهستن له گه ل ئیمامدا:

فریاکه وتنی "الله اکبر"ی نوێژ دابهستن له گه ل ئیمامدا چل پۆژ به به رده وامی موسلمان ده پاریزیت له ئاگری دۆزهخ، هاوه لی به ریز آس کورپی مالک (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (Γ) فه رموویه تی: ((مَنْ صَلَّى لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فِي جَمَاعَةٍ يُدْرِكُ التَّكْبِيرَ الْأُولَى كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَتَانِ: بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ، وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ))⁽¹²⁰⁾.

واته: هه ر موسلمانیک چل پۆژ له سه ر یه ک و به به رده وامی نوێژ به جه ماعه ت بکات ته نها بۆ خوای په روه ردگار (دوور بیت له پیاو خو دهرخستن و....)، ئه وه له دوو شت پاریزراو ده بیت، له ئاگری دۆزهخ و له دوو پووی. موسلمان ناتوانیت فریای "الله اکبر"ی نوێژ دابهستن بکه ویت له گه ل ئیمامدا مه گه ر زوو بچیت بۆ نوێژ، هه ندیک له پیاوچاکانی ئه م ئوممه ته ئه گه ر فریای

(119) بیوانه: فتح الباری بشرح صحیح البخاری لابن حجر العسقلانی (173/11 ح 6358).

(120) رواه الترمذی (241)، وحسنه الألبانی فی "صحیح الجامع" (6365).

"الله أكبر" ی نوپژ دابهستن نه که وتنايه له گه ل ئيمامدا ئه وه سه ره خوښيان له خوښان ده کرد، له بهر ئه وه ی ئه و دوو شايه تيبه گه وره يه يان له ده ست چوه له لايه ن خواي په روه ردگار ه وه، پاريزراوي له ئاگري دوزه خ و له دوو پروويي .
 ئيمامي ابراهيم النخعي (په حمه تي خواي ليبيت) ده لئيت: کاتيک بينيت
 موسلماننک که مته رخه مه و دوا ده که ويئت له "الله أكبر" ی نوپژ دابهستن له گه ل
 ئيمامدا ئه وه ده ستی لی بشو (واته: پياويکی باش نييه) ⁽¹²¹⁾.

تابعی به ريز سعيد کوري المسيب (په حمه تي خواي ليبيت) ليی
 گيردراوه ته وه که نزیکه ی چل سال "الله أكبر" ی نوپژ دابهستنی له گه ل
 ئيمامدا له ده ست نه چوه، له بهر ئه وه ی به رده وام له صه فی يه که م نوپژي
 کردوه له مزگه وتی پيغه مبه ر (۱۳).

ئيمامي وکيع (په حمه تي خواي ليبيت) ده لئيت: ئيمامي اعمش (په حمه تي خواي
 ليبيت) نزیکه ی حه فتا سال "الله أكبر" ی نوپژ دابهستنی له گه ل ئيمامدا
 نه فه و تاوه ⁽¹²²⁾.

18. گرتنی ده ست نوپژ به جوانی:

ده ست نوپژ جوان گرتن بو نوپژ لاشه ی موسلمان ده پاريزييت له گرو تين و
 شالاوی ئاگري دوزه خ کاتيک ئه و موسلمانه به سه ر پردی (صراط) دا
 تيده پييت.

⁽¹²¹⁾ بروهانه: حلیة الأولیاء وطبقات الأصفیاء لأبي نعیم (51/2).

⁽¹²²⁾ بروهانه: صفة الصفوة لابن الجوزي (69/2).

هاوه لی به پیز عبدالله کوری عمرو (خوایان لی پازی بیت) ده فهرموویت:
 جاریکیان له گه ل پیغه مبهردا (۲) گه پراینه وه له شاری مه ککه وه بو شاری
 مه دینه، له ریگا ئاویکمان لیده رکهوت، کاتی نویژی عه سر بو وه ندی له
 هاوه لان (خوایان لی پازی بیت) په له یان کرد له پیش ئیمه وه چون بو دست
 نویژ گرتن، کاتیک گه یشتینه لایان بینیمان پاژنه ی پیان ته په نه بووه (ئاوی
 به رنه که وتبوو)، کاتیک پیغه مبهردا (۲) بینیتیانی فهرمووی: ((وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ
 مِنَ النَّارِ، أَسْبِعُوا الْوُضُوءَ))⁽¹²³⁾.

واته: هاوار بو ئه و که سانه ی کاتیک نویژ ده گرن و پاژنه ی پیان ته په
 ناکه ن، موسلمانان کاتیک دست نویژ ده گرن پاژنه ی پیان ته په بکه ن و
 جوان دست نویژ بگرن.

جاریکیان أبوهریره (خوای لی پازی بیت) که سانیک بیینی دست نویژیان
 ده گرت، پیانی فهرموو: گویم له أبو القاسم (واته: پیغه مبهردا خوا) (۲)
 بووه، ده یفه رموو: ((وَيْلٌ لِلْعَرَاقِبِ مِنَ النَّارِ))⁽¹²⁴⁾.
 واته: هاوارو له ناو چون بو ئه و که سانه ی کاتیک دست نویژ ده گرن و
 پاژنه ی پیان ته په ناکه ن.

19. سه لام کردن و خواردن به خشین و شه و نویژ کردن:

⁽¹²³⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (42/2)، والبخاري (60)، ومسلم واللفظ له (241)، والنسائي (111)، وأبو داود (97)، وابن ماجه (451).

⁽¹²⁴⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (42/2)، ومسلم واللفظ له (242)، وابن ماجه (452).

عَبْدَ اللَّهِ كَوْرِي سَلَام (خوای لی پازی بیت) ده فەرموویت: کاتیک پیغه مبهەر (۲) هات بو شاری مه دینه، خه لکی که وتنه پری بو بینینی پیغه مبهەر (۲)، ده ووترا: پیغه مبهەر (۲) هات، پیغه مبهەر (۲) هات، پیغه مبهەر (۲) هات، عبدا لله (خوای لی پازی بیت) ده فەرموویت: منیش نزیك بوومه وه ویستم پرووی پیغه مبهرم (۲) لیده ربکه ویئت، کاتیک پرووی پیغه مبهرم (۲) بینی بوم ده رکه وت ئهم دهم و چاوو پرووه گه شه پرووی که سیکی دروژن نییه، یه کم وتته ی پیغه مبهەر (۲) ئه وه بوو ده یه فەرموو: ((يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَطْعَمُوا الطَّعَامَ، وَأَفْشُوا السَّلَامَ، وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ)) (125)

واته: ئه ی خه لکینه خواردن ببه خشن (به فه قیرو هه ژاران)، وه سه لام بکه ن، وه سیله ی په حم به جی بگه یه نن له گه ل خزم و که س و کارتاندا، وه شه و نویتز بکه ن له کاتیکدا خه لکی خه وتوون، ئه گه ر ئهم کارانه تان کرد ئه وه به سه لامه تی ده چنه به هه شته وه.

حیکمه ت له باس کردنی چوونه به هه شت به سه لامه تی بو موسلمانیک که ئهم کارانه ده کات، ئه وه یه: کاتیک موسلمان به سه ر پردی (صراط) دا ده روات به سه لامه نی ده په ریته وه بیئه وه ی ئاگری دۆزه خ بیسو تی نیئت.

(125) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (331/17)، والترمذي واللفظ له (2485)، وابن ماجه (1334)، والدارمي (1460)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (7865).

20. هەر موسلمانیک کۆتا ووشەى (لا إله إلا الله) بیئت:

هەر موسلمانیک کۆتا ووشەى ئەم زیکرانە بیئت ئەو دەچیتە بەهەشتەو: ((لا إله إلا الله وَاللهُ أَكْبَرُ، لا إله إلا اللهُ وَحْدَهُ، لا إله إلا اللهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لا إله إلا اللهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، لا إله إلا اللهُ وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إلا بالله)).

هاوولانی بەرپز أبوهريرة و أبوسعيد الخدري (خوایان لى پازى بیئت) دەفەرمون: پیغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتى: ((إِذَا قَالَ الْعَبْدُ لا إِلَهَ إلا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ، قَالَ: يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: صَدَقَ عَبْدِي لا إِلَهَ إلا أَنَا وَأَنَا أَكْبَرُ، وَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: لا إِلَهَ إلا اللهُ وَحْدَهُ، قَالَ: صَدَقَ عَبْدِي لا إِلَهَ إلا أَنَا وَحْدِي، وَإِذَا قَالَ: لا إِلَهَ إلا اللهُ لا شَرِيكَ لَهُ، قَالَ: صَدَقَ عَبْدِي لا إِلَهَ إلا أَنَا وَلا شَرِيكَ لِي، وَإِذَا قَالَ: لا إِلَهَ إلا اللهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، قَالَ: صَدَقَ عَبْدِي لا إِلَهَ إلا أَنَا لِي الْمُلْكُ وَلِي الْحَمْدُ، وَإِذَا قَالَ: لا إِلَهَ إلا اللهُ وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إلا بالله، قَالَ: صَدَقَ عَبْدِي لا إِلَهَ إلا أَنَا وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إلا بِي، مَنْ رَزَقَهُنَّ عِنْدَ مَوْتِهِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ)) (126).

واتە: هەر کاتیک بەندەى موسلمان ووتى: "لا إله إلا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ"، خوای پەروردگار دەفەرموویت: بەندەكەم راستى كرد، بەراستى هیچ پەرستراویك نىیە بە حەق جگە لە من، وە من لە هەموو كەس و شتیک

(126) رواه الترمذي (3430)، وابن ماجه واللفظ له (3794)، وابن حبان (851)، والحاكم (5/1)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (713).

گه وره ترم، وه هر کاتیک بنده ی موسلمان ووتی: "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ"،
 خوی پوره دگار ده فره مویت: بنده که م پاستی کرد، به پاستی هیچ
 په رستراویک نییه به حق جگه له من به تاك و تنها، وه هر کاتیک بنده ی
 موسلمان ووتی: "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ"، خوی پوره دگار
 ده فره مویت: بنده که م پاستی کرد، به پاستی هیچ په رستراویک نییه به حق
 جگه له من، وه من هیچ هاو هلّ و شه ریکیکم نییه، وه هر کاتیک بنده ی
 موسلمان ووتی: "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ"، خوی پوره دگار
 ده فره مویت: بنده که م پاستی کرد، به پاستی هیچ په رستراویک نییه به حق
 جگه له من، وه همو مولک و ده سه لآت و سوپاس و ستایشی ته واو تنها بؤ
 منه، وه هر کاتیک بنده ی موسلمان ووتی: "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
 إِلَّا بِاللَّهِ"، خوی پوره دگار ده فره مویت: بنده که م پاستی کرد، به پاستی
 هیچ په رستراویک نییه به حق جگه له من، وه هیچ هلس و که و توو هیزیک
 ناکریت جگه به من نه بیت، هر موسلمانیک له کاتی سه ره مه رگیدا نه مانه
 بلیت نه وه ناگری دوزه خ نایسووتینیت.

21. په ناگرتن به خوی پوره دگار نه ناگری دوزه خ:

هاو هلی به پیز انس کوری مالک (خوی لی رازی بیت) ده فره مویت: پیغه مبه ر
 (۳) فره موویه تی: ((مَا سَأَلَ رَجُلٌ مُسْلِمًا الْجَنَّةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَطُّ، إِلَّا قَالَتْ

الْجَنَّةُ: اللَّهُمَّ أَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَلَا اسْتَجَارَ مِنَ النَّارِ، إِلَّا قَالَتِ النَّارُ: اللَّهُمَّ أَجِرْهُ))
(127)

واته: هیچ به نندهیه کی موسلمان نییه له پیاوان و ئافره تان سئی جار داوای به ههشت بکات، ئیلا به ههشت ده لیت: خویه ئه و به نندهیه بکه به ههشته وه، وه هیچ به نندهیه کی موسلمان نییه له پیاوان و ئافره تان سئی جار په نا ده گریت به خوی پهره دگار له ئاگری دۆزه خ ئیلا دۆزه خ ده لیت: خویه ئه و به نندهیه بپاریزه له ئاگری دۆزه خ.

وه فه رمانمان پیکراوه که دوای هه موو ته حیاتیك و پیش سه لامدانه وه له نوێژدا په نا بگرین به خوی پهره دگار له ئاگری دۆزه خ، هه روهك أبوهریره (خوی لی رازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((إِذَا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ))
(128)

واته: هه ر یه کیک له ئیوه کاتیک ته حیاتیان خویند پیش سه لامدانه وه په نا بگرین به خوی پهره دگار تا په ناتان بدات و بتان پارێزیت له ئاگری دۆزه خ، واته: ئه و موسلمان به لیت: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ)).

(127) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (163/24)، والترمذي واللفظ له (2572)، والنسائي (5521)،

وإبن ماجه (4340)، والحاكم (535/1)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6275).

(128) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (29/4)، والبخاري (1377)، ومسلم واللفظ له (588)،

والترمذي (3604)، والنسائي (5505)، وإبن ماجه (909)، والدارمي (1344).

واته: ئەو پەروردگار پەنات پێدەگرم لە سزای ئاگری دۆزەخ، وە لە سزای ناو گۆر، وە پەنات پێدەگرم لە ناپەحەتی و تاقی بوونەوهی ژیان و مردن، وە پەنات پێدەگرم لە فیتنە و ئاشوبی دەججال.

هەر موسڵمانێک پەنابگریت بە خوای پەروردگار لە ئاگری دۆزەخ ئومێدە خوای پەروردگار بپاریزیت لێی، وە پزگاری بکات لە شالۆی ئاگری دۆزەخ کاتیەک بەسەر پردی (صراط) دا دەپوات.

22. ئازادکردنی (کۆیله):

هاوه‌لی بەریز أبوهریرە (خوای لێ رازی بیئت) دەفەرموویت: پیغه مبه‌ر (F) فەرموویه‌تی: ((مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللَّهُ بِكُلِّ عَضْوٍ مِنْهُ عَضْوًا مِنَ النَّارِ حَتَّىٰ فَرَجَهُ بِفَرَجِهِ)) (129).

واته: هەر موسڵمانێک بەنده‌یه‌کی موسڵمان ئازاد بکات، ئەو خوای پەروردگار بەهەر ئەندامی‌کی لاشه‌ی ئەو بەنده‌یه‌ ئەندامی‌کی لاشه‌ی ئەو موسڵمانه‌ ئازاد ده‌کات لە ئاگری دۆزەخ، تا داوینێ ئەو موسڵمانه‌ به‌ پزگارکردنی ئەو بەنده‌یه‌ پزگار ده‌کات، (واته: خوای پەروردگار ئەو موسڵمانه‌ پزگار ده‌کات لە ئاگری دۆزەخ به‌ وینه‌ی ئازادکردنی ئەو کۆیله‌یه‌، هه‌تا ئەگه‌ر ئەو موسڵمانه‌ به‌ داوینێ تاوانیشی ئەنجام دابێت ئەو خوای

(129) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (140/14)، والبخاري واللفظ له (6715)، ومسلم (1509)،
والترمذي (1541)، والنسائي (3145).

پەروەردىگار بە ئازاد كىردى ئەو بەندەيە ئازادى دەكات، جگە لە زىنا چونكە
 زىنا تاوانى گەورەيە و پىيوستى بە تەوبە ھەيە).

**چۆن "كۆيلە" ئازاد دەكەيت؟ يان چۆن پاداشتى كۆيلە ئازاد كىردنت دەست
 دەكەويت؟**

موسلمانى خۆشەويست ئەو رېگايانەي كە ئىسلام گرتويە تيە بەر بۆ
 ئازاد كىردنى كۆيلە زۆرن، لەوانە:

ئازاد كىردنى كۆيلە لە كەفارەتى كوشتندا، خواي پەروەردىگار
 دەفەر موويت: ﴿ ! " # \$ % & ') * + ,
 - . / 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 :
 ; < = > ? @ A B C D E F G H
 I J K L M N O P Q R
 S T U V W X Y Z [\] ^ _ `
 a b (النساء: ۹۲).

واتە: ھىچ باوەردارىك رېگەي پېنە دراو و بۆي نىيە كە باوەردارىكى تر
 بكوژيەت مەگەر بە ھەلە، و ھەر كەسيك مرؤفيكى باوەردارى بە ھەلە كوشت،
 ئەو دەبيەت لە تۆلەيدا دوو شت ئەنجام بدات، يەكەم: (/ 0)
 ئازاد كىردنى كۆيلە يەكى باوەردار لە بەر ئەو ھى تاوانىكى گەورەي ئەنجام داو،
 دووھم: (1 2 3 4) وە خويىنىك بە كەس و كارى كوژراو كە

بدریٲ، (65 7) مه‌گه‌ر كه‌س و كاری كوژراوه‌كه بیکه‌نه سه‌ده‌قه‌و
 بیبه‌خشن و خوینی لینه‌ستیئن، (9 : < ; = > ? @
 C B A) ئە‌گه‌ر كوژراوه‌كه له تیره‌ی خوانه‌ناسانی دوژمنتان
 بوو، به‌لام موسلمان بوو ئە‌وه (ئو كه‌سه‌ی كه به هه‌له كوشتویه‌تی) ته‌نها
 كوئیه‌یه‌کی باوه‌ردار ئازاد ده‌كات، خوینی نادری، (E H G F
 I J K L M N O P Q R) وه
 ئە‌گه‌ر ئە‌و مرۆفه ئیمانداره كوژراوه له تیره‌یه‌کی خوانه‌ناسی هاوپه‌یمانان
 بوو، ئە‌وه ده‌بی تو‌له‌ی خوینه‌كه‌ی به میراتگری كوژراوه‌كه بدریٲ و
 به‌نده‌یه‌کی باوه‌رداریش ئازاد بكات، (U T V W X
 Y) جا هه‌ر كه‌سیك به‌نده‌ی ده‌ست نه‌كه‌وت (توانای كړینی نه‌بوو،
 یان هه‌ر نه‌ما‌بوو، وه‌ك ئیستا)، ئە‌وه ده‌بیٲ دوو مانگ به‌به‌رده‌وامی و بی
 به‌ین تیكردن به پۆژوو بیٲ (مه‌گه‌ر نه‌خۆش بیٲ یان به‌ر پۆژانی جه‌ژن
 بكه‌ویٲ)، (Z [\) تا خوای په‌روه‌ردگار ته‌وبه له بكوژه‌كه وه‌ربگریٲ،
 (^ _ ` a) خوای په‌روه‌ردگار زاناو كار به‌جییه ده‌زانیت
 چی فرمان و بپاریك بو به‌نده‌کانی چا‌كه .

ئازاد کردنی به‌نده‌بو‌كه‌فاره‌تی (الظهار)* : خوای په‌روه‌ردگار
 ده‌فه‌رموویٲ: ﴿ P Q R S T U V W X Y Z ﴾
 ﴿ a b c d e f g ﴾ (المجادلة: ۳).

* الظهار: ئە‌وه‌یه پیاویك به‌خیزانی بلیٲ: تو وه‌كو دایم وایت، یان وه‌كو پشتی دایم وایت، واته:

واته: ئەوانەى لە ژنەکانیان (ظهار) دەکەن، پاشان پەشیمان دەبنەووە لە قەسەى خۆیان و دەیانەوێت بیان کەنەووە بە ژنى خۆیان، ئەو کەسە پێش ئەوێ ئەم کارە بکات، دەبێ کۆیلەیهکی باوەردار ئازاد بکات، (واته: ئەو موسڵمانە کاتیک (ظهار) لە ژنەکەى دەکات و پاشان پەشیمان دەبێتەووە پێش ئەوێ بچێتە لای و جیماعى لەگەڵدا بکات پێویستە بەندەیهکی باوەردار ئازاد بکات، (a ` _) ئەوێ خوا واجبى کردۆتە سەرتان لە ئازادکردنى بەندە ئامۆژگارییهکە بۆتان و ئامۆژگاریتانی پێدەکرێت تا جاریکی تر ئەو ووتانە بەدەمتاندا نەیهت، وە خۆى پەرەردگاریش ئاگاداره بەو کارو کردەوانەى کە ئێو دەیکەن.

ئەگەر ئەو موسڵمانەى کە (ظهار)ى لە ژنەکەى کردووە و پاشان پەشیمان دەبێتەووە ئەو پێش ئەوێ بچێتە لای خیزانى پێویستە بەندەیهکی باوەردار ئازاد بکات، ئەگەر بەندەى دەست نەکەوت ئەو دەبێت دوو مانگ لەسەر یەک و بى بەین تێکردن بە پۆژوو بێت، خۆ ئەگەر نەیتوانى ئەو دەبێت خواردنى شەست کەسى فەقیرو هەژار بدات.

وہ ئازادکردنى بەندە ئە تۆئەى کە فارهتى سویند خواردندا، خۆى

پەرەردگار دەفەرمووێت: ﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ ۖ © يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ ۖ فَكْفَرْتُمْ ۖ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسْكِينٍ ۖ أَوْ

چۆن دایک لێم حەرامە تۆش بەهەمان شێوە، ئەگەر پیاویک وای بە ژنەکەى ووت و پاشان پەشیمان بوو، ئەو پێش ئەوێ بچێتە لای خیزانەکەى پێویستە یەکیک لەو کەفارەتانە بدات کە لە ئایەتە کەدا باسکراوە (واته: نابێت جیماع لەگەڵ خیزانەکەیدا بکات تا کە فارهتى قەسەى نەدات).

كَسَوْتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ۚ ذَلِكَ كَفَّارَةٌ لِّأَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۗ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ ۚ كَذَلِكَ يَسِّرُ اللَّهُ لَكُمْ أَعْيُنَكُمْ لِتَشْكُرُوا ﴿٨٩﴾

(المائدة: ٨٩).

واته: خوا به سویندی سهرزاره کی و بی مه به ست و بی نیاز ناتانگری و هیچتان له سهر نانوسیت، به لام به و سویندانه ده تانگری و له سهرتان ده نوسیت که له دلتانه وه دیته دهرو ناشیان به نه سهر، جا هر که سیك سویندی ناو دل بخوات و نه بیاته سهر، یان بوی نه کرا، نه وه ده بییت که فاره تی بدات به م شیوه یه: خواردنی ده که سی فیه قیرو هه ژار بدات له و خوراکه مام ناوه ندیبه که نیوه رۆژانه به مال و مندال و خیزانی خوتانی ده دن، یان ده بی جل و بهرگی ده که سی فیه قیرو هه ژار بکه ن، یان ده بییت کویله یه که نازاد بکه ن، جا هر که سیك نه وانه ی نه بوو نه وه ده بییت سی رۆژ به رۆژوو بییت، نه وه یه که فاره تی نه و سویندانه ی که به نه نقه ست خواردووتان و ده یان شکینن، ده ی که و ابو سوینده کانتان راگرن و بیانپارینن، به ناچاری نه بییت مه یان شکینن، نا به و شیوه یه خوا یاساکانی خوی پوون ده کاته وه بۆتان تا نیوه ش سوپاسگوزاری پهروه ردگارتان بن.

وه نازادکردنی کویله وه کو که فاره ت بو نه و که سه ی که نه رۆژانی رهمه زاندا به رۆژوووهو جیماع نه گهل خیزانیدا ده کات، هاوه لی به ریز ابوهریره (خوای لی بازی بییت) ده فهرموویت: جاریکیان له گهل پیغه مبهردا (۲) دانیشتبووین له مه جلیسیک، پیاویک هات و ووتی: ((یا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْتُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (۲): مَا لَكَ؟ قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي وَأَنَا صَائِمٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (۲): هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً تُعْتِقُهَا؟ فَقَالَ: لَا، فَقَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟

قَالَ: لَا، قَالَ: فَهَلْ تَجِدُ إِطْعَامَ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟ قَالَ: لَا، فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ)، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَبَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) إِذْ أَتَى بَعْرَقٌ فِيهِ تَمْرٌ وَالْعَرَقُ الْمَكْتَلُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): أَيْنَ السَّائِلُ آفَنًا؟ خُذْ هَذَا التَّمْرَ فَتَصَدَّقْ، فَقَالَ الرَّجُلُ: أَعْلَى أَفْقَرٍ مِنْ أَهْلِي يَا رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) فَوَ اللَّهُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا يُرِيدُ الْحَرَّتَيْنِ أَهْلُ بَيْتِ أَفْقَرٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، قَالَ: فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ، ثُمَّ قَالَ: أَطْعِمْنَاهُ أَهْلَكَ⁽¹³⁰⁾.

واته: ئەى پێغه مبهەر (ﷺ) به هيلاكدا چووم، پێغه مبهەر (ﷺ) فهرمووى: چيته بۆ به هيلاك چووى؟ پياوه كه ووتى: له گهڵ خيزانمدا جيماعم كرد له كاتيكا به پوژوو بووم (له مانگى ره مه زاندا)، پێغه مبهەر (ﷺ) فهرمووى: ئايا كۆيله يه كه شك ده به يت تا ئازادى بكه يت؟ پياوه كه ووتى: نه خيّر، پێغه مبهەر (ﷺ) فهرمووى: ئايا ده توانى دوو مانگ له سه ره يه كه به پوژوو بيت؟ پياوه كه ووتى: نه خيّر، پێغه مبهەر (ﷺ) فهرمووى: ئايا ده توانى خواردنى شه ست فه قير بده يت، پياوه كه ووتى: نه خيّر، أبوهريرة (خوای لى پازى بيت) ده فهرموويت: پێغه مبهەر (ﷺ) تو زيك مايه وه سه به ته يه كه خورماى بۆهات، پاشان فهرمووى: كى بوو ئەو كه سهى كه پيشتر پرسى يارى كرد؟ پياوه كه ووتى من بووم؟ پێغه مبهەر (ﷺ) فهرمووى: برۆ ئەو سه به ته خورمايه به ره و بيكه به خيّر، پياوه كه ووتى: ئايا كه سيك هه يه له من فه قيرتر بيت تا بيكه مه خيرو بيده مى؟ سويند به خوا له م په ر بۆ ئەو په رى شار مالىك نيه له مالى

⁽¹³⁰⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (89/10)، والبخاري واللفظ له (1936)، ومسلم (111)، والترمذي (724)، وأبو داود (2390)، وابن ماجه (1671).

ئیمه هه ژارتر بیت، پیغه مبهه (Γ) پیکه نی تا ددانی پیروزی ده رکه وت، پاشان فه رمووی: برۆ ئه و سه به ته خورمايه بکه خواردنی مال و منداله که ت.

وه ئازادکردنی به نده بو که سیک که به نده که ی ئازاد ده دات، زاذان (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: چووم بو لای ابن عمر (خوایان لی پازی بیت) به نده یه کی ئازادکردبو، چیلکه یه ک یان شتیکی هه لگرت و وتی: ئازادکردنی ئه و به نده یه به ئەندازه ی ئه و چیلکه داره خیری تیا نییه، به لام گویم له پیغه مبهه (Γ) بووه فه رموویه تی: ((مَنْ لَطَمَ مَمْلُوكَهُ أَوْ ضَرَبَهُ فَكَفَّارَتُهُ أَنْ يُعْتَقَهُ)) (131).

واته: هه ر که سیک له کۆیله که ی داو ئه زیه تی داو برینداری کرد ئه وه که فاره ته که ی ئازادکردنییه تی.

أبو مسعود الأنصاري (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: کۆیله یه کم هه بوو لیم داو ئه زیه تم دا، گویم له ده نگیک بوو له پشتمه وه ده یووت: خوای پهروه ردگار به ده سه لاتتره به سه رتا له ده سه لاتی تو به سه ر ئه و دا، کاتیک ئاوپم دایه وه بینیم پیغه مبهه (Γ)، و وتم: ئه ی پیغه مبهه (Γ) ئازادبیت له بهر خوا، پیغه مبهه (Γ) فه رمووی: ((أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ لَلْفَحْتِكَ النَّارُ أَوْ لَمَسَّتْكَ النَّارُ)) (132).

واته: ئه گه ر ئازادت نه ده کرد ئه وه شالاوی ئاگری دۆزه خ ده تی گرت، یان ده تی سووتاند (واته: له دواپۆژدا).

(131) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (149/14)، ومسلم واللفظ له (1657)، وأبو داود (5168).

(132) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (149/14)، ومسلم واللفظ له (1659)، والترمذي (1948)،

وأبو داود (5159).

ئازادکردنى كۆيلى تەنھا لە بەر خۆى پەرودرگار، بى ھىچ كە فارەتېك خىرو پاداشتى يەكجار زۆرى ھەيە، وە خاوەنەكەى پزگار دەكات لە ئاگرى دۆزەخ، عَمْرُو كورپى عَنبَسَةَ (خۆى لى پازى بىت) دەفەر موويت: پىغەمبەر (ﷺ) فەر موويەتى: ((مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً كَانَتْ فِدَاءَهُ مِنَ النَّارِ))⁽¹³³⁾.

واتە: ھەر موسلمانىك كۆيلى يەكى باوەردار ئازاد بكات ئەو ھە بۆى دەبىتە پزگار كەرى لە ئاگرى دۆزەخ.

ھەر بۆيە پياوچاكانى پىشىنى ئەم ئوممەتە پىشېرپكئيان كردوو لە ئازاد كردنى كۆيلى، تا خىرو پاداشتى گەوھرى بەندە ئازادکردنەيان دەست بەكەوئیت.

نافع (خۆى لى پازى بىت) دەفەر موويت: إِبْنُ عُمَرَ (خوایان لى پازى بىت) نەمرد تا ھەزار يان زياتر كۆيلى ئازادکرد⁽¹³⁴⁾.

وہ حكيم كورپى حِزَام (خۆى لى پازى بىت) لە سەردەمى جاھلیدا سەد كۆيلى ئازاد كردوو، وە دواى موسلمان بوونىشى سەد كۆيلى تری ئازاد كردوو⁽¹³⁵⁾.

ھاندانى ئىسلام و دەست پىشخەرى موسلمانان بۆ كۆيلى ئازاد كردن واى كرد كە كۆيلايەتى نەمىنئیت، تا واى لىھاتوو موسلمان كۆيلى يەك نابىنئیت تا پزگارى بكات ئەگەر يەكئىك لەو كە فاراتانەى كەوتەسەر، يان بىھوئیت خىرى

(133) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (142/14)، والنسائي (3142)، وأبو داود (3966)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6050).

(134) برواه: صفة الصفوة لابن الجوزي (240/1).

(135) برواه: صفة الصفوة لابن الجوزي (313/1).

كۆپلە ئازاد كىردى دەست بىكەوئىت، ئەمەش پاستى فەرموودەى خىواي
 پەروەردىگارى پى دىتەدى كە لە چەند ئايەتتىكىدا دەفەرموئىت: ﴿ UT
 Y X W V ﴾ (النساء: ۹۲)، وه ﴿ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ
 أَيَّامٍ ﴾ (المائدة: ۸۹)، واتە: ئەگەر كەسىك كۆپلەى نەبوو يان دەستى نەكەوت
 ئەوہ با دوو مانگ لەسەرىك و بى بەين تىكرىن بە پۆژوو بىت (لە كەفارىتى
 كوشتندا)، يان سى پۆژ بە پۆژوو بىت لە كەفارىتى سوئند خوارندا (پاش
 ئەوہى ئەو كەسە سوئندى خواردووہو نايباتە سەرو دەيشكىنئىت).
 بەمەش بۆمان دەردەكەوئىت ئىسلام يەكەم دىنە كە كۆپلەى ئازاد كىردووہ
 بە ھۆكارى زۆر سووك و ئاسان.

موسلمانى خۆشەويست فەزىل و بەرەكەتى خىواي پەروەردىگار زۆرە
 بەسەرمانەوہ لە كاتتىكىدا بىبەشى نەكىردووین لە خىرو پاداشتى كۆپلە
 ئازادكىردن سەرەپاى نەبوونى يان ئەستەم دەست كەوتنى (لە پۆژىگارى
 ئەمروماندا)، بەلكو چەند كارىكى خىرى بۆ داناوین بە كىردىيان خىرو
 پاداشتى كۆپلە ئازاد كىردىمان دەست دەكەوئىت، ئەمەش واتاى پىزىگار بوونە
 لە ئاگرى دۆزەخ، بەلام ئەم كارە خىرانه شوئىنى كەفارىتى كوشتن و ظىھار و
 سوئند خواردن و... ناگرئىتەوہ.

**ئەو كارە خيبرانەى خيبرو پاداشتى كۆيله نازاد كردنيان هەيه
ئەمانەن**

يه كه م: سورانه وه به دەورى كه عبهى پيرۇزدا (الطواف):

ابن عبيد كورى عُمير (خوایان لى پازى بيت) له باوكيه وه ده گيرپه وه وه ده فەرموويت: جاركيان "عبدالله كورى ئيمامى عُمَر" م بينى (خوایان لى پازى بيت) له پووكنى (اليَماني) و پووكنى (بهرده پشه كه "الحجر الأسود") زياد ده چوو ه پيشه وه، هيج كات هاوه لانى به پيرزى پيغه مبهرم (Γ) نه بينبو به و شيوه يه، منيش و وتم: ئەى باوكى عبدالرحمن ده تبينم له پووكنى (اليَماني) و پووكنى (بهرده پشه كه) زياد ده چپه پيشه وه، هيج كات هاوه لانى به پيرزى پيغه مبهرم (Γ) نه بينوه به و شيوه يه، "عبدالله كورى ئيمامى عُمَر" (خوایان لى پازى بيت) فەرموى: بويه ئەو كارە ده كه م، چونكه گويم له پيغه مبهر (Γ) بووه فەرمويه تى: ((إِنَّ مَسْحَهُمَا كَفَّارَةٌ لِلْخَطَايَا))، واته: ده ست هينان به پووكنى (اليَماني) و پووكنى (بهرده پشه كه "الحجر الأسود") ده بيته هوكارى ليخوش بوون و سڤينه وهى تاوانه كان. وه گويم له پيغه مبهر (Γ) بووه فەرمويه تى: ((مَنْ طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ أُسْبُوعًا فَأَحْصَاهُ كَانَ كَعَتَقِ رَقَبَةٍ لَا يَضَعُ قَدَمًا وَلَا يَرْفَعُ أُخْرَى إِلَّا حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ خَطِيئَةً وَكَتَبَ لَهُ بِهَا حَسَنَةً)) (136).

(136) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (23/12)، والترمذي واللفظ له (959)، والنسائي (2919)،

واته: هر كه سيك به دهوري ئەم بهيته دا بسوپيته وه ههوت جار بي كه م و زياد، ئەوه خيرو پاداشتي كۆيله ئازاد كردنيكي ههيه، وه ئەو كه سهى كه ته واف دهكات هيج پييه كي هه لئاگرئ و ئەوي تريان دانانيت ئيلا خوي پهره دگار تاوانيكي پي ده سپيته وهو خيركي بو ده نووسيت.

دهى كه وابوو ئەي موسلmani خوشه ويست كاتي ك ريت كه وته ئەو شوي نه پيروژه ته واف زور بكو كاتت به بازارو سهرداني شوي نيك مه كوژه كه له سونه تدا نه هاتوو، چونكه ئەو خيره گه ورهيه ت له دهست ده چي ت و له هيج شوي نيكي سهر رووي زهوي دهستت ناكه وي ت.

دووهم: كردني دوو ركات نويزي سونه ت له دواي ته واف كردن، وه هاتوو چوي نيوان سه فاو مه روه:

ئيمامي عَمَر (خوي لي پازي بيت) ده فه رموويت: پيغه مبه ر (F) فه رمويه تي: ((... وَأَمَّا رَكَعَاتُ الطَّوَّافِ، كَعَتَقِ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ، وَأَمَّا طَوَّافُكَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ بَعْدَ ذَلِكَ كَعَتَقِ سَبْعِينَ رَقَبَةً...)) (137).

واته: ... كردني دوو ركات نويزت له دواي ته واف پاداشتي ئازاد كردني كۆيله يه كي ههيه له نه وه ي پيغه مبه ر إِسْمَاعِيل (U)، وه هاتوو چوي نيوان سه فاو مه روه ت له دواي ئەو دوو ركات نويزه پاداشتي ئازاد كردني هه فتا كۆيله ي ههيه

وابن ماجه (2956)، والحاكم (489/1)، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": صحيح لغيره (1139).

(137) رواه الطبراني، والبخاري، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": حسن لغيره (1112).

هاتوو چۆی نیوان سه فاو مه پروه ناکریت به بئ کردنی چهج و عومره، له مه وه بۆمان ده رده که ویت کردنی چهج و عومره خاوه نه که ی پرگار ده کات له ناخۆشی و نارچه تهی ئاگری دۆزهخ کاتیك موسلمان به سه ر پردی (صراط) دا ده پوات.

سئیه م: جیهاد کردن له پیناو خوای پهروه ردگاردا:

عَمْرُو كُوْرِي عَنبَسَةَ (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۱) فه رموویه تهی: ((مَنْ رَمَى الْعَدُوَّ بِسَهْمٍ فَبَلَغَ سَهْمُهُ اَخْطَاَ اَوْ اَصَابَ فَعِدْلُ رَقَبَةٍ)) (138)

واته: هه ر موسلمانیک تیریک به اویت بۆ دوژمن و پیی بگات، بیپیکیت یان نا (به ر دوژمن بکه ویت و بیکوژیت یان نه یکوژیت)، ئه وه پاداشتی ئازاد کردنی کۆیله یه کی هه یه .

وه هاوه لی به ریز أبو نجیح (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۲) فه رموویه تهی: ((مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَهُوَ عِدْلُ مُحَرَّرٍ)) (139)

واته: هه ر موسلمانیک تیریک به اویت له پیناو خوای پهروه ردگاردا ئه وه پاداشتی ئازاد کردنی کۆیله یه کی هه یه .

(138) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (12/14)، وابن ماجه (2812)، والحاكم (95/2)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (1285).

(139) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (177/21)، والترمذي (1638)، والنسائي (3143)، والحاكم (121/2)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6268).

موسلمانی خوشه‌ویست له‌م فه‌رموودانه ئه‌وه‌ت بۆ ده‌رده‌که‌وئیت که تیر
هاویشن به نییه‌تی جیهاد کردن له‌ گه‌ل کافراند خیرو پاداشتی ئازاد کردنی
کۆیله‌ی هه‌یه.

**چوارهم: یارمه‌تی دانی برای موسلمانان، قهرز پیدانی، رێ پێشاندانی که‌سیکی
رێ لێ تیکچوو، یان که‌سیکی نابینا:**

هاوه‌لی به‌رپرز براء کورپی عازب (خوای لێ رازی بیت) ده‌فه‌رموویت پیغه‌مبه‌ر
(۳) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ مَنَحَ مَنَحَةً وَرَقٍ أَوْ مَنَحَةً لَبْنٍ أَوْ هَدَى زُقَافًا فَهُوَ
كَعْتَاقٍ نَسَمَةٍ)) (140).

واته: هه‌ر موسلمانیک قهرز بدا به‌ موسلمانیک، یان "ووشتره‌که‌ی،
مانگا‌که‌ی، مه‌ره‌که‌ی... " بداتی تا سوودی لێ ببینیت "شیره‌که‌ی بدۆشیت"
پاشان بۆی بگێریته‌وه، یان رینمونی که‌سیکی رێ لێ تیکچوو بکات یان
ده‌ستی نابینایه‌ک بگرت، ئه‌وه خیرو پاداشتی ئازاد کردنی کۆیله‌یه‌کی هه‌یه.
ئه‌م کاره‌ خیرانه‌ که‌ لابردنی ناخۆشی و نارحه‌تی موسلمانانه، به‌ کردنی
هه‌ر یه‌کیکیان خوای په‌روه‌ردگار خیرو پاداشتی ئازاد کردنی کۆیله‌یه‌کت بۆ
ده‌نووسیت.

**پینجه‌م: خویندنی ئه‌م زیکره‌ له‌ دوا‌ی نوێژی به‌یانی و ئیواره‌ ده‌ جار، (لا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ):**

(140) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (163/15)، والترمذي (1957)، وابن حبان (5096)،
وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6559).

هاوهلی به پیز أبو ایوب الأنصاري (خوای لی پازی بیئت) ده فه رموویت: پیغه مبر (۱) فه رموویه تی: هر موسلمانیک به یانیان ده جار بلیت: ((لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) نه وه: ((كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ قَالَهَا عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَرَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ، وَكُنَّ لَهُ كَعَتَقِ عَشْرٍ رِقَابٍ، وَكُنَّ لَهُ مَسْلِحَةٌ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ إِلَى آخِرِهِ، وَلَمْ يَعْمَلْ يَوْمَئِذٍ عَمَلًا يَقْهَرُهُنَّ، وَإِنْ قَالَهَا حِينَ يُمَسِّي فَمِثْلُ ذَلِكَ)) (141)

واته: هر موسلمانیک به یانیان ده جار نه م زیکره ی خویند نه وه هر به یه کجار ووتنی (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ...) خوای په روه ردگار ده چاکه ی بو ده نووسیت، وه ده خراپه ی له سهر لا ده بات، وه ده پله به رزی ده کاته وه، وه ده جار ووتنی نه و زیکره خیره پاداشتی نازاد کردنی ده کویله ی هیه، وه خوای په روه ردگار نه و زیکرانه بو نه و موسلمان ده کاته سیلاح و پاریزه ریگ له به یانی هتا نیواره ده پیاریزیت، وه هیچ که سیگ چاکه ی ناگاته نه و موسلمان مه گهر که سیگ به وینه ی نه و یان زیاتری کردبیت، وه نه گهر موسلمان نیواره ش ده جار نه و زیکره ی خویند نه وه نه و هه موو خیره چاکه یه ی بو ده نووسریت.

خویندنی نه م زیکره به یانیان ده جارو نیواران ده جار خیره پاداشتی نازاد کردنی بیست کویله ی هیه.

(141) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (235/14)، والترمذي (3534)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (660).

شەشەم: ووتنى ئەم زىكرە رۇژانە سەد جار، ((لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)):

هاوہلى بەرپز أبوهريرة (خوای لى پازى بیئت) دەفەر موویت: پیغەمبەر (ﷺ) فەر موویەتى: ھەر موسلمانیک رۇژى سەد جار بلایت: ((لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) ئەوہ ((كَانَتْ لَهُ عِدَّةٌ عَشْرٌ رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةٌ حَسَنَةٍ وَمُحِيتَ عَنْهُ مِائَةٌ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلِ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ)) (142).

واتە: ھەر موسلمانیک رۇژى سەد جار ئەم زىكرەى خویند ئەوہ خىرو پاداشتى ئازاد کردنى دە کۆیلەى بۆ دەنوسریت، وە سەد چاکەى بۆ دەنوسریت، وە سەد تاوانى دەسپردیتەوہ، وە بۆى دەبیئە پارپزەر لە شەیتان ئەو رۇژە تا ئیوارە، وە ھیچ کەسێک نایات لە دوارپۇژدا بەوینەى ئەو موسلمانە خىرو چاکەى ھەبیئ، مەگەر موسلمانیک ئەو زىكرەو کردەوہى چاکەى زیاترى کردیئ.

موسلمانى ئازیز دەتوانیت سەد جار ئەم زىكرە بلایت لە چارەكە سەعاتیکدا، لە ناو سەیارەدا بیت، یان بۆ سەر کارەكەت بچیت، یان لە بازار بیت، یان بۆ مزگەوت بچیت،.....، جا ئەم ھەموو خیرە لە دەست خۆت مەدە.

(142) رواه الإمام مالك (486)، وأحمد "الفتح الرباني" (216/14)، والبخاري (3293)، ومسلم (2691)، والترمذي (3468)، وابن ماجه (3798).

حهوتهم؛ ووتنى ئەم زىكرانه سەد جار لە رۆژئيكدا (الله أكبر، الحمد لله،
سُبْحَانَ اللَّهِ)؛

هەر موسلمانىك ئەم زىكرانه سەد جار بخوینىت خىرو پاداشتى ئازاد
کردنى سەد كۆيلهى بۆ دەنووسرىت، أم هانى (خوای لى پازى بىت)
دەفەرموویت: چووم بۆ لای پیغمبەرو (۲) پیم ووت: ئەى پیغمبەر (۲)
پیر بوومه و بىتاقەت بوومه (واتە: ناتوانم هەموو کارىكى خیر بکەم) کارىكى
چاکم پى بلى (تا بە دانىشتنەوه بیکەم و شوینى هەندى عیبادهتم بۆ
بگرىتەوه کە ناتوانم بیکەم)، پیغمبەر (۲) فەرمووی: ((كَبْرِي اللّٰهَ مِائَةَ
مَرَّةً، وَ اَحْمَدِي اللّٰهَ مِائَةَ مَرَّةً، وَسَبَّحِي اللّٰهَ مِائَةَ مَرَّةً، خَيْرٌ مِنْ مِائَةِ فَرَسٍ مُلْجَمٍ
مُسْرَجٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ، وَخَيْرٌ مِنْ مِائَةِ بَدَنَةٍ، وَخَيْرٌ مِنْ مِائَةِ رَقَبَةٍ)) (143).

واتە: سەد جار بلى (الله أكبر)، وه سەد جار بلى (الحمد لله)، وه سەد جار
بلى (سُبْحَانَ اللَّهِ)، ووتنى ئەمانە خیرترە لە ئامادەکردنى سەد ئەسپى لغاؤ
کراو لە پیناؤ خوای پەروەردگاردا (بۆ جیهاد)، وه خیرترە لە بەخشینی سەد
ووشتر، وه خیرترە لە ئازادکردنى سەد كۆيله.

نرخى ئازادکردنى سەد كۆيله لە سەدان ملیۆن دینار زیاترە، هەر
موسلمانىك ئەم زىكرانه بلىت ئەوه وهك ئەوه وایە ئەوه نەندە پارەیهى کردبیت
بە خىرو قەلایهكى پۆلایینی لە نیوان خۆى و ئاگردا دروست کردبیت کاتىك
بەسەر پردى (صراط) دا دەپوات.

(143) حسنه الشيخ الألباني في "صحيح سنن ابن ماجه" (1252/2، رقم: 3810).

به‌شی سنی‌یه م:

ناره‌حه‌تییه‌کانی سهر پردی (صراط) و نه‌و کارانه‌ی که روناکی ده‌که‌نده‌وه

ناره‌حه‌تی و تاریکی سهر پردی (صراط) زور زوره له کاتی‌کدا نه‌ونده تاریکه موسلمان هیچ نابینیت، مه‌گه‌ر که سانیک خوی په‌روه‌ردگار روناکی پی به‌خشیییتن و پردی (صراط) ی بو روناک کردییتنه‌وه، له پاداشتی نه‌و کرده‌وه چاکانه‌ی که له دنیا‌دا کردویانه، له کاتی‌کدا ناگری دوزه‌خ نه‌ونده په‌ش و تاریکه تروسکه‌یه‌ک روناکی تیدا نییه، هاوه‌لی به‌ریز ابوهریره (خوی لی‌پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رموویه‌تی: ((أَتَحْسَبُونَ أَنَّ نَارَ جَهَنَّمَ مِثْلُ نَارِكُمْ هَذِهِ؟ هِيَ أَشَدُّ سَوَادًا مِنَ الْفَارِّ، هِيَ جُزْءٌ مِنْ بَضْعَةٍ وَسِتِّينَ جُزْءًا مِنْهَا)) (144).

واته: ئایا وا گومان ده‌به‌ن که ناگری دوزه‌خ وه‌کو ناگری دنیا‌تان وایه؟ نه‌خیر ناگری دوزه‌خ په‌شته‌ره له قیر، ناگری دنیا به‌شی‌که له شه‌ست و نه‌ونده به‌شی ناگری دوزه‌خ (واته: ناگری دوزه‌خ شه‌ست و نه‌ونده جار په‌شته‌روه‌رمترو به‌تینتره له ناگری دنیا).

هاوه‌لی به‌ریز ثوبان (خوی لی‌پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: جاریکیان لای پیغه‌مبه‌ر (۳) وه‌ستا‌بووم، زانایه‌ک له زاناکانی جوله‌که هات و ووتی سه‌لامت لیبت نه‌ی موحه‌مه‌د (۳)، ثوبان (خوی لی‌پازی بیت) ده‌فه‌رموویت:

(144) صححه‌ الألبانی فی "صحیح‌ الترغیب‌ والترهیب" (3666)، الجامع‌ الصحیح‌ للسنن‌ والمسند (3)

پالئیکم پیوه ناو ئەزیه تمدا، زانا جوله که ووتی: بۆ پالم پیوه دەنیی؟ منیش
 ووتم: بۆ نالیی ئەی پیغه مبهەر (Γ)، ئەویش ووتی: ئیمه بانگی ده کهین به و
 ناوهی که ئەهله کهی ناویان ناوه، پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: ناوم
 "مُحَمَّد"ه، ئەهله کهم به و ناوه ناومیان ناوه، زانا جوله که که ووتی: بۆ ئەوه
 هاتووم بۆلات تا چەند پرسیاریکت لی بکه م، پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: جا
 هەر شتیکت بۆ باس بکه م سوودت پیده گه یه نیّت؟ جوله که که ووتی: گوئی
 لیده گرم، پیغه مبهەر (Γ) چیلکه داریکی به دهسته وه بووله زهوی
 ده خشانده، ووتی: پرسیار بکه، جوله که که ووتی: خه لکی له کوین له و پۆژهی
 که ئاسمانه کان و زهوی ده گۆردرین؟ پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: (هُم فِي
 الظُّلْمَةِ دُونَ الْجِسْرِ) له تاریکیدان له سه ر پردی (صِراط)، جوله که که ووتی:
 یه که م که س کییه به سه ریا ده په ریته وه؟ پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: (فُقَرَاءُ
 الْمُهَاجِرِينَ) فه قیرو هه ژاره کۆچکردوو ه کانن، جوله که که ووتی: کاتی ده چنه
 به هه شته وه چییان ده دریتی، پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: جه رگی حووت،
 جوله که که ووتی: دوا ی ئەوه چی خواردنیکیان ده دریتی؟ پیغه مبهەر (Γ)
 فهرمووی: (يُنْحَرُ لَهُمْ ثَوْرُ الْجَنَّةِ الَّذِي كَانَ يَأْكُلُ مِنْ أَطْرَافِهَا) گای به هه شتیان
 بۆ سه ر ده بردریت، که له ده ورو پشته به هه شت ده له وه ریته، جوله که که
 ووتی: ئەی خواردنه وه یان چییه؟ پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: (مِنْ عَيْنٍ فِيهَا
 تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا) خواردنه وه یان له کانی و چاوه یه که پیی ده ووتریت
 (السَّلْسَبِيلِ)، جوله که که ووتی: راسته فهرمووی. کاتیک هاتم بۆلات و ئەو
 پرسیارانه تم لی کرد، مه به ستم ئەوه بوو راستی پیغه مبهریتی (Γ) تۆم بۆ
 ده ربکه ویت، چونکه هیچ که س له سه ر پووی زهوی وه لامی ئەم پرسیارانه

نازانیت مه گهر پیغه مبهریک (۲)، یان پیاویک، یان دوو پیاو، زانا جوله که که ووتی: پرسیاریکی ترت لیده که م، پیغه مبهر (۲) فهرموی: جا هر شتیکت بو باس بکه م سوودت پیده گه یه نیت؟ جوله که که ووتی: گوپی لیده گرم، هاتووم پرسیارى مندالت لیبکه م (واته: ئایا پیش له دایک بوونی ده زانریت کوره یان کچه؟)، پیغه مبهر (۲) فهرموی: (مَاءُ الرَّجُلِ أَبْيَضٌ وَمَاءُ الْمَرْأَةِ أَصْفَرٌ، فَإِذَا عَلَا مِنْهُ الرَّجُلُ مِنْهُ الْمَرْأَةُ أَذْكَرًا يَأْذِنُ اللَّهُ تَعَالَى، وَإِذَا عَلَا مِنْهُ الْمَرْأَةُ مِنْهُ الرَّجُلُ آتْنَا يَأْذِنُ اللَّهُ).

واته: ئاوی پیاو سپییه و ئاوی ئافره تیش زهرده، نه گهر ههردووکیان کۆبونوه، ئاوی پیاوه که زال بوو به سهر ئاوی ئافره ته که دا ئه وه منداله که کور ده بیته به ویستی خوی پهرهردگار، وه نه گهر ئاوی ئافره ته که زال بوو به سهر ئاوی پیاوه که دا ئه وه منداله که کچ ده بیته به ویستی خوی پهرهردگار، جوله که که ووتی: راستت فهرموو به راستی تو پیغه مبهری خویت (۲)، پاشان پشتی هه لکردوو رویشته، پیغه مبهر (۲) فهرموی: ((لَقَدْ سَأَلْنِي هَذَا عَنِ الَّذِي سَأَلَنِي وَمَا لِي بِشَيْءٍ مِنْهُ عِلْمٌ حَتَّى آتَانِي اللَّهُ بِهِ)) (145)

واته: کاتیک ئه و جوله که یه پرسیارى ئه و شتانه ی لیکردم، زانیاریم به هیچیان نه بوو تا خوی پهرهردگار فیتری کردم و ناگاداری کردم وه . کاتیک ئاسمانه کان و زهوی ده گۆردرین به ئاسمان و زهوی تر، خه لکی له ناره حه تی و تاریکیدان له سهر پردی (صراط)، ههروه که دایکی ئیمانداران

(145) رواه الإمام مسلم (315)، والبيهقي في "السنن الكبرى" (1 / 169، رقم: 830)

خاتوو عائیشه له م بارهیه وه فهرمودهیه کمان له پیغه مبه ره وه (۲) بۆ ده گپریته وه و ده فهرموویت: پرسیارم له پیغه مبه ر (۲) کرد سه باره ت به م ئایه ته: ﴿ q r s t u | v ﴾ (ابراهیم: ۴۸).

واته: له و پۆژهدا که قیامه ته ئاسمانه کان و زهوی ده گۆردریت بۆ ئاسمان و زهوی تر. و وتم: ئه ی پیغه مبه ر (۲) له و پۆژهدا خه لکی له کوین؟ ئه ویش فهرمووی: له سه ر پردی (صراط)ن، له رپوایه تیکی تردا که ئیمامی الترمذی ده یگپریته وه، فهرمووی: خه لکی له و پۆژهدا له تاریکیدان له سه ر پردی (صراط) (146).

له و کاته دا خوای په روه ردگار پوناکی به ئیمانداران و دوو پروان ده به خشیت، پپی ده پۆن له سه ر پردی (صراط)، له ناکا و "له و تاریکی و نا په حه تیبه" پوناکی دوو پرووه کان ده کوژیته وه، تا بکه و نه نا و ناگری دۆزه خه وه، پوناکی ئیمانداران ده مینیتته وه به لام هه ر که س به پپی کرده وه کانییه تی.

أَبُو الزُّبَيْرِ (خوای لی پازی بیته) ده فهرموویت: ئاگام لی بوو پرسیار له جابر کوری عبدالله کرا (خوایان لی پازی بیته) ده رباره ی: (وَإِنْ مِّنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا) ئه ویش فهرمووی: له دوا پۆژدا دین، بانگی ئوممه تان ده کریت به په رسته راوه کانیانه وه (ئه وه ی له دنیا دا په رسته ویانه) ئوممه ت له دوا ی ئوممه ت، دوا ی ئه وه خوای په روه ردگار دیت بۆ لامان و پیمان ده لیت: کیتان ده وی و چاوه پپی کی ده که ن؟ موسلمانان ده لئین: چاوه پپی په روه ردگارمان

(146) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (189/18)، ومسلم (2791)، و الترمذی (3121)، وابن ماجه (4279)، والدارمی (2809)، وابن حبان (331)، والحاکم (473/2).

ده‌که‌ین، خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموویت: من په‌روه‌ردگارتانم، ئیمه‌ش
 ده‌لئین ده‌مانه‌وی بته‌بینین، خوای په‌روه‌ردگار خوای پیشانیان ده‌دات و
 پیده‌که‌نیت، خوای په‌روه‌ردگار ده‌یان بات و ئه‌وانیش شوینی ده‌که‌ون،
 پاشان خوای په‌روه‌ردگار پوناکیان پیده‌به‌خشیت ئیماندار بن یان دو‌وروو،
 ئه‌وانیش دوی پوناکیه‌که‌یان ده‌که‌ون تا له‌سه‌ر پردی (صراط) پیی
 بپه‌رنه‌وه، له‌سه‌ر پردی (صراط) قولاپ و دپکی ئاگرینی لییه ئه‌و که‌سانه
 ده‌گریت که خوای په‌روه‌ردگار ویستی لییه، پاشان پوناکی دو‌ورووه‌کان
 ده‌کوژیته‌وه، موسلمانان له‌سه‌ر پردی (صراط) ده‌په‌رنه‌وه و پرزگاریان
 ده‌بیت، یه‌که‌م کۆمه‌ل که ده‌په‌رنه‌وه و پرزگاریان ده‌بیت دم و چاویان
 دره‌وشاویه‌وه که مانگ له‌شوی چوارده‌دا، هفتا هزار که‌سن
 لیپرسینه‌وه‌یان له‌گه‌لدا ناکریت (سزا نادرین)، پاشان کۆمه‌لی دوی ئه‌وان که
 ده‌په‌رنه‌وه و پرزگاریان ده‌بیت وه‌کو ئه‌ستیره‌کانی ئاسمان دره‌وشاوه‌ن،
 پاشان کۆمه‌ل کۆمه‌ل به‌و شیویه‌وه ده‌په‌رنه‌وه و پرزگاریان ده‌بیت، پاشان
 شه‌فاعت ریگه پیده‌دریت، موسلمانان شه‌فاعت ده‌که‌ن، به‌هوی
 شه‌فاعت‌تیانه‌وه که‌سانیک له‌ ئاگری دۆزه‌خ درده‌که‌ن و وتویانه: (لا إله إلا
 الله)، وه‌ له‌ دلپاندا خپرو چاکه‌ه‌بووه به‌ئندازه‌ی ده‌نکه‌ جو،
 درده‌هینرین له‌ ئاگری دۆزه‌خ و له‌ دوری به‌هشت داده‌نرین، ئه‌هلی
 به‌هشت ئاویان به‌سه‌ردا ده‌که‌ن، ئه‌وانیش ده‌گه‌شیننه‌وه (سووتاویان چاک
 ده‌بیته‌وه و ره‌شیتیان نامینیت) به‌ وینه‌ی دانه‌ویله‌ چون ئاوی به‌سه‌ردا
 ده‌روات ده‌رویت و ده‌گه‌شیته‌وه، ئه‌وانیش به‌و ئاوه‌ ده‌گه‌شیننه‌وه، پاشان
 ئه‌و موسلمانانه‌ به‌رده‌وام داوای به‌هشت ده‌که‌ن تا خوای په‌روه‌ردگار به‌

وینہی دونیاو ده جار ئه و ندهی دونیا مولکیان پیده دات (147).

خوای په روه ردگار دیمه نی ئیماندارانمان بو باس ده کات که له پوناکیدا ده پون، وه دیمه نی دوپرووانمان بو باس ده کات چون پوناکیان ده کوژیتته وه داوا له ئیمانداران ده کهن تا چاوه پریان بکهن و ئه مانیش به هوی پوناکی ئه وانه وه بتوانن له تاریکی سهر پردی (صراط) پرزگاریان بیت و بپه رنه وه، خوای په روه ردگار ده فهرموویت: ﴿ ! " # \$ % & '

() * + , - . / 0 1 2 3 4 5 6 7
8 9 : ; < = > ? @ A B C D
E F G H I J K L M N O P Q R S
T U V W X Y Z [\] ^ _ ` a
b c d e f g h i j k l m n o p q
r s t u v w x y z { | } (الحدید: ۱۲ - ۱۵).

واته: پوژنی قیامت پیاوان و ئا فره تانی ئیماندار ده بینیی پوناکیه که یان له بهر دهم و لای راستیانه وه ده دره وشیتته وه، فریشته پریان ده لاین: مژده تان لیبت ته مرق به باخ و باخاتیک که جوگو و پووبار به ژیر دره خت و کوشکه کانیاندا ده پروات، به هه میشه یی و هه تا هه تایی تیایدا ده میننه وه، به راستی ئه وه یه سه رکه وتن و سه رفرازی گه وره، (9 : ; < = > ? @ A B) له و پوژده ا پیاوانی دوپروو و ئا فره تانی

(147) رواه الإمام أحمد "المسند" (14763)، ومسلم موقوفا علی جابر t (191).

دوپروو به ئیمانداران ده‌لین: چاوه‌پروانیمان بکه‌ن تا له نوورو پوناکیه‌که‌تان
 وه‌رگرین، (GF E D C) پییان ده‌ووتری: بگه‌رینه‌وه بو
 دواوه‌تان (دونیا) و له‌وی پوناکی وه‌رگرین، (NMLKJ I H)
 یه‌کسه‌ر به‌ربه‌ستیک (دیواریک) ده‌خرینه نیوان
 ئیمانداران و مونافیه‌کان، ده‌رگایه‌کی تیا‌یه، دیوی ناوه‌وه‌ی په‌حمه‌تی تیا‌یه
 (ئه‌وه‌ی له ئیمانداره‌کانه‌وه دیاره)، له دیوی ده‌ره‌وه‌شی سزای تیا‌یه
 (ئه‌وه‌ی له مونافیه‌کانه‌وه دیاره)، دوا‌ی ئه‌وه به‌هه‌شتیه‌کان ده‌چنه
 به‌هه‌شته‌وه، (X WVU) مونافیه‌کان بانگیان لیده‌که‌ن و ده‌لین:
 باشه ئیمه له‌گه‌ل ئیوه نه‌بووین "له دنیا"، موسلمانان ده‌لین: (\ [^ _ `)
 خۆتان تووشی دوپرووی کرد، وه‌هه‌میشه چاوه‌پروانیتان ده‌کرد تا ئیمه
 توشی به‌لا بین، وه‌ک له سوره‌تی (التَّوْبَة) دا‌خوای په‌روه‌ردگار
 ده‌فه‌رموویت: (وَيَتَرَبَّصُّ بِكُمْ الدَّوَّابُّ) خویان مه‌لاس دابوو تا زیان به
 موسلمانان بگه‌یه‌نن، (`) وه‌هه‌میشه له دوو دلی و گوماندا ده‌ژیان
 به‌رامبه‌ر دینه‌که‌ی خوا، (hg fedc b a `)
 (ا) وه‌هیواو ئاره‌زووی ناشیاو فریوی دابوون، تا فه‌رمانی خوا هات
 (مردن)، وه‌شه‌یتانی نه‌فره‌ت لیکراوو خراپه‌کاریش فریوی دابوون به‌رامبه‌ر
 فه‌رمانه‌کانی خوا، ده‌ی که‌وابوو (s r qpon mlk)
 (| { y x w u) ئه‌مپۆ هه‌چ فیدییه‌که له ئیوه و ئه‌وانه‌ی

که بئ باوه پوون وهرناگیریت، شوین و جیگه تان ئاگری دۆزه خه و ئه وه شایسته تره پیتان، ئاگری دۆزه خیش خراپترین جیگای گه پانه وه یه (بۆ بئ باوه پان و دوورپووان).

موسلمانان خۆشه ویست بیرکه وه له داواکاری دوورپوه کان و وه لامی موسلمانان بویان ئه وه ت بۆ دهرده که ویت هاورییه تی کردنی پیاوچاگان به ئیمان و به به رده وامی چه ندی گرنکه، ([Z X WVU]).

هاوه لی به پیز عبدالله کوری مسعود (خوای لی پازی بیت) له ته فسیری ئایه تی (% & ') ده فه رموویت: موسلمانان به پیی کرده وه کانیان پوناکیان پیی ده دریت، هه یانه پوناکییه که ی به قه د شاخیکه، وه که مترینیان پوناکییه که ی به سه ری په نجه یه وه یه تی جاریک ده کوژیته وه و جاریک پوناک ده بیته وه (148).

له ریوایه تیکی ترده ده فه رموویت: موسلمانان به پیی کرده وه کانیان به سه ر پردی (صراط) دا ده پۆن، هه یانه پوناکییه که ی به قه د شاخیکه، وه هه یانه به قه د دار خورمایه که، وه که مترینیان پوناکییه که ی به سه ری په نجه وه یه تی جاریک پوناک ده بیته و جاریک ده کوژیته وه (149).

کرده وه چاکه کانت ده بیته پوناکی بۆت له سه ر پردی (صراط)، په یوه ندی نیوان خیرا رۆیشتن و پوناکیته له سه ر پردی (صراط) په یوه ندیه کی پیکه وه په یوه ستن، هه ر کاتی که پوناکیته زۆر بوو ئه وه زوو به سه ر پردی (صراط) دا

(148) رواه الحاكم (479/2)، وقال الذهبي في التلخيص: على شرط البخاري.

(149) أخرجه ابن جرير وابن أبي حاتم، كما في البدور السافرة للسيوطي (ح 993) (ص 326)

ده په پښتو، به لام چندی پوناکیت که م بیت نه وه پوښتنه به سهر پردی (صراط) دا هیواش ده بیت، له بهر نه وهی هردووکیان په یوه ستن به کرده وه چاکه کانه وه، بیهینه پیش چاوت نه گهر بیت بو تریت به شه و سهر بکه بو شوینیک به ئوتومبیله که ت، له کاتیکدا ئوتومبیله که ت لایته کانی بی هیزن (پوناکی که م بیت)، چندی کات پیوسته تا بگه یته نه و شوینه، بی گومان زور، چونکه پوناکیت که م و زور له سهر خو ده پویت؟

بویه موسلمانان خوشه ویست پیوسته له م دنیا یه دا پیش برکی بکه یته بو کردنی کاری چاکه، تا نه و کاره چاکانه کوبکه یته وه که پوناکی سهر پردی (صراط) ت زیاد ده کات، تا له و گشته تر سناکه بتوانی به سه لامه تی و خیرای بریوت، له کاتیکدا نازانیت نایا ده یپریت یان نا؟ باش بزانه هیچ که س به سه لامه تی پردی (صراط) نابریت مه گهر که سانی له خوا ترس و نه و که سانه ی کاری چاکه زور ده که ن و به گهرم و گوری دینیان گرتووه و به رده و امیان هیه له سهری.

هاوہلی به ریز عبدالله کوری مسعود (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (۱) فهرموویه تی: ((... وَالصَّراطِ كَحَدِّ السَّيْفِ دَحْضُ مَرَلَةٍ، قَالَ: وَيَقُولُ: مُرُوا، فَيَمُرُونَ عَلَى قَدَرِ نُورِهِمْ، مِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَطَرْفِ الْعَيْنِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالْبُرْقِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالسَّحَابِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَانْقِضِضِ الْكُوكَبِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالرَّيْحِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَشَدِّ الرَّجْلِ وَيَرْمِلُ رَمَلًا، فَيَمُرُونَ عَلَى قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ، حَتَّى يَمُرَّ الَّذِي نُورُهُ عَلَى إِبْهَامِ قَدَمَيْهِ، تَخْرُيدُ

وَتَعَلَّقُ يَدًا، وَتَخْرِجُ رِجْلًا، وَتَعَلَّقُ رِجْلًا، فَتُصِيبُ جَوَائِبَهُ النَّارُ)) (150).

واته: ... پردی (صراط) به وینهی ده می شمشیر تیزه، خلیسکه و پییه کان له سه ری خوئی ناگریت، ده فهرموویت: پییان ده ووتریت: به سه ریدا برؤن، خه لکیش به پیی نه و نورو پوناکییهی پییان به خشراره به سه ریدا ده پؤن، هه یانه به خیرایی چاو تروکان به سه ریدا ده پوات و ده په ریته وه، وه هه یانه به خیرایی تیشک و به وینهی خیرایی هه ور، وه هه یانه به وینهی په ستره کشان، وه هه یانه به خیرایی با، وه هه یانه به وینهی پاکردنی پیاوئیک به خیرایی، به پیی کرده وه کانیاں به سه ریا نه په پنه وه، تا نه گاته نه و که سهی که نورو پوناکییهی به سه ره په نجه وه یه تی (زور که مه)، ده سستیکی داده نیت و ده سته که ی تری هه لده گریت، پییه کی داده نیت و پییه که ی تری هه لده گریت، ناگر نه ملاو نه ولای نه و موسلمانان ده گریت و ده یسووتینیت.

هاوه لی به ریژ عبدالله کوری مَسعود (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: خوای په روه ردگار له دواپوژدا هه موو خه لکی کوّ ده کاته وه، ...، پاشان نورو پوناکیان به پیی کرده وه کانیاں ده دریت، هه یانه زیاتر له کرده وه کانی خوئی پوناکی پی ده دریت، وه هه یانه به نه اندازهی دار خورمایه ک پوناکی پی ده دریت به ده سستی راستیه وه یه تی، وه هه یانه پوناکی له وه که متری پی ده دریت، تا کوّتا که س نه وه نده پوناکییه که ی که مه به سه ری په نجهی پییه وه یه تی جارئیک هه لده بیت و جارئیک ده کوژیتته وه، کاتیک پوناک ده بیت هه نگاوئیک ده نیت وه کاتیک ده کوژیتته وه له شوینی خوئی ده وه سستیت و

(150) رواه الحاكم واللفظ له (633/4)، وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (3629).

ناتوانیت ههنگاو بنیت، ئەوها خەلکی بەسەر پردی (صراط) دا دەپۆن، پردی
 (صراط) یش بە وینەى دەمى شمشیر تیژە، خلیسکە و پییهکان لەسەرى
 خۆى ناگریت، دەفەرموویت: پێیان دەووتریت: بەسەریدا بپۆن، خەلکیش بە
 پێى ئەو نورو پوناکییەى پێیان بەخشاوه بەسەریدا دەپۆن، هەیانە بە
 خیرایى چاو تروکان بەسەریدا دەپوات و دەپەپیتەوه، وه هەیانە بە خیرایى
 تیشک و بە وینەى خیرایى هەور، وه هەیانە بە وینەى ئەستیرهکشان، وه
 هەیانە بە خیرایى با، وه هەیانە بە وینەى پاکردنى پیاویک بە خیرایى، بە
 پێى کردەوهکانیان بەسەریا دەپەرنەوه، تا دەگاتە ئەو کەسەى کە نورو
 پوناکییەى بەسەرە پەنجەیهوهیهتى (زۆر کەمه)، کاتیک پەرینهوه و پزگاریان
 بوو، دەلین: سوپاس بۆ ئەو خوایهى کە پزگارمانى کرد لیت، دواى ئەوهى
 توى نیشان داین، بەراستى خواى پەروەردگار شتیکی پیبهخشیوین بە هیچ
 کەسیکی نەبهخشیوه (151).

(151) رواه الحاكم (408/2)، والبيهقي، وصححه الألباني في تخريج أحاديث العقيدة الطحاوية (صفحة

**ئەو كارە چاكانەى كە نورو پوناكى موسلمان زياد دەكات لەسەر
پردى (صراط)**

شەرى پىرۆز زۆر كارو كرده وەى چاكي بۆرۆون كرده وىنە تەو كە نورو
روناكى موسلمان زياد دەكات لەسەر پردى (صراط)، وە ھەر كاتىك موسلمان
پوناكى زۆر بىت لە دواپۆژدا ئەو خىرايى لەسەر پردى (صراط) زياد دەبىت.
ئەو كرده وە چاكانە ئەمانەن:

1. كردنى پىنج نوپۆزە فەرزەكان بە گشتى و نوپۆزى بەيانى بە تايبەتى:

ھاوھلى بەرپۆز عبدالله كورپى عَمْرُو كورپى العاص (خوایان لى پازى بىت)
دە فەرمووت: پۆزىكيان پىنەمبەرى خوا (ﷻ) باسى نوپۆزى كروو فەرمووت:
(مَنْ حَافِظَ عَلَيْهَا، كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا وَنَجَاةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ
عَلَيْهَا، لَمْ يَكُنْ لَهُ نُورًا وَلَا بُرْهَانًا وَلَا نَجَاةً، وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ قَارُونَ
وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَأَبِي بَنِي خَلْفٍ)) (152).

واتە: ھەر موسلمانىك پارپۆزگارى لە نوپۆزەكانى بكات (لە كاتى خۆيدا بيان
كات و بەردەوام بىت لەسەر كردنيان)، ئەو نوپۆزەكانى بۆى دەبنە نورو
پوناكى و بەلگەى سەرفرازى و پزگار بوون لە دواپۆژدا، وە ھەر موسلمانىك

(152) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (2/232)، وابن حبان وصححه (1467)، والدارمي (2721)،
والبيهقي، والهيثمى في مجمع الزوائد وقال: رجال أحمد ثقات (1/293)، وقال المنذري في الترغيب
والترهيب: رواه أحمد بإسناد جيد (1/386)، وصححه الألباني في "مشكاة المصابيح" (578)، ثم
ضعفه في "التعليقات الحسان على صحيح ابن حبان" (1465).

پاریزگاری له نوپژده کانی نه کات، ئه وه له دواپوژدا نورو پوناکی و به لگه ی سه رفرازی و پرزگار بوونی نییه، وه ئه و کهسه له قیامه تدا له گه ل (قارون و فرعون و هامان و ابی کوری خالف) حه شر ده کریت (خوا په نامان بدات).

وه هاوه لی به پیز ابو موسی الأشعري (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۱) فه رموویه تی: ((الطَّهْرُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَنِ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَايَعُ نَفْسَهُ، فَمُعْتَقُهَا أَوْ مُوقِفُهَا)) (153).

واته: ده ست نوپژ نیوه ی ئیمان، یان ده ست نوپژ نیوه ی نوپژده، (یان خو پاککردنه وه نیوه ی ئیمان، چونکه ئیمان دوو به شه: به شیکیان پاککردنه وه ی دل و ده روونه له شیرک و کوفرو دوو پووایی و ...، وه به شه که ی تری پاککردنه وه ی لاشه یه له له شگرانی و بی ده ست نوپژ و پیسیه کانی تر)، وه ووتنی زیکی (الحمد لله) ترازوی چاکه ت پر ده کات، وه ووتنی زیکی (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ) نیوان ئاسمانه کان و زه وی پر ده کات له چاکه، وه نوپژ نورو پوناکییه، وه سه ده قه (زه کات و خیرکردن) به لگه ی ئیمانی ئه و کهسه یه تا پاداشتی له سه ر وه ربگریت له دواپوژدا، چونکه کافرو موشریک و دوو پوو باوه رپیان به پاداشتی سه ده قه نییه، وه ئارامگرتن (له سه ر گوپزایه لی کردنی خواو پیغه مبه رو (۱) نه کردنی خراپه) پوناکییه،

(153) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (27/19)، ومسلم (223)، والترمذي (3517)، والنسائي (2437)، وابن ماجه (280)، وابن حبان (844)، والدارمي (653).

وه قورئانی پیروژ به لگهی پژگار بوونته (ئه گهر کارت پی کردبیت)، یان به لگه یه له سهر له ناو چوونت (ئه گهر پشت گویت خستبیت و کارت پینه کردبیت)، هه موو خه لکی هه ولّ ده دات و کۆشش ده کات، هه یانه نه نفسی ده فروشیت به خوای په روه ردگار (گوپراه لئی ده کات) و نه نفسی پژگار ده کات له ئاگری دۆزه خ، وه هه یانه له ناوی ده بات (به فروشتنی به شه یتان و شوینکه وتنی هه واو ئاره زوی).

زانای پایه به رز ابن رجب (په حمه تی خوای لیبیت) له شه رحی ئەم فه رموده یه دا ووتوو یه تی: (وَالصَّلَاةُ نُورٌ): به لئی نویژ نورو پوناکی ئیماندارانه له تاریکاییه کانی قیامه تدا، نورو پوناکیان به پیی کرده وه کانیان پیده دریت (154).

هه ره له بهر قورسی نویژی به یانییه له سهر نه فس که خوای په روه ردگار هانی موسلمانانی داوه تا به جه ماعت و له کاتی خویدا بیکه ن، هه رموسلمانیک به رده وام بیکات خوای په روه ردگار پاداشتیکی بو داناو هه که له نویژه کانی تردا به دی ناکریت (ئه ویش نورو پوناکی ته واوه له سهر پردی (صراط)، هه روه ک هاوه لئی به پریز انس کوری مالک (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموو یه تی: ((بَشَرٌ الْمَشَائِنِ فِي الظُّلْمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (155).

(154) بیوانه: جامع العلوم والحکم لابن رجب الحنبلي، تحقیق شعيب الأرنؤوط وإبراهيم باجس (23/2).
 (155) رواه الترمذي (223)، وأبو داود (561)، وابن ماجه (781)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (2823).

واته: مزده بیټ به نورو پوناکی ته او له قیامه تدا بو ټو موسلمانانه ی که له تاریکایی شه ودا ده که ونه پری و به پی ډه پون بو مزگه و ته کان (بو کردنی نویژی جه ماعت).

زانای پایه به رز ئیمامی السندی (په حمه تی خوی لبیټ) ده لیټ: ټم فه رموودیه نویژی عیشاو به یانی ده گریټه وه، چونکه هر دووکیان له تاریکایی شه ودا ده کریټ (156).

ټه گره ټا فره ټیک میړدو منداله کانی خه بهر بکاته وه و هانیان بدات بو ټه وه ی بچن بو کردنی نویژی عیشاو به یانی به جه ماعت، ټومیده ټه و نورو پوناکیه ته او وه ی بدریټی له دوا پورډا، چونکه هر که سیک یارمه تی ده ری که سیک بیټ له کردنی کاری چاکه (یان خراپه)، ټه وه به ټه ندازه ی ټه و که سه ی که هانی داوه یان یارمه تی داوه خیر (یان خراپه ی) بو ده نو سریت.

□ کردنی نویژی جومعه به نادابه کانی، وه بانگدان ته نها بو پازی بوونی خوا: □

هاوه لی به پریز ابو موسی الأشعري (خوی لی پازی بیټ) ده فه رموویټ: پیغه مبه ر (Γ) فه رموویه تی: ((إِنَّ اللَّهَ يَبْعُثُ الْأَيَّامَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ هَيَاتِهَا، وَيَبْعُثُ الْجُمُعَةَ زَهْرَاءَ مُنِيرَةً، أَهْلُهَا يَخْفُونَ بِهَا كَالْعُرُوسِ تُهْدَىٰ إِلَىٰ كَرِيمِهَا تُضِيءُ لَهُمْ، يَمْشُونَ فِي ضَوْئِهَا، أَلْوَانُهُمْ كَالثَّلْجِ بَيَاضًا، وَرِيحُهُمْ يَسْطَعُ

(156) بیوانه: شرح سنن ابن ماجه القزويني لأبي الحسن الحنفي المعروف بالسندي (262/1).

كَالْمِسْكِ، يَخُوضُونَ فِي جِبَالِ الْكَافُورِ، يَنْظُرُ إِلَيْهِمُ الثَّقَلَانِ لَا يُطْرَقُونَ تَعَجُّبًا حَتَّى يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، لَا يُخَالِطُهُمْ أَحَدٌ إِلَّا الْمُؤَدَّبُونَ الْمُحْتَسِبُونَ)) (157).

واته: خوای پهروهردگار له دواړوژدا پوژهکان لهسه ر شیوهی خوایان دینیت، وه پوژی ههینیش دینیت که زور پوناک و درهوشاوهیه، ئەهلی جمعه (ئو موسلمانانەى ئامادهى نوژیى جمعهو ووتارى جمعه بوونه)، دهورى دهدهن (به وینهى بوکیک پازیندرا بیتهوه بو میردهکهی)، ئەوهنده جوان و درهوشاوهیه، ئەوانیش به هوی پوناکیه کهیهوه دهکهونه ری، پووایان وهکو بهفری سپی درهوشاوهیه، بوئیکی خوشیان لیدیت به وینهى بوئی خوشی میسک، دهچنه ناو کیوی بوئ خوشی کافورهوه، مروّف و جنۆکهکان سهیریان دهکهن و چاویان ناتروکینن و سهیری ئەملاو ئەولا ناکهن سهرسامن بهو ئەجرو پاداشت و پیزه گه ورهیهیان لای خوای پهروهردگار، تا دهچنه بههشتهوه، هیچ کهسێک تیکه لیان نابیت و لهگه لیاندا ناچیتته بههشتهوه مهگه ر تهنها ئەو بانگ بیژانهی که له بهر خوای گه وره بانگیان دابیت، به نیهتی وهرگرتنی ئەجرو پاداشت له دواړوژدا (تهنها بو پازی بوونی خوا بانگیان داوه، بیئوهی چاویان له پاداشتی خه لکی بووبیت، وه نیه تیشیان تهنها بو خوا بووه).

(157) رواه الحاكم (277/1)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (1872).

□ . دهرکردنی زهکات: □

هاوه‌لی به‌پریز أبو موسی الأشعري (خوای لی پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: فه‌رموویه‌تی: ((الطَّهْرُ شَطْرُ الْإِيمَانِ،، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ،)) (158).

واته: ده‌ست نویژ نیوهی ئیمان، یان ده‌ست نویژ نیوهی نویژه، (یان خو پاک‌کردنه‌وه نیوهی ئیمان، چونکه ئیمان دوو به‌شه به‌شیکیان پاک‌کردنه‌وهی دل و دهررونه له شیرک و کوفرو دوپوویسی و ...، وه به‌شه‌که‌ی تری پاک‌کردنه‌وهی لاشه‌یه له له‌شگرانی و بی‌ده‌ست نویژی و پیسیه‌کانی تر)،، وه سه‌ده‌قه (زهکات و خیرکردن) به‌لگه‌ی ئیمانی ئه‌و که‌سه‌یه تا پاداشتی له‌سه‌ر وه‌برگیت له‌سه‌ری له دواپوژدا چونکه کافرو موشریک و دوپوو باوه‌ریان به پاداشتی نییه،).

□ . ئارامگرتن له‌سه‌ر قه‌ده‌ری خوای په‌روه‌ردگار: □

هاوه‌لی به‌پریز أبو موسی الأشعري (خوای لی پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: فه‌رموویه‌تی: ((الطَّهْرُ شَطْرُ الْإِيمَانِ،، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ،)) (159).

واته: ده‌ست نویژ نیوهی ئیمان،، وه ئارامگرتن له‌سه‌ر گوپراپه‌لی کردنی خواو پیغه‌مبه‌ر (Γ)، وه نه‌کردنی خراپه، وه تووش بوون به ناخووشی و نارعه‌تی و نه‌بوونی،، نورو پوناکییه له دواپوژدا،).

(158) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (27/19)، ومسلم (223)، والترمذي (3517)، والنسائي

(2437)، وابن ماجه (280)، وابن حبان (844)، والدارمي (653).

(159) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (27/19)، ومسلم (223)، والترمذي (3517)، والنسائي

(2437)، وابن ماجه (280)، وابن حبان (844)، والدارمي (653).

ئارامگرتن: واتە: گرتنەو دەی نەفس لە دەربپینی ناپەزایی بەرامبەر ئەو شتانەیی که تووشت دەبیّت و (بەویستی خوای پەرەردگار) پیت ناخۆشە، ئارامگرتن نیو دەی ئیمانە، دەی که وابوو پئویستە ئارام بگرین لەسەر قە دەری خوای پەرەردگار، لەسەر گوپرایه لی خوا، لەسەر تاوان نەکردن، لە کاتی تووش بوون بە ناخۆشی و ناپەرحەتی و نەبوونی،، تا ئەو نورو پوناکیه گەورەیه مان لە دەست نەچیت لە تەنگانە و ناپەرحەتی سەر پردی (صراط).

□. خویندنی سورەتی "کَهِف" لە رۆژی جومعه دا:

هاوێلی بەرپز أبو سعید الخدری (خوای لی پازی بیّت) دەفەر موویّت: پیغەمبەر (۳) فەر موویەتی: ((مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ)) (160).

واتە: هەر موسلمانیک سورەتی "کَهِف" بخوینیت لە رۆژی جومعه دا، ئەو بەوی دەبیّتە نورو پوناکی تا جومعه ی داها توو (پۆزانی نیوان هەردوو جومعه که ی بۆ پوناک دەکاتەو)، لە پیوایه تیکی تر دا دەفەر موویّت: ((مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ كَمَا أُنزِلَتْ، كَانَتْ لَهُ نُورًا مِنْ مَقَامِهِ إِلَى مَكَّةَ)).

واتە: هەر که سیک سورەتی "کَهِف" بخوینیت لە رۆژی جومعه دا بەو شیوہیەیی که دابەزیو، ئەو بەوی دەبیّتە نورو پوناکی لەو شوینەیی که خویندووویەتی تا شاری مەککە.

(160) رواه الحاكم (752/1)، والدارمي (3407)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6470).

□. خویندنی سورهتی "البَقْرَة وَآلِ عَمْرَان" به بهردهوامی: □

هاوه لئی به پریز أبو امامة (خوای لئی پازی بیّت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (۲) فه رموویه تی: ((اَقْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ، اَقْرَأُوا الزَّهْرَاوِينَ: الْبَقْرَةَ وَ سُورَةَ آلِ عَمْرَانَ، فَإِنَّهُمَا يَأْتِيَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُمَا غَمَامَتَانِ، أَوْ كَأَنَّهُمَا غَيَاتَانِ، أَوْ كَأَنَّهُمَا فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَافٍ يُحَاجَّانِ عَنِ صَاحِبَيْهِمَا، اَقْرَأُوا سُورَةَ الْبَقْرَةَ؛ فَإِنَّ أَخْذَهَا بَرَكَةٌ، وَتَرْكُهَا حَسْرَةٌ، وَلَا يَسْتَطِيعُهَا الْبَطَلَةُ)) (161).

واته: موسلمانان قورئان بخوینن چونکه قورئان له دواپوژدا شه فاعهت ده کات بو خاوه نه که ی (ئه و موسلمانه ی ته نها له بهر خوا قورئان خوین بووه)، وه ئه و دوو سوره ته پووشن و پرشنگذاره بخوینن (که سوره تی "بَقْرَة وَ آلِ عَمْرَان" ه، له بهر ئه وه ی هیدایه تی تیا به بو ئه و که سه ی که ده یان خوینیت، یان نورو پوناکی ده به خشن به خوینه ره که ی له دواپوژدا، چونکه ئه و دوو سوره ته له دواپوژدا دین به وینه ی دوو په له هور، یان به وینه ی دوو کومه ل بالنده ی زور، سیبه رو شه فاعهت بو خاوه نه کانیا ن ده که ن، سوره تی "بَقْرَة" بخوینن، چونکه خویندن و ده ست پیوه گرتنی به ره که تی تیا به، وه پشت گوئ خستن و نه خویندن و کارپینه کردنی په شیمان ی له دوا به، وه هر که سیک بیخوینیت سیحرو ساحیران پیی ناویرن و کاری لینا که ن.

(161) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (69/18)، ومسلم (804).

زانای پایه‌به‌رز ئیمامی المناوی (په‌حمه‌تی خوی لیبیت) له مانای وشه‌ی "الزهرآوین" دا ده‌لیت: ئەم دوو سووره‌ته پۆشن و پرشن‌گدارو پوناک‌که‌ره‌وه‌ن، له‌به‌ر زۆری پوناکی حوکمه‌ شه‌رعه‌کان و زۆری ناوه‌ پیرۆزه‌کانی خوی په‌روه‌دگار که له‌م دوو سووره‌ته‌دا هه‌یه، یان هیدایه‌تی تیدا‌یه‌ بو‌ئو که‌سه‌ی که ده‌یان‌خوینیت، یان نورو پوناکی ده‌به‌خشن به‌ خوینه‌ره‌که‌ی له‌ دوا‌پۆژدا (162).

موسڵمانی خو‌شه‌ویست ئەم فه‌رمووده‌ پیرۆزه‌ هانمان ده‌دات بو‌ له‌به‌ر کردن و خویندنی ئەم دوو سووره‌ته‌ پیرۆزه‌ به‌به‌رده‌وامی.

□. فیربوونی قورئانی پیرۆزو له‌به‌رکردنی: □

هاوه‌لی به‌پیز بْرِیدَة (خوی لی پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَتَعَلَّمَهُ وَعَمِلَ بِهِ، أُلْبَسَ وَالِدَاهُ تَاجًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ نُورٍ، ضَوْءُهُ مِثْلُ ضَوْءِ الشَّمْسِ، وَيُكْسَى وَالِدَاهُ حُلَّتَيْنِ لَا يَقُومُ لَهُمَا الدُّنْيَا، فَيَقُولَانِ: بِمِ كَسِينَا هَذَا؟ فَيُقَالُ: بِأَخَذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ)) (163).

واته: هه‌ر موسڵمانیک قورئان بخوینیت و خه‌لکی فیر بکات و خو‌شی کاری پی بکات، له‌ دوا‌پۆژدا تاجی نورو پوناکی ده‌کریته‌ سه‌ر دایک و باوکی، پوناکی ئه‌و تاجه‌ به‌وینه‌ی پوناکی خو‌ره، وه‌ جل و به‌رگیک ده‌کریته‌ به‌ریان که هه‌موو دونیا پی ناگات و به‌ وینه‌ی ئه‌و تاجه‌ به‌ نرخ نین، ئه‌وانیش

(162) بروهانه: فیض القدیر شرح الجامع الصغیر للمناوی (63/2).

(163) رواه الحاکم (756/1)، وقال الألبانی فی "صحیح الترغیب والترهیب": حسن لغیره (1434).

دهلین: به چی ئیمه ئەم جل و بەرگه جوان و بەنرخه کرایه بەرمان؟ پینان
 دهووتریت: به دەست گرتنی کورپه که تان به قورئانی پیروژه (دهیخویندو
 خه لکی فیڕ ده کردو کاری پی ده کرد).

جا هەر موسلمانیک دهیه ویت چاکه له گه ل دایک و باوکیدا بکات و
 سه رفرازیان بکات، ئەوه با قورئانی پیروژه له بهر بکات، موسلمانیک
 خوشه و یست ئەگه ر خوای پهروهردگار ئەو پیروژه که رامه ته به دایک و باوکی
 قورئان خوین ببه خشیت؟ ئەه ئەو که سه ی که قورئانی له به ره و خه لکی فیڕ
 ده کات و خوشی کاری پی ده کات، ده بی خوای پهروهردگار چه ندی پیژداری
 بکات و پله و پایه ی بهرز بکاته وه.

8. تیکۆشان له پیناو خوای پهروهردگار:

تیکۆشان و جهنگان له پیناو خوای پهروهردگاردا نورو پوناکی ده به خشیت
 به خاوه نه که ی له دواپۆژدا، هاوه لی به پیژ آبوهریرة (خوای لی رازی بیت)
 ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ،
 كَانَ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (164).

واته: هەر موسلمانیک تیری که بهاویت له پیناو خوای پهروهردگار
 (بۆ سه رکه وتنی دینه که ی)، ئەوه ئەو تیر هاویشتنه ی بۆ ده بیته نورو پوناکی
 له دواپۆژدا.

(164) رواه البزار، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": صحيح لغيره (1292).

شه هیدان نورو پوناکیان بۆهیه لای خوای په روهردگار له دواړوژدا،
 هروهك خوای په روهردگار ده فهرموویت: ﴿ ! " # \$ % &) * + , - / 7 ﴾ (الحدید: ۱۹).

واته: ئهوانه ی باوهردیان هیناوه به خواو به پیغه مبه رانی (سه لات و سه لامی
 خویان له سه ربیت) ئهوانه پله ی راستگوییان وه رگرتووه، وه شه هیده کانیش
 پاداشت و پوناکی خویان هیه له دواړوژدا.

زانای پایه به رز ئیمامی الطبری (په حمه تی خوای لیبت) له ته فسیری ئه م
 ئایه ته دا ده لیبت: شه هیدان ئه و که سانه ن که له پیناوی خوای په روهردگاردا
 شه هید کراون، یان له پیناو ئه ودا له ناو چون، ئه و که سانه پاداشتی
 که وره و نورو پوناکی زوریان بۆهیه ⁽¹⁶⁵⁾.

موسلمانان خۆشه ویست داوا له خوای په روهردگار بکه تا پله ی شه هیدیت
 پی ببه خشیت، چونکه هه رکه سیك له دلّه وه و به راستی داوای شه هیدی بکات
 له خوای په روهردگار، ئه وه خوای په روهردگار پی ده به خشیت ئه گه ر ئه و
 که سه له ساحه ی جیهادیشدا شه هید نه بیت، هروهك هاوه لی به ریز سهل
 کورپی حنیف (خوای لی رازی بیت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی:
 ((مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ، بَلَّغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ))
 (166).

(165) بیوانه: مختصر تفسیر الطبری للصابونی (427/2).

(166) رواه الإمام مسلم (1909)، وأبو داود (1520)، والترمذي (1653)، والنسائي (3162).

واته: هر موسلماننك له دله وه به پاستى داواى شه هيدى بكات له خواى پهروهردگار، نه وه خواى پهروهردگار پيى ده به خشيت و ده يگه يه نيت به پلهى به رزى شه هيدان، نه گهر نه و كه سه له سه ر جيگه كهى خوشى بمریت.

□ . داد په روهري و زولم نه كردن: □

هاوه لى به ريز جابر كورى عبد الله (خواى لى رازى بيت) ده فه رموييت: پيغه مبه ر (۳) فه رمويه تى: ((اتقوا الظلم؛ فان الظلم ظلمات يوم القيامة، واتقوا الشح؛ فان الشح اهلك من كان قبلكم، حملهم على ان سفكوا دماءهم، واستحلوا محارمهم)) (167).

واته: خوتان بپاريزن له زولم و سته م كردن، چونكه سته م كردن تاريخييه له دواړوژدا، وه خوتان بپاريزن له به خيلى و په زيلى، چونكه به خيلى و په زيلى گه لانى پيش نيوه ي له ناو بردوو به هيلاكى بردن، واى ليكردن تا خويى يه كترى برپيژن، وه واى ليكردن كه نافرته تانيان له لال بكن، يان نه و ماله ي كه خواى پهروهردگار هرامى كردبوو له لاليان كرد (168).

زاناي پايه به رز نيمامى النوروي (په حمه تى خواى ليبيت) ده لئيت: نيمامى القاضي (په حمه تى خواى ليبيت) فه رمويه تى: ووتراوه: فه رموده كه نه وه ده گه يه نيت كه زولم و سته م كردن ده بيته تاريخييه له سه ر سته مكاران،

(167) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (235/19)، والبخاري (2447)، ومسلم واللفظ له (2578)، والترمذي (2030)، والدارمي (2516)، والحاكم (56/1).

(168) بروانه: التيسير بشرح الجامع الصغير، للإمام الحافظ زين الدين عبد الرؤوف المناوي، (58/1).

که سی ستمکار له دواړوژدا ناتوانیت هیچ ریگه یه ک بگریته بهر بو ئه وهی تاریکاییه کانی سهر پردی (صراط) ی بو پرونک بیته وه، له کاتی کدا ئیمانداران نورو پوناکی له بهردهم و پشتیانوه هیه (169).

ئه گهر زولم و ستم ببیته تاریکی له دواړوژدا، ئه وه دادپهروه ری ده بیته نورو پوناکی بو خاوه نه که ی له دواړوژدا، له کاتی کدا فه رمانمان پیکراوه که دادپهروه ر بین له نیوان خه لکیدا، هه تا له نیوان مندالله کاندما، بگره له سهر نه فسی خو شمان، ههروه ک خوی پهروه ردگار ده فه رموویت: ﴿ X Y Z ﴾ | } ~ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓی اَلَّا تَعْدِلُوْٓا۟ ۗ اَعْدِلُوْٓا۟ هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰی ۗ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۗ اِنَّ

اِنَّ مِ ۙ ۙ (المائدة: ۸).

واته: ئه ی ئه و که سانه ی که باوه رپتان هیناوه، هه میشه هه ول بدن له بهر خوا دادگه رو راستگو بن و پابه ندی هه موو برپارو فه رمانه کانی خوا بن، به دادپهروه رانه شایه تی بدن و به لای هیچ لایه کدا دایمه برن، ته نانه ت ئه گهر مندالکانشان بن، ﴿ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓی اَلَّا تَعْدِلُوْٓا۟ ﴾ وه بق و کینه و دوزمنایه تی هیچ که س و هیچ لایه ک واتان لینه کات که به دادپهروه رانه په فتار نه که ن، ﴿ اَعْدِلُوْٓا۟ هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰی ﴾ دادگه ر بن (هه رچه نده ئه وان نا عه داله ت و نارپیکیش بن)، چونکه بی گومان په فتاری دادگه ری و یه کسانی به ته قواوه نزیکتره و پاریزگاری سنوره کانی خوی پیده کریت، ﴿ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۗ اِنَّ

(169) بیوانه: صحیح مسلم بشرح النووي (370/16).

وہ تہ قوای خوا بکن و لو بترسن، چونکہ
 بہ راستی نئوہ ہر کاریک بکن خوی پەروردگار ناگادارہ لیئ.

□ □ . بہرد ہاویشتنی شہیتان رجم کردن (رَمِي الْجِمَار): □

ہاوہ لی بہ ریز ابن عباس (خوایان لی پازی بیت) دہ فہرموویت: پیغہمبہر (۲)
 فہرموویہ تی: ((إِذَا رَمَيْتَ الْجِمَارَ كَانَ لَكَ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (170).

واتہ: کاتیک شہیتان رجم کرد، ئەوہ بۆت دہ بیتہ نورو پوناکی لہ پوژی
 دوا پیدا (کاتیک حاجی لہ پوژی یہ کہم ودووہم و سینیہ می جہ ژن لہ مینا
 دہ روات بۆ ئەو شوینہ ی کہ شہیتان ہاتہ پی پی پیغہمبہر ابراہیم (U) تا
 ری لیبگریٹ، ئەویش حوت بہردی تیگرت و شہیتانیش خوی شار دہوہ،
 بۆیہ بہو کارہ ئەو وتریت "رَمِي الْجِمَار"، بہرد ہاویشتن، نہک شہیان رجم
 کردن.

□ □ . سہر تاشین لہ حج: □

ہاوہ لی بہ ریز ابن عمر (خوایان لی پازی بیت) دہ فہرموویت: پیغہمبہر
 (۳) فہرموویہ تی: ((... وَإِذَا حَلَقَ رَأْسَهُ، فَلَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ سَقَطَتْ مِنْ رَأْسِهِ نُورٌ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَإِذَا قَضَىٰ آخِرَ طَوَافٍ بِالْبَيْتِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ
 أُمُّهُ)) (171).

(170) رواہ البزار فی کشف الأستار (33/2 رقم 1140)، وصححه الألبانی فی "صحیح الترغیب
 والترہیب" (1557).

(171) رواہ ابن حبان (1886)، وحسنہ الألبانی فی صحیح الترغیب والترہیب (1155).

واته: ... کاتیک حاجی سهری تاشی (پیاوان)، ئه وه هه ر تاله قژیکی سهری که بهرده بیته وه سه ر زهوی ده بیته نورو پوناکی بۆی له دوارپۆژدا، وه کاتیک حاجی (پیاوان و ئافره تان) کۆتا سوپانه وهی ده وری که عبهی پیرۆزی ته واو کرد پاک ده بیته وه له تاوانه کانی به وینهی ئه و پۆژهی که تازه له دایک بووه (هیچ تاوانی نامینیت).

وه هاوهلی به پیز عبادة کوپی صامت (خوای لی پازی بیته) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (ف) فه رموویه تی: ((... وَأَمَّا حَلْقُكَ رَأْسَكَ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ شَعْرِكَ مِنْ شَعْرَةٍ تَقَعُ فِي الْأَرْضِ إِلَّا كَأَنَّ لَكَ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ))⁽¹⁷²⁾.

واته: سه ر تاشینت له حه ج ئه وه نده خیره به راده یه ک هیچ تاله موویه کی سه رت ناکه ویته سه ر زهوی ئیلا ده بیته نورو پوناکی بۆت له دوارپۆژدا.

□ □ . فیربوونی زانستی شه ری ته نها بۆ پازی بوونی خوای گه وره: □

هاوهلی به پیز أبوهریره (خوای لی پازی بیته) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (ف) فه رموویه تی: ((مَا مِنْ رَجُلٍ يَسْأَلُ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا إِلَّا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقَ الْجَنَّةِ وَمَنْ أَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسْبُهُ))⁽¹⁷³⁾.

واته: هیچ پیاویکی موسلمان نییه که پیگه یه ک ده گریته به ر بۆ فیربوونی زانست و زانیاری شه ری، ئیلا خوای په روه ردگار به هوی ئه و کاره یه وه

⁽¹⁷²⁾ رواه الطبراني في "المعجم الأوسط" برقم (2410)، وحسنه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (1113).

⁽¹⁷³⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (65/19)، وأبو داود (3643)، والدارمي (344)، وابن حبان (81)، والحاكم (165/1)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (5715).

رېځگای بهه شتی بؤ ئاسان دهکات، وه هر که سیك کرده وه کانی دواى بخت
 ئه وه که س و کارو عه شیرهت و ناووداوى پيشی ناخات (کرده وه ی چاکه ی
 که م بیّت).

وه هه روه ها أبوهریره (خوای لى پازى بیّت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۲)
 فه رموویه تی: ((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى
 الْجَنَّةِ)) (174).

واته: هه ر موسلمانیک رېگه یه ک بگریته بهر، به مه به ستی فیربوونى زانست و
 زانیاری شه رعى، ئه وه خوای په روه ردگار رېگه یه کى بهه شتی بؤ ئاسان
 دهکات.

موسلمانى خوشه ویست جوان ووردبه وه له فه رمووده که چوڼ پیغه مبه ر
 (۳) وازه ینانى له فیربوونى زانست و زانیاری شه رعى په یوه ست کردووه به
 دواکه وتن و هیواش پویشتن له سه ر پردى (صراط)، ئه وه ی پویشتنى به نده ی
 موسلمان خیرا دهکات له سه ر پردى (صراط) زانست و زانیاری شه رعى و
 کرده وه ی چاکه یه نه ک که س و کارو عه شیرهت و ناووداوى، وه هه رکه سیك
 خیرایى زیاد بیّت له سه ر پردى (صراط) بى گومان نورو روناکیه که ی نوره .
 زانای پایه به رز ابن رجب (په حمه تی خوای لیبت) له شه رحى ئه م
 فه رمووده یه دا ده لیّت: سه ره رای ئاسان بوونى په رینه وه ی له سه ر پردى

(174) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (65/19)، ومسلم (2699)، والترمذي واللفظ له (2646)،
 وابن ماجه (223)، والدارمي (344).

(صراط)، ناخوشی و ناراحتی پیش و دوی پردی (صراط)یشی بو ئاسان ده بیئت (175).

وه زانای پایه بهرز ئیمامی شافعی (رحمتهی خوی لیبت) ده لیئت: جارئیکیان زانایه ک نامه یه کی نووسی بو زانایه کی تر، تیایدا نووسیوی: برای خوم خوی پهروه ردگار زانست و زانیاری شهرعی پیبه خشییویت، تیکی مه ده و خراپی مه که به تاریکی تاوانه کان، له دواروژدا له تاریکاییه کانداه مینیته وه، له کاتیکی زانایان و نه هلی عیلم به هوی نورو پوناکی زانستیانه وه بهر پییان پوناکه و پیی ده روژن (176).

□ □ خوش ویستن له بهر خوی پهروه ردگار: □

هاوه لی بهر پیز ابومالک الأشعري (خوی لی پازی بیئت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((يَا أَيُّهَا النَّاسُ اسْمَعُوا وَاعْقِلُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ لِلَّهِ عِزًّا وَجَلَّ عِبَادًا لِيَسُوا بِأَنْبِيَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ، يَغْبِطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ عَلَى مَجَالِسِهِمْ وَقُرْبِهِمْ مِنَ اللَّهِ، فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَعْرَابِ مِنْ قَاصِيَةِ النَّاسِ وَاللَّوِي بِيَدِهِ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ (۴) فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ نَاسٌ مِنَ النَّاسِ لِيَسُوا بِأَنْبِيَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ يَغْبِطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ عَلَى مَجَالِسِهِمْ وَقُرْبِهِمْ مِنَ اللَّهِ؟ انْعَتَهُمْ لَنَا (يَعْنِي صِفَهُمْ لَنَا) فَسَرَّ وَجْهَهُ رَسُولُ اللَّهِ (۴) لِسُؤَالِ الْأَعْرَابِيِّ، فَقَالَ: رَسُولُ (۴) هُمْ نَاسٌ مِنَ أَفْنَاءِ النَّاسِ وَنَوَازِعِ الْقَبَائِلِ لَمْ تَصِلْ بَيْنَهُمْ أَرْحَامٌ مُتَقَارِبَةٌ، تَحَابُّوا فِي اللَّهِ

(175) بروانه: جامع العلوم والحكم لابن رجب الحنبلي، تحقيق شعيب الأرنؤوط وإبراهيم باحس (297/2).

(176) بروانه: حلية الأولياء وطبقات الأصفياء لأبي نعيم (146/9).

وَتَصَافَوْا، يَضَعُ اللَّهُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ فَيَجْلِسُهُمْ عَلَيْهَا، فَيَجْعَلُ
وُجُوهُهُمْ نُورًا وَثِيَابَهُمْ نُورًا، يَفْرَعُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَفْرَعُونَ، وَهُمْ أَوْلِيَاءُ
اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ⁽¹⁷⁷⁾.

واته: ئەى خەلكينه گوى بگرن و تىبگەن، خواى پەروەردگار كۆمەلە
بەندەيهكى هەيه نە پىڤەمبەرانن و (صەلآت و سەلامى خوايان لەسەر بىت) وه نە
شەهيدانىشن، بەلكو پىڤەمبەران و (صەلآت و سەلامى خوايان لەسەر بىت)
شەهيدان ئاوات بە پلەو پايەو شوينى نزيكيان لە خواى پەروەردگار
دەخوازن، پياويكى دەشتەكى لەوپەرى قەومەكە وه هات و دەستى هەلبىرى و
ئىشارەتى بۆ پىڤەمبەر (ﷺ) كردو ووتى: ئەى پىڤەمبەر (ﷺ) كەسانىك لە
خەلكى هەن نە پىڤەمبەرانن و (صەلآت و سەلامى خوايان لەسەر بىت) وه نە
شەهيدانىشن، بەلكو پىڤەمبەران و (صەلآت و سەلامى خوايان لەسەر بىت)
شەهيدان ئاوات بە پلەو پايەو شوينى نزيكيان لە خواى پەروەردگار
دەخوازن، كين ئەو كەسانە بۆمان روون بکەوهو باسى سيفاته كانيانمان بۆ
بکە؟ رووى پىڤەمبەر (ﷺ) گەشايەوه كاتىك ئەو پياوه دەشتەكويه ئەو
پرسيارەى لىکرد، پاشان پىڤەمبەر (ﷺ) فەرمووى: ئەو كەسانە چەند
كۆمەلەين لە چەند هۆزىكى جياواز، وه نازاندريت لە چى خيّل و كۆمەلەين،
لەبەر خاترى خواى پەروەردگار يەكتريان خۆش دەويت و پيكن لەگەل
يەكتردا، بى ئەوهى كەسى يەكتربن و خزمایەتى نزيك لە نيوانياندا هەبىت،

⁽¹⁷⁷⁾ رواه الإمام أحمد واللفظ له "الفتح الرباني" (158/19)، وأبو داود عن عمر (t) (3527)، وابن
حبان (573)، وأبو يعلى، والحاكم (188/4)، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": صحيح
لغيره (3027).

ئەو كەسانەى كە ئەوان خواى پەرورەدگار لە دواپۆژدا مینبەریان لە نورو پوناكى بۆ دادەنیت و داىان دەنیشینیت لەسەرى، دەم و چاوو پوویان گەش دەكات و جل و بەرگیشیان نورو پوناك دەكات، لەو پۆژەدا خەلكى ھەموویان دەترسین و دلایان پادەچەلەكیت لە كاتیکدا ئەوان ترس و دلە پاكییان لەسەر نییە، بەپاستى ئەوانە دۆست و ئەولیاى خواى گەرەن، ئەو كەسانەن كە نە ترسیان لەسەرەو نە خەفەتیش دەخۆن (واتە: نە ترسى سزاو ناپرەحتى دواپۆژیان ھەیە، وە نە خەفەتیش دەخۆن لەوھى كە بە جییان ھیشتووھ لە دونیادا).

14. جیبە جیكردنى كارى خەلكى و لا بردنى ناخۆشى و نارەحتى لەسەریان:

ھاوھلى بەرپۆز ابن عَمَر (خوایان لى پازى بىت) دەفەر موویت: پینغەمبەر (ﷺ) فەر موویەتى: ((الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ، مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) (178)

واتە: موسلمان برائى موسلمانە زولم و ستمى لىناكات و پشتى لىهەلناكات و نايداتە دەست دوژمنانى، ھەر موسلمانىك كاروبارى برائى موسلمانى جیبەجى بكات و یارمەتى بدات، خواى پەرورەدگار كاروبارى ئەو موسلمانە

(178) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (67/19)، والبخاري (2442)، ومسلم واللفظ له (2580)، والترمذي (1426)، وأبو داود (4898).

هه لده سوږپښت و به پړوهی د ه بات، وه هر موسلمانیک ناخوښی و نارپه حه تیهک له سهر موسلمانیک لادبات خوی پړوه ردگار نارپه حه تیهک له ناخوښی و نارپه حه تیهکانی دواړوژی له سهر لا د ه بات، وه هر موسلمانیک عیب و که م و کورپی موسلمانیک بپوښت له دنیا دا خوی پړوه ردگار که م و کورپی و عیب هکانی نه و موسلمان ه د پوښت له دواړوژدا.

وه هر وه ا أبوهریره (خوی لی رازی بیت) ده فهرمویت: پیغه مبه ر (۲) فهرمویه تی: ((مَنْ نَفَسَ عَنْ كُرْبَةٍ مِنْ كُرْبٍ فِي الدُّنْيَا، نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ فِي يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ ...)) (179).

واته: هر موسلمانیک نارپه حه تیهک له ناخوښی و نارپه حه تیهکانی دنیا له سهر موسلمانیک لادبات، نه وه خوی پړوه ردگار نارپه حه تیهک له ناخوښی و نارپه حه تیهکانی دواړوژی له سهر لا د ه بات، وه هر موسلمانیک کار ئاسانی بۆ که سیکی ه ژارو نه بوو بکات، نه وه خوی پړوه ردگار کارهکانی له سهر ئاسان د ه کات له دنیا و دواړوژدا، وه هر موسلمانیک عیب و که م و کورپی موسلمانیک بپوښت له دنیا دا، خوی پړوه ردگار که م و کورپی و عیب هکانی نه و موسلمان ه د پوښت له دنیا و دواړوژدا، وه خوی پړوه ردگار ئیش و کارهکانی به ندهی موسلمان جیبه جی د ه کات، نه گهر نه و به نده موسلمان ه له خزمه تی برا موسلمان ه که یدا بیت و کارهکانی بۆ جیبه جی بکات...).

(179) الإمام أحمد "الفتح الرباني" (66/19)، ومسلم واللفظ له (2699)، والترمذي (1425)، وأبو داود (4946)، وابن ماجه (225).

موسلمانى خوشه ويست پيغه مبهەر (۲) جورى ئه و نارپه حه تيبه ي باس نه کردوه که له دواپوژدا له سهرت لا ده بردرئيت، به لکو به گشتى باسى کردوه، وه پاداشتيش له سهر بنه رتهى کرده وه کانه، وه به هوئى جي به جي کردنى کارى موسلمانان و يارمه تى دانيان و لابرندى ناخوشى و نارپه حه تيبان، خواى په روه ردگار ناخوشى و نارپه حه تيبه کانى دواپوژت له سهر لا ده بات، پي ده چي ت يه کيک له و ناخوشى و نارپه حه تيبانه لابرندى تاريكى و نارپه حه تى سهر پردى (صراط) بي ت، نورو پروناکيت زياد ده بي ت به هوئى لابرندى ناخوشى و نارپه حه تى برايانى موسلمانان، ئه و کاته خيرايى سهر پردى (صراط) ت زياد ده بي ت، وه ک له فه رموده ي سه حيدا هاتوه هر موسلماننک له گه ل برايه کى موسلمانيدا بروات بو جي به جي کردنى کارى پيويستى، تا ئه و موسلمانان پيويستيه که ي ته واو ده کات و ته واو پييه کانى جي گير ده بي ت تيايدا، ئه وه خواى په روه ردگار پييه کانى جي گير ده کات له سهر پردى (صراط) له و پوژهى که پييه کان هله د خليسکين و خويان ناگرن به سهر پردى (صراط) ه وه ⁽¹⁸⁰⁾، به ئه ندازه ي ئاسان کردنى کارى براى موسلمانان و يارمه تى دانى خواى په روه ردگار ناخوشى و نارپه حه تيبه کانى ئه و پوژه ترسناکه ت بو ئاسان ده کات، ده ي که و ابو و هه و لبده زور کارى موسلمانان ئاسان بکه و يارمه تيبان بده، تا خواى په روه ردگار هه موو ناخوشى و نارپه حه تيبه کاتى دواپوژت له سهر لا بدات و بو ت ئاسان بکات.

(180) رواه ابن أبي الدنيا، والطبراني، وحسنه الألباني في "صحيح الجامع" (176).

15. هه‌ئنه‌كيشانى مووى سپى:

هه‌ندى موسلمان شه‌رم ده‌يگريٽ كاتيڪ مووى سپى ده‌بيٽ، وه‌ حه‌ز ناكات مووى سپى ليده‌ر بكه‌ويٽ، بويه‌ يه‌كسه‌ر هه‌لى ده‌كيشيٽ، يان سبووغي ده‌كات به‌ په‌نگى ره‌ش كه‌ ئه‌ويش حه‌رامه‌، به‌لام ئه‌و كه‌سه‌ نازانيت كه‌ موو سپى بوون له‌ ئيسلامدا ده‌بيٽه‌ نورو پوناكى له‌ دواپوژدا.

هاوه‌لى به‌ريز فضالة‌ كورپى عبيد (خوای لى رازى بيٽ) ده‌فه‌رموويٽ: پيغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رموويه‌تى: ((مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ رَجُلًا يَتْتَفُونَ الشَّيْبَ، فَقَالَ: مَنْ شَاءَ فَلْيَتَّفِ نُورَهُ))⁽¹⁸¹⁾.

واته‌: هه‌ر موسلمانىك مووى لاشه‌ى سپى بيٽ له‌ ئيسلامدا، ئه‌وه‌ ئه‌و موو سپى بوونه‌ى بو ده‌بيٽه‌ نورو پوناكى له‌ دواپوژدا، پياويك ووتى: كه‌سانىك هه‌ن مووى سپيان هه‌لده‌كيشن، پيغه‌مبه‌ر (۳) فه‌رمووى: جا هه‌ر كه‌سيك حه‌ز ده‌كات نورو پوناكييه‌كه‌ى نه‌هيٽ و كه‌مى بكاته‌وه‌ با مووه‌ سپييه‌كانى هه‌لبكيشيٽ.

فه‌زلى هيشتنه‌وه‌ى مووى سپى و هه‌ئنه‌كيشانى ئه‌وه‌يه‌ خاوه‌نه‌كه‌ى چوار شتى پيده‌درىٽ له‌ دواپوژدا: پوناكى سه‌ر پردى (صراط)، وه‌ به‌ هه‌ر تاله‌ موويه‌كى سپى چاكه‌يه‌كى پيده‌درىٽ، وه‌ تاوانىكى له‌سه‌ر لا ده‌چيٽ، وه‌ به‌هويه‌وه‌ پله‌يه‌ك به‌رز ده‌بيٽه‌وه‌ له‌ دواپوژدا.

⁽¹⁸¹⁾ رواه البزار، والطبراني، وحسنه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب (2092).

هاوہلی بہر پیز ابو ہریرہ (خوای لی پازی بیت) دہ فہرموویت: پیغہمبہر (۲) فہرموویہ تی: ((لَا تَنْتَفُوا الشَّيْبَ فَإِنَّهُ نُورٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَ مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ، كُتِبَ لَهُ بِهَا حَسَنَةٌ، وَ حُطَّ عَنْهُ خَطِيئَةٌ، وَ رُفِعَ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ)) (182).

واتہ: مووی سپی لاشہ تان ہلمہ کیشن، بہ راستی نورو پوناکیہ لہ پوژی قیامہ تدا، وہ ہرکہ سیک مووی سپی بیت لہ ئیسلامدا ئوہ بہ ہر تالہ موویہ کی سپی چاکہ یہ کی بو دہ نووسریت، وہ تاوانیکی لہ سہر لا دہ چیت، وہ بہ ہویہ وہ پلہ یہ ک بہرز دہ بیتہ وہ لہ بہ ہشتدا.

موسلمان خوشہ ویست لیروہ ئوہ مان بو دہ ردہ کہ ویت ہر فہرمانیکی پیغہمبہر (۳) کاریکی چاکہ بہ گالتہ فہرمانمان پینہ کراوہ کہ بیکہین، بہ لکو قازانج و بہروبوومی باشی ہیہ، وہ تا خوای پہرودگار پاداشتی چاکہ ی چاکہ کاران بداتہ وہ، وہ گوپریاہ لی کارو تاوانبار لیگ جیا بکاتہ وہ.

موو سپی بوون نیعمہ تہ، لہ بہر ئوہ ی ترسینہ رو بہ یاد ہینہرہ وہ ی کہ سی

زیرہ بہ نزیکی مردن و ئہ جہ لی، ہر وہ ک خوای پہرودگار دہ فہرموویت: ﴿

وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ ۙ أُولَٰئِكَ نُعَمِّرُكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾ (فاطر: ۳۷).

واتہ: بی باوہ پان لہ ئاگری دوزہ خدا زور ہاوار دہ کەن و دہ لین: ﴿رَبَّنَا

أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ ۙ﴾ پہرودگارمان لہم سزاو

(182) رواہ الإمام أحمد "الفتح الرباني" (315/17)، والترمذي (2821)، وابن ماجه (3721)، وابن حبان، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": حسن صحيح (2096).

نارهه تییه دهرمان بیته، تا ئەم جاره کاری چاکه ئەنجام بدەین جگه لهو کاره خراپانهی پیشوو که دهمان کرد، ئەو کاته باوهر دینین و تهنه گویرایه لی تهواوی تو دهکهین، وه لامیان ده دریتته وهو پیمان دهووتریت: ﴿أَوْلَٰئِ نَعْمَ لَكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَحَاءَ كُمْ النَّذِيرُ﴾ ئایا ئەوهنده ته مه نی دریزمان پینه دان که ههر که سیک ژیرو وریا بوایه لهو ماوهیه دا بیر بکاته وه، که دهیتوانی په ندو که لکی لی وه برگریت؟ له هه مان کاتیشدا ترسینه رمان بو ناردن تا بتان ترسینیت له م سزا گه وره و نارهه ته، به لام ئایا هیچ سوودتان لیبینی؟ ﴿فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ﴾ دهی که وابوو سزای زولم سته متان بچیزن، لهو رۆژهدا هیچ یارمه تی ده ریک نییه بو زالمان و سته مکاران.

جاریکیان عبدالعزیز کوری أبورواد (رهحمه تی خوی لیبت) به پیاویکی ووت: ههر که سیک په ند له سی شت وهرنه گریت ئەوه ههرگیز په ند له هیچ شتیک وهرناگریت: ئیسلام، قورنای پیرۆز، موو سپی بوون (پیر بوون) (183).

16. چاکه کردن له گه ل دۆستانی باوکت:

هاوه لی به ریز عبدالله کوری ئیمامی عمر (خوایان لی پازی بیت) جاریکیان له سه فه ریکدا پیاویکی ده شته کی بینی که دۆستی باوکی بوو، پیاوه ده شته کییه که به عبدالله ووت: تو کوری فلانه که س نیت؟ (واته: ئیمامی عمر (خوی لی پازی بیت)؟ عبدالله فه رمووی: به لی، پاشان عبدالله (خوی لی پازی بیت) ئەو گوی دریزه ی که پی بوو دایپی له گه ل عه مامه که ی سه ری،

(183) بروانه: صفة الصفوة لابن الجوزي (470/1).

ئەوانەى لەگەڵ عَبْدِ اللَّهِ بون، ووتیان: ئایا بەس نەبوو تەنھا دوو درهەمت
 بدایەت؟ عبد الله (خوای لى پازى بیټ) فەرمووی: پیغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتى:
 ((حَفَظَ وَدَّ اَبِيكَ لَا تَقْطَعُهُ فَيُطْفِئُ اللهُ نُورَكَ))⁽¹⁸⁴⁾.

واتە: دۆستایەتى و خۆشەویستى باوکت بپاریزەو مەبیرە، ئەگەر وا بکەیت
 ئەو خوای پەرەردگار نورو پوناکیت دەکوژێنیتەو.

زانای پایه بەرز ئیمامى السُّنَاوِي (پەرحمەتى خوای لیبیت) دەلیت: ئیمامى
 حَافِظِ الْعِرَاقِي (پەرحمەتى خوای لیبیت) فەرموویەتى: ئایا مەبەست بە نەمان و
 کوژانەوەى نورو پوناکی لە دنیا دایە یان لە دواپۆژدایە؟ پێدەچیت لە
 هەردوو لا بیټ⁽¹⁸⁵⁾.

17. داوا کردنى نورو پوناکی له خوای پەرەردگار:

موسڵمانى خۆشەویست زۆر داوا بکە لە خوای پەرەردگار تا نورو پوناکیت
 پێببەخشیت، لە سوچە دەدا، ئەو کاتەى ئەپۆیت بۆ مزگەوت.

هاوەلى بەرپێز عبد الله کورپی عَبَّاس (خوایان لى پازى بیټ) دەفەرموویت:
 شەویکیان لە مالى پیغەمبەر (ﷺ) خەوتم، پیغەمبەر (ﷺ) هەستا بۆ شەو
 نوێژ کردن سیواکی کردو دەستنوێژی شوشت و ئەم ئایەتانەى دەخویند: ﴿

(184) قال الميمني في مجمع الزوائد: رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن اهـ (147/8)، ووافقه
 السيوطي في الجامع الصغير (265) والمناعي في فيض القدير وقال: قال زين الحافظ العراقي إسناده جيد اهـ
 (196/1)، به لام زانای پایه بەرز شیخ ئەلبانى (پەرحمەتى خوای لیبیت) ئەم فەرموودەى بە
 "ضعيف" داناو، بپوانە: الأدب المفرد (40).

(185) بپوانە: فيض القدير شرح الجامع الصغير للمناعي (196/1).

d c b a ` _ ^] \ [ZY
 p o nml k j i h g f e
 فَدَّ ~ } | { z y x wv u t s r q
 أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١١٢﴾ © إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا
 بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا ﴿١١٣﴾ ۞ دُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١١٤﴾ رَبَّنَا
 وَءَايَاتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١١٥﴾ !
 4 3 21 0/ . - , + *) (' & % \$ #
 ? > = < ; : 9 8 7 6 5
 N M L K J H G F E D C B A @
 ^ | \ [Z Y X W V U T S R Q P O
 m l k j i h g f e d c b a ` _
 وَمَا ~ } | { z y x wv u t s r p o n
 أَنْزَلَ إِلَيْكُم وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِمْ خَشِيعِينَ لِلَّهِ لَا © بِعَايَتِ اللَّهِ تَمَنَّا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ
 لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ ۞ ۞ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١١٩﴾ يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
 أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾ ﴿آل عمران: ١٩٠-
 ٢٠٠﴾.

پاشان ههستا دوو رپكات نووژى كرد، تيايدا زور به پيوه وهستاو ركوع و
 سوجدهى زور دريژ كردهوه، پاشان چووهوه سهه ر جىگاكهى خهوت تا پرخه
 پرخى ليوه هات، (پينغه مبهه) (Γ) به چاو دهخهوت به لام دلى به ناگابوو،

سى جار ئەم كارەى دووبارە كرده وه له نيوان شهش پكاتدا، له نيوان هەردوو پكاتيكداسيواكى دەكردو دەستنويزى دەشوشت و ئەم ئايەتانهى دەخويند، پاشان سى پكات نويزى ويتى كرد، پاشان بيلال (خوای لى پازى بيت) هات بانگيدا، دواى بانگ پيغه مبهەر (۲) چوو بو نويزو له ريگا دەيفه رموو: ((اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَ فِي لِسَانِي نُورًا، وَ اجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا، وَ اجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا، وَ اجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا، وَ مِنْ أَمَامِي نُورًا، وَ اجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا، وَ مِنْ تَحْتِي نُورًا، اللَّهُمَّ اعْطِنِي نُورًا)) (186).

واته: ئەى خوايه نورو پوناكى بكه يته ناو دلّمه وه، وه پوناكى بكه يته زمانمه وه، وه پوناكى بكه يته گوويه كانمه وه، وه پوناكى بكه يته چاوه كانمه وه، وه پشتمه وه نورو پوناك بكه يته، وه پيشمه وه پوناك بكه يته، وه سهرووم پوناك بكه يته، وه ژيرم پوناك بكه يته، وه خوايه نورو پوناكىم پيىبه خشيت.

له ريوايه تيكي تردا كه ئيمامى النّسائي (پهحمه تى خوای لىبيت) ده يگيرپيته وه، پيغه مبهەر (۲) ئەم دوعايهى له سوجه دا خويناوه وه. زاناي پايه بهرز ابن علان (پهحمه تى خوای لىبيت) ده لىت: ئيمامى قُرطبي (پهحمه تى خوای لىبيت) فه رمويه تى: ئەو نورو پوناكيبانهى كه پيغه مبهەر (۲) داواى كردوه ده توانزيت له سهەر پواله تى فه رموده كه ليك بدريته وه، واته: داواكردنى پيغه مبهەر (۲) ئەوه بووه كه خوای پهروه رديگار نورو پوناكى بكاته

(186) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (291/3)، والبخاري (6316)، ومسلم واللفظ له (763)، وأبو داود (1353)، والنسائي (1121).

همو و ئەندامه كانی لاشه یه وه تا بتوانیت به هۆیه وه تاریکیه كانی دواپۆژی
 پئی روناك بكاته وه، به لام له پیشتر وایه بگوتریت داواکردنی ئەو نورو
 روناکیه عیلم و پینمونی و هیدایه ته (187).

موسڵمانی ژیر نابیت واز بینیت له داواکردنی نورو روناکی له خوای
 پهروهردگار، به لكو ده بیت بهردهوام بیت له داواکردنی، هه ره له بهر گرنگی
 نورو روناکیه كه موسڵمانان له دواپۆژیشدا داوا له خوا ده كه تا بۆیان زیاد
 بكات، ئایا فهرمووده ی خوای پهروهردگار نه خویندۆته وه كه ده فهرموویت:

﴿ ! " # \$ % & ' () * + , - . / 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 : ;
 < = > ? @ A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z ﴾ (التحریم: ٨).

واته: ئەو كه سانه ی ئیمانتان هیناوه و ئیماندارن، ته وبه بکه ن و
 بگه رپێته وه بۆ لای خوای پهروهردگارو ته وبه یه کی یه كجاری بکه ن، ته وبه یه کی
 (نصوح) بکه ن، پرسیار كرا له ئیمامی عومه ر (خوای لی پازی بیت) ته وبه ی
 (نصوح) چیه ؟ ئه ویش (خوای لی پازی بیت) فهرمووی: ته وبه ی (نصوح)
 ئه وه یه: ئەو كه سه تاوانباره له تاوانه كانی په شیمان بیته وه و جارێکی تر
 نه گه رپێته وه سه ری، چۆن شیر هه ره كه هاته ده ره له گوانی ئاژه ل جارێکی تر
 ناگه رپێته وه ناو گوانی، ئەو كه سه ش نابیت جارێکی تر بگه رپێته وه سه ر
 تاوانه كانی پیشووی، بی گومان بن ئه گه ره ته وبه یه کی ئاوه اتان كرد خوای

(187) بروهانه: الفتوحات الربانية على الأذكار النووية، لابن علان الصديقي (37/2).

پهروهردگار له تاوانه کانتان خوښ ده بېت و ده تانخاته به هه شتانيکه وه که
 پووبارو ئاوی ساف و سازگار به ژير باخه کانيدا د پروات، ﴿ 65 87
 9 < ; : ﴾ له و پوژدها (پوژي قيامت) خوی پهروهردگار
 پينغه مبرو (Γ) نه وانه ی که به راستی باوهريان هینابوو له گه لیا زه لیل و
 سه رشوپر ناکات، ﴿ G F E D C B A @ ? > ﴾
 ﴿ I H ﴾ نورو پوناکیان له بهر ده میانه وه و له لای راستیانه وه
 د دره وشیته وه و له سهر پردی (صراط) پیی د پوون و ده لاین: ئهی
 پهروهردگار دمان نورو پوناکیه که مان بو ته و اوو به رده وام بکه و لیمان خوښ
 به، ﴿ O N M L K ﴾ به راستی تو به سهر هه موو شتی کدا به
 توانایت.

زانای پایه به رزو راقه کاری قورئانی پیروز ابن کثیر (په حمه تی خوی لیبت)
 ده لیت: ئیمامی مجاهد و ضحاک و حسن البصري و جگه له وانیش (په حمه تی
 خویان لیبت) فه رموویانه: له دواپوژدا کاتیک ئیمانداران ده بینن نورو پوناکی
 د ورووه کان ده کوژیته وه ده لاین: ﴿ I H G F E D ﴾
 (تعالی: تعالی: بیس)

موسلمانان خوښه ویست هه موو ئه و کاره چا کانه ی باسما ن کرد نورو پوناکی
 ئیمانداران زیاد ده کات له دواپوژدا (له پوژي تاریکایی و ناخوښی و
 نارپه حه تی)، داواکارین له خوی پهروهردگار که نورو پوناکی زورمان

(188) بیوانه: تفسیر القرآن العظیم لابن کثیر (222/6).

پیبه خشیت له دواپوژدا تا بهرچاومان پویشن و پوناك بیټ و به ئاسانی له
تاریکایی ساحه ی مه حشه رو سه ر پردی (صراط) بپه پینه وه و پزگارمان بیټ،
آمین.

بهشی چوارهم:

ئەو تاوانانەى كە بە ھۆیەو ھاوئەنەكەى دەكەوئیتە ناو دۆزەخەو

موسلمانى خۆشەوئست پئوئستە ئەو بەزانیئت كە ئوممەتى پئغەمبەر (ؑ) ئەوئندەیان دەچنە دۆزەخەو كەس ژمارەیان نازانیئت مەگەرتەنھا خوای پەرورەدگار، ئەوئش لەبەر ئەوئى تاوان و سەرپئچى خوای پەرورەدگاریان زۆر کردوئە.

ھاوئلى بەرپئز عبداﷲ كورپى عَمْرُو (خوایان لى پازى بئیت) دەفەرموئیت: پئغەمبەر (ؑ) فەرموئیتى: ((يَدْخُلُ مِنْ أَهْلِ هَذِهِ الْقَبِيلَةِ النَّارَ مَنْ لَا يُحْصِي عَدَدَهُمْ إِلَّا اللَّهُ، بِمَا عَصُوا اللَّهَ، وَاجْتَرَأُوا عَلَى مَعْصِيَتِهِ، وَخَالَفُوا طَاعَتَهُ، ...)) (189)

واتە: ئەوئندە كەسانى ئەھلى قبیلە (موسلمانان) دەچنە دۆزەخەو كە كەس ژمارەیان نازانیئت مەگەرتەنھا خوای پەرورەدگار، ئەوئش لەبەر ئەوئى تاوان و سەرپئچى خوای پەرورەدگاریان زۆر کردوئە، وە بە بوئرانەو بئ ترس و بئ شەرم سەرپئچى خوای گەرەیان کردوئە، وە بە پئچەوانەى فەرمانەكانى خوای پەرورەدگار جولاونەتەوئە، بەلام مەرچ نئبە ئەوئى كەوتە ناو ئاگرى دۆزەخەو بە ھەمئشەبى تبابدا بمئئبتەوئە.

(189) رواه الطبراني، وحسن إسناده الحافظ ابن حجر في الفتح (463/11) (ح 6574)، وصححه الألباني

في "صحيح الترغيب والترهيب" (3640).

موسلمانان واهه به هوی هندی تاوانه وه که کردوویه تی لهسه پردي (صراط) هوه بهر ده بیته وه ناو ئاگری دۆزهخ، هه رچه نده ئه و موسلمانان سوور بووه لهسه کردنی ئه و کاره چاكانه ی که هۆکار بوونه بو خیرا کردنی پویشتنی لهسه پردي (صراط)، وه کو نویژو پۆژوو و چه ندین کاری تری گه وره ی چاکه، له فه رموده ی پیروزی سه حیدا هاتوو که هندی له موسلمانان به رده وام پاریزگاریان کردوو له نویژو زه کات و حه ج و جهاد، به لام سوودی پیته گه یاندوون بو په رینه وه یان لهسه پردي (صراط)، بویه به رده بنه وه ناو ئاگری دۆزهخ، پیته چیت هۆکاره که ئه وه بیت ئه و کرده وه چاكانه یان لی وهرنه گیرابیت، یان چه ند تاوانیکی گه وره یان هه بووبیت و ته و به یان لینه کردبیت و خوی په روه ردگار لیان خو ش نه بووبیت.

هاوه لی به ریز أبو سعید الخدری (خوی لی رازی بیت) ده فه رموویت: که سانیک له سه رده می پیته مبه ردا (۲) پرسیاریان له پیته مبه ر (۲) کرد، ئایا ئیمه خوی په روه ردگار ده بینین له دوا پۆژدا؟ پیته مبه ر (۲) فه رموی: ئایا ئیوه تووشی هیچ ناره حه تی و زه حمه تیک ده بن له کاتی سه یر کردنی خو رو مانگ له پۆژیکی ساف و بی ته م و هه وردا؟ ووتیان: نه خیر، (واته: بی گومان خوی په روه ردگار ده بینن)، پاشان پیته مبه ر (۲) فه رموی: ((... ثُمَّ يُضْرَبُ الْجِسْرُ عَلَىٰ جَهَنَّمَ وَتَجَلُّ الشَّفَاعَةُ، وَيَقُولُونَ: اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ. قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: وَمَا الْجِسْرُ؟ قَالَ: دَحْضٌ مَزَلَّةٌ. فِيهِ خَطَاطِيفٌ وَكَلَالِيبٌ وَحَسَكٌ تَكُونُ بِنَجْدٍ فِيهَا شَوْكَةٌ يُقَالُ لَهَا: السَّعْدَانُ، فَيَمُرُّ الْمُؤْمِنُونَ كَطَرْفِ الْعَيْنِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرِّيحِ وَكَالطَّيْرِ وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرِّكَابِ فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ وَمَخْدُوشٌ مُرْسَلٌ وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ. حَتَّى إِذَا خَلَصَ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي

بِيَدِهِ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ بِأَشَدَّ مُنَاشِدَةً لِلَّهِ فِي اسْتِقْصَاءِ الْحَقِّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لِلَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ فِي النَّارِ، يَقُولُونَ: رَبَّنَا كَانُوا يَصُومُونَ مَعَنَا وَيُصَلُّونَ وَيَحْجُونَ. فَيَقَالُ لَهُمْ: أَخْرِجُوا مَنْ عَرَفْتُمْ. فَتَحَرَّمَ صُورُهُمْ عَلَى النَّارِ، فَيُخْرِجُونَ خَلْقًا كَثِيرًا قَدْ أَخَذَتِ النَّارُ إِلَى نِصْفِ سَاقِيهِ وَإِلَى رُكْبَتَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُونَ: رَبَّنَا مَا بَقِيَ فِيهَا أَحَدٌ مِمَّنْ أَمَرْتَنَا بِهِ. فَيَقُولُ: ارْجِعُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ دِينَارٍ مِنْ خَيْرٍ فَأَخْرِجُوهُ. فَيُخْرِجُونَ خَلْقًا كَثِيرًا، ثُمَّ يَقُولُونَ: رَبَّنَا لَمْ نَذَرْ فِيهَا أَحَدًا مِمَّنْ أَمَرْتَنَا. ثُمَّ يَقُولُ: ارْجِعُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ نِصْفِ دِينَارٍ مِنْ خَيْرٍ فَأَخْرِجُوهُ. فَيُخْرِجُونَ خَلْقًا كَثِيرًا، ثُمَّ يَقُولُونَ: رَبَّنَا لَمْ نَذَرْ فِيهَا مِمَّنْ أَمَرْتَنَا أَحَدًا. ثُمَّ يَقُولُ: ارْجِعُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ فَأَخْرِجُوهُ. فَيُخْرِجُونَ خَلْقًا كَثِيرًا، ثُمَّ يَقُولُونَ: رَبَّنَا لَمْ نَذَرْ فِيهَا خَيْرًا (...)) (191)

واته: پاشان پردی (صراط) داده نریت له سه ر پشتی دوزخ، ریگه به شه فاعهت کردن ده دریت، پیغه مبه ران (سه لاوات و سه لامی خویان له سه ر بیئت) ده لئین: خویاه سه لامه تیان بکه، خویاه سه لامه تیان بکه، ووترا: ئهی پیغه مبه ر (Γ) ئه و پرده چیه و چونه؟ پیغه مبه ر (Γ) فه رموی: پردی (صراط) ریگه یه که زور لووسه پیی له سه ر به ند نابیت به لکو هه لده خلیسکیت، له سه ر ئه و ریگه یه کومه له قولاپ و پراکیشه ریك هیه، وه درکیکی پیوه یه که به له شیانه وه ده نوسیت و رایان ده کیشیت، پیی

(191) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (208/24)، والبخاري (7439)، ومسلم واللفظ له (183)، والنسائي (5025)، والحاكم (582/4).

دهووتریت: دپکی (سعدان) که له وولاتی نهجد هیه، پاشان موسلمانان
 کۆمهڵ کۆمهڵ به پئی کردهوهکانیان بهسهریدا دهپۆن، یهکه م کۆمهلیان به
 وینهی چاو تروکان، پاشان بهوینهی تیشک و ههوره بروسکه، پاشان وهکو
 خیرایی با بهسهریا دهپۆن، پاشان وهکو پۆیشتنی بالنده، پاشان وهکو
 سوارچاکیکی باش، پاشان وهکو پۆیشتنی پیاویکی خیرا، وه ههیانه به
 پیاده دهپهپیتتهوهو بهسهلامهتی پزگاری دهبیته، وه ههیانه پزگاری دهبیته
 بهلام لهش و دم و چاوی پووشاوه، ههیانه بهردهبیتهوه ناو ئاگری دۆزهخ و
 ناتوانیته بپهپیتتهوه، ههتا موسلمانان پزگاریان دهبیته له ئاگری دۆزهخ،
 پاشان پیغهمبهر (ﷺ) فهرمووی: سویند بهو پهروهردگارهی که گیانی منی
 بهدهسته هیچ کهس له ئیوه نییه له دنیادا که داوا له خوا بکات بۆ به
 دهست هینانی مافی خۆی لهو کهسهی که زولم و ستهمی لیکردوه، وهکو
 داواکردنی ئیمانداران له خوای پهروهردگار تا ریگهیان بدات بۆ شهفاعهت
 کردن بۆ برایی موسلمانانی تاوانبارو سزادراویان له دواپۆژدا (واته: ئهوهنده
 خهمی برایی موسلمانانی ناو دۆزهخیان زیاتر له حهق و مافهکانی خۆیان له
 دنیادا)، ئیمانداران دهلین: ئهی پهروهردگار ئهوه موسلمانانه پۆژووویان
 دهگرت لهگهلماندا، وه نوپزیان دهکرد، وه ههیان دهکرد، پییان
 دهووتریت: بپۆن ئهوه کهسانهی دهیان ناسن دهریان بیسن له ناو دۆزهخدا،
 ئاگری دۆزهخ شیوهو پوخساری تیک نهداون، ئهوانیش دهچن کۆمهلیکی زۆر
 دهردینن که ئاگری دۆزهخ تا نیوهی ئهژنۆ، یان سهه ئهژنۆیانی گرتوهوه
 سوتاندووویهتی، کاتی که دهگهپینهوه دهلین: ئهی پهروهردگار هیچ کهس
 نهماوه لهو کهسانهی که فهرمانت پیکردین تا دهریان بیسن، خوای

پهروهردگار پييان د هغه رموويت: بگه پينه وه سهير بكن هه ركه سيك له
 موسلمانانې ناو ئاگرې دوزه ختان بينې به ئەندانه قورسې دهنكه
 گه رديله يه ك خيرو چاكه ي هه بوو دهري بينن له دوزه خ، ئەوانيش ده چن
 كه سانئكي زور دهرده كهن له دوزه خ، كاتيڪ ده گه پينه وه ده لئېن: ئەي
 پهروهردگار هيچ كه سيكمان نه هيشت له و كه سانه ي كه فرمانت پيكردين تا
 دهريان بينن له دوزه خ، له دوايدا ده لئېن: ئەي پهروهردگار كه سيك نه ماوه
 كه خيرو چاكه ي هه بيت تا ئيمه دهري بينن، ... (192).

موسلمانانې خوشه ويست جوان ووردبه وه له ووته ي ئيمانداران كه باسي
 براياني موسلمانان ده كهن و ده لئېن: (رَبَّنَا كَاثُوا يَصُومُونَ مَعَنَا وَيُصَلُّونَ
 وَيَحُجُّونَ) ئەي پهروهردگار ئەو موسلمانانە رۆژوويان ده گرت له گه لماندا، وه
 نوئيژيان ده كرد، وه حه جيان ده كرد، (موسلمان بوونه وكرده وه ي چاكه شيان
 زور بووه، به لام ئيستا چوونه ته ئاگرې دوزه خه وه) به راستي كاره سات و
 موصيبه تيكي زور گه وره يه كه موسلمان پوكنه كاني ئيسلام به جي بگه يه نييت
 وكرده وه چاكه كانيش بكات پاشان بجيته ئاگرې دوزه خه وه، (خوا هه موو
 لايه كمان بپاريژييت له ئاگرې دوزه خ)، ده ي كه وابوو بابزانين ئەو تاوانانه چين
 كه به هويه وه موسلمانانې تاوانبار ده چنه دوزه خه وه؟

(192) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (208/24)، والبخاري (7439)، ومسلم واللفظ له (183)،
 والنسائي (5025)، والحاكم (582/4).

ئەو تاوانانە چىن كە بە ھۆيەو ھاوئەنە كەى دەچىتتە دۆزەخەو؟

موسلمانى خۆشەويست ناتوانرئىت ئەو تاوانانە ھەموويان بژمئردرئىت و ديارى بكرئىت، لەبەر زۆريان، وە نەبوونى بەلگەى پوون و ئاشكرا لەسەر ئەوەى كە ھەر موسلمانئىك بيان كات دەچىتتە دۆزەخەو، ھەرچەندە ھەرپەشەى دۆزەخ كراوہ لەو كەسەى كە دەيان كات، گەورەترين تاوانەكان ئەم تاوانەن:

يەكەم: كەوتنە ناو ئارەزوو ھەرامەكانەو:

ئارەزوو ھەرامەكان: ئارەزوو ديارو ھەست پيكر اوھەكان و ئارەزوو شاراوھەكانئىش دەگرئىتەو، ئارەزوو ديارو ھەست پيكر اوھەكان وەكو: شەھوت و ئارەزووى سك و داوئىن، ئارەزوو شاراوھەكانئىش وەكو: ھەز كردن بە پلەو پايەو خۆ دەرخستن و تۆلە سەندنەو.

ھاوھلى بەرئىز أبو بَرززة (خوای لى پازى بئىت) دەفەر مووئىت: پئىغەمبەر (ﷺ) فەر مووئىتە: ((إِنَّ مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُمْ شَهَوَاتِ الْعَيِّ فِي بُطُونِكُمْ وَفُرُوجِكُمْ، وَمُضِلَاتِ الْهَوَى)) (193).

واتە: ترسناكترين شتئىك كە لئىى بترسم تووشتان بئىت: پۆچوون و شوئىنكەوتنى ھەزو ئارەزووھەكانى سك و داوئىتتەنە (ئەو تاوانانەى كە بە دل و دەروون دەكرئىت، وە ئەو تاوانانەى بە داوئىن دەكرئىت)، وە شوئىنكەوتنى ئارەزوو سەرلئىشئوئىنەرەكانە.

(193) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (280/19)، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب (52).

کهوتنه ناو ئاره زووه حه رامه کانی وه کو: زینا و نیربازی و خواردنه وهی مهیی و تیپوانین بو ئافره تانی بیگانه و (نه زهر کردن)، په یاکردنی مالی حه رام و گالته کردن به نامووسی خه لکی و هتد، که مرؤف له ززهت و ئاره زووی پیوه وهرده گریت، له کاتیگدا خوی په روهردگار حه رامی کردوه، هه موو ئه م کاره حه رامانه هوکاره بو ئه وهی خاوه نه که ی بجیته ئاگری دۆزه خه وه.

زانای پایه بهرز **ابن حجر** (په حمه تی خوی لیبیت) ده لیت: ئیمامی القاضی **أبو بکر العربي** (په حمه تی خوی لیبیت) ووتوویه تی: ئه و قولاپانه ی که به ده وری پردی (صراط) وه هه یه ئه و هه واو ئاره زووانه که له فهرمووده که ی پیشوودا ئاماژه ی بو کراوه، وه پیغه مبه ر (۱۳) فهرموویه تی: ((حَفَّتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ)) واته: ئاگری دۆزه خ ده وره دراوه به هه واو ئاره زووه کان، هه واو ئاره زووه کان دانراون به ده وری دۆزه خه وه، هه رکه سیک شوینی ئاره زوویه ک بکه ویت ده که ویته ناو دۆزه خه وه، له بهر ئه وهی تاوانه کان پراکیشه رن بو ناو دۆزه خ (194).

ده ی خۆزگه خه لکی به خهر به اتنایه له و خه وه بی ئاگاییه ی که تیایدان، وه به ئاگا به اتنایه له و پیهه لخلیسکان و کهوتنه ناو هه واو ئاره زووه حه رامه کانه وه له کاتی سه فره و گه شت و تیپوانین بو هوکاره کانی پراگه یاندن (ته له فزیون و سه ته لایت و ئه نته رنیت و موبایل و کتیت و گوڤاره به دپه وشتییه کان)، بی ئاگان له و هه موو سزاو ناخۆشی و نارپه حه تی و ئه و

(194) بیوانه: فتح الباری بشرح صحیح البخاری لابن حجر العسقلانی (461/11 ح 6574).

قولاپانهی تهنیشت پردی (صراط) که چاوه پریان دهکات و به زهیی به هیچ که سیکدا نایات، فه رمان کرابیت هه رکه سیک رابکی شریّت بو ناو دۆزه خ، راده کیشریّت و له بیر ناکریّت، پیاوان و ئافره تانی پی هه لخلیسکاو له سه ر پردی (صراط) و به ره وه بوو بو ناو دۆزه خ زۆر زۆرن له و پۆژهدا.

زانای پایه به رز ابن رجب (ره حمه تی خوی لیبت) ده لیت: له کاتیکدا ئیمان و کرده وهی چاکه له دونیادا ئه و ریگه راسته یه که خوی په روه ردگار فه رمانی کردوه تا به نده کان له سه ری برۆن و به رده وام بن له سه ری، وه فه رمانی پی کردون که داوا له خوا بکن تا خوا هیدایه تیان بدات بو، بویه هه ر موسلمانیک له دونیادا ریگه ی ته نها ئه و ریگه راسته بیت له رواله ت و ده روونیدا، ئه وه پییه کانی جیگیر ده بیت و ریک و راست له سه ر ئه و پردی (صراط) هی که له سه ر دۆزه خ دانراوه ده روات و به سه لامه تی ده په ریته وه، به لام هه رکه سیک له دونیادا ته نها له سه ر ئه و ریگه راسته نه بیت له رواله ت و ده روونیدا، به لکو لابدات به لای فیتنه و ئاشووبی گومانه کان یان هه واو ئاره زووه کان، ئه وه قولاپه راکیشه ره کانی سه ر پردی (صراط) رایان ده کیشریّت، به پیی لادانیان له ریگه راسته که ی خوی په روه ردگارو شوینکه وتنی گومانه کان یان هه واو ئاره زووه کان، هه روه که له فه رموده یه کدا هاتوه که پیغه مبه ر (۳) فه رمویه تی: ((تَخَطَفُ النَّاسُ بِأَعْمَالِهِمْ)) واته: قولاپه کانی تهنیشت پردی (صراط) تاوانباران به پیی تاوانه کانیان راده کیشریّت (195).

(195) بیوانه: التخویف من النار والتعریف بحال دار البوار للحافظ ابن رجب الحنبلی، تحقیق یواد القیسی

ئىمامى سَهْل كوپرى عَبْدُالله التَّسْتَرِي (پهحمهتى خواى لَيْبِيَّت) ده لَيْت: هه ر كه سِيك له دونيادا رِيْگه له سه ر خَوَى ته سك بكات، ئه وه له دواپوژدا بوَى پان و فراوان ده بِيَّت (واته: پردى صِراط)، وه به پيچه وانه وه هه ر كه سِيك له دونيادا رِيْگه له سه ر خَوَى پان و فراوان بكات، ئه وه له دواپوژدا بوَى ته سك وته نگ ده بِيَّت (واته: پردى صِراط)ى له سه ر ته سك ده بِيَّت) (196).

زاناي پايه به رز ابْن رَجَب (پهحمهتى خواى لَيْبِيَّت) له سه ر ووته كه ى ئىمامى سَهْل كوپرى عَبْدُالله التَّسْتَرِي ده فه رموويَّت: ماناي ووته كه ى ئه وه يه: هه ر كه سِيك ژيان له سه ر خَوَى ته سك بكات وه له دونيادا به شوين كه وتنى فه رمانه كانى خواى په روه ردگارو پيغه مبه رو (۳) دوركه وتنه وه له تاوانه كان، كه ئه وه ش راستيى به رده وام بوونه له سه ر رِيْگاي راست له دونيادا، ئه وه پاداشتى له دواپوژدا ئه وه يه: پردى صِراط)ى بو فراوان ده كرِيَّت، وه هه ر كه سِيك ژيان له سه ر خَوَى فراوان بكات له دونيادا به شوين كه وتنى ئاره زووه حه رامه كان و ئاره زووه سه رليشيوينه ره كان تا له رِيْگه ي راست ده رده چِيَّت، ئه وه سزاكه ى له دواپوژدا ئه وه يه: پردى صِراط)ى لى ته نگ و ته سك ده كرِيَّت وه به پيى دوركه وتنه وه ي له رِيْگا راسته كه وه و شوين كه وتنى ئاره زووه حه رامه كان (197).

(صفحة 230).

(196) برونه: حلية الأولياء وطبقات الأصفياء لأبي نعيم (197/10)، وصفة الصفوة لإبن الجوزي (278/2).

(197) برونه: التخويف من النار والتعريف بحال دار البوار للحافظ ابن رجب الحنبلي، تحقيق إباد القيسي (صفحة 233).

زانای پایه‌برز ابن تیمیة (رحمتهی خوی لیبت) ده لیت: له کاتیکیدا دۆزه خ به‌به‌ست کراوه و ده‌وره دراوه به ئاره‌زووه‌کان هیچ کهس ناچیتته ناوی مه‌گر به هۆیانه‌وه نه‌بیته (به هۆی حه‌رامه‌کانه‌وه)، وه له کاتیکیدا به‌هه‌شت به‌به‌ست کراوه و ده‌وره دراوه به ناخۆشی و نا‌په‌ه‌تییه‌کان ئه‌وه هیچ کهس ناچیتته ناوی مه‌گر به هۆیانه‌وه نه‌بیته (به هۆی کاره چاکه‌کانه‌وه) (198).

بۆیه پیویسته موسلمان به‌رده‌وام بیته له‌سه‌ر دینی خوی په‌روه‌ردگار، وه خۆی بپاریزیت له هه‌ندێ شتی هه‌لالی دونیایی تا نه‌که‌ویتته ناو حه‌رامه‌وه، هه‌روه‌ک هاوه‌لی به‌ریز ابوذر (خوی لی پازی بیت) ده‌فه‌رموویت: خۆشه‌ویستم (واته: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌والی پیدام که پردی (صراط) ریگه‌یه‌کی خلیسکه‌و پیی له‌سه‌ر به‌ند نابیت، وه ئیمه‌ کاتیک ده‌چینه سه‌ری ئه‌گر بارمان سووک بیت (تاوانمان که‌م بیت و لیپرسینه‌وه‌مان سووک بیت)، ئه‌وه زووتر پزگارمان ده‌بیته لیی وه‌ک له‌وه‌ی که بارمان قورس بیت کاتیک ده‌چینه سه‌ری (تاوانمان زور بیت و لیپرسینه‌وه‌مان قورس بیت) (199).

دووه‌م: ته‌وبه‌ نه‌کردن له تاوانه‌ گه‌وره‌کان:

به‌لگه‌کانی قورئانی پیروۆزه‌فه‌رمووده‌ سه‌حیحه‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئه‌وه ده‌سه‌لمینن ئه‌و موسلمانه‌ خوا به‌ ته‌نها په‌رستانه‌ی که ده‌چنه دۆزه‌خه‌وه، به هۆی ئه‌و تاوانانه‌وه‌یه که کردووینانه‌و له‌سه‌ری مردوونه‌ بی ئه‌وه‌ی ته‌وبه‌یه‌کی راسته‌قینه‌یان لی کردبیت، وه‌کو خواردنی پیبا، به‌که‌م زانینی

(198) بروه‌انه: الاستقامة لابن تیمیة (451/1).

(199) رواه الإمام أحمد "المسند" (21454)، وصححه الألبانی فی "صحيح الترغيب والترهيب" (3178).

خه لکی و مافه کانیان، بیدعه کردن، شوپرکردنه وهی جل و بهرگ بو ژیر
 قاپه په قه ی پییه کان (بو پیاوان)، خو به زل زانین، ووتنی ووتیه ک که خوی
 په روهردگار پیی ناخوشه، درو هلبهستن بهدم پیغه مبهری خواوه (۲)، وه
 جگه لهم تاوانه گه ورانه که هه په شه له خاوه نه کانیان کراوه به ئاگری
 دوزه خ، یان نه فرت لی کردن، یان توپه یی خوی په روهردگار، یان بوونی
 وهیل بویان، یان بوونی سزای تووند بویان، یان بوونی حه د له سهریان، په نا
 ده گرین به خوی په روهردگار (200).

موسلمانان خۆشه ویست ئه وهی که زانراوه ئه وهیه: پینچ نویژه فرهزه که
 ته نها گوناوه بچوکه کان ده سپنه وه نه ک گوناوه گه وره کان، له سه ر بوچوونی
 هه ندیک له زانایان، چونکه تاوانه گه وره کان مه گه ر ته و به یه کی نه صوح و
 پاسته قینه بیان سپینه وه.

هاوه لی به ریژ أبو هریره (خوی لی پازی بیت) ده فره رموویت: پیغه مبه ر (۳)
 فره رموویه تی: ((الصَّلَاةُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانَ إِلَى
 رَمَضَانَ، مُكْفَرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ)) (201).

واته: کردنی پینچ نویژه فرهزه که، وه کردنی نویژی ههینی تا ههینی
 داهاتوو، وه گرتنی پوژوو ی مانگی په مه زان، ده بنه که فاره تی تاوانه کان
 ئه گه ر ئه و به نده موسلمانان خوی له تاوانه گه وره کان پاراستبیت.

(200) تاوانه گه وره کان ژور له وه زیاترن که خه لکی ده یان کات و ژور به سووکی سه بریان ده کات، بو
 زیاتر شاره زابوون له تاوانه گه وره کان، بپوانه ئه م کیتابانه: "الکبائر" و "تبین الحارم" للإمام الذهبي، و
 "الزواجر عن اقتراف الكبائر" للإمام الهیتمی "وه جگه له م کیتابانه.

(201) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (198/2)، ومسلم واللفظ له (233) والترمذي (214).

به لام هه ندی له زانیان بۆچوونیان وایه که کردنی پینج نوێژه فه رزه که ده بیته هوکاری سرینه وهی هه موو تاوانه کان هه تا تاوانه که وره کانیش، به لگه شیان ئه و فه رموده یه یه که هاوه لی به ریز أبو هریره (خوای لی پازی بیت) له پیغه مبه ره وه (Γ) بۆمان ده گێریتته وه که فه رمویه تی: ((أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، هَلْ يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ؟ قَالُوا: لَا يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ. قَالَ: فَكَذَلِكَ مِثْلَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا)) (202).

واته: ئه گهر پووباریک به به رده می مالی یه کیکتاندا بپوات و پۆژی پینج جار خۆی تیا بشوات، ئایا ئه و که سه هیه چلک و پیسی به لاشه یه وه ده مینیت؟ هاوه لان (خوایان لی پازی بیت) فه رمویان: نه خیر هیه چلک و پیسی به لاشه یه وه نامینیت، پیغه مبه ر (Γ) فه رموی: ده ی ئه وه وینه ی پینج نوێژه فه رزه که یه خوای په روه ردگار تاوانه کانی پی ده سپریتته وه (چۆن ئه و ئاوه لاشه پاک ده کاته وه له چلک و پیسی، به هه مان شیوه کردنی نوێژه فه رزه کانیش موسلمان پاک ده کاته وه له تاوانه کان).

مه زه به ی ئه هلی سوننه و جه ماعه ئه وه یه: ئه و موسلمان ی که خوا به ته نها په رسته و تاوانی گه وره ی هه یه، ئه گهر خوای په روه ردگار لی خوش نه بیت ئه وه به پی تاوانه که ی سزا ده دریت و پاشان پرگاری ده بیت له دۆزه خ و به هه میشه یی تیایدا نامینیتته وه، بۆیه پیویسته موسلمان خۆی بپاریزیت له

(202) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (202/2)، والبخاري (528)، ومسلم (667)، والترمذي (2868)، والنسائي (462)، وابن ماجه (1397)، والدارمي (1183).

تاوانه گه وره کان، وه زور به خیرایی ته وبه ی لیبکات ئە گەر هەر یه کیکیانی کردوو ه و که وتۆته ناوی.

ئهو تاوانه گه ورانه ی که زور به ی خه لکی تی ی که وتوونه و گو یی پیناده ن
 نه مانه ن:

1. ریا کردن له کردنی کاره چاکه کان و نه بوونی دئسوزی تیایدا:

هاوه لى به ریز ابو هريرة (خوای لى پازى بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (r) فه رموویه تی: ((إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضَىٰ فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةٌ: رَجُلٌ اسْتَشْهَدَ فَأَتَىٰ بِهِ فَعَرَفَهُ نِعْمَهُ فَعَرَفَهَا، فَقَالَ: مَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِي سَبِيلِكَ حَتَّى اسْتَشْهَدْتُ، قَالَ: كَذَبْتَ إِنَّمَا أَرَدْتُ أَنْ يُقَالَ: فُلَانٌ جَرِيءٌ فَقَدْ قِيلَ، فَأَمَرَ بِهِ فَيُسْحَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ حَتَّىٰ أُلْقَىٰ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ، فَأَتَىٰ بِهِ اللَّهُ فَعَرَفَهُ نِعْمَهُ فَعَرَفَهَا، فَقَالَ: مَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَقَرَأْتُ الْقُرْآنَ وَعَلَّمْتُهُ فِيكَ، قَالَ: كَذَبْتَ إِنَّمَا أَرَدْتُ أَنْ يُقَالَ: فُلَانٌ عَالِمٌ، وَفُلَانٌ قَارِئٌ، وَقَدْ قِيلَ فَأَمَرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ حَتَّىٰ أُلْقَىٰ فِي النَّارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ أَنْوَاعَ الْمَالِ فَأَتَىٰ بِهِ فَعَرَفَهُ نِعْمَهُ فَعَرَفَهَا، فَقَالَ: مَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ فَقَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ شَيْءٍ تُحِبُّ أَنْ أُنْفِقَ فِيهِ إِلَّا أَنْفَقْتُ فِيهِ لَكَ، قَالَ: كَذَبْتَ إِنَّمَا أَرَدْتُ أَنْ يُقَالَ: فُلَانٌ جَوَادٌ، فَقَدْ قِيلَ فَأَمَرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ حَتَّىٰ أُلْقَىٰ فِي النَّارِ))، وفي رواية عند الترمذي أن النبي (r) قال: ((أولئك الثلاثة أول خلق الله تسعروا بهم النار)) (203).

(203) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (223/19)، ومسلم واللفظ له (1905) والنسائي (3137)، والترمذي (2382)، والحاكم (579/1)، وابن خزيمة.

واته: یه که م که س و کۆمه ل له دواپۆژدا لیپرسینه وه میان له گه لدا بکریت سی
کۆمه لن (سی که سن):

یه که م: پیاویکه شهید کراوه، ئەم پیاوه ده هیئریت و نیعمه ته کانی خوی
گه وره ی به پرودا ده دریتته وه و ئەویش هه مووی دیتته وه یاد، خوی
په روه ردگار پیی ده لیت: چیت کرد به و هه موو نازو نیعمه ته ی که پیم
به خشیبووی؟ ئەویش ده لیت: جیهام کردو تیمکۆشا له پیناوی تۆدا تا
شهید کرام، خوی په روه ردگار پیی ده لیت: درۆت کرد جه نگایت تا پیت
بووتریت: فلانه که س نازایه، وه پیت ووترا نازایه له دونیادا، پاشان فه رمان
ده کریت به پاکیشانی بۆ ناو دۆزه خ، به سه ر سه را رانه کیشریت تا فری
ده دریتته ناو ناگری دۆزه خه وه.

دووهم: پیاویکه زانست و زانیاری شه ری فی ر بووه و قورئان خوین بووه و
خه لکیشی فی ر کردوه، ئەم پیاوه ش ده هیئریت و نیعمه ته کانی خوی
گه وره ی به پرودا ده دریتته وه و ئەویش هه مووی دیتته وه یاد، خوی
په روه ردگار پیی ده لیت: چیت کرد به و هه موو نازو نیعمه ته ی که پیم
به خشیبووی؟ ئەویش ده لیت: زانست و زانیاری فی ر بووم و خه لکیشم
فی ر کردو قورئانیشم خویند له به ر خاتری تو ئە ی خویه، خوی په روه ردگار
پیی ده لیت: درۆت کرد زانست و زانیاری فی ربوویت تا پیت بووتریت: زانایه،
وه پیت ووترا له دونیادا، وه قورئانت خویند تا پیت بووتریت: قورئان
خوینه، وه پیت ووترا له دونیادا، پاشان فه رمان ده کریت به پاکیشانی بۆ ناو
دۆزه خ، به سه ر سه را راده کیشریت تا فری ده دریتته ناو ناگری دۆزه خه وه.

سئیهه: پیاویکه خوی په روهردگار دهوله مهندي كړدووه و چه ندين جور مالي پيښه خشيوه، ئەم پياوېش دهينرئيت و نيعمه ته كاني خوي گه وره ي به پرودا ده دريټه وه و ئه ويش هه مووي ديته وه ياد، خوي په روهردگار پيئ ده ليټ: چيت كرد به و هه موو نازو نيعمه ته ي كه پيم به خشيبووي؟ ئه ويش ده ليټ: ئه ي په روهردگار هيج ريگه يه كي خيرو چا كه نه مابوو كه تو حه ز بكه يت تيايدا ببه خشريټ ئيلا له بهر خاتري تو مالم تيا به خشى، خوي په روهردگار پيئ ده ليټ: دروت كرد مالت ده به خشى و خيرت ده كرد تا پيټ بووترئيت: فلانه كه س به خشنده و خيرخوازه، وه پيټ ووترا له دونيادا، پاشان فرمان ده كريت به راكيشاني بو ناو دوزه خ، به سهر سه را رانه كيشريټ تا فرئ ده دريټه ناو ئاگرى دوزه خوه.

له پياويه تيكي تردا كه ئيمامى الترمذي ده يگيريټه وه پيغه مبه ر (٢) فرمووي: ئه ي ابوهريرة ئەم سئ كو مه له يه كه م كو مه ل و دوست كراوى خوي په روهردگارن كه ئاگرى دوزه خيان پي گهرم و داخ ده كريت و ده سووتيندريئ، (قورئان خوئينيك، تيكو شه ريك، خيرخوازيك، ئه و كاره باشان هيان كړدووه بو ئه وه ي پييان بووترئيت: فلانه كه س قورئان خوئين بووه، فلانه كه س ئازا بووه، فلانه كه س به خشنده و خيرخواز بووه، كرده وه كانيان ته نها له بهر خاتري خوي په روهردگار نه بووه، به لكو بو رپاو خو درخستن بووه).

هه ر بويه هاوه لي به ريز ابو هريرة (خوي لي پازي بيت) كاتيڪ ئەم فرمووده يه ي ده گيرايه وه ده بورايه وه له هوش خو ي ده چوو. وه هه روه ها هاوه لي به ريزي پيغه مبه ر (٢) ابوهريرة (خوي لي پازي بيت)

فهرموده‌یه‌کی ترمان له پیغه مبه‌ره‌وه (۲) بۆ ده‌گیریته‌وه که فه‌رموویه‌تی:
 ((مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ، وَيُجَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ، وَيَصْرِفَ بِهِ وَجوهَ
 النَّاسِ إِلَيْهِ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ جَهَنَّمَ)) (204).

واته: هه‌رکه‌سیک فی‌ری عیلم و زانیاری شه‌ری بی‌یت بۆ خو‌ پادان و
 شانازی کردن به‌سه‌ر زانیاندا، وه بۆ ده‌مه‌ ده‌می و مونا‌قه‌شه‌ کردن له‌ گه‌ل
 که‌سانی بی‌عیلم و نه‌زاندا تا گومانیان بۆ دروست بکات، وه به‌ هوی
 فی‌ربوونی عیلم و زانیاری شه‌رییه‌وه پووی خه‌لکی بۆ لای خو‌ی رابکیشی‌ت
 (بۆ ئه‌وه‌ی به‌رده‌وام له‌سه‌رووی خه‌لکه‌وه بی‌ت یان زیاتر ریز لی‌گیراو بی‌ت)،
 هه‌ر که‌سیک ئه‌و کاره‌ بکات (عیلم و زانیاری شه‌ری فی‌ر بی‌ت به‌ مه‌به‌ستی
 یه‌کیک له‌و سئ شته‌) ئه‌وه‌ بی‌گومان خو‌ای په‌روه‌ردگار ده‌یخاته‌ ناو
 دۆزه‌خه‌وه.

2. وینه‌ گرتن:

هاوه‌لی به‌ریز ابو‌ هریره (خو‌ای لی‌ پازی بی‌ت) ده‌فه‌رمووی‌ت: پیغه‌مبه‌ر (۲)
 فه‌رموویه‌تی: ((يَخْرُجُ عُنُقٌ مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا، وَأُذُنَانِ
 يَسْمَعُ بِهِمَا، وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِهِ، فَيَقُولُ: إِنِّي وَكَلْتُ بِثَلَاثَةِ بَكُلٍّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، وَبِكُلِّ
 مَنْ ادَّعَى مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ، وَالْمُصَوِّرِينَ)) (205).

(204) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (164/1)، وابن ماجه واللفظ له (260)، وقال الألباني في "صحيح
 الترغيب والترهيب": صحيح لغيره (110).

(205) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (168/24)، والترمذي واللفظ له (2574)، وصححه الألباني في
 "صحيح الجامع" (8051).

واته: له رۆژی قیامه تدا ملیک له ناو ئاگری دۆزه خه وه درده چیت، دوو چاوی ههیه پئی ده بینیت، دوو گوئی ههیه پئی ده بیستیت، زمانیکی ههیه قسهی پیده کات و ده لیت: من شه ریشک کراوم و پینگه پیدراوم به پاکیشانی سئ کۆمه ل کەس بۆ ناو ئاگری دۆزه خ: هه موو که سیکی خو به زل زانی ئینکار که ره له حه ق، وه هه موو ئه و که سانه ی له گه ل خوای په روه ردگاردا هاوار بۆ په رستراوی تر ده که ن (موشریکین)، وه هه موو وینه گرو وینه کیشیک. سَعِيدِ كُورَى أَبُو الْحَسَنِ (خوای لی رازی بیئت) ده فه رموویت: جار یکیان پیاویک هات بۆلای ابنُ عَبَّاس (خوایان لی رازی بیئت) پئی ووت: من ئه م وینانه ده کیشم (وینه ی روح له به ران) جا بۆم په وون بکه وه ئایا دروسته یان نا؟ ابنُ عَبَّاس (خوایان لی رازی بیئت) پئی ووت: نزیک به ره وه لیم، پیاوه که لئی نزیک بووه وه، دووباره ابنُ عَبَّاس (خوایان لی رازی بیئت) پئی ووت: نزیک به ره وه لیم، پیاوه که لئی نزیک بووه وه تا ابنُ عَبَّاس (خوایان لی رازی بیئت) ده سستی خسته سه ر سه ری و پئی ووت: ئه وه ت بۆ باس ده که م که خۆم له پیغه مبه ری خوام (ع) بیستوهه*، بیستومه له پیغه مبه ر (ع) که فه رموویه تی: ((كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي

* موسلمانان راسته قینه ده بیئت وه کو ابنُ عَبَّاس بیئت (خوایان لی رازی بیئت)، ته نها فه رموو ده ی خوای په روه ردگارو پیغه مبه ر (ع)، باس بکات و فه توای پییدات، نه ک ووته ی ئه م و ئه و، به تابه تی له و باسانه ی که خیلافی زۆری تیا دروست بووه له م سه رده مه دا، وه کو: گۆرانی و مۆسیقا و وینه گرتن و ریش تاشین و جل و به رگ شوپر کردنه وه بۆ ژیر قاپه ره قه ی پییه کان (بۆ پیاوان)، وه حه لال کردنی پانتۆل و دهم و چاوه برۆ هه لگرتن بۆ ئافره تان،.....، ئه گه ر تۆ موسلمانان راسته قینه بیئت و ته ویت به راستی شوینی قورئانی په رۆزو فه رموو ده سه حیه کانی پیغه مبه ر (ع) بکه ویت، ئه وه بۆت درده که ویت هه موو ئه م شتانه و چه ندین شتی تر که له بنه رده تدا حه رامه، به لام به وته و فه توای ئه م و ئه و حه لال کراوه، نه ک به فه رموو ده ی خوای په روه ردگارو پیغه مبه ر (ع).

النَّارِ يَجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوْرَهَا نَفْسًا فَتَعَذِّبُهُ فِي جَهَنَّمَ. وَقَالَ: إِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ
فَاعِلًا، فَاصْنَعِ الشَّجَرَ، وَمَا لَا نَفْسَ لَهُ)) (206).

واته: هممو وینه گرو وینه کیثیشیک له ناگری دۆزه خدایه، هر وینه یه که
کیثاویتی له دنیا دا ده کریت به روح له بهریک و سزای (وینه گرو
وینه کیثه که) ده دات، ابن عباس (خوایان لی رازی بیت) به پیاوه که ی ووت:
ئه گه ر تو هر وینه کیثی و وینه ده کیثیت، ئه وه وینه ی دارو درخت و ئه و
شتانه بکیثه که روح له بهر نین (واته: وینه ی شاخ و کیوو پروبارو ... هتد).
موسلمانان خوشه ویست ناگاداربه و خوت بپاریزه له دروست کردنی په یکه رو
وینه ی مروّف و روح له بهران، یان گورپینی وینه کان به گالته کردن به شیوه و
پوخساریان به برین و پیکه وه نانیان له ریگه ی بهرنامه ی کومپیوته رو موبایل
و هؤکاره کانی تر، که زوربه ی خه لکی به چاوی سووکه وه سهیری ده که ن و
کردوویانه ته هؤکاری گالته نامیزو کاتی پی به سهر ده بن.

وه ههروه ها خوت بپاریزه له وینه گرتن و مه لی کاتی خوی به ده ست وینه
کیثراوه، ئیستا به کامیرا و نامیری پیشکه وتوو ده گیری و حوکی وینه
کیثانی نییه.

نه خیر وانییه، موسلمانان خوشه ویست پیته ده لیم: خوتی لی بپاریزه تا
هه ره شه ی ئه و فهرموودانه ی سه ره وه و چه ندین فهرمووده ی سه حی تری
پیغه مبه ر (۱) نه تگریته وه، خو ئه گه ره ده لیت: بابه ته که بابه تیکی
خیلافیه و زانیانی سه رده م بۆچوونیان جیاوازه له سه ر دروستیتی و

(206) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (277/17)، والبخاري (2225)، ومسلم واللفظ له (2110)،
والترمذي (7751)، والنسائي (5358)، وأبو داود (5024).

نادرستىتى (ويىنه گرتن)، بەلى منىش لە گەلتام كە زاناىانى سەردەم
 بۆچوونيان جياوازه لەسەر دروستىتى و نادروستىتى، بەلام مەرج نىيە ھەر
 بابەتتىكى شەرى زاناىان بۆچوونيان جياواز بوو تىايدا تۆ بلىت: كامىان
 ئاسانترو گونجاوترو خۆشترە ئەوھيان ئەنجام دەدەم، چونكە حەق ھەرگىز
 يەكە و لای كۆمەللىكيا نەك لای ھەردوو لایان، وە ئەگەر شوينى خىلافى بى
 بنەماو بى بەلگە بكەويت ئەو سەرت لىدە شىوئىت و موسلماننىكى حەق
 ويست نابىت، لەبەر ئەوھى ئەو زاناىانەھى كە دەللىن: ويىنه گرتن دروست نىيە و
 لە تاوانە گەرەكانە، بەلگەيان ھەم فەرموودەھى صەحىحى پىغەمبەرە و
 (۳)، ھەم بۆچوونى راست و دروستى خۆيان و زاناىانى پىش خۆيانە، كە
 ئەمەش تەواو گونجاوترە لەگەل حوكم و مەبەستەكانى ئاينى پىرۆزى ئىسلام
 بۆ پىگرتن لە بلاوبوونەوھى تاوان و ھەموو خراپەكارىيەك، بە تايبەتى لەم
 سەردەمەدا كە ھەموو جۆرە خراپە و تاوانىك بەربلاوھە و موسلمانان
 تىيىكە وتوونە جا نەزانن ئەو كارە حەرامە، يان بشزانن حەرامە ھەر دەيكەن و
 گوئى پىنادەن كە ئەم لايەنەيان زىاترە، چونكە موسلمان زۆربەھى بابەتەكانى
 حەرام و حەلالى بۆ پوون بوو تەوھە، بەلام لەم سەردەمەدا تاوان كردن و
 گوئ نەدان بە حەرام و حەلال لە ھەموو كات و سەردەمىك زىاترە، وە
 زۆربەھى ويىنه گرتنەكان پىاوان و ئافرەتان بە تىكە لاوى دەيگرن و بى ئەوھى
 مەحرەمى يەكتريش بن، ئافرەتان بە سەرى پووت و جل و بەرگى ناشەرى و
 شان بە شانى پىاوان ويىنه دەگرن، دواتريش مەگەر تەنھا خواى پەرورەدگار
 بزانيت ئەو ويىنانە چىيان لىدە كرئىت و چۆن بەناو خەلكىدا بلاو دەبىتەوھە .

زانای پایه‌برز الشُّوكَانِي (پرحمەتی خوای لیبیت) دواى ئەوەى خیلافى نیوان زانایان باس دەکات سەبارەت بە گۆرانى، دەلیت: پاش ئەوەى بە لگەى هەردوولامان باس کرد سەبارەت بە گۆرانى، ئەوەمان بۆ دەردەکەویت ئەگەر خیلافى نیوان زانایان لە بازنەى حەرەمیش دەرچیت ئەوە لە بازنەى شوبهەو گومان دەرناچیت (لەم باسەدا: باسى گۆرانى)، وە ئیماندارانیش وەستاون بەرامبەر ئەو فەرموودانەى کە ماناکەى تەواو ئاشکراو دیار نییە (هەرچەندە ئەم باسە حوکمی پوون و ئاشکرایە لای زانایانى راستەقینەو موسلمانى شوین کە وتووی حەق)، وە هەر وەها لە فەرموودەیه‌کى صەحیحدا هاتوو کە شتە حەلالەکان پوون و ئاشکراو دیارن، وە شتە حەرەمەکانیش بە هەمان شیوە، وە لە نیوانیاندا چەند کارو شتیک هەیه مانا و اتاکەى بە پوون و ئاشکرایى لە هەموو کەسێک دیار نییە، هەر موسلمانیک خۆى بپاریزیت لییان ئەوە دینەکەى سەلامەت دەبیّت و خۆى دوورخستۆتەو لە توانج و قسەو قسەلۆک و گومانى خەلکى) (207).

موسلمانى خۆشەویست ووتەى زانای پایه‌برز ئىمامى الشُّوكَانِي (پرحمەتى خوای لیبیت) تەواو وینەگرتنیش دەگریتەو بە تايبەتى لەم سەردەمەدا، بۆیه خۆتى لیپاریزەو مەیگرە ئەگەر فەتواى نادروستیشى لەسەر بیّت.

(207) بېروانە: نیل الأوطار للعلامة الإمام الشُّوكَانِي (511/8).

3. ووتنى ووتيهك كه خوى پهروهردگارى پى تووره دهبيت:

هاوهلى بهرپرز ابو هريرة (خوى لى پازى بيت) دهفهرموويت: پيغه مبه ر (۲) فهرمويه تى: ((إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ لَا يُلْقَى لَهَا بَالًا، يَرْفَعُ اللَّهُ بِهَا لَهُ دَرَجَاتٍ، وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ لَا يُلْقَى لَهَا بَالًا، يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ)) (208).

واته: بهندهى وا ههيه ووتيهك دهليت بو پازى بوونى خوى پهروهردگار، ئه و بهندهيه ئه و ووتيه زور به گورهيه نازانيت، به لام به لاي خوى پهروهردگار وه زور خيرو گورهيه، بويه چه ندين پله له به هشتدا به رزى ده كاته وه به هويه وه، وه بهندهى وا ههيه ووتيهك دهليت كه خوى پهروهردگار پي ناخوشه و پي تووره دهبيت، ئه م بهندهيه گوي به و ووتيه نادات و زور به گورهيه نازانيت، به لام به لاي خوى پهروهردگار وه تاوانيكى زور گورهيه، بويه به هوى ئه و قسه يه وه به رده دريته وه ناوانگري دوژه خوه.

وه هاوهلى بهرپرز معاذ كورى جبل (خوى لى پازى بيت) دهفهرموويت: ((كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ (ﷺ) فِي سَفَرٍ فَأَصْبَحْتُ يَوْمًا قَرِيبًا مِنْهُ وَنَحْنُ نَسِيرُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ؟ قَالَ: لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيْسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسِرُّهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَدُلُّكَ

(208) رواه الإمام مالك (1849)، وأحمد "الفتح الرباني" (269/19)، والبخاري (6478)، ومسلم

(2988)، والترمذي (2314).

عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ، الصَّوْمِ جُنَّةً، وَالصَّدَقَةَ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ،
 وَصَلَاةُ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ، قَالَ: ثُمَّ تَلَا: (تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ)
 حَتَّى بَلَغَ (يَعْمَلُونَ) ثُمَّ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ كُلِّهِ وَعَمُودِهِ وَذُرُورَةِ سَنَامِهِ؟
 قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ وَذُرُورَةُ سَنَامِهِ
 الْجِهَادُ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَلَاكٍ ذَلِكَ كُلُّهُ؟ قُلْتُ: بَلَى يَا نَبِيَّ اللَّهِ، فَأَخَذَ
 بِلِسَانِهِ، قَالَ: كَفَّ عَلَيْكَ هَذَا، فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ: وَإِنَّا لَمُؤَاخِدُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟
 فَقَالَ: تَكَلَّمْتُكَ أُمَّكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ يَكْبُ النَّاسُ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ عَلَى
 مَنَاخِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ؟)) (209).

واته: جاريكيان له سه فه ريكد له گه ل بيغه مبهردا (Γ) بووم، تا روثيكيان
 به ريگادا ده رويشتين ليى نزيك بوومه وهو پيم ووت: ئه ي بيغه مبهري خوا
 (Γ) هه والم پييده به و كار ه چاكانه ي كه نه گه ر بيكه م پيى بچمه
 به هه شته وه، وه دوورم بخاته وه له ئاگرى دوزهخ، بيغه مبه ر (Γ) فه رموى:
 به راستى پرسىارى كاريكى زور گه وره ت ليكردم، به لام ئاسانه له سه ر ئه و
 كه سه ي كه خواى په روه ردگار له سه رى ئاسان بكات، (ئه و كار ه چاكانه ي
 پيى بچيته به هه شته وه و دوور بكه ويته وه له ئاگرى دوزهخ) ئه مانه ن: خواى
 په روه ردگار به تاك و ته نها بپه رستيت و هيچ هاوه ل و شه ريكي بو بريار
 نه ده يت، وه نويژ بكه يت، زه كاتى ماله كه ت ده ربكه يت، وه روثووى مانگى
 په مه زان بگريت، حه جى مالى خواى په روه ردگار بكه يت، پاشان بيغه مبه ر

(209) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (258/19)، والترمذي واللفظ له (2616)، وابن ماجه (3973)، والحاكم (447/2)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (5136).

(۲) فہرمووی: ئایا ھەوالت پێبەدەم و پیت رابگە یەنم کہ دەرگای خیرەکان چیین؟ پۆژوو قەلغانە (موسلمان دەپاریزیت لە ئاگری دۆزەخ)، وە خیرو سەدەقە تاوان دەسپێتەو ھەر وہ کو چۆن ئاو ئاگر دەکوژنیتەو، وە شەونویژ کردن لە جەرگە ی شەودا، مُعاذ (خوای لی پازی بیت) دەفہرموویت: پاشان پیغەمبەر (۲) ئەم ئایەتە ی خویندەو (تَجَافَى جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ) تا گەیشتە (يَعْمَلُونَ)، پاشان فہرمووی: ئایا ھەوالت پێبەدەم بە سەرچاوە ی ھەموو کارە چاکەکان وە کۆلەکە و لووتکە ی بەرز ی ئەم دینە؟ مُعاذ (خوای لی پازی بیت) دەفہرموویت: ووتم: بەلی ئە ی پیغەمبەری خوا (۲)، پیغەمبەر (۲) فہرمووی: سەرچاوە ی ھەموو کارە چاکەکان ئیسلام بوونە (پیش کردنی ھەر کاریکی چاکە دەبیت ئە و کەسە موسلمان بیت ئە گەر بە تەمای خیر و پاداشتی دواپۆژە)، وە کۆلەکە ی ئەم دینە نوێژ کردنە (بی نوێژ کردن ئە و کەسە دینی نییە)، وە لووتکە ی بەرز ی ئەم ئیسلامە جیھاد و تیکۆشانە لە پینا و خوای پەر وەردگارد، مُعاذ (خوای لی پازی بیت) دەفہرموویت: پاشان پیغەمبەر (۲) فہرمووی: ئە ی مُعاذ (خوای لی پازی بیت) ئایا ھەوالت پێبەدەم بە کاریک کہ کۆکەر وە ی ھەموو ئەمانە یە؟ ووتم: بەلی ئە ی پیغەمبەری خوا (۲)، مُعاذ (خوای لی پازی بیت) دەلیت: پیغەمبەر (۲) زمانی گرت و فہرمووی: خۆت لە شەرو خرابە و تاوانی ئەمە بپاریزە، ووتم: ئە ی پیغەمبەری خوا (۲) ئایا ئیمە لەسەر ئەو ی کہ دەیلیین سزا دەدرین (لە سەر ووتە ی خراب و نابەجی و تاوانی زمانمان)؟ پیغەمبەر (۲) فہرمووی: (ئە ی لەبار دایکت بچویتایە، ئەمە گالتە یە ک بوو پیغەمبەر (۲) لە گەل ھەندی لە ھاو لانی کردوویە تی (خوایان لی پازی بیت)، ئایا کاتیک خەلکی بەسەر دەم و

چاوو پویانا پاده کیشرین بۆ ناو ئاگری دۆزهخ هه مووی به هوی دروینهی
زمانیانه وه نییه (تاوانه کانی زمانیان)؟.

4. نازاردانی دراوسی:

هاوه لی به پیز أبو هریره (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: جاریکیان پیاوئیک
وتی: ئەهی پیغه مبهەر (Γ) فلانه ئافرهت باسی نویژی زۆرو پۆژووی زۆرو
خیری زۆری ده کریت، به لام ئەوهنده ههیه ئەو ئافرهته به زمانی نازاری
دراوسی ده دات (خراپه له گه لیاندا، هاوسی کانی بیوهی نین له زمانی به لکو
له زمانی ده ترسن)، پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: ((هي في النار))، ئەو ئافرهته
له ئاگری دۆزه خدایه، پیاو هه که وتی: ئەهی پیغه مبهەر (Γ) فلانه ئافرهت
باسی که م نویژی و که م پۆژووی و که م خیری ده کریت جاری و ههیه
(ورده که شک ده کات به خیر)، به لام ئەوهنده ههیه ئەو ئافرهته به زمانی
نازاری دراوسی کانی نادات (باشه له گه لیاندا)، پیغه مبهەر (Γ) فهرمووی: ((هي
في الجنة))⁽²¹⁰⁾، ئەو ئافرهته له به هه شتدایه.

5. شۆر کردنه وهی جل و بهرگ بۆ ژیر قاپه رهقهی پییه کان:

موسلمانی خو شه ویست ئەم بابته شه وه کو بابته تی وینه گرتن و گۆرانی و
مۆسیقا و چه ن دین بابته تی تر که له م دوایه دا خیلاف له نیوان زانایان دروست

⁽²¹⁰⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (219/19)، والحاكم (183/4)، وصححه الألباني في "صحيح
الترغيب والترهيب" (2560).

بووه له سهر دروستی و حه رامیتی، ئایا شوپکردنه وهی جل و بهرگ بو ژیر
 قاپه ره قهه پییه کان (بو پیاوان) حه رام و تاوانه یان نا؟
 موسلمانان خوشه ویست ئه گهر بو فیزو ته که بوور بیت ئه وه هه موویان
 یه کده ننگ له سهر حه رامیتی و نادرستی، وه تاوانیکه له تاوانه گهره کان،
 به لام ئه گهر بو خو پادان و فیزو ته که بوور نه بیت ئایا هه تاوانه و حه رامه؟
 فهرموده کان هه ندیکیان به په های (مُطَلَق) هاتونه و هه ندیکیان به دیاری
 کراوی (مُقَيَّد) هاتونه له سهر حوکم و سزای شوپکردنه وهی جل و بهرگ بو
 ژیر قاپه ره قهه پییه کان، به لام ئه گهر ووردبینه وه له هۆکاری شوپکردنه وهی
 جل و بهرگ بو ژیر قاپه ره قهه پییه کان، وه سزای هه دو جووره شوپ
 کردنه وه که (بو فیزو ته که بوور بیت یان نا) ئه وه بو مان دهرده که ویت که به
 هه موو شیوه یه شوپکردنه وهی جل و بهرگ بو ژیر قاپه ره قهه پییه کان
 حه رامه و تاوانه (جا خۆتی لیپاریزه و گوئی مه ده به قسه ی ئه م و ئه و که
 گوايه حه لاله و دروسته ئه گهر بو فیزو ته که بوور نه بیت).

هاوه لی به ریز هبیب الغفاري (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر
 (۳) فهرموویه تی: ((مَنْ وَطِئَ عَلَىٰ إِزَارِهِ خِيْلًا وَطِئَ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ))⁽²¹¹⁾.
 واته: هه ر که سیك جل و بهرگی له بهر کردو شوپری کرده وه بو فیزو
 ته که بوور ئه وه پییه کانی خستۆته ناگری دۆزه خه وه.

وه هاوه لی به ریز أبو هريرة (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر
 (۳) فهرموویه تی: ((مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ فِي النَّارِ))⁽²¹²⁾.

⁽²¹¹⁾ رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (290/17)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (6592).

واته: هەر جل و بەرگیک له ژێر قاپه پرهقهی پێوه بێت ئهوه ئهوه پێیانه له ئاگری دۆزهخدايه .

6. پالدانه لای زالم و ستهمکاران و پازی بوون به کارهکهیان:

خوای پهروهردگار دهفهرموویت: ﴿ m l k j i h g ﴾
 ﴿ x w v u t s r q p o n ﴾ (هود: ۱۱۳).
 واته: خۆتان مهدهنه پال و زالم و ستهمکاران و پازی مهبن به کارهکهیان،
 خۆ ئهگه رواتان کرد ئهوه ئاگری دۆزهخ دهتان گریت و دهتان سووتینیت،
 ئهوکاته جگه له خوای پهروهردگار هیچ دۆست و خۆشهویستیکتان نییه، وه
 پاشان سه ر ناکه وینرین له لایه ن ستهمکارانه وه (کاتیک ئاگری دۆزهخ
 گرتانی).

7. دهرنه کردنی زهکات:

خوای پهروهردگار دهفهرموویت: ﴿ F E D C B A ﴾
 ﴿ P O N M L K J I H G ﴾
 [Z Y X W V U T S R
 g f e d c b a ` _ ^] \

(212) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (235/17)، والبخاري واللفظ له (5787)، والنسائي (5331)، وابن ماجه (3573).

s r q p o n m l k j i h

﴿التوبة: ٣٤ - ٣٥﴾.

واته: ئەى ئيمانداران ئاگادار بن و باش بزنان كه زۆرئك له قهشهو

(فرهزانه كانى جوله كه) پاپاكان (گۆشه گيرو په به نه فه له كان) مال و سامانى

خه لكى دهخۆن به ناحق و به تالانى ده بهن، وه رپگريشيان لئده كه ن و

U T S R ﴿ناهيئن دىنى ئىسلام قه بوول بكه ن،﴾

Z Y X W V ﴿وه ئەو كه سانهى كه زيرو زيو كو ده كه نه وه و

\ [﴿ناييه خشن له رپى خوادا، ئەوه تو ئەى پيغه مبه ر (r)﴾

[﴿مژدهيان پييده به سزايه كى ئيش پيگه يه نه ر،﴾ _ ba

h g f e d c j i ﴿له رپوژئكدا ئەو زيرو

زيوه له ناو ئاگرى دوزه خدا سوور ده كرئته وه و گهرم و داخ ده كرئت و نيو

چاوو ته نيشته كان و پشتيانى پيداخ ده كرئت و پييان ده ووترئت: ﴿l k

r q p o n m ﴿ئهمه ئەو زيرو زيويه كه خرتان

كرده وه بو خوتان و نه تان به خشى له رپى خواى په روه ردگاردا، دهى

كه وابوو ئىستا سزاكهى بچيژن.

□ . پشت هه لكردن له كاتى رپويه رپوو بوونهى دوژمن: □

﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ

كَفَرُوا زَحَفًا فَلَا تُولُوهُمُ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَئِذٍ دُبُرُهُمْ إِلَّا مَتَحَرِّفًا لِّقُنَالٍ

أَوْ مُتَحَيِّرًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾ (الأنفال: ١٥ - ١٦).

واته: ئه‌ی ئیمانداران کاتی که له مه‌یدانی جه‌نگدا بوون و تووشی بی‌باوه‌پان بوون و به‌زوری هه‌رشیان بو ده‌هه‌یان و لیتان نزیك ده‌بوونه‌وه، نابیت پشتیان تیبه‌کن و هه‌لبه‌ین و پابه‌کن، به‌لکو خو‌پاگر بن و به‌رامبه‌ریان بوه‌ستن، چونکه ﴿ ١٦ 》 یَوْمَیذِذُبَّرَهُ هه‌رکه‌سیک له کاتی پووبه‌پوو بوونه‌وه‌ی دوژمندا پشت هه‌لبکات و خو‌ی بدزیته‌وه‌و شوینیان بو چۆل بکات، به‌راستی توپه‌یی خوی په‌روه‌ردگاری ده‌که‌ویته‌ سه‌رو جیگاشی دۆزه‌خ ده‌بیت، ﴿ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقُنَالٍ أَوْ مُتَحَيِّرًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ ﴾ مه‌گه‌ر که‌سیک بو شه‌ر کردن له شوینیکه‌وه بو شوینیکی تر به مه‌به‌ستی ئه‌وه‌ی جاریکی تر خو‌ی ئاماده بکاته‌وه بو هه‌رش بردن، یان بو ئه‌وه‌ی فیل له بی‌باوه‌پان بکات و خه‌را بگه‌رپه‌ته‌وه سه‌ریان بو جه‌نگ، یان جیگورکی بکات تا خو‌ی بگه‌یه‌نیه‌ته تاقمیکی تری جه‌نگاوه‌ران، بو ئه‌وه‌ی هه‌موویان به‌کومه‌لی بجه‌نگن، ئه‌وه قه‌یدی نییه له‌م حاله‌تانه‌دا، به‌لام ئه‌گه‌ر له کاتی پووبه‌پوونه‌وه‌ی دوژمندا پشت هه‌لبکات و خو‌ی بدزیته‌وه‌و شوینیان بو چۆل بکات له ترسان یان به مه‌به‌ستی زال بوونی دوژمن به‌سه‌ر موسلماناندا ئه‌وه ﴿ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ ﴾ به‌راستی توپه‌یی خوی په‌روه‌ردگاری ده‌که‌ویته سه‌رو جیگاشی دۆزه‌خ ده‌بیت، به‌راستی دۆزه‌خیش چاره‌نوسیکی زور خراپه‌.

پۆشینی جل و بهرگی ناشه‌ری بۆ ئافره‌تان:

هاوه‌لی به‌پێز أبو هريرة (خوای لی پازی بیّت) ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (ع) فه‌رموویه‌تی: ((صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٍ عَارِيَاتٍ مَائِلَاتٍ مُمِيلَاتٍ رُءُوسُهُنَّ كَأَمْثَالِ أَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ كَذَا وَكَذَا)) (213).

واته: دوو تاقم و کۆمه‌ل هه‌ن ئه‌ه‌لی ئاگری دۆزه‌خن که من نه‌یانم بینیه‌وه (چونکه له‌سه‌رده‌می ئه‌ودا نه‌بوونه): کۆمه‌لیکیان که سانیکن قامچیان به‌ ده‌سته‌وه‌یه به‌ وینه‌ی کلکی مانگا خه‌لکی پی ئازار ده‌ده‌ن (واته: جه‌لاده‌کان)، وه تاقم و کۆمه‌لی دووه‌میان ئافره‌تانیکن جل و به‌رگیان له‌به‌ردایه به‌لام پووتن (جل و به‌رگیان ته‌نگ و ته‌سک و کورت و کون کونه که لاشه‌یان ده‌رده‌خات)، به‌ له‌نجه‌ولار ده‌پۆن و خۆیان با ده‌ده‌ن، قژی سه‌ریان به‌ وینه‌ی کۆپانه‌ی سه‌ر پشته‌ی ووشتر لار بوته‌وه (سه‌ریان پووت ده‌که‌ن و به‌ تۆپه‌ل ده‌بیه‌ستن له‌سه‌ر ته‌وقی سه‌ریان، له‌چکی چی و حیجابی چی؟)، ئه‌و ئافره‌تانه‌ی ئه‌وه حالینه ناچنه به‌هه‌شته‌وه‌و بوون و به‌رامی خۆشی به‌هه‌شتیش ناکه‌ن، له‌ کاتی‌کدا بوون و به‌رامی خۆشی به‌هه‌شت دووری ئه‌وه‌نده‌و ئه‌وه‌نده‌ سه‌له‌ ده‌پوات (پینچ سه‌د سال).

به‌لی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری (ع) خۆشه‌ویست ئه‌و دوو کۆمه‌له له‌ خوا نه‌ترسه نه‌بوونه له‌ سه‌رده‌می تۆو هاوه‌لانی به‌پیزت و پيشینی چاکه‌خواز (په‌حمه‌تی

(213) رواه الإمام مالك (1694)، وأحمد "الفتح الرباني" (302/17)، ومسلم واللفظ له (2128).

خوایان لیبیت) که به راستی ته‌نھا شوینکه وتووی قورئان و فهرمووده
 صه‌حیحه‌کانی توی خوْشه‌ویست بوونه، ده‌بی بلیین: ﴿G F E D C﴾
 ﴿H﴾ (البقرة: ۱۵۶)، بۆ دووری و گوینه‌دانی زۆربه‌ی موسلمانان به
 فه‌رمانه‌کانی خوای په‌روه‌ردگار و پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)، زیاتر ئافره‌تان له‌ پرووی
 پۆشینی جل و به‌رگی ناشه‌ری و ده‌رخستنی له‌ش و لاریان، که بوونه‌ته
 مایه‌ی فیتنه‌و فه‌ساد بۆ زۆریک له‌ گه‌نجان و ږاکیشانیان بۆ ناو ئاگری دۆزه‌خ،
 ده‌بی چی غیره‌تیک له‌ و باوک و برا و میرده‌یا هه‌بیته که ده‌بینن ئافره‌تانیان
 ئه‌و جل و به‌رگه‌ ناشه‌رییه ده‌پۆشن و ږیگریان لینا‌که‌ن؟ له‌ کاتیکدا
 زۆربه‌شیان نوێژخوین و پۆژوو گروو مامه‌ حاجیشن!!! ده‌بی ئه‌و که‌سانه
 چی دایکیان به‌و نوێژ و پۆژوو و هه‌جیه‌یان خوْش بیته؟ له‌ کاتیکدا ئه‌وها
 گوئی ناده‌ن به‌ نرخترین زێرو‌گه‌وه‌ریان که ئافره‌تانیان، زۆربه‌ی ئافره‌تانی
 ئه‌م پۆژگاره به‌جۆره‌ها مۆدیل و جل و به‌رگی ناشه‌ری خویان ده‌پازیننه‌وه
 بۆ پیاوانی بیگانه، بی ئه‌وه‌ی گوئی بده‌نه فه‌رمانه‌کانی خوای په‌روه‌ردگار و
 پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)، عابای چی و حیجابی چی و له‌چکی چی؟ ئه‌مانه‌ هه‌مووی
 هی ئیسلامه‌و پۆیشت و به‌سه‌ر چوو مۆدیلی نه‌ماوه‌ لایان، ئیستا ده‌وری
 مۆدیلی غه‌رب و گاورو جوله‌که‌یه، خوپۆشته‌کردن و جل و به‌رگی شه‌ری
 له‌به‌ر کردن، دواکه‌وتنه‌ به‌لای ئه‌وانه‌وه، وه‌ ده‌لین: به‌که‌لکی ئه‌م‌پرو‌نایات،
 ئه‌گه‌ر ئه‌و ئافره‌تانه به‌ زمانیشیان وا نه‌لین، ئه‌وه به‌ زمانی حالیان وا ده‌لین
 (بالا و جل و به‌رگیان وا ده‌لین، له‌ به‌ر کردنی پانتۆل و ته‌نوره‌ی ته‌سک و
 کورت و ستریچ.....هتد)، هه‌رچۆنیک بیته ئه‌مه‌ حالی ئافره‌تانیکه که یان
 باوه‌ریان به‌ خوای په‌روه‌ردگارییه، یان هه‌ر لیبی ناترسن، یان ئه‌گه‌ر لیبی

بترسن ئۇوہ ترسیان کہ مہ و ئیمانیاں لاوازہ، بہ لآم ہندیٰ لہ خوشکانی
حیجاب لہ بہر (ہر بہ ناو) حیجابہ کہ یان یان تہ سکہ و لاشہ یان دہردہ خات،
یان مانتویہ، یان بریق و باقی پیوہیہ، یان لہ سہر مؤدیلہ و مہرجہکانی
حیجابی تیانیہ .

بویہ بہ ہموو خوشکیکی بہ پیز دہ لیم: زور ناگاداری جل و بہرگتان بن و
جوانی خوتان دہرمہ خہن بو پیاوانی بیگانہ، خوتان مہ کہ نہ نیچیری گورگہ
برسیہ لہ خوا نہ ترسہکان، خوتان مہ خہ نہ بہر ہہ پشہ و نہ فرہتی خوی
پہرہردگار و پیغہ مہر (۲) و فریشتہکان و سہرجہم موسلمانان، بہ لکو
خوتان بیاریزن لہ ناگری دوزخ، ئو ناگرہی کہ سووتہ مہ نیہ کہی مؤق
و بہردی کبریہ، ناگریکہ شہست و توجار (یان نہوہ دو تو جار) گہرترہ لہ
ناگری دنیا کہ ہیچ کہس تہ حہ ممولی ناکات و بہرگہی ناگریت، ئایا ئیوہی
بی دہسہ لات بہرگہی دہ گرن؟ نا، سویند بہ خوی پہرہردگار بہردو
ئاسنیش بہرگہی ناگریت، دہی کہ و ابوہ ئہ گہر تا ئیستا بی ناگا بوویتہ و
نہ ترانیوہ یان گویت پیئہ داوہ، ئوہ ہر لہ ئیستاوہ ہول بدہ و خہم لہ
خوت بخو، چونکہ ہندیٰ جار بو ژیاںی دوارپورت تہنہا ماموستایان و
کہسانی چاکہ خواز دلسورتن، نہک ئو ہاوک و براو میدہی کہ بہ بہر چاویانہ
جل و بہرگی ناشہری دہ پوشیت، گوئی پینادہن و ریت لیناگرن و لہ ناگری
دوزخ ناتپارین لہ کاتیکدا پیغہ مہر (۳) ہوالی داوہو پیی راگہ یاندوین
ئو ئافرہ تانہی جل و بہرگیان لہ بہردایہ بہ لآم پوتن، وہ بہ لہ نجہ ولار
دہرپون و خویان با دہدہن، قرئی سہریان بہ وینہی کویانہی سہر پشتی
ووشتر لار بوتوہ، بونی بہ ہشت ناکہن و ناچنہ بہ ہشتوہ، پیغہ مہر

(۲) وا ده فہرموویت و وا فہرمان دہکات، باوک و براو میردہ کانیش ئاوان و گوی پینادہن و بی دہنگن بہ رامبہرتان.

سُلیمانِ کوری یَسار (خوای لی رازی بیت) دہ لیت: باشترینی ئافرہ تانتان ئہو ئافرہ تانہن کہ مندالیان دہ بیت و میردہ کانیان خۆش دہ ویٹ و قسہ و بۆچوونیان لہ گہل قسہ میردہ کانیانداہ، وہ لہ گہل ئہ وشدا تہ قوای خوا دہ کەن و لیی دہ ترسن، وہ خراپترینی ئافرہ تانتان ئہو ئافرہ تانہن کہ جل و بہرگی ناشہرعی دہ پۆشن و سافرہن و خۆ بہ زل زانن، ئہو ئافرہ تانہی ئہوہ حالیانہ ئافرہ تانیکی دوو پروو و لہ سنوری خوا دہرچوون، ئہو ئافرہ تانہ لییان ناچیتہ بہ ہشتہوہ مہ گہر بہ وینہی قہ لہرہ شی پی سپی (کہ ئہم جۆرہ قہ لہرہ شہ زۆر کہ مہ)، واتہ: ئہو ئافرہ تہ موسلمانانہی کہ جل و بہرگی ناشہرعی دہ پۆشن زۆریان دہ چنہ دۆزہ خہوہ، کہ میان ہہیہ بچیتہ بہ ہشتہوہ، مہرچ نییہ ئہو ئافرہ تانہ کافرو بی باوہر بن، نہ خیر بہ لکو ئافرہ تانیکن ہندیکیان موسلمانیشن نویش دہ کەن و پۆژوش دہ گرن و چاکہش دہ کەن و جل و بہرگیشیان لہ بہر دایہ، بہ لام پووتن (واتہ: جل و بہرگیان تہنگ و تہسک و کورت و کون کونہ کہ لاشہیان دہردہ خات)، دہی کہ و ابو خوشکی موسلمانانی سافرہی بی ناگا خۆت بپاریزہ لہ ئاگری دۆزہخ، ئہو ئاگری کہ سووتہ مہ نییہ کی توی بی دہ سہ لات و بہردہ، وہ ئاگری کہ نہوہ دو نو جار گہر مترو سووتینہ رترہ لہ ئاگری دونیا

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

(214) رواہ البیہقی، وصححہ الألبانی فی "صحیح الجامع" (3330).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . نُهوانه‌ی که فه‌رمان ده‌که‌ن به چاکه‌و خوځیان نایکه‌ن، وه به
 خه‌لکی ده‌لین نه‌وه خرا په‌یه‌و مه‌یکه‌ن به لام خوځیان ده‌یکه‌ن؛

هاوه‌لی به‌رپیز أسامة کوری زبید (خوای لی رازی بیت) ده‌فه‌رموویت:
 پیغه‌مبه‌ر (۲) فه‌رموویه‌تی: ((يُجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ فَيَسْتَدْلِقُ
 أَقْتَابَهُ فِي النَّارِ فَيَدُورُ كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِرَحَاهُ، فَيَجْتَمِعُ أَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ
 فَيَقُولُونَ: أَيُّ فُلَانٍ مَا شَأْنُكَ أَلَيْسَ كُنْتَ تَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ؟
 قَالَ: كُنْتُ أَمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ، وَأَنْهَاكُمُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ))
 (اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ)

واته: له پوژی دواييدا پياويك ده‌هيندريټ و فری ده‌دریته ناو ناگری
 دوزه‌خه‌وه، پخوله‌ی به‌رده‌بیته‌وه به‌ر پیی و به ده‌وریا ده‌سورپته‌وه وه‌کو
 گوئی دریز کاتیک گیره ده‌کات چوځ به ده‌وری خویدا ده‌سورپته‌وه، نه‌هلی
 ناو دوزه‌خ لیی کو ده‌بنه‌وه‌و پیی ده‌لین: نه‌ی فلان که‌س چیته بو وات
 لیها‌تووه چیت لی‌قه‌وماوه؟ ئایا تو له دنیا‌دا پیمانت نه‌ده‌ووت: نه‌وه
 چاکه‌یه بیکه‌ن و نه‌وه خراپه‌یه مه‌یکه‌ن؟ نه‌ویش ده‌لینت: به‌لی، پی‌تانم
 ده‌ووت: نه‌وه چاکه‌یه بیکه‌ن به‌لام خوځ نه‌مده‌کرد، وه پی‌تانم ده‌ووت: نه‌وه
 خراپه‌یه مه‌یکه‌ن و لیی دوور بکه‌ونه‌وه، به‌لام خوځ ده‌مکرد.

موسلمان‌ی خو‌شه‌ویست نه‌گه‌ر توژی به ووردی بپروانیته فه‌رموده‌که نه‌وه‌ت
 بو ده‌رده‌که‌ویت، که‌سانیک له‌ناو ناگری دوزه‌خدا ده‌سووتین، ته‌نها ناگری

(215) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (172/19)، والبخاري واللفظ له (3267)، ومسلم (2989).

دۆزهخيان بهسه بۆ سزاو سووتانيان، بهلام لهگهڵ ئەوهشدا كۆمهله كهسيك لى كۆبوونهتهوه (له كاتيكا رىخۆلهى بهربۆتهوه بهر پى و به دهوريا دهسورپتهوه وهكو گوى دريژ كاتيكا گيره دهكات چۆن به دهورى خويدا دهسورپتهوه)، كه ئەوئيش بهلگهيه لهسه ناشريني تاوانهكهي و تووندى سزاكهي، وه شوبهينراوه به گوى دريژيش، چونكه هيچ نهفامى و نهزانيهك لهوه گهورهتر نيه كه كهسيك حهق بزانييت و خهلكيشى بۆلا بانگ بكات، بهلام خوى كاري پينهكات، وه ئەوگفتوگويهى له نيوانيادا دهكريت گفتوگويهكى ئاسايى نيه، بهلكو پره له هاوارو پۆرپۆ سزاي به ئيش، خواي پهروهردگار كۆي كردونهتهوهو گفتوگۆ دهكهن و دهسوتين و سزاشيان لهسهره، بۆ پيسوا بوونيان و دان نان به تاوانهكانيان.

موسلمانى خوشهويست جوان وورد بهوه له فهرمودهكه چۆن خواي پهروهردگار ئەو بانگهوازكاره وهنديك له شوين كهوتوانى به يهكهوه كۆ كردۆتهوه له ناو دۆزهخدا تا زياتر سهرشۆر بن، چونكه له دونيادا گوپيان له ئامۆژگارييهكاني گرتووه بهلام گوپيان پينهداوهو به قسهيان نهكردووه، ئەوانهى سزا دهدرين دوو كۆمهلن: يهكه م: كهسانيك حهقيان زانيوهو خهلكيشيان فير كردووه، بهلام كاريان پينهكردووه، دووه م: كهسانيك گوپيان له عيلم و پهندو ئامۆژگاري و ووتار گرتووه، بهلام گوپيان پينهداوهو كاري چاكيان پى نهكردووه، بۆيه ههركهسيك كاري چاكه نهكات به عيلم و زانياريهكهى يان ووتهى پيچهوانهى كردهوهى بيت ئەويه شايستهى سزاي به ئيش و سهرشۆر كه دهبيت له دواپۆژدا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . دواکهوتن به بهردهوامی له ریزی یه کهم له
 نوپژی جه ماعت:

دایکی ئیمانداران خاتوو عائیشه (خوای لی پازی بیئت) ده فهرموویت:
 پیغه مبه ر (۳) فهرموویه تی: ((لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ عَنِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ حَتَّى
 يُؤَخَّرَهُمُ اللَّهُ فِي النَّارِ)) (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

واته: که سانیک بهردهوام دوا ده که ون له ریزی یه کهم له نوپژی جه ماعت،
 تا خوای پهروه دگاریش دوا یان ده خات بو ناو ئاگری دۆزه خ.
 زانای پایه بهرز ئیمامی السبکی (په حمه تی خوای لی بیئت) ده لیئت: پیده چیت
 ئەم هه ره شه توونده بو موسلمانیک بیئت ئە وهنده دوا ده که ویئت له ریزی
 یه کهم له نوپژی جه ماعت تا وای لی دیت واز له نوپژ دینیت، یان ئەو
 دواکه وتنه ی وای لی ده کات نوپژه کانی بهردهوام دوا دوا بخت و له کاتی خویدا
 نه ی کات (قَالَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

وه زانای پایه بهرز مُحَمَّدُ الْحَسَنِ الدُّدُو (تَعَالَى: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (په حمه تی
 خوای لی بیئت) له شه رحی ئەم فهرمووده یه دا ده لیئت: پیده چیت ئەو دواکه وتنه
 له ریزی یه کهم له نوپژی جه ماعت دواکه وتنیک بیئت بی ئە وهی خاوه نه که ی

(216) رواه أبو داود (679)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع" (7699).

(217) بيوانه: المنهل العذب المورود شرح سنن الإمام أبي داود لمحمود السبكي (70/5).

(218) مُحَمَّدُ الْحَسَنِ الدُّدُو يه که که له زانا ناودارو شاره زاکانی وولاتی مؤریتانیا.

هیچ عوزرو بیانویه کی شه رعی هه بیټ، به لکو دنیای خویش دهویتی و شوینی که وتوووه داویتی به سهر دواپوژدا.

اللَّهِ الرَّحْمَنُ بِسْمِ . خواردنه وهی مهی:

هاوه لی به پریز جابر کوری عبدالله (خوای لی پازی بیټ) ده لیت: جاریکیان پیاوینک له "جیشان" (شوینیکه له وولاتی یه من) هات بۆلای پیغه مبهه (۲) پرسپاری لیکرد ده باره ی خواردنه وهیه که له وولاتی ئه وان ده خوریتته وه له گه نه شامی دروست ده کریت و پیی ده ووتریت (المز)، پیغه مبهه (۲) فه رموی: ئایا ئه و خواردنه وهیه سه رخووش که ره؟ پیاهه که ووتی: به لی، هه رکه سینک بیخواته وه سه رخووشی ده کات، پیغه مبهه (۲) فه رموی: ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، إِنَّ عَلَيَّ اللَّهُ عَهْدًا لِمَنْ يَشْرَبُ الْمُسْكِرَ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ؟ قَالَ: عَرَقُ أَهْلِ النَّارِ أَوْ عُصَارَةُ أَهْلِ النَّارِ)) ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ﴾

واته: هه موو خواردن و خواردنه وهیه کی سه رخووشکه رو بی هوشکه ره حه رامه، وه خوای په روه ردگار په یمانی داوه وه په شه ی کردوو له وه که سه ی که مه ی ده خواته وه (خوی بی هوش ده کات به ماده بی هوشکه رو سپکه ره کان) که (طینه الخبال) بکاته خواردنه وهی ئه وه که سه له دواپوژدا، ووترا: ئه ی پیغه مبهه (۲) (طینه الخبال) چیه؟ پیغه مبهه (۲) فه رموی:

(219) رواه الإمام أحمد -الفتح الرباني - (132/17)، ومسلم واللفظ له (2002)، وأبو داود (3680)، والنسائي (5709).

کیم زوخاوو خوین و پیسی ئەهلی ئاگری دۆزه‌خه، ده‌رخواردی مه‌ی خوړو
خو بی هۆشکه‌ره‌کان ده‌درییت.

وه هه‌روه‌ها ه‌او‌ه‌لی به‌رپێز عب‌دالله کورپی عَمَرُو (خوایان لی پازی بییت)
ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ر (۱) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ وَسَكِرَ، لَمْ
تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ اَرْبَعِينَ صَبَاحًا، وَاِنْ مَاتَ دَخَلَ النَّارَ، فَاِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ،
وَإِنْ عَادَ فَشَرِبَ فَسَكِرَ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ اَرْبَعِينَ صَبَاحًا، فَاِنْ مَاتَ دَخَلَ النَّارَ،
فَاِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَاِنْ عَادَ فَشَرِبَ فَسَكِرَ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ اَرْبَعِينَ
صَبَاحًا، فَاِنْ مَاتَ دَخَلَ النَّارَ، فَاِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَاِنْ عَادَ كَانَ حَقًّا عَلَيَّ
اللَّهُ أَنْ يَسْفِيَهُ مِنْ رَدْعَةِ الْخَبَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا رَدْعَةُ
الْخَبَالِ؟ قَالَ عَصَاةُ أَهْلِ النَّارِ)) (اللهُ الرَّحْمَنُ اللهُ الرَّحِيمُ)

واته: هه‌رکه‌سێک مه‌ی خوارده‌وه‌و خو‌ی سه‌رخۆش کرد، ئەوه چل پۆژ
نویژی لی وه‌رناگیریت، وه ئە‌گه‌ر به‌و حاله‌وه‌و به‌ریت ده‌چیته‌ ئاگری
دۆزه‌خه‌وه، به‌لام ئە‌گه‌ر وازی لی‌هیناو ته‌وبه‌ی کرد ئە‌وه خوای په‌روه‌ردگار
ته‌وبه‌ی لی‌قه‌بول ده‌کات، وه ئە‌گه‌ر گه‌رایه‌وه سه‌ر ئە‌و تاوانه‌و مه‌ی
خوارده‌وه‌و خو‌ی بی‌هۆش کرده‌وه، ئە‌وه چل پۆژ نویژی لی وه‌رناگیریت، وه
ئە‌گه‌ر به‌و حاله‌وه‌و به‌ریت ده‌چیته‌ ئاگری دۆزه‌خه‌وه، به‌لام ئە‌گه‌ر وازی
لی‌هیناو ته‌وبه‌ی کرده‌وه، ئە‌وه خوای په‌روه‌ردگار ته‌وبه‌ی لی‌قه‌بول ده‌کات،

(220) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (138/17)، والترمذي (1862)، وابن ماجه واللفظ له
(3377)، والنسائي (5670)، والدارمي (2091)، وصححه الألباني في "صحيح الجامع"
(6312).

وه ئه گهر ئه مجاره شيان گه پايه وه سهر ئه و تاوانه و مه ي خوارده وه و خوي بي هوش كرده وه، چل پوژ نويزي لي وهرناگيريٽ، وه ئه گهر به و حاله وه بمرٽ ده چيٽه ئاگري دوزه خه وه، به لام ئه گهر وازي لي هيناو ته وبه ي كرده وه خوي پهروهردگار ته وبه ي لي قه بول ده كات، ئه گهر ئه و كه سه هر وازي نه هيناو گه پايه وه سهر خواردنه وه يي و خوي بي هوش كرده وه، ئه وه خوي پهروهردگار په يماني داوه وه په شه ي كردوه كه (رَدَغَةُ الْخَبَالِ) بكاته خواردنه وه ي ئه و كه سه له دوارپوژدا، ووترا: ئه ي پيغه مبه ر (٢) (رَدَغَةُ الْخَبَالِ) چييه؟ پيغه مبه ر (٢) فه رموي: كي م زوخاوو خوين و پيسي ئه هلي ئاگري دوزه خه، ده ر خواردي مه ي خورو خو بي هوشكه ره كان ده درٽ * .

ئه ي ئه و كه سه ي مه يي و هاوشيوه حه رامه كانى ده خوٽه وه و نوٽر خوٽيني شي، ئه گهر له و چل شه وو پوژده ي كه نوٽر لي وهرناگيريٽ بمرٽ، ده بي حالت چون بيت لاي خوي پهروهردگار، وه حوكمي دوارپوژر چي بيت؟ له كاتيكا پيغه مبه ر (٢) به و ترسناكيه باسي مه ي خواردنه وه ي كردوه .

الرَّحِمِ بَسْمِ . دَرُوهَ لَبَسْتَنَ بَه دَه مَ پِيغَه مَبَه رِي خَاوَه (٢):

* موسلمانى خو شه ويست ته نها مه ي حه رام نييه به لكو هر مادده يه م رُوْڤ سه رخوش بكات ئه وه حه رامه وه كو (تليك و حه شيشه و ئه فيون و هتد)، پيغه مبه ر (٢) فه رمويه تي: ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ))، واته: هه موو شتيك كه م رُوْڤ سه رخوش ده كات و عه قلى لاي خوي ناهيٽ حه رامه، وه هر شتيك خواردنه وه ي زوري م رُوْڤ سه رخوش ده كات ئه وه كه مه كه شي هر حه رامه ئه گهر دلويه به كيش بيت، وه به هيچ شيوه يه عيلاج و چاره سر به هو كاري حه رام ناكريٽ وه كو (مه ي و بيره و).

هاوهلی به پیز ابو هریره (خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویّت: پیغه مبه ر (۲)
 فهرموویه تی: ((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))
 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

واته: هه رکه سیك به دهستی ئەنقهست درۆم به ده مه وه هه لبه ستیّت، ئەوه
 با شوینیك له ئاگری دۆزه خ بو خوئی دابنیّت.

موسلمان ئاگادار به و باش بزانه په تکرده وهی فهرمووده ی صحیحی
 پیغه مبه ر (۲) حوکمی که متر نییه له درۆ هه لبه ستن بوئی، پاش پوون
 بوونه وهی صحیحیتی و ده رکه وتنی مانای ته واوی، چونکه ئەو که سه ی درۆ
 به ده م پیغه مبه ره وه (۲) هه لده به ستیّت، پیغه مبه ری خواو (۲)
 فهرمووده کانی به لاوه که مه و به چاوی بی پیزییه وه سه یریان ده کات، وه ئەو
 که سه شی که فهرمووده کانی پیغه مبه ر (۲) په تده کاته وه یان به لایه وه
 که مه و به چاوی بی پیزییه وه سه یریان ده کات، یان باوه ری پی نییه جا
 به هر بیانویه ک بیّت، چونکه ئەوه ی موسلمان ی راسته قینه بیّت ده بیّت حالی
 به و شیویه بیّت که خوای په روه ردگار ده فهرموویّت: ﴿ ! " # \$ % & ') * + , - . / 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 : ﴿ (الأحزاب: ۳۶).

واته: بو پیاوان و ئا فره تانی ئیماندار نییه کاتیك خوای په روه ردگارو
 پیغه مبه ره که ی (۲) فهرمانیکیان کردو شتیکیان به باش زانی، ئەوان بلین:

(221) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (267/19)، والبخاري (1291)، ومسلم واللفظ له (3)، وأبو داود (3651)، والترمذي (2659)، وابن ماجه (30)، والدارمي (593).

ئیمه سه‌رپشکین له‌وه‌ی که شوینی بکه‌وین یان نا!! نه‌خیر وانیه به‌لکو ده‌بیټ گوټ‌پایه‌لی ته‌واویان هه‌بیټ بو‌فه‌رموده‌کانی خواو پیغه‌مبه‌ر (Γ) ئە‌گه‌ر ئە‌وان خۆیان به‌ ئیماندار ده‌زانن، وه‌ هه‌رکه‌سیک سه‌رپیچی فه‌رمانه‌کانی خوا‌ی په‌روه‌ردگارو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (Γ) بکات، ئە‌وه‌ بی‌گومان سه‌ری لیشیواوه‌ به‌سه‌ر لیشیوانیکی پوون و ئاشکرا.

وه‌ هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموویټ: ﴿w v u t s r q p﴾

{ | z y } ~ أَلْعُقَابِ ﴿٧﴾ (الحشر: ٧).

واته: ئە‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر (Γ) هیناویټی بوټان و فه‌رمانی پیکردوون، ئیوه‌ بیکه‌ن و ده‌ستی پیوه‌ بگرن، وه‌ ئە‌وه‌ی ئە‌و ریگری لیکردوونه‌ تا نه‌یکه‌ن و به‌ خرابی ده‌زانیت، ئیوه‌ مه‌یکه‌ن و لپی دوور بکه‌ونه‌وه‌، وه‌ له‌ خوا بترسن و ته‌قواتان هه‌بیټ و خۆتان له‌ غه‌زه‌ب و توپه‌یی خوا بپاریزن (به‌ جیبه‌جیکردنی فه‌رمانه‌کانی و دوورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی)، چونکه‌ به‌راستی خوا‌ی په‌روه‌ردگار تۆله‌ و سزای زۆر تووند و به‌ ئیشه‌.

بِسْمِ رَبِّكَ تَبَارَكَ اسْمُهُ . خَوَارِدِن و خَوَارِدِنَه‌وه‌ له‌ قَاپ و قَاچَاغِي نَائِتُون و زِيُو:

دایکی ئیمانداران اُمُّ سَلَمَةَ (خوای لیّ رازی بیّت) ده‌فهرموویّت: پیغهمبهر (۲) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ شَرِبَ فِي إِيَاءٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ، فَإِنَّمَا يُجْرِحُ فِي بَطْنِهِ نَارًا مِنْ جَهَنَّمَ)) (اللهُ الرَّحْمَنُ اللهُ الرَّحِيمُ)

واته: هه‌رکه‌سیک له قاپ و قاچاگی ئالتون و زیو بخوات یان بخواته‌وه، ئە‌وه ئاگری دۆزه‌خی پاکیشاوه بۆ ناو سکی خوئی.

الله‌الرحمن بس . خواردنی مائی هه‌تیوبه زولم و سته‌م:

خوای په‌روه‌ردگار ده‌فهرموویّت: ﴿ Y X W V U T ﴾ [Z \] ^ [b a ` (النساء: ۱۰).

واته: ئە‌و که‌سانه‌ی که به زولم و سته‌م و ناهه‌ق مالّ و سامانی مندالانی بی‌باوک و هه‌تیو ده‌خۆن، بی‌گومان ئە‌و که‌سانه‌ ته‌نها ئاگر ده‌که‌نه‌ ناو سکیانه‌وه، وه به‌ زوویی ده‌کرینه‌ ناو ئاگریکی زۆر گه‌رمی به‌گوری سووتینه‌ری دۆزه‌خه‌وه.

□ □ . وهرگرتن و بردنی مائی خه‌لکی به‌ سویندی درۆ: □

هاوه‌لی به‌رپیز أبو‌أمامة (خوای لیّ رازی بیّت) ده‌فهرموویّت: پیغهمبهر (۲) فه‌رموویه‌تی: ((مَنْ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ، فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ

(222) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (253/17)، والبخاري (5634)، ومسلم واللفظ له (2065)، وابن ماجه (3413).

وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ. فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: وَإِنْ قَضِيًّا مِنْ أَرَاكٍ)) (223).

واته: ههركه سيك مال و هه قى موسلمانيك و هه بگريت و بيبات بو خوى به سويندى درؤ، نه وه خواى پهروهردگار تاگرى دوزهخى بو نه و كه سه مسوگر كردوه و به هه شتىشى له سه ر حه رام كردوه، پياويك ووتى: نهى پيغه مبه ر (۲) نه گه ر نه و ماله يان نه و شته شتىكى كه ميش بيت؟ پيغه مبه ر (۲) فه رموى: نه گه ر نه و شته به وينه ي دار سىواكيكيش بيت، (واته: نه و ماله ي كه به سويندى درؤ وه رى ده گريت با نه وه نده كه ميش بيت).

□ □ . كه مته ر خه مى له كه ياندى نه مانه ت و بچراندى سيله ي ره حم: □

پاريزگارى كردن له نه مانه ت و گه ياندى سيله ي ره حم و په يوه ندى خزميه تى، گرنگترين نه و كارانه ن كه له دواپوژدا له ته نيشت پردى (صراط) ه وه ده وه ستن جگه له كرده وه چا كه كانى تر، نه ويش له به ر گه وره بيبانه لاي خواى پهروهردگار، هه روه ك هاوه لى به ريز حذيفة (خواى لى پازى بيت) ده فه رموييت: پيغه مبه ر (۲) فه رمويه تى: ((... فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا (۲) فَيَقُومُ فَيُؤَذِّنُ لَهُ، وَتُرْسَلُ الْأَمَانَةُ وَالرَّحِمُ، فَتَقُومَانِ جَنَّتِي الصِّرَاطِ يَمِينًا وَشِمَالًا فَيَمُرُّ أَوْلَكُمْ كَالْبَرْقِ ...)) (224).

واته: ... پاشان خه لكى له و ناخوشى و نارچه تيبه ي كه تيايدان دينه لاي

(223) رواه الإمام مالك (1435)، وأحمد "الفتح الرباني" (103/18)، ومسلم (137)، والنسائي

(5419)، والدارمي (2603)، وابن ماجه (2324).

(224) رواه الإمام مسلم (195)، والحاكم (631/4).

پیغهمبەر (۲) تا شه فاعهت بکات بۆ رزگار بوونیان، پیغهمبەر (۳) هه لدهستیت بۆ ئه وهی شه فاعهت بکات ریگهی پیده دریت و ئه ویش شه فاعهت ده کات، وه ئه مانهت و سیلهی رهحم ده نیردرین، هه ردوکیان لای راست و چه پی پردی (صراط) ه وه ده وهستن، یه کهم کۆمه لتان به وینهی خیرایی تیشک ده په رنه وه (...).

پیده چیت وه ستانی ئه مانهت و سیلهی رهحم لای راست و چه پی پردی (صراط) بۆ ئه وه بیت تا پیی ئه و که سانه جیگیر بکه ن که به جوانی و ریک و پیکی ئه نجامیان داو ن، وه ئه و که سانه به رده نه وه ناو ئاگری دۆزه خ که فه وتان دوویانه و به ریک و پیکی به جییان نه گه یاندوون، له کاتی کدا ها وه لی به ریز جُبیر کوری مُطعم (خوای لی پازی بیت) له پیغهمبەر (۳) بۆ مان ده گریته وه که فه رموویه تی: ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ))⁽²²⁵⁾.
 واته: ئه و که سه ی که سیلهی رهحم و په یوه ندی خزمایه تی ده پچرینیت به بی هیچ بیانویه کی شه رعی ناچیته به هه شته وه.

زانای پایه به رز ئیمامی الملا علی قاری (رهحمه تی خوای لی بیت) ده لیت: ئیمامی الثوربشتی (رهحمه تی خوای لی بیت) فه رموویه تی: (جَنَّتِي الصَّرَاطُ): مه به ست پیی لای راست و چه پی پردی (صراط) ه، واتای فه رمووده که ئه وه ده گه یه نیت: که ئه مانهت و سیلهی رهحم ئه وه نده گه وره و گرنگن به لای خوای په ره رده گاره وه که پیویسته به نده کان ره چاویان بکه ن و به چاکی

⁽²²⁵⁾ رواه الإمام أحمد "المسند" (16291)، والبخاري (5984)، ومسلم واللفظ له (2556)،
 والترمذي (1909)، وأبو داود (1696).

جیبه جییان بکه‌ن، ده‌کرین به شیوه‌ی دوو مروّف له‌به‌ر چاوی که‌سانی ده‌ست پاک و خیا‌نه‌تکار، وه له‌به‌ر چاوی ئه‌و که‌سه‌ی که سیله‌ی ره‌حمی گه‌یاندوووه‌و ئه‌و که‌سه‌ی په‌یوه‌ندی خزما‌یه‌تی پچ‌راندوووه‌و نه‌یگه‌یاندوووه‌، تا بب‌نه به‌لگه‌ی رزگار بوون بوّ ئه‌و که‌سانه‌ی که به جوانی و ریک و پیکی ئه‌نجامیان داون و گه‌یاندوو‌یانه‌، وه بب‌نه به‌لگه‌ی له‌ناو چوون و به‌ربوونه‌وه بوّ ناو ئاگری دۆزه‌خ بوّ ئه‌و که‌سانه‌ی که فه‌وتاندوو‌یانه‌و به ریک و پیکی به جییان نه‌گه‌یاندوون، تا ه‌ردوو لایان له‌یه‌ک جیا بک‌رینه‌وه (226).

وه زانای پایه‌به‌رز ئیمامی الطیبی (ره‌حمه‌تی خ‌وای لبیّت) ده‌لّیت: نار‌دنی ئه‌مانه‌ت و سیله‌ی ره‌حم له‌به‌ر گه‌وره‌یی و پله‌و پایه‌یانه‌ لای خ‌وای په‌روه‌ردگار، له‌ دوا‌رپۆژدا ده‌کرینه‌ سه‌ر شیوه‌ی دوو مروّف به‌و شیوه‌یه‌ی که خ‌وای په‌روه‌ردگار ویستی لییه‌، وه مانای فه‌رمووده‌که ئه‌وه‌یه: ئه‌مانه‌ت و سیله‌ی ره‌حم له‌ ته‌نیشتی لای راست و چه‌پی پردی (ص‌راط) وه‌وه ده‌وه‌ستن تا داوای مافی خ‌وایان بکه‌ن له‌و مو‌سلّمانانه‌ی که ده‌یانه‌ویّت به‌سه‌ر پردی (ص‌راط) دا بپه‌ر‌نه‌وه، ئه‌گه‌ر به‌ جوانی و ریک و پیکی ئه‌نجامیان دا‌بن و گه‌یاندبیتیان یارمه‌تیا‌ن ده‌دن بوّ په‌رینه‌وه‌یا‌ن به‌سه‌ر پردی (ص‌راط) دا به‌سه‌لامه‌تی، به‌لام ئه‌گه‌ر فه‌وتاندبوویان و به‌ ریک و پیکی به‌ جییان نه‌گه‌یاندبوون، وازی لیدینن و یارمه‌تی نا‌دن تا به‌ر ببیته‌وه‌ ناو ئاگری دۆزه‌خ (227).

هاوه‌لی به‌رپۆز ابنُ مسعود (خ‌وای لای رازی بیت) فه‌رموویه‌تی: ((الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ

(226) بروه‌انه: مر‌قاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح للملا علی قاری (527/9).

(227) بروه‌انه: شرح الطیبی علی مشکاة المصابیح المسمی: الکاشف عن حقائق السنن (231/10).

اللَّهُ يُكَفِّرُ الذُّنُوبَ كُلَّهَا إِلَّا الْأَمَانَةَ، قَالَ: يُؤْتَى الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنْ قُبِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَيَقَالُ: أَدَّ أَمَانَتَكَ، فَيَقُولُ: أَيَّ رَبِّ كَيْفَ وَقَدْ ذَهَبَتِ الدُّنْيَا؟ فَيَقَالُ: انْطَلِقُوا بِهِ إِلَى الْهَٰوِيَةِ، فَيَنْطَلِقُ بِهِ إِلَى الْهَٰوِيَةِ، وَتُمَثَّلُ لَهُ أَمَانَتُهُ كَهَيْئَتِهَا يَوْمَ دُفِعَتْ إِلَيْهِ، فَيَرَاهَا فَيَعْرِفُهَا، فَيَهْوِي فِي أَثَرِهَا حَتَّى يُدْرِكَهَا، فَيَحْمِلُهَا عَلَى مَنْكَبِيهِ، حَتَّى إِذَا ظَنَّ أَنَّهُ خَارِجٌ، رَلَّتْ عَنْ مَنْكَبِيهِ، فَهَوِيَ يَهْوِي فِي أَثَرِهَا أَبَدَ الْأَبْدِينَ، ثُمَّ قَالَ: الصَّلَاةُ أَمَانَةٌ، وَالْوُضُوءُ أَمَانَةٌ، وَالْوِزْنُ أَمَانَةٌ، وَالْكَيْلُ أَمَانَةٌ، وَأَشْيَاءٌ عَدَدَهَا، وَأَشَدُّ ذَلِكَ الْوَدَاعُ، قَالَ: يَعْنِي زَادَانُ: فَآتَيْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ فَقُلْتُ: أَلَا تَرَى إِلَى مَا قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ قَالَ: كَذَا؟ قَالَ: صَدَقَ، أَمَا سَمِعْتَ اللَّهَ يَقُولُ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَادِيَ الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُخْرَجُونَ مِنَ الْجَنَّةِ وَاللَّهُ عَٰزِيزٌ مُّقْتَدِرٌ﴾ (النساء: ٥٨) (228).

واته: شهيد بوون له پيناو خواى په روهردگاردا هه موو تاوانيك دهسپريته وه جگه له ئەمانهت، ابن مسعود (خواى لى پازى بيت) فه رموى: له پورى قيامه تدا بهنده يهك دههيندرىت نه گهر شههيديش بووييت له پيناو خواى په روهردگاردا، پيى دهووترييت: نهو ئەمانه تانهى لات بووه بيانگيرپه وه بو خاوه نه كانيان، نهو ويش دهلييت: نهى په روهردگار نه مانه تى چى؟ چون بيانگيرپه وه له كاتيكددا دنيا نه ماوه (له دنيا د نيم و نه مانه ته كانم لا نه ماوه)؟ دهووترييت: بيبه ن فرپيى بده نه ناو ئاگرى دوزه خه وه، نهو بهنده يه دهبردرييت و فرپيى دهدرىته ناو دوزه خه وه، نهو شتهى له دنيا د با به ئەمانهت

(228) رواه الطبراني في "الكبير" (10527)، وأبو نعيم في الحلية (101/4)، وحسنه الألباني في "صحيح

الترغيب والترهيب" (2995).

پی درابوو تا پاریزگاری لیبکات، به لام ئەو خیانهتی تیا کردبوو و فهوتاندبووی، ئەو ئەمانه ته دیته وه سەر ئەو شیوهیهی که له دونیادا پی درابوو، ئەو بهندهیه سهیری دهکات و دهیناسیته وه شوینی دهکهویت تا دهگات پی، ههلی دهگریت و دهیکاته سەر شانی، ئەو بهندهیه وا گومان دهبات ئیستا دهچیت دهیهنیت و دهیداته وه خاوه نه کهیی و پرزگاری ده بیت، به لام له ناکاو پییهکانی ده خلیسکیت و بهرده بیته وه له سەر شانی، ئەویش به شوینیا ده پوات ههتا ههتایه (به رهو خواره وهی دۆزهخ بهرده بیته وه)، پاشان ابن مسعود (خوای لی پازی بیت) فهرمووی: نویتز ئەمانه ته (خوای پهروهردگار خستویه تیه سەر شانت پیویسته پاریزگاری لیبکهیت)، وه دهست نویتز ئەمانه ته (پیویسته به جوانی بیگریت و کهم و کورپی تیا نه کهیت)، وه کیشانه و پیوانه ئەمانه ته (به باشی بیپوی بی کهم و زیاد)، چه ند شتیکی باس کرد که هه موویان ئەمانه تن و پیویسته بپاریزرین و خیانه تیان تیا نه کریت، له هه موویان گه وره تر ئەو شتانهیه که مافی خه لکییه و له ژیر دهستدایه، زاذان (خوای لی پازی بیت) ده لیت: چوم بۆلای برآء کورپی عازب (خوای لی پازی بیت) پیم ووت: ئایا نابینیت ابن مسعود (خوای لی پازی بیت) چی ده لیت؟ ئەویش ووتی: راست دهکات، ئایا گویت له فهرمودهی خوای پهروهردگار نه بووه که ده فهرموویت: ﴿اللّٰهُ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَأْتُوا بِالْحُكْمِ بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ (النساء: ۵۸).

واته: بی گومان خوای پهروهردگار فهرمانتان پیده کات که هه موو ئەمانه ت

سپاردهیهك بدهنهوه دهست خاوهنهكهی، وه ههركاتیك دادگایی نیوان خهلكی دهكهن به دادپهروهراوهو یهكسانییهوه بیكهن، بهلای هیچ كهسیكدا دایمهبپن، بهپاستی خوای گهوره به جوانترین شیوهو به شیوازیکی زۆر چاك ئامۆژگاریتان دهكات، بیگومان خوای پهروهردگار بیسهره بو ههموو ووتهیهك، وه بینایه به ههموو نهیئی و ئاشکرایهك، دهی كهوابوو ئیوه ئهوه ئهمانهتانهی لاتانه بیدهنهوه خاوهنهکانیان.

زۆر بهداخهوه کاتیك سهیری حالی ئهپرویی خهلكی دهكهیت به ئاشکرا دهبینریت خیانهت دهکریت له ئهمانهت و سپاردهکانی سهershانیان، خیانهت کردن له عیبادهتدا (ئهنجامدانی به كه م و کورپییهکی زۆرهوه)، خیانهت کردن له بهخپو کردن و چاودییری کردنی مندال و كهس و کاریان، وه خیانهت کردن له کارو پیشهکانیان ئهویش به درۆ کردن و فیئل کردن و راستگو نهبوون تیایاندا، وه پهیوهست نهبوون به کاتی دیاری کرایی کارو پیشهیان، ... هتد، ئهمانهو چهندین شتی تر كه ههموویان ئهمانهتن و پیویسته موسلمان ئاگای لییان بیت و خیانهتیان تیا نهكات، بهلكو به ریكو پیکی و به باشی ئهنجامیان بدات.

□ □ . درۆ هه ئبهستن بو موسلمان: □

هاوهلی بهرپرز عبدالله کورپی ئیمامی عَمَر (خوایان لی رازی بیت) دهفهرموویت: پیغهمبهر (ﷺ) فهرموویت: ((مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدِّ مَنْ حُدَّ مِنَ اللَّهِ فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ فِي أَمْرِهِ، وَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَلَيْسَ بِالذَّيْنَارِ وَالذَّرْهَمِ، وَلَكِنْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، وَمَنْ خَاصَمَ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ

عَزَّ وَجَلَّ حَتَّى يَنْزِعَ، وَمَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا لَيْسَ فِيهِ أَسْكَنُهُ اللَّهُ رَدَّغَةَ الْخَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ وَلَيْسَ بِخَارِجٍ)) (229).

واته: هه ركه سيك تكا بو كه سيك بكات كه ئه و كه سه حه دديكي شه رعي كه وتوته سهر بو ئه وهى لايبه ريئ و جيبه جي نه كريئ له سهرى، ئه وه ئه و كه سه دزايه تى خواى پهروه ردگارى كردوه له فه رمانيدا (واته: خواى پهروه ردگار فه رمانى كردوه تا حوكمى به سه ردا جيبه جي بكرئ، به لام ئه و كه سه تكاو واسته تى بو ده كات تا ئه و حه دده تى له سهر لابه ريئ)، وه هه ركه سيك بمريئ و قه رزى خه لكى له سهر بيئ، ئه وه ئه و قه رزو ماله تى خه لكه تى ليده سه ندرئته وه له پوژئيدا كه دينارو دره مى ليئاسه ندرئته وه (ئه گه ر ئه و موسلمانان به نييه تى خواردن و نه دانه وه تى قه رزى وه رگرتبيئ)، به لكو چاكه و خراپه يه (له چاكه كانى ده برديئ و ده درئته خاوه ن قه رزه كانى، وه له خراپه تى ئه وان ديته سهر خراپه كانى)، وه هه ر كه سيك موجداه له و ده مه ده مى بكات له سهر شتيكى ناهق و باتل و بشزانئيت ئه و شته ناهقه، ئه وه به رده وام ئه و كه سه له ژير غه زه ب و تورپه تى خواى پهروه ردگار دايه، وه هه ر كه سيك شتيك بداته پال موسلماننك كه ئه و شته له و موسلمانان دايه نييه (درؤى بو هه لبه ستئيت)، ئه وه خواى پهروه ردگار ده يخاته ناو كيم زوخاو و پيسى ئه هلى ناگرى دوژه خه وه، تا واز دينئيت له و درؤيه تى كه بوئى هه لبه ستووه، يان ليئى ده رده چيئ، كه ليئشى ده رناچيئ به ئاسانى (واته: تا گه ردى خوى به و موسلمانان تى كه درؤى بو هه لبه ستووه

(229) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (288/15)، وأبو داود (3597)، والحاكم (32/2)، و صححه

الألباني في "صحيح الجامع" (6169).

نازاد نه کات، یان به پیی ئه و تاوانه ی که کردوویه تی تا نه سووتیت پاك نابیتته وه و دهرناچیت له ناگری دۆزه خ).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . قسه نه کردن له گه ل' موسلمان زیاتر له سی پوژ:

هاوه لی به پیز ابو هریره (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (F) فه رموویه تی: ((لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَمَنْ هَجَرَ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ)) الْحَجْمِ اللَّهُ الرَّحْمَنِ

واته: حه لال نییه و دروست نییه بو هیچ موسلمانیک که قسه له برا موسلمانه که ی دابریت و قسه ی له گه لدا نه کات زیاتر له سی پوژ، هر که سیك له سی پوژ زیاتر قسه له برا موسلمانه که ی دابریت و قسه ی له گه لدا نه کات (بی هیچ بیانویه کی شه رعی)، ئه و که سه بمریت ده چیتته ناگری دۆزه خه وه .

اللَّهُ الرَّحْمَنِ . هه رکه سیك حه ز بکات خه لکی له به ری هه ستن و به گه و ره ی بزانی:

أبو مجلز (خوای لی پازی بیت) ده گپریته وه و ده فه رموویت: جاریکیان معاویة (خوای لی پازی بیت) ده رچوو، چوو بولای ابن الزبیر و ابن عامر (خوایان لی پازی بیت)، ابن عامر له به ری هه ستا، به لام ابن الزبیر له به ری هه لنه ستا، معاویة

(230) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (239/19)، والبخاري (6077)، ومسلم (2561)، وأبو داود واللفظ له (4914)، والترمذي (1932)، وابن ماجه (46).

(خوای لی پازی بیت) به ابن عامر ووت: دانیسه، چونکه گویم له پیغه مبه ر (۲) بووه، فهرموویه تی: ((مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَمُثَلَ لَهُ الرَّجَالُ قِيَامًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ)) (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

واته: هر که سیک حز بکات و پیی خووش بیت پیاوان له بهری هستن و به گوره ی بزائن، نه وه با شوینیک له ناگری دوزه خدا بو خوئی دابنیت. زانای پایه بهرز ابن حجر (په حمه تی خوای لبیت) له ئیمامی "غزالی" وه (په حمه تی خوای لبیت) ده گپرتته وه: نه گهر نه وه هستانه بو به گوره زانین بیت نه وه مه کروه و تاوانه، به لام نه گهر بو ریز لیگرتن بیت نه وه دروسته (اللَّهُ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (وه کو هستان له بهر میوان یان که سیک ماویه که نه تبینیوه).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . که سیک بانگه شهی شتیک بکات و هی خووشی نه بیت:

هاوه لی به ریز أبو ذر (خوای لی پازی بیت) ده فهرموویت: گویم له پیغه مبه ر (۳) بوو ده یفه رموو: ((لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُهُ إِلَّا كَفَرَ، وَمَنْ ادَّعَى مَا لَيْسَ لَهُ فَلَيْسَ مِنَّا، وَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْكَفْرِ

(231) رواه الإمام مالك (1717)، وأحمد "فتح الرباني" (357/22)، والبخاري (5634)، ومسلم

واللفظ له (2065)، وابن ماجه (3413)، والدارمي (2129).

(232) بروانه: فتح الباري بشرح صحيح البخاري لابن حجر العسقلاني (56/11 ح 6262).

أَوْ قَالَ: عَدُوَّ اللَّهِ وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِلَّا حَارَ عَلَيْهِ)) (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

واته: هیچ پیاویک نییه بلیت من له باوکی خوّم نیم، بشرانیّتت که کورپی باوکی خوویه تی، ئیللا کوفری کردووه، وه هر که سیّک بلیت ئه و شته هی منه که هی ئه ویش نییه، ئه وه ئه و که سه له ئیّمه نییه، وه با شوینیّک له ئاگری دوزه خدا بۆ خوئی دابنیّت، وه هر که سیّک به موسلمانیک بلیت: کافر یان دوژمنی خوا، واش نه بیّت (واته: ئه و موسلمانه کاریکی وای نه کرد بیّت پیی کافر بیّت یان بییته دوژمنی خوا)، ئه وه ئه و قسه یه ی به سه ر خویدا ده گه ریته وه (ووتنی: کافر یان دوژمنی خوا).

زانای پایه به رز ئیمامی النّووی (په حمه تی خوای لیبیّت) ده لیّت: ئه م فه رمووده یه به لگه یه له سه ر حه رامیّتی بانگه شه کردنی هه رشتیّک که هی خوّت نه بیّت، جا مافی خه لکی بیّت یان نا، (واته: ئه گه ر ئه و شته مافی که سیّکی دیاری کراویش نه بوو، هه ر حه رامه بلیت: هی منه، چونکه له بنه ر هه تدا مافی تو نییه)، وه ئه م فه رمووده یه به لگه یه له سه ر ئه وه ی حه رامه مالیک یان شتیّک وه ربگریّت که هی تو نییه و شایسته ی تو نییه، با حاکم یان قازیش بۆت دابنیّت یان بۆت وه ربگریّت (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

اللّهِ الرَّحْمَنِ . داوا کردنی مال و پاره له خه لکی بوزیاتر

(233) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (42/17)، ومسلم واللفظ له (61)، وابن ماجه (2319).

(234) بروانه: صحيح مسلم بشرح النووي (410/2 ح 61).

دهوله مهنده ندي بوون :

هاوه لی به ریژ نیمامی عُمَرِ کوری حَطَّاب (خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی: ((مَنْ سَأَلَ النَّاسَ لِيُشْرِيَ مَالَهُ فَإِنَّمَا هِيَ رَضْفٌ مِنَ النَّارِ مُلْهَبَةٌ، فَمَنْ شَاءَ فَلْيُقِلِّ، وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْثِرْ)) (اللهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ اللهُ الرَّحْمَنُ)

واته: هر که سیك داوای پاره و مال له خه لکی بکات (دهستیان لی پان بکاته وه) بوئه وهی ماله که ی زیاتر بکات و خوئی دهوله مهنده ندر بکات، ئه وه ئه و دهست پان کردنه وه و سوال کردنه ی (یان ئه و ماله ی که وه ری ده گریّت)، به ردی گهرمی داخرای ناو ئاگری دوزه خه وه ری ده گریّت و ده یخوات له دوزه خدا، جا هر که سیك هزی لییه با که م داوا بکات، یان زور (واته: به سوال کردن و دهست پان کردنه وه ی له خه لکی بو زیاتر دهوله مهنده بوون، له کاتیکه دا خوئی هه یه تی و هه ژار نییه، یان قه رزیکی زور نه که وتوته سه ری، ئه وه ئه و که سه دهوله مهنده چهندی زور مال وهر بگریّت ئه وه نده له ئاگری دوزه خی بو خوئی زیاد کردووه، وه ئه گهر که متر وهر بگریّت، ئه وه که متر ئاگری دوزه خی وهر گرتووه).

الله الرحيم . کوشتنی مروّف به ناهه ق:

هاوه لی به ریژ ابو هُرَيْرَةَ (خوای لی پازی بیّت) ده فهرموویت: پیغه مبه ر (۲) فهرموویه تی: ((لَا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ بِالسَّلَاحِ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ

(235) رواه ابن حبان (3391)، وقال الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب": صحيح لغيره (806).

يَنْزِعُ فِي يَدِهِ، فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ)) الْحِجَابُ اللَّهُ الرَّحْمَنُ

واته: ئەى مۇسڵمانان هېچ كەسك لێ ئیوه با پرووی چه كه كهی (شمشیره كهی یان پمه كهی) نه كاته برا مۇسڵمانه كهی، چونكه نازانیت پیده چیت شهیتان له دهستی وهربگریت و بیکوژیت (به یاری و گالته وه)، ئەو كاته ئەو كه سهی پرووی سیلاحه كهی كردۆته برای مۇسڵمانی ده كه ویتته ناو چالیک له چاله كانی دۆزه خه وه (واته: دواى كوشتنى برا مۇسڵمانه كهی، هر بویه چهك و سیلاح پووكرده مۇسڵمان به یاری و گالته وه، فریشته كانی خوی په روهردگار نه فرهتت لیده كهن هر چه نده ئەو مۇسڵمانه برای دایك و باوكیشت بیت).

سۆیهم:

ئهو تاوانانهی كه به هۆیه وه خاوه نه كهی ده كه ویتته ناو دۆزه خه وه

به كه م زانینی تاوانه بچوكه كان و سه یركردنی به چاوی سووكه وه:

نۆر به داخه وه نۆربهی مۇسڵمانانی ئەم رۆژگار ه تاوانه بچوكه كان به كه م ده زانن و به چاوی سووكه وه سه یری ده كهن و ده لاین: ئەو تاوانانه نوپژو پۆژوو و چه ند كاریکی تری چاكه ده یان سپیتته وه، كیشه ته نها ئەوه نییه كه مۇسڵمان ده كه ویتته ناو تاوانه بچوكه كانه وه و به س، به لكو كیشه به كه م

(236) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (330/19)، والبخاري واللفظ له (7072)، ومسلم (2617).

زانینی و سهیرکردنیتی به چاوی سووکه وه، وه که مته رخه م بوون تیایدا، وه سوور بوون و به رده وام بوون له سهری، پاشان ته وبه نه کردن لیی!! .

هاوه لی به ریز عبدالله کورپی مَسْعُود (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((إِيَّاكُمْ وَمُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ، فَإِنَّهُنَّ يَجْتَمِعْنَ عَلَى الرَّجُلِ حَتَّى يُهْلِكَنَّهُ)) (قَالَ الرَّجُلُ) اللَّهُ الرَّحْمَنُ

واته: موسلمانان خۆتان بپاریزن له تاوانه بچوکه کان و مه یان که ن، چونکه پیاوی وا هه یه ئه وه نده تاوانی بچوک ده کات تا له سهری کۆ ده بیته وه و شانی قورس ده کات و له ناوی ده بات.

وه هاوه لی به ریز سه ل کورپی سَعْد (خوای لی پازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) فه رموویه تی: ((إِيَّاكُمْ وَمُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ، فَإِنَّمَا مَثَلُ مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ كَمَثَلِ قَوْمٍ نَزَلُوا بَطْنَ وَاِدٍ، فَجَاءَ ذَا بَعُودٍ، وَجَاءَ ذَا بَعُودٍ، حَتَّى حَمَلُوا مَا أَنْصَجُوا بِهِ خُبْرَهُمْ، وَإِنَّ مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ مَتَى يَأْخُذُ بِهَا صَاحِبُهَا تَهْلِكُ)) (تَعَالَى الرَّجُلُ) اللَّهُ الرَّحْمَنُ

واته: موسلمانان خۆتان بپاریزن له تاوانه بچوکه کان و مه یان که ن، چونکه کردنی تاوانه بچوکه کان، نمونه ی وه کو قه ومیک وایه بچن بو سه فه ریک و دابه زنه ناو شیویکه وه، هه ر یه کیک به لایه کدا بپوات بو کۆ کردنه وه ی چیلکه و

(237) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (212/10) و(253/19)، والطبراني في الكبير (10500)، وحسنه الألباني في "صحيح الجامع" (2687).

(238) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (253/19)، والبيهقي في شعب الإيمان (7267)، وصححه السيوطي في "الجامع الصغير" (2916)، والألباني في "صحيح الجامع" (2686).

دار، یه کئیک داریک بینیت، ئهوی تر داریک بینیت، تا ئه وهنده کۆده که نه وه خواردنه که یانی پی لیده نین (تاوانه بچوکه کانیش به وینهی ئه وه کۆ ده بیته وه تا زۆر ده بیته)، وه ئه و تاوانانهی که خه لکی به بچوکی ده زانن و به چاوی سووکه وه سهیری ده که ن هه ر کاتیک موسلمان گوئی پینه داو زۆری کرد له ناوی ده بات.

دایکی ئیمانداران خاتوو عائیشه (خوای لی رازی بیت) ده فه رموویت: پیغه مبه ر (۳) پیی فه رموم: ((يَا عَائِشَةُ اِيَّاكَ وَمُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ فَاِنَّ لَهَا مِنَ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ طَالِبًا)) (الله الرحمن)

واته: ئه ی عائیشه ئاگا دار به و خۆت بپاریزه له و تاوانانهی که خه لکی به بچوکی ده زانن و به چاوی سووکه وه سهیری ده که ن، چونکه خوای په روه ردگار لیپرسینه وه یان له سه ر ده کات.

زانای پایه به رز ئیمامی السنّدي (په حمه تی خوای لی بیت) ده لیت: (مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ): ئه و تاوانه ن که خه لکی گوئی پیناده ن و به که می ده زانن، (طالِبًا): واته: خوای په روه ردگار لیپرسینه وه یان له سه ر ده کات، به لای خوای په روه ردگار وه گه وره یه هه ر بۆیه فه رمانی کردوه تا بنوسریت له سه ر ئینسان، وه فریشه شه شی تایبه ت کردوه به نووسینی (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ)

(239) رواه الإمام أحمد "الفتح الرباني" (253/19)، وابن ماجه (4243)، والدارمي (2726)،
وصححه الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" (2472).

(240) برواه: شرح سنن ابن ماجه القزويني للإمام أبي الحسن الحنفي المعروف بالسندي (560/2).

وه زانای پایه به رز ئیمامی غزالی (په حمه تی خوی لیبیت) شه ش خالی باس کردوه بو ئه وهی ئه و تاوانانه ی که بچوکن و خه لکی گوئی پیناده ن و به که می ده زانن ببیت به تاوانی گه وره: یه کیک له و هوکارانه ئه وه یه: کاتیک موسلمانیک تاوان ده کات به که می دزانییت و به چاوی سووکه وه سهیری ده کات ئه و کاته تاوانه بچوکه کانی ده بیت به تاوانی گه وره، چونکه به نده ی موسلمان هرچه ندیک تاوان به گه وره بزانییت و به دللی پر له ترسه وه سهیری بکات و ئه نجامی بدات، ئه وه لای خوی په روه ردگار ئه و تاوانه بچوک ده بیت (له بنه په تدا تاوانه که خوی بچوکه ئه م موسلمانه کاتیک دللی ده ترسییت و به که می نازانییت، به لکو مروقیکه و تاوانی لیوه شاوه ته وه وه کو سه رجه م مروقه کان) (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ)

هر بویه بلال کوری ساعد (په حمه تی خوی لیبیت) ده مان ترسینییت و ناگادارمان ده کاته وه له به که م زانینی تاوان و گوئی پینه دانی و سهیر کردنی به چاوه سووکه وه، هر وه که ده لیت: ئه ی موسلمان کاتیک ویستت تاوان بکهیت مه لی تاوانیکی بچوکه، سهیری بچوکی و که می تاوانه که مه که، به لکو سهیری گه وره یی ئه و خوی به بکه که سه ریچی ده کهیت (اللّٰهُ الرَّحْمٰنِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ)

(241) بیوانه: إحياء علوم الدين للإمام الغزالي بتصرف (31/5).

(242) بیوانه: شعب الإيمان لليهقي (430/5)، ئه مه ووته ی (بلال کوری ساعد)، نه که فه رموده ی

پیغه مبه ر (۲).

موسلمانى خوشەويست ئاگادار بە و خۆت بپاريزه له بەكەم زانين و سوور بوون لەسەر كردنى تاوانە بچوكەكان هەرچەندە كەميش بيّت و بچوكيش بيّت، چونكە پيڤەچيّت ببّيته هۆكارىك لە و هۆكارانەى كە بەندەى موسلمانى پى بەردەبّيته وه لەسەر پردى (صراط) هوه بۆ ناو ئاگرى دۆزەخ، خواى پەروەردگار هەموو لايەكمان بپاريزيّت لە ناخۆشى و ناپەهەتى سەر پردى (صراط) و سزاي ئاگرى دۆزەخ، آميــــن.

كۆتايى

موسلمانى خوشەويست پيويستە گرنكى بدريّت بە و كارانەى كە پەيوەستن بە عيلم و زانستى دواپۆژ، وه ئەو كارە ناخۆش و ناپەهەتانەى پووبەپووى موسلمان دەبّيته وه لە دواپۆژدا، وه باس كردن و بلاوكردنە وهى لە نيوان خەلكيدا، جا بە هۆى هۆكارە جياوازه كانى راگەياندن بيّت، يان بە باس

کردنی بیت له مزگه وته كان، تا خه لگی له خه وی بیئاگاییان به خه ربینه وه، وه فریای خویمان بکه ون و کاری چاکه بکه ن و دهست له تاوان و خراپه بگرنه وه پیش مردنیان.

تیپه ربوون به سه ر پردی (صراط)، ئه و پرده ی که له سه ر دۆزه خ دانراوه، یه کیکه له ترسناکترین ناخووشی و نارپه حه تییه کانی پۆژی دواپی، وه ئه و قولاپانه ی که له سه ری تی یان لاشه ی موسلمانانی تاوانبار بریندار ده کات و ده یروشینیت، یان لاشه یان پارچه پارچه ده کات، یان رایان ده کیشیت بو ناو ئاگری دۆزه خ به پیی کرده وه کانیان.

له به شی یه که می ئه م کتیبه ئه وه ت بو ده رکه وت، یه که م ئوممه ت له ناو هه موو ئوممه تان ئوممه تی پیغه مبه ره (۲) که به سه ر پردی (صراط) دا ده په رنه وه ئه ویش له به ر ریزو که رامه تیانه لای خوای په روه ردگار، وه یه که م که س له م ئوممه ته پیغه مبه ره (۲) که به سه ر پردی (صراط) دا ده په ریته وه، له دوا پیغه مبه ره (۲) هه ژاره کوچکردوه کانی، وه کو تا که س که ده په ریته وه به سه ر پردی (صراط) دا، موسلمانیکه ده که ویت و هه لده ستیتته وه و به سکه خشکی ده پروات ئه ویش له به ر زوری تاوان و که می کرده وه ی چاکه یه تی.

وه گرنگترین هوکارو یارمه تیده ر بو پی جیگیر بوون له سه ر پردی (صراط) و به ربینه وه به سه ری دا به ئسانی و بی ئه وه ی گه رمی ئاگری دۆزه خ بتسووتینیت و بی ئه وه ی به ربیتته وه ناوی ئه مانه ن:

نزیک بوونه وه له خوای په روه ردگار به کردنی هه موو ووته و کاریکی چاکه که خوای په روه ردگار پیی خوشه و پیی پازیبه، به تایبه تی ئه و کاره

چاكانه‌ی له‌م كتيبه‌دا باس كراوه، وه دوور كه‌وتنه‌وه له‌هه‌موو ووته‌و
 كاريكي خراپ و تاوان كه‌ خواي په‌روه‌ردگار پي ناخوشه‌و پي پازي نيه،
 له‌ شوين كه‌وتني هه‌واو ئاره‌زووه‌ هه‌رامه‌كان، كردني تاوانه‌ گه‌وره‌كان، كه‌
 هه‌ره‌شه‌ي ئاگر يان له‌عنه‌ت يان توپه‌يي خواي په‌روه‌ردگار يان سزاي توندو
 به‌ ئيش بو‌ خاوه‌نه‌كه‌ي دانراوه‌.

موسلمانى خوشه‌ويست تاكه‌ ريگه‌ بو‌ پرزگار بونمان له‌ ناخوشي و
 ناربه‌ه‌تاييه‌كاني سه‌ر پردى (صراط) زور كردني كاره‌ چاكه‌كانه‌ به‌ گشتي،
 وه‌ كردني ئه‌و كارانه‌ي پرزگار كه‌رن له‌ ئاگرى دوزه‌خ، وه‌ ئه‌و كارانه‌ي كه‌
 پويشتني موسلمان خيرا ده‌كات به‌سه‌ر پردى (صراط) دا، وه‌ كردني ئه‌و كاره‌
 چاكانه‌ي پويشكه‌ره‌وه‌ي تاريكي سه‌ر پردى (صراط)ن به‌ تاييه‌تي، وه‌ په‌له‌
 كردن له‌ داواي ليخوش بوون كردن له‌ خواي په‌روه‌ردگار بو‌ هه‌ر تاوانيك كه‌
 كردوومانه‌ به‌ تاييه‌تي تاوانه‌ گه‌وره‌كان، خواي په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموويت:

k j i h g f e d c b ﴿

n m l ﴿ (النساء: ۳۱).

واته: موسلمانان ئه‌گه‌ر ئيوه‌ خوتان بپاريزن له‌و تاوانه‌ گه‌ورانه‌ي كه‌
 ريگريمان ليكردووه‌ تا نه‌يان كه‌ن، ئه‌وه‌ تاوانه‌كانتان ده‌سپينه‌وه‌و ليتان
 خوش ده‌بين (تاوانه‌ بچوكه‌كان)، وه‌ ده‌تان خه‌ينه‌ ناو به‌هه‌شتاني به‌ قه‌درو
 پيزه‌وه‌ (واته: به‌هه‌شتان ده‌ده‌يني).

به‌لام هه‌ر كه‌سيك كه‌مه‌رخه‌م بيت له‌مه‌دا، سه‌رقال بوون به‌ ژياني دونياي
 بي ئاگاي كرديت له‌ ژياني دواپوژي و كاره‌ چاكه‌كاني به‌ باشي ئه‌نجام

نه دابيت، ئه وه له سه ره مه رگ و دواى مردن هه سه رت و په شيمانى ده رده برپيت، به لام چى كاتيك؟ ئه و كاتهى كه ده رده برپينى په شيمانى سوودى نييه، ئه و كاتهى كه ته واو به نده نا په حه ت بووه و ناخوشى و نا په حه تى ته نكي پيه له چنيوه .

پياوچاكانى پيشينى ئه م ئوممه ته ده ژيان و به رده وام ترس و دلّه راوكيى په رينه وهى پردى (صراط)يان له دلدا بووه، له هه موو هه لس و كه وتيكياندا له پيش چاويان بووه، هه ربويه ده روونيان پاك بوو له تاوان، وه تاوانيان كه م بوو، چاكيان زور بوو، ئايا ئيمه ي موسلمان وه كو ئه وانين و شوينيان كه ووتوين به راستى!!!

سه يرى حالى ربيع كورى خنيم بكه (په حمه تى خواى لئيبت) چوّن به رده وام دللى لاي ناخوشى و نا په حه تى پردى (صراط) بووه، جاركيان پياويك جوينى پيدا، په بيعيش ووتى: ئه ي فلان كه س خواى په روه رداگار ووته كه تى بيست (جويندانه كه ت)، به لام من وه لامت ناده مه وه وه هيچت پيناليم، چونكه پيش چوونه به هه شته وه كۆسپيكي زور ناخوش و نا په حه ت هه يه پردى (صراط)، ئه گه ر به سه لامه تى و به ئاسانى بيپرّم و به سه ريدا بپه رمه وه ئه وه جوينه كه ي تو هيچ زيانيم پيناگه يه نيّت، وه ئه گه ر نه توانم به سه لامه تى به سه ريدا بپه رمه وه ئه وه من زور خراپترم له وهى كه پيم ده لئيت (243).

وه با حالت وه كو حالى هاوه لى به ريز ابو الدرءا بيت (خواى لى پازى بيت) ده فه رموويت: كاتيك بيستم له پيغه مبه ر (Γ) كه فه رمووى: له پيشته انه وه

(243) بروانه: صلاح الأمة في علو الهمة للدكتور سيد عفاني (253/5).

كۆسپىكى زۆر ناخۇش و نارەھەت ھەيە "واتە: پردى صِراط" كەسانى لەش قورس ناتوانن بە ئاسانى بېپىن (شانىيان قورس بووہ بە تاوان)، بۆيە ھەزەدەكەم خۆم سووك بکہم (واتە: چاكە زۆر بکہم و تاوان نەكەم) بۆ پزگار بوون لەو كۆسپ و ناخۇشى و نارەھەتتییە (واتە: كۆسپەكانى سەر پردى (صِراط) (244).

با حالت وەكو حالى خَالِدُ الْوَرَّاقِ نەبیت (پەھمەتى خواى لَبِيت) لە كاتىكدا نەزانە بەرامبەر ناخۇشى و نارەھەتتییەكانى سەر پردى (صِراط) و بىئاگايە لىي، ھەرۈەك خۆى باسى خۆى دەكات و دەلئیت: جارييەيەكەم ھەبوو عىبادەتى زۆر دەكردو خۆى زۆر ماندوو دەكرد، پوژىكيان بينيم زۆر ماندووہ بە عىبادەتەوہ، پييم ووت: خواى پەرۈەردگار زۆر بە پەھمە و كرددەوہى چاكەى كەميش وەردەگريت لە بەندەكانى خۆى، ئەويش گرياو ووتى: ئۆمىد ئەوہندە زۆرە بە خوا ئەگەر شاخەكان بیدەن بەسەر شانياندا ناتوانن ھەلى بگرن بەلكو بىتاقەت دەبن لە ھەلگرتنى، ھەرۈەك چۆن بىدەسلەلات بوون لە ھەلگرتنى ئەمانەت، جارييەكە ووتى: منيش دەزانم كە خواى پەرۈەردگار وەلامى ھەموو تاوانباريك دەداتەوہو بە ھاناپەوہ ديت، بەلام دەبى حالم چۆن بيت لە دەربرپىنى پەشىمانى لە پوژى پيشبركىي راستەقىنەدا؟ خَالِدُ الْوَرَّاقِ ووتى: دەربرپىنى پەشىمانى لە پوژى پيشبركىي راستەقىنەدا ماناى چيپە؟ ئەويش: دەربرپىنى پەشىمانى لە پوژى پيشبركىي راستەقىنە بەرەبەيانى پوژى ھەشرە، ئەو پوژەى ئەوہى لە ناوگۆرپەكاندايە دینە دەرەوہ،

(244) رواه الحاكم في المستدرک وصححه (574/4)، ووافقه الذهبي في التلخيص (8713)، والألباني في "صحيح الجامع" (2001).

چاڪه كاران به هۆى كرده وه چاڪه كانيانه وه كه وتنه پى و پيشبركئيان كردو
 په رينه وه به سهر پردى (صراط) دا، سويند به خواى په روه ردگار ئه و
 كه سانهى كه مته رخه من و كرده وهى چاڪه يان كه مه هه رگيز پيش ئه و كه سانه
 ناكه ون كه چاڪه كارن و چاڪه يان زوره، ئه گهر چاڪه كاران به گاولكئيش برؤن،
 پاشان جارييه كه ووتى: ئهى هاوار بوؤ خؤم ده بئى چؤن له خه فه تا نه مرم
 كاتئك ده بينم چاڪه كاران پيشبركئى ده كهن و خيرا ده رؤن و ئالائى
 چاڪه كاران بوؤ به رز كراوه ته وه، وه پردى (صراط) يان بپى خؤشه ويستان
 گه يشتن به خواى په روه ردگار، وه منيش له گه ل خراپه كاران و تاوانباراندا به
 جئى مام و دواكه وتم، پاشان ده ستى كرد به گريان و ووتى: ئهى خالد با هيج
 شتئك ريگريت لئى نه كات بوؤ پيشبركئى كردن و كردنى كاره چاڪه كان، چونكه
 له نيوان دونياو دواپؤژدا شوئئئك نبييه تا كه مته رخه مان كاتئك
 كه مته رخه ميان كردوه له خزمه تى گه وره كه ياندا (واته: خواى په روه ردگار)
 قه ره بووى بكه نه وه، هاوار بوؤ ئه و كه سهى كه مته رخه مه له خزمه تى
 گه وره كه يدا، وه له گه ل ئه وه شدا چه ندين ئوميدو ئاواتى پئى هه يه، دهى
 خؤزگايه كرده وه چاڪه كان به ناگاي بهئئنايه كاتئك ته مبه ل و
 كه مته رخه مه كان نووستون⁽²⁴⁵⁾.

له كؤتاييدا ده لئيم: براى خؤشه ويستم، خؤشكى به ريزم، هه ر چاڪه يه ت
 خوئنده وه وه بهر چاوت كه وت له م كتئبه دا هه ولبده كه سانى ترش فير بكه و
 له ناو خه لكيدا بلاوى بكه وه، چونكه ئه و كاره يه كئكه له وه هؤكارانهى كه

⁽²⁴⁵⁾ بروهانه: صفة الصفوة لابن الجوزي (264/2).

پزگار ت دهكات له ناخۆشى و نارەهەتیهكانى سەر پردى (صِراط)، وه رینگه‌ى تاریكى سەر پردى (صِراط) ت بۆ پووناك دهكاتەوه به ویستی خوای پهروهردگار، چونکه ئه‌و موسلمانە‌ى هاندەرى خه‌لکییه بۆ کردنى خێرو چاکه وه‌کو ئه‌وه وایه خۆى ئه‌و چاکه‌که‌یه‌ى کردبیت.

داواکارم له خوای پهروهردگارى بالآ دهست و خاوه‌ن عەرش، هه‌موو لایه‌کمان له ناخۆشى و نارەهەتیه‌کانى دواپۆژ پزگار بکات به‌ گشتى، وه له ناخۆشى و نارەهەتى سەر پردى (صِراط) به‌ تايه‌تى، وه بمانخاته به‌هشته‌وه، وه مامه‌له‌مان له‌گه‌لدا نه‌کات به‌ خراپه‌ى خۆمان، به‌لکو به‌ ره‌حم و به‌زه‌یى و لیبورده‌یى خۆى مامه‌لمان له‌گه‌لدا بکات، به‌راستى خوا لیبورده‌یه‌و لیخۆش بووه له‌ تاوانى به‌نده‌کانى، به‌راستى خوا بیسه‌رو وه‌لامده‌ره‌وه‌ى پارانه‌وه‌کانه، وه سه‌لآت و سه‌لامى خوای پهروهردگار برژیت به‌سه‌ر خۆشه‌ویست و شه‌فاعه‌تکارمان له‌ دواپۆژدا پیغه‌مبه‌رى خۆشه‌ویست (٣)، وه به‌سه‌ر یارو یاوه‌ران و شوین‌که‌وتووانیان به‌ گشتى، آمین.

ته‌واو بووم نه‌ وه‌رگیرانى ئه‌م کیتابه‌ به‌ سووده‌ به‌ پشتیوانى خوای گه‌وره‌ نه‌ به‌ره به‌یانى رۆژى هه‌ینی 16 جمادى الاولی 1431 کۆچى، بۆ هه‌ر په‌خنه‌و پیشیاریکتان په‌یوه‌ندى بکه‌ن به‌م ژماره‌ مۆبایله‌وه: (07701580798).

نـاـوه‌رۆک

..... پیشه‌کى

3

به‌شى یه‌که‌م:

6 پیناسه‌ى پردى (صِراط) و نارەهەتیه‌کانى

6 باسى یه‌که‌م: پردى (صِراط) چیه‌؟

باسی دووهم: تهنگ و چه نه مه و نارچه تی سهر پردی (صراط)
10

باسی سنیهم: ئایا بی باوه ران و دوو پوه کان به سهر پردی (صراط) دا
دهرؤن؟ 17

باسی چوارهم: حائی خه ئکی له سهر پردی (صراط) ...
27

سهره تاو کوئا کهس که به سهر پردی (صراط) دا تییده په ریت
33

شیوازه کانی بهر بوونه وه له سهر پردی (صراط) هوه بوئا و دۆزه خ
38

به شی دووهم:

نارچه تی سووتان له سهر پردی (صراط) و نهو کارانهی ده بیته مایه ی رزگاری
بوون نیی 43

بوچی کردهوی به نده کان له سهر پردی (صراط) بی توانا ده بیته؟
48

سزای کهسی ته مبهل و که مته رخه م له سهر پردی (صراط)
52

بیرکردنه وه و تیرامانیك له پردی (صراط)
55

نهو کارانهی ده بنه مایه ی رزگار بوون له گهرمی و که وتنه ناو دۆزه خه وه
56

نهو کردهوه چاکانهی که به هوییه وه له ناخوشی و نارچه تییه کانی سهر پردی
(صراط) و ناگری دۆزه خ رزگارمان ده بیته
61

- 1- باوه‌ره‌په‌نانه به خوا، خه‌ر کردن، ،
61
- 2- جه‌به‌کردنی په‌داو‌یستی خه‌ئکی و لابه‌ردنی ناره‌حه‌تی له‌سه‌ریان
62
- 3- کردنی نه‌و کارانه‌ی که ده‌بته‌ مایه‌ی به‌ده‌ست هه‌نانه‌ی شه‌فاعة‌تی په‌غه‌مه‌ر
(۲) 64
- گرنگ‌ترین نه‌و کاره‌ چاکانه‌ی که شه‌فاعة‌تی په‌غه‌مه‌ری (۲) په‌به‌ده‌ست دیت،
نه‌مانه‌ن 66
- أ- داواکردنی (الوسيلة) بو په‌غه‌مه‌ر (۲)
66
- ب- زور‌سه‌لاوات دان له‌سه‌ر په‌غه‌مه‌ر (۲)
67
- ت- سه‌لاوات دان له‌سه‌ر په‌غه‌مه‌ر (۲) به‌ژماره‌ی دیاری کراو
68
- پ- زور‌کردنی نو‌یژی سوننه‌ت
69
- ج- نارامگرتن له‌سه‌ر ناخوشی و ناره‌حه‌تی ژیان له‌ شاری مه‌دینه‌ی په‌رۆز
70
- ح- مردنی موسلمان له‌ شاری مه‌دینه‌ی په‌رۆز
71
- 4- نارامگرتن له‌سه‌ر مردنی مندان
71
- 5- به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر کردنی نو‌یژی به‌یانی و نو‌یژی عه‌سر
73

- 6- به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر کردنی نویژی چیشته‌نگاو (صَلَاةُ الضُّحَى)
74
- 7- به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر کردنی چوار ركات نویژی سوننه‌ت له پیش نویژی
نیوه‌رۆو چوار ركات له دواى 78
- 8- ته پوتۆزاوى بوونی پیبه‌کان له هه‌موو کاریکدا که خواى په‌روه‌ردگار پیی
رازیهه 81
- 9- به‌ر په‌رچدانه‌وه‌ی نه‌و که‌سه‌ی که غه‌یه‌تی موسلمانیک ده‌کات،
85
- 10- خپ‌رکردن و ووتنی ووته‌ی جوان و باش
87
- 11- رۆژوو گرتن
89
- 12- گریان له ترسی خواى په‌روه‌ردگارو ، ، ، ، (نه‌زهر نه‌کردن)
90
- زیانه‌کانی سه‌ته‌لایت و ته‌له‌فزیوون و تووری ئینته‌رنییت
97
- 13- رۆشت جوانی له‌گه‌ل خه‌لکیدا
114
- 14- ئارامگرتن له‌سه‌ر بوونی کچان و به‌خیو کردنیان و
115
- 15- ئارامگرتن له کاتی توشبوون به نه‌خوشی گرانه‌تا
117
- 16- سه‌لاواتدان له‌سه‌ر پیغه‌مه‌هر (۲) له کاتی ناو هینانی یان
119

- 17- فریاکه وتنی "الله اکبر" ی نویژ دابهستن له گه ل ئیمامدا
123
- 18- گرتنی دهست نویژ به جوانی
124
- 19- سه لام کردن و خواردن به خشین و شه و نویژ کردن
125
- 20- هه ر موسلمانیک کوتا ووشه ی (لا اله الا الله) بیته
127
- 21- په ناگرتن به خوی په روهردگار له ناگری دۆزه خ
128
- 22- نازادکردنی (کۆیله)
130
- چۆن "کۆیله" نازاد ده که هیت؟ یان چۆن پاداشتی کۆیله نازاد کردنت دهست ده که ویت؟ 131
- ا- نازادکردنی کۆیله له که فارهتی کوشتندا
131
- ب- نازاد کردنی بهنده بو که فارهتی (الظهار)
132
- ت- نازادکردنی بهنده له تۆله ی که فارهتی سویند خواردندا
133
- پ- نازادکردنی کۆیله بو که فارهتی جیماع له رهمه زاندا
134
- ج- نازادکردنی بهنده بو که سیب که بهنده که ی نازار دهدات
135
- نه و کاره خیرانه ی خیر و پاداشتی کۆیله نازاد کردنیان هه یه نه مانه ن

139

1. سورانه‌وه به دهوری که عبه‌ی پیروژدا (الطّواف)

139

2. کردنی دوو رپکات نویژی سوننه‌ت له دوا‌ی ته‌واف کردن و

140

3. جیهاد کردن له پیناو خوا‌ی په‌روه‌ردگاردا

141

4. یارمه‌تی دانی برای موسلمان‌تا، قهرز پیدانی،

142

5. خویندنی نهم زیکره له دوا‌ی نویژی به‌یانی و نیواره ده جار (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

142

6. ووتنی نهم زیکره روژانه سه‌د جار، ((لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))

144

7. ووتنی نهم زیکرانه سه‌د جار له روژیکدا (الله أكبر، الحمد لله، سبحان الله) ...

145

به‌شی سی‌یه‌م :

ناره‌ه‌تییبه‌کانی سه‌ر پردی (صراط) و نه‌و کارانه‌ی که روناکی ده‌که‌نه‌وه ...

146

نه‌و کاره چاکانه‌ی نورو روناکی موسلمان زیاد ده‌کات له‌سه‌ر پردی (صراط)

157

1- کردنی پینج نویژه فه‌رزه‌کان به‌گشتی و نویژی به‌یانی به‌تاییه‌تی

157

- 2- کردنی نوڤیژی جومعه به نادابه کانی، بانگدان تهنها بۆ پازی بوونی خوا ..
160
- 3- دهرکردنی زهکات
162
- 4- نارامگرتن له سه رقه دهري خوای په روهردگار
162
- 5- خویندنی سورهتی "كَهْف" له رۆژی جومعه دا
163
- 6- خویندنی سورهتی "البَقَرَة وَ آلِ عَمْرَان" به بهردهوامی
164
- 7- فیربوونی قورئانی پیروزی له بهرکردنی
165
- 8- تیکۆشان له پیناو خوای په روهردگار
166
- 9- داد په روهری و زوئم نه کردن
168
- 10- بهرد هاویشتنی شهیتان په جم کردن (رَمَى الْجِمَار)
170
- 11- سه ر تاشین له جهج
170
- 12- فیربوونی زانستی شهرعی تهنها بۆ پازی بوونی خوای گه وره
171
- 13- خۆش ویستن له بهر خوای په روهردگار
173

- 14- جیبه جیگردنی کاری خه لکی و لابردنی ناخوشتی و نارحه تی له سه ریان
175
- 15- هه ئنه کیشانی مووی سپی
178
- 16- چاکه کردن له گه ل دۆستانی باوکت
180
- 17- داوا کردنی نورو پوناکی له خوای پهروهردگار
181

بهشی چوارهم:

- ئهو تاوانانهی که به هۆیهوه خاوه نه که ی ده که ویتته ناو ناگری دۆزه خه وه ..
187
- ئهو تاوانانه چین که به هۆیهوه خاوه نه که ی ده چیتته دۆزه خه وه؟
192
- یه که م: که ویتته ناو نارزه زووه حه رامه کانه وه
192
- دووهم: ته و به نه کردن له تاوانه گه وره کان
196
- ئهو تاوانه گه ورانه ی که زۆریه ی خه لکی تی ی که وتوونه و گوئی پیناده ن
199
- 1- ریا کردن له کردن کاره چاکه کان و نه بوونی دئسوژی تیایدا
199
- 2- وینه گرتن
202
- 3- ووتنی ووته یه ک که خوای پهروهردگاری پی تووره ده بیت
207

- 4- نازاردانی دراوسی
210
- 5- شورکردنه‌وی جل و بهرگ بو ژیر قاپه ره‌قه‌ی پییه‌کان
210
- 6- پائدانه لای زالم و سته‌مکاران و رازی بوون به کاره‌کیان
212
- 7- دهرنه‌کردنی زه‌کات
212
- 8- پشت هه‌ئکردن له کاتی رووبه‌روو بوونه‌ی دوژمن
213
- 9- پوشینی جل و بهرگی ناشه‌ری بو نافرده‌تان
215
- 10- نه‌وانه‌ی که فه‌رمان ده‌که‌ن به چاکه و خویان نایکه‌ن، وه به خه‌ئکی ده‌ئین
نه‌وه خراپه‌یه‌وه مه‌یکه‌ن به لام خویان ده‌یکه‌ن
219
- 11- دواکه‌وتن به به‌رده‌وامی له ریزی یه‌که‌م له نویژی جه‌ماعه‌ت
.....
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
.....
12- خواردنه‌وی مه‌ی
222
- 13- درو هه‌ئبه‌ستن به‌ده‌م پیغه‌مبه‌ری خواوه (۲)
.....
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
.....
14- خواردن و خواردنه‌وه له قاپ و قاچاگی نالتون و زیو
226

ئەبلاوكر اوھكانى مائپهري ئيمان وھن

www.iman1.com

ھەميشە ئەگە ئمان بن بۆنۆيىوونەوھى ئيمان

imanonekurd@yahoo.com